

MOLNÁR H. LAJOS

DONKI ÁKOS

*Egy búsképű fiatalember
bizalmas beszámolói
körülményeinek változásairól.
Azonossága létező személlyel
nem véletlen.*

ELSŐ BESZÁMOLÓ

*Melyben hősrünk nekirugaszkodik
története elmesélésének*

Korántsem szeretném önt háborgatni és, úgy mondván, regényt mesélni mindazokról a dolgokról, amelyek lelkekre neheznek. Ilyesmi egyáltalán nem áll szándékomban, de a szükség előbb-utóbb megbontja az élet egyensúlyát.

Bevallom, nem rendelkezem írói tehetségekkel, és az is megeshet, hogy unni fogja elbarangolni gondolataim halmazában, de ha valóban így történne, nem kívánom el az ön fáradságát.

Ha sikerült volna megtalálnom az igazság útját és annak hurokvonalát, ezek a szavak sosem láttak volna napvilágot, de minden nagy erőfeszítés és próbálkozás ellenére szükségét érzem annak, hogy önhöz forduljak.

Egy régi, bevált közmondás szerint a próba mindig szerencse, nos, én íme próbálok, és megvan az a meggyőződés, hogy szerencse fogja koronázni azokat a dolgokat, amelyekről be szeretnék számolni. Igyekszem, amennyiben lehet, minél világosabban és minél velősebben elmondani mindazt, ami bánt engem és talán még nagyon sokakat. Nem szeretném, hogy a felsorolandók meghaljanak, még mielőtt gyümölcsöt, azaz egy új gyümölcstermő magot érlelhetnének.

Az egészséget az hozta ki belőlem, hogy apám sírt. Borzasztó, amikor egy férfit sírni lát az ember.

Hogy miért sírt?

Hát hogy ezt pillanatnyilag megértse, vissza kell bandukoljunk oda, amikor még nem voltam városi munkás, tudniillik, és sajnos ezt kissé későre árulom el, vidéki vagyok, ahogy mondani szokás, falusi, ettől a várostól mintegy negyven kilométerre északkeleti irányban van a falum, ahol születtem.

Jelen pillanatban ötvenkét kilót nyomok munkaruhában, szerszámokkal a zsebemben, százhetvennyolc centi vagyok, komolyan mondom, s ez mind idegalapon megy és őrlési alapon. Elmondom, majd meg tetszik érteni ...

A falumban jártam iskolába, és amikor nyolcadik osztályos voltam, már megkérdezték tőlünk a tanáraink, hogy ki milyen szakmára készül, ki mit szeretne választani. Hát nekem is volt bizonyos véleményem, felfogásom, én is szerettem volna nagyon sok mindent. S a tanáraink és az osztályfőnököm mind mellettem voltak, engem nagyon szerettek, tudom jól, hogy szerettek, ez egészen biztos, ez kilátszott belőlük, és ezt a szeretetet éreztem. Azt mondták:

- Ákos, nem érdemes megállni, semmi értelme ennek, tovább kell menni!

Hát jó, én egyetértettem ezzel, sőt már beképzelttem magamba. Láttam, egyes kollégáim líceumba mentek, a másiktól vasutastiszt lett, a harmadik meg mit tudom én, mi lett. A rokonságom is olyan, az egyik technikus, amaz mérnök, a másik orvos, ilyen, olyan, hát én vagyok a legelmaradottabb, számomra biza ez elég fájdalmas.

Szóval, nekem is voltak elképzeléseim, de ezeket metszette egyéb olyan dolog, amire nem is számítottunk egyáltalán.

És hogy mi is ez tulajdonképpen?

A szomszédunkkal volt valami nézeteltérés egy bizonyos semmiségért. Apám az elején semmiségnek nyilvánította, de a végén azt mondta, ha tudta volna, mekkora cirkusz lesz ebből a semmiségből, mekkora kellemetlenség származik belőle, hogy őt rossz szemmel nézzék, hát bele sem ment volna. Azt mondta, neki addig nem volt rossz embere, és nem szereti, ha vannak rossz emberei.

Én is éppen így látom ezt.

Arra a helyre mi később költöztünk, mint a szomszéd, az ötvenhatos esztendőben, a telekhatár nem volt nyilvánosan megállapítva. A szomszédok mondták, hogy a háború idején a sasok leégték, a falu fel volt dűlva. A néptanácshoz folyamodtunk, mind a szomszéd, mind az én szüleim. Azok kiszálltak, jöttek a szomszédok tanúsítani, hol is a határ. Kiásták a régi leégett sasok tövét, és megállapították, hogy a külső sas egybeesik a kerítéssel, a belső pedig negyven centivel arrébb került, vagyis a szomszéd kerítése bent volt nálunk. Tehát ez egy olyan ék alakú terület, elindul a zéró pontból, és a tizenhárom méter végén negyven centi széles. Én nem számítottam ki soha, mekkora terület ez lényegében, de nagyon kevés.

Akkor a szomszéd elismerte, hogy bent van nálunk, és megegyezett édesapámmal, ne csináljanak most emiatt kerítésbontást, ne zavartassák magukat, amikor majd újat teszünk, visszavisszük a helyére. Édesapám beleegyezett.

Aztán amikor mi csináltuk az új kerítést, ő elfutott és beperelt, hogy bemáztunk hozzá területileg. Törvényre jutottunk, ők nyerték meg az első törvénykezést. Utána mi fellebbeztünk, tanúink voltak, a szomszédok biztattak, hogy bármikor számíthatunk rájuk. Azt mondták:

- Ez így volt, a határ így volt, ez az igazság!

A végén a tanúink megfordultak, persze mi tudjuk jól, hogy lefizették őket. Hogy s mint volt, azt nem láthattuk, de elég az hozzá, hogy az utolsó pillanatban a tanúk megfordultak. A szomszédnak ügyvédje is volt, nekünk nem. Így aztán a végén úgy könyvelték el, hogy mi másztunk be hozzá.

Sok kellemetlenséget okozott a további törvénykezés, Folyt ez vagy két éven keresztül. A szomszéd többször kitámadta a szüleimet, sértő dolgokat mondott, háborgatták a családot meg ehhez hasonló. Végül is édesapám feladott minden küzdelmet, azt mondta, ő ilyen csekélységért nem vitatkozik, ha kell, inkább a felét neki adja, de nem foglalkozik vele többet. Emberekkel ha meg lehet egyezni, jó, s ha valaki nem ember, akkor értelmetlen az ilyesmi.

De én aztán hiába akartam tovább tanulni, ehhez pénz is kellett volna. Annak idején nálunk édesapám volt a családfenntartó, ő dolgozott csak egyedül. Öcsém akkor még

tanult, nem tudtam menni semerre sem. Ezzel a pereskedéssel a pénz elment, kijöttek a törvénytől, három taxi is állt egyszerre a kapu előtt, mindezt fizetni kellett.

Mert a falusi ember milyen?

Föld, föld, föld! Pedig azt a két méter földet úgyis mindenki megkapja a végén.

Miután édesapám látta, hogy ők erősebb ellenfelek, habár nincs igazuk, akkor azt mondta:

- Feladom a reményt.

A gyárba, ahova bejárt dolgozni, megérkeztek a papírok, húzni kezdték tőle a pénzt, olyan eset is volt, amikor nemhogy kapjon, hanem még kellett vinnie otthonról húsz vagy harminc lejt. Édesanyám sírt, azóta édesanyám beteg, ez még betetőzte az én helyzetemet.

De a szaklíceumba beleegyeztek. Eljöttem a megyeszékhelyre felvételizni, nem sikerült. Egy falumbeli fiúnak sikerült, neki volt ismeretsége is, és édesanyám ma is élő tanú, hogy az anyja valami pénzt szorongatott a kezében, azt mondta, bármit megtesz a gyerekéért, csak sikerüljön. Nekünk nem volt pénzünk, nekem nem sikerült.

És hogy nem sikerült?

Hát úgy, hogy román szóbelin kaptam egy kilencecet, és amikor már mentem volna ki az ajtón, visszahívtak, és kijavították szépen ötösre. Annyira elbúsultam magam, a többi vizsgán nem jelentem meg. Visszamentem oda, ahova kvártélyba megszálltam, és többet nem jelentkeztem a felvételin. Két nap múlva telefonált édesanyám, hogy hol vagyok, nem tudnak semmit rólam. Én kimentem a repülőtérre, nagyon vonzottak a repülő, a pilóták. Ott ettem meg az idegeimet félig. Aztán rám talált anyám sírva, azt hitte, leütöttek vagy megöltek, vagy tényleg valami még súlyosabb dolog történt. Amikor elmeséltem mindent, megfogta a kezem, és azt mondta:

- Gyere haza, ne búsulj, lesz valahogy.

A falunktól hat kilométerre van egy kisváros, ott a szüleim beszéltek egy órásmesterrel, felírták hozzá az órásszakma elsajátítására. Eleinte mellőztem a dolgokat, gondoltam, nem vagyok képes, nem elég nyugodt a természetem, hogy mindezt véghezvigyem. Végül aztán megkaptam a nyugalmat, a nyugopontot, és úgy döntöttem, hogy tényleg, ez egy olyan szakma, ami mindent megkövetel. Elsősorban a nyugalmat, a türelmet. Ez minden. Ha türelem van, akkor az ember lehet órás. Tulajdonképpen szép is, és meg lehet ez után élni. De ezzel is balsikerem volt ...

Egy bizonyos időn keresztül minden a rendjén ment. Még nem tudtam, hogy az illető egyéb dolgokkal is foglalkozik, és hogy egy olyan ember, aki szeret másokat kijátszani. Azt reméltem, hogy feltalálom magam benne, tehát egyek leszünk. Bizonyos tekintetből. Legfennebb szakmát tanulok tőle, szakember leszek. Ez ment egy darabig, aztán bakot lőttem. Azaz inkább ő, mint én. Vagy én, mint ő? Nem tudom. Egy szép nap lekapcsolták.

Miután az ügy lezárult, akkor tudtam meg, hogy ő aranygyűrűgyártással meg fülbevalókkal foglalkozott, a felesége szász nő volt, nyugati rokonok s a többi, hozták az aranyat, akkoriban kétszázba ment grammja. S akkor az illetőt lecsukták. A végén nekem is kellemetlenségem lett, azt kérdezték, mit tudok az aranyról. Hát kérem szépen,

egy tizenhat éves gyermekre lehet ilyen titkokat bízni, egy gyermekre, aki elfecseg mindent? Én erről nem tudhattam semmit, kiskorú voltam.

Azon viszont csodálkoztam, hogy pénze neki mindig van, nagyon sok van, a napi bevétele általában nyolcszáz lej körüli, csütörtökön, amikor kijárt falura, ezeröttszáz lej. A végén rám bízott mindent, ajtónyitást, ajtózárást, munkalebonyolítást. Este vittem le neki a pénzt, az ajtók be voltak zárva, nagy nehezen kinyitotta, megmondtam, mennyit dolgoztam, ennyi a pénz, a bejövetel, ennyi van felvéve s a többi, beszámoltam neki. Rám bízta a szerszámaid, műszereit, nagyon drága műszerei voltak, ezt mind rám bízta. Eléggé megbízott bennem, idősebb ember volt, átlátott az agyamon, az eszemen s a gondolatomon, így bízhatta csak rám. De, amint mondtam, a végén őt lekapcsolták, elvették az engedélyét, ott maradtam az utcán szakma nélkül, minden nélkül.

Hogy ne zavarjam össze a szavamat, közben felvételiztem abban a kisvárosban esti líceumba. Megcsináltam az algebrapéldát, mellettem egy idős bácsi ült, ő utánam másolta. Neki sikerült, nekem nem sikerült.

Na, mi volt az egész helyzet?

Az egyik tanár azt mondta nekem:

- Hát te, fiam, te fiatal vagy, tizenhat éves korban miért jöttél ide? Ez nem neked való, hanem olyanoknak, akiknek nincs másképp lehetőségük a tanulásra.

Éreztem a ballépést. Hogy én itt veszítek. A bácsinak sikerült, nekem nem sikerült.

Akkor most fordítsunk egyet megint vissza, oda, hogy nem lettem órasmester, s az utcán maradtam. Pillanatnyilag nem volt mit csináljak, belenéztem az újságba, s láttam, hogy a megyeszékhelyen az egyik vállalat felvételit hirdet. Gondoltam, megelégszem szakmával is, lényegében az embernek lesz egy kenyere, és hároméves szakiskola után már valaki. És nem is akárvalaki, hanem képes az életben megállni a helyét, megkeresni a magáét, s azzal meg lehet elégedve.

Abban a helyben, másnap lejöttünk édesanyámmal, feliratkoztam, beadtam a kérvényemet, két hét volt a vizsgáig. Gyorsan elővettem a könyveket, és tanultam. Óriási szerencsém volt, mindent átvettem, mindennel tisztában voltam. Egyre nem számítottam, Mihai Beniucnak egy versére, ha jól emlékszem, irodalomból volt. És éppen azt húztam ki, azt az egyet át se néztem. Amikor a tétellel a kezemben leültem a padba, semmit se tudtam, s a végén mindent tudtam. Nem értem, hogyan, ma sem találok a magyarázatát ennek az esetnek. Elég az hozzá, hogy kilencest kaptam. Átestem az egészen, felvettek, és csomagolhattam, mert a szakiskola egy másik városban volt.

Ott először a mezőgazdasági gyakorlattal kezdtük, nehéz volt, mert az első évharmadban be kellett hozni a kését. De lényegében, ha az embernek van odaadása, mindent lehet, behoztuk.

Érdekes dolgokat tanultunk, volt például egy bizonyos tantárgyunk, a társadalmi-politikai ismeretek, hát abból valójában nagyon sokat merítettünk, és nagyon sokat magunkévá tettünk. Az úgynevezett politikatanárunk egy olyan aprólékos, beleélt ember volt, aki nekünk mindent elmagyarázott. Bizonyos dolgokat akkoriban gyerekfejjel megértettünk, és mégse értettünk meg. Ha a tanulók felszólaltak, és megkérték a tanárt, magyarázza el aprólékosan, mert nem értik, akkor megmagyarázta.

Volt , olyan eset, hogy a kommunizmusról beszélt. Jó, de mi igen fiatalok voltunk az ilyen szóhoz, mondjuk, az ilyen rendszerhez, elképzeléshez, és nem tudtuk elképzelni, hogyan is néz ki az ilyesmi, hát kíváncsiak voltunk. És többek között a politikatanárunk ezt mondta nekünk:

- Ide figyeljete, fiúk! Eljön az az idő, amikor a pénzt kiiktatják a forgalomból, nem lesz pénz, mindenki a képessége szerint fog dolgozni, és a szükséglete szerint. Tehát szüksége van egy bizonyos valamire, leadja azt a bizonyos képességet munkaerőben, és megkapja azt a bizonyosat, amire vágyik.

- De hát - kérdezték a fiúk - ez hogy lesz?

- Ide figyeljete! - azt mondja a tanár. – Vannak nagyon sokan olyanok, akik faluról ingáznak, falusiak. Mondjuk, van buszjárat a faluból be a központba, és az a bizonyos busz reggel korán elromlik, legtöbbször sokszor. Akkor a bizonyos munkás elkésik. És akkor a munkás vállalati szinten felteszi a kérdést, hogy ő nem hibás bizonyos késésért, most mit tegyen? Ha felemeli ezt a kérdést vállalati szinten, akkor ilyen esetben az ember bead egy kérést a kommunizmusba, hogy kérem, én nem akarok többet hibás lenni a buszkésés miatt, nekem szükségem volna egy személygépkocsira, hogy én azzal ingázzak, én a költséget állom, a fenntartását állom, és azzal pontos időre bejövök dolgozni. És ilyen esetben ingyenes áron megkapja a személygépkocsit, azzal jár be dolgozni, és részlet útján levonják tőle a bizonyos összeget, amennyi a gépkocsinak az ára.

Hát én megértettem ezt, sőt! Én erre nagyon vágyom, mert én is falusi gyerek vagyok, jó, hogy most már városinak számítok ...

Na, elvégeztük az iskolát, megszereztem a szakképzettség érdemét, a diplomát kilenc ötvenes médiával. Visszajöttünk, bekerültünk a vállalathoz mint szakmunkások, mert azt mondják, hogy az ember szakmunkás, ha kikerül a szakiskolából. Voltak itt régi-régi munkások, ötvenöt-hatvan év körüliek. Minket azzal búcsúztattak az iskolában, hogy mi vagyunk a fiatalok, a fiatal generáció, amelyik átveszi az öregek helyét, amelyik majd javítani fog a hibákon s a többin.

Láttam, a gyárban sok minden akadozik, felemeltem a szót, hogy tulajdonképpen fiatalok vagyunk, min segíthetnénk valamit? S akkor letácsoltak, hogy én nem értek semmihez semmit. Nemigen vetettek számot velünk. A munkások nem becsültek, legfennebb, úgy mondva, még fenéken is rúgtak pillanatnyilag. Amíg belejöttünk mindenbe. Hogy a kalapácsot nem fogjuk a nyelének a végétől meg ilyen szakmai problémák ...

Én sosem szoktam megharagudni az ilyesmiért, előbb-utóbb nekem az a felfogásom, hogy az ember a szakmát nem képes megtanulni az iskoláztatási idő alatt. Én beletörődtem mindenbe. A fenékbe rúgásokba. Sőt nem sértődtem meg egyáltalán. Ha ő azt mondja, hogy így kell, akkor így kell. Azok a munkások, akik rugdostak, ma is tisztelnek és becsülnek engem.

Bizony volt rá eset, hogy idősebb munkás a kezünkbe adott egy fűrót:

- Nesze, fiam, itt van, menj és fend meg zéró ötös lemezzel!

Hát ők a legnagyobb megbízással adták a kezünkbe a fűrót. Mi valójában szégyenünkben mentünk, megfentük, s amikor odakerültek, hogy fűrjünk vele, akkor

bizonyos difik voltak a vonalon, mert az anyag alsó felén egy olyan jó milliméteres sorját hagyott, így mondjuk annak, amit a fűrő visszanyom.

Minket az iskolában szó szerint megtanítottak, hogyan kell fűrni, de ezt valójában csak a könyvből tanultuk. Azt mondhatjuk, itt egy komoly kihagyás volt, egy olyan üres helyzet, hogy minket nem tanítottak meg fűrőt fenni gyakorlatilag. A termelésben vettük észre, hogy tudunk, és mégse tudunk.

Én nem szégyelltem, elismertem az idősebb munkások előtt, akik nem végeztek szakiskolát, de volt gyakorlatuk a termelésben, elismertem az őszinte igazat. És őszinte elismerésem van azokkal a munkásokkal szemben, akik elvittek személyesen a köszörűgéphez, és megmutatták, hogyan kell a fűrőt fenni. Így jöttem rá az egész dologra.

Mondhatjuk, hogy elvégeztük a hároméves szakiskolát, mondjuk, a könyvből mindent tudunk, de a valóságban gyakorlatilag semmit. Ezt egy kicsit nehéz kimondani, mert akárhogy is ...

Persze, ahogy mondani szokás, a szakmát lopják, és ez a legegészségesebb dolog, mi is loptuk volna, csak nem tették olyan munkahelyre, ahol tényleg lehetett volna ilyesmit is lopni. A gyakorlati óráinkon olyan helyekre raktak, ahol hej-rupp meg hajrá volt, meg seprés. A sepregetés tényleg aztán a mi munkánk volt, mert mindenki lenézte a tanulókat, a kezünkbe nyomták a seprűt, és le kellett mosni a polcot meg ezt meg azt.

Voltam például a villanymotorok összeszerelésénél is, de ahelyett hogy tanultam volna valami érzéket, cipeltük a forgófelületeket. Volt ott egy szakképzett munkás, aki a csapágyakat kétfelől felnyomatta rá, ezt mi csak úgy nagyjából láttuk. Ha az ember nem próbálja, egyáltalán nem gyakorolja, akkor nézheti tíz évig is, mert a reflex az, ami dönt az egész fölött. És így maradtunk el a gyakorlattól az első évharmadban.

A második évharmadban meg odaraktak egy automata fűrőgéphez, ahol két munkás dolgozott.

És mi volt az érdekes?

Ez a két munkás megfent nekünk egy sorozat fűrőt, a kezünkbe adták, hogy figyeljük a lyukakat, ha valahol hiányzik egy lyuk, állítsuk le a gépet, s tegyünk be új fűrőt. Ők meg nyugodtan lógtak. Amíg az összes fűrő eltörött, ők tekeregték vagy másfél órát, kávéztak, néha visszajöttek, megkérdezték, van-e még fűrő. Úgyhogy itt megint nem tanultunk semmit. Mert ha ők is olyanok lettek volna, hogy elvigyenek mindek, s megmutassák, né, ezt így fenik, akkor más a helyzet.

Mondom, itt a vállalatnál aztán mindenkinek megfogadtam a tanácsát, a végén még nézeteltérések is voltak, veszekedtek velünk, fiatalok voltunk, beismerjük, kihágásaink is voltak, késtünk vagy elmentünk hamarabb, vagy kezét mostunk, ahogy azelőtt az iskolában szoktuk.

Elvégeztük a szakiskolát, és tulajdonképpen azt sem tudtuk, mi a munka, mi az élet...

Most veszem észre, persze hogy elrontottam a dolgokat, mind mondom-mondom, s közben elfelejtettem a legfontosabbakat, hogy tulajdonképpen géplalatosmesterséget tanultam.

Úgyhogy most pillanatnyilag egy kicsit össze vagyok zavarva, bocsánat. Ha meg
tetszik engedni, elszívnék egy cigarettát, előbb-utóbb majd folytatom.

MÁSODIK BESZÁMOLÓ

*Donki Ákos kalandos udvarlásairól,
a szép Zsóval folytatott levelezéséről,
a nagy elhatározás megszületéséről és a nőülésről,
a figyelmes olvasó arra is rájöhet,
mi a szerelem lényege*

Na, ez a kezdeti munka a vállalatban ment addig, amíg elvittek katonának, vagyis kereken tizennégy hónapon keresztül.

Eleinte a falumból jártam be, de onnan direkt járat nincs, éjfél után két órakor kellett kelnem, és legyalogolnom hat kilométert a legközelebbi vasútállomásig, hogy elérjem a korai vonatot, amivel pontos időben beértem a munkahelyemre. Kétheti ingázás után mindez nagyon fárasztónak bizonyult, így a gyárunk közelében kibéreltem egy kis szobát, akkoriban a vállalatunk még nem rendelkezett ifjúsági legényszállással.

Csak az volt a baj, s ezért búsultak a szüleim is, hogy nincs hol kosztozzak. Hol itt laktam albérletben, hol ott, megtörtént az az eset is, hogy kiraktak. Egy öreg néninél, egy özvegyasszonynál laktam, lefestettem a kerítését, rendbe raktam a házat, kicseréltem a törött cserepeket, aztán megbántam. Vele voltam egy szobában, a konyhában még lakott két fiú, s a végén engem rakott ki azért, mert egy helyett kettőt akart felvenni, s azokat jobbnak vette.

Hogy milyen tekintetből?

Persze, a pénz tekintetéből. Azt mondta, neki kettőt tartani jobb, mert kevés a nyugdíja.

- Na - mondom -, mama édes, ha így van a helyzet, akkor jól van ...

De egy zoknit nem volt szabad kimosni, mivel az ő háza árvizes volt, a mosdóban sem, az udvarra se önthettem vizet, mert felszívja a fal ...

Na, aztán megkaptam a behívót, berukkoltam, ez állampolgári kötelességem, ennek eleget kell tenni. Ott minden jól folyt le, sőt, dicséretet is kaptam. Dicsérő oklevelet nem kaptam, de dicséretet igen.

Hogy miért, és milyen alapon?

Ez már magántitok, vagyis inkább katonai titok, ami azt illeti, ezt köteles vagyok megőrizni, erről nem szólok semmit. Tulajdonképpen annyit mondhatok, hogy én ott sem éreztem rosszabbul magam, mint otthon. Annyit éreztem csupán, hogy nem vagyok otthon. Viszont, ott is voltak kollégák, ott is meg lehetett nézni egy filmet, ha nem voltak kihágásaink. Máskülönben büntetést is kaptunk, mondjuk, felfüggesztették a filmprogramot.

A koszt nem volt rossz, azt nem állíthatom, hogy rossz volt. A civil életben mohók voltunk, s eleinte, amikor berukkoltunk, az étel pillanatnyilag nem volt elég. Egy hónapig. Aztán megmaradt minden.

Mondom, a körülmények ilyenek. Viszont szép volt.

Hogy miért volt szép?

Olyan helyeken voltam, nem említhetem a helyet, ahova talán sohase jutottam volna el. És olyan megbízatásban, amit igazán meg kell hogy tiszteljek, s annak eleget is tettem, úgyhogy nem mondhat senki semmit. Gondolom, van róla dossziém is, a katonai központban véleményt mondhatnak rólam. Nem hiszem el magam egyáltalán, de mégis azon a véleményen vagyok, hogy rosszat nem tudnak mondani.

Ehhez az időszakhoz tartozik az a rész, az az úgynevezett szerelmi periódus, amiről szeretnék aprólékosan elmesélni.

Hát mondjuk, fiatal ember általában egy olyan ember, aki tényleg előnyben részesül abban az esetben, ha az udvarláskor férfi. Az ember nagykorúba lépve kezd szétnézni az élet után. Nem azért, hogy éppen vágyik valamire, hanem ha komolyabb alapelvű ember, akkor tényleg szétnéz, hogy kellene egy élettárs. Persze, ilyenkor még hátra van a katonai szolgálat, de vannak olyan esetek, amikor ez a dolog keresztülmegy a katonai szolgálaton is, ha éppen arról van szó, ha két társ együttérző.

Még kamaszkoromban tanultam édesapámtól egy fontos dolgot. Azt mondta nekem édesapám:

- Figyeld meg, fiam, ha majd eljön az az idő, amikor beszélni fogsz egy-egy fehérnéppel, ki lehet tapasztalni, hogy az ki és mi.

Mert egy szülőnek kötelessége az ilyesmit a gyerek figyelmébe belevonni. Én akkor nem tudtam, miből áll egy ilyen indulás az életbe, halvány fogalmam nem volt. És édesapám azt mondta:

- Figyeld meg, ha udvarolsz egy nőnek, ha az tart hozzád, ha szeret téged, akkor ha valamit vásárolsz neki, egy csekély dolgot, ami elfogyasztható, és te nem vagy jelen, ő képes elhordozni egy hétig is, ha nem romlandó, s nem nyúl hozzá, amíg te nem jelentkezel, és nem fogyasztjátok el közösen.

Hát én ezt próbáltam is valahogy követni.

Többek között udvaroltam egy lánynak, valami távoli rokonság is volt az illető két hölgy, hogy így mondjam, mert ikertestvérek voltak. Három hónapot beszéltem vele, aztán beleuntam. Valójában egy férfinak, ahogy mondtam, itt előnye van, mert előbb-utóbb beleun, vagy határoz, vagy tervez, valahogy így néz ki ez az egész. A lánynak itt másodsorsa van, mert ő vár, vagy kérne valamit, vagy nem kapja meg, valahogy így jön ki.

És miből jött az egész?

Ha elmegy az ember, különösen az olyan, aki számot tesz arról, hogy szétnézzen egy kicsit a lakásban, és valójában szétnéz, hát meglát bizonyos dolgokat. Csak egy ilyen alapszabályt jegyzek itten meg, az ember kér egy csésze vizet, kap egy pohárban, ebből is ki lehet indulni. Nekem itt az nem tetszett, hogy milyen volt a csésze. Három fehérnép egy háznál, két tizenhét éves, plusz az édesanyjuk, hát ő nem volt udvarolni való, de hogy a csésze füle körül tele volt szennyel, látszott rajta az ételhulladék, minden. Én nem mondtam semmit, veszekedés nélkül, szépen, barátságosan ádió, leléptem, stimmel.

Udvaroltam egy volt szakiskolás osztálytársnőmnek, egy vasárnap elutaztam a városukba. Ő egy közeli gyártelepen dolgozott, munkásszálláson lakott, először

odamentem, hogy aztán együtt menjünk haza a szüleikhez. Megegyeztünk, hogy vár az állomáson, nem várt, kerestem az otthonban, nem találtam.

- Piroskát keresed? - kérdezték a kolléganői.

- Igen - mondom.

- Hát délelőttös.

- Jó, ha délelőttös - mondom -, megvárom.

Közben talákoztam egy férfival, aki elmagyarázta aprólékosan a dolgokat. Elhívott egy sörre, elmentem vele, nagyon jól megbarátkoztunk, s elmagyarázta nekem az egészszet:

- Figyelj ide, te udvarolsz komolyan neki? Úgy haveri alapon kérdelem tőled.

- Igen - mondom.

- Na, figyelj ide - azt mondja -, szerintem nem érdemes komolyan udvarolni, mert sokan kíséretik haza, meg a tűzoltólétrán feljárnak hozzá ...

Meg ilyen, olyan dolgok. Hát a lánnyal közös dolgunk nem volt addig.

Délben aztán előkapartam, elindultunk a szüleikhez, kérdelem tőle a dolgokat a vonaton. Azt mondja:

- Hát ilyesmi nincs, hát nincs, nincs ...

Végül is ráálltam keményen.

- Valójában - azt mondja -, tényleg igaz, egy fiú feljárt hozzám.

- A tűzoltólétrán ! - mondom neki, s már nem volt kiút.

- Tényleg feljárt - azt mondja -, s főztem neki egy kávét.

- Biztos nem a szemeidet nézte - mondom, mert milyen a fiatalember? Ilyen hasonló dumák ...

- De hidd el - azt mondja -, közöttünk semmi különös nem volt.

- Hát jó, én megértem, hogy semmi különös nem volt közöttetek - mondom -, nem vagyok egy olyan valaki, hogy rákényszerítsek valamire. Azért a barátságot tartjuk, majd meglátjuk, hogy a végén mi történik.

- Hidd el ... - azt mondja.

Mint férfi próbáltam bekerülni az ellentétes oldalról. Mondom neki:

- Mit szólsz ahhoz, ha én nőülési szándékkal állnék előtted?

- Ilyen hamar gondolkozol? - azt mondja.

Jó, tudtam én, hogy mit beszélek. S mondom:

- Mit szólnál, ha mégis sor kerülne bizonyos dolgokra, ilyen közelebbi, családi dolgokra?

- Még nem vagyunk család! - azt mondja.

- Hát jó - mondom -, de milyen a fiatal, akárhogy is, vágyik erre meg arra.

- Legközelebb - mondja -, amikor lesz gyűrűnk, akkor majd még beszélhetünk ilyesmiről.

Én ugye, már tudtam előre, mi a helyzet. S mondom neki:

- Jó, lesz gyűrűnk, ezt megértem. De hát végül is neked mi a szándékod? Hogy képzeled el, hogy én gyűrűzsek egy olyan lányt, akihez a tűzoltólétrán feljár az egyik meg a másik, meg elmegy a vendéglőbe, s ott berúgatják?!

- Hát ez nem igaz!

Sőt igaz volt! Aztán a végén beismerte.

Nem szakítottam meg vele a kapcsolatokat, egyszer hazahoztam hozzánk is a faluba, volt valami ünnepség, és akkor kirúgtam alóla a padot. Mert már megérkezett minden vendég, ott voltak a rokonságok, az ebéd tálalva, sült, hús, ital, minden, és ő festette a körmeit. Hát a szüleim egy kicsit kiförmedtek rá, hogy ez milyen nő, hogy itt a rokonság, és ő nem áll szóba velük, hogy nem népies, nem ilyen, nem olyan, a falusi ember akárhogy is, de megfigyeli az ilyesmit. És miután véget ért az egész duma, az egész szórakozás, mindenki elvonult, akkor este szóltam neki:

- Ne haragudj, egyáltalán nem volt szép a részedről, hogy így viselkedtél.

S akkor ő felugrott egészen:

- Igen, ilyenek a te rokonaid! Nem népszerűek ... - meg ehhez hasonlók.

- Az én rokonaim egész biztos népszerűek - mondom -, ha figyelted, szóba álltak veled, sőt szórakoztunk, minden, de ha te nem vagy olyan női személy, hogy megálld a helyed, akkor nem érdekes az egész.

Akkor este valahogy úgy összejöttünk, hogy másnap aztán tényleg vonatra raktam, mert hát én voltam előnyben, nálam volt, a szüleitől elkérettettem, és a szülei úgy néztek engem, mint egy darab kenyeret. Nem dicsekvésképpen, de amikor náluk jártam, együtt mosogattunk. Udvaroltam, udvarolgattam, és együtt mosogattunk, együtt tálaltunk, a szülei nagyon szerettek.

S hogy végül miért hagytam ott?

Az első rossz lépés az volt, amikor megláttam, hogy az édesapjának kellett kimosnia a lánya köpenyét. Akkor megalkottam az első alap életkérdést: figyelj ide, Ákos, ha neki az a hatvanéves édesapja kimossa és kivasalja a köpenyét, mert ő rászólt, akkor mi lesz majd veled a jövőben? Eljön az az idő, amikor majd ennek a fehérnépnek, ha szeretni akarod s a kedvesed akarod hogy legyen, akkor ki kell mosnod a bugyiját meg a satóbbit. Megköveteli majd, mert olyan nagy családból való, villájuk volt, az édesanyja irodai munkás volt, az édesapja színházi ember, én meg falusi gyerek, ha be akarok vágódni ilyen helyre, jobb, ha meghúzómagam.

És végül is úgy döntöttem, hogy ez nem nekem való.

Akkor szétnéztem.

Éppen a város szélén laktam albérletben, ez volt az egyik menedékhelyem, nem volt más lehetőség. Ugyanazon az udvaron lakott kvártélyban egy család is. Hát egy szép nap volt, bizonyos délután, üldögéltem az udvaron, s egy lány meg ott jött-ment, tett-vett, aztán bement a lakásba, ahol az a kvártélyos család volt. Még fel sem vettem

különösen a helyzetet, nem is gondoltam olyasmire, hogy előbb-utóbb valami eset kiszülhet belőle. Viszont az ottani fiúval jó viszonyban voltam, kértem tőle:

- Te, ki ez?

- Hát a húgom, Erzsike. Mutassam be?

- Nem - mondom.

Ez ennyiben maradt. Mondjuk, akkor még mindig kezdőnek számítottam, mint említettem, voltak hasonló eseteim, de ez a lány annyira közömbösen hagyott, nem érdekelt egyáltalán. Jó néhány napig nem láttuk egymást, utána megint hazajött.

Hát hogy is volt ez?

Az apja keveset áldozott a családra, őt inkább egyéb érdekelte, voltak bizonyos női, habár felesége is volt, és már éppen elég idős korban járt, negyven felé és ő csak a nőivel foglalkozott. Neki a koszt meg kellett hogy legyen, becsomagolva, negyvenötven lejes szalámi meg ilyesmik, aztán a családdal mi történik, lényegtelen.

Hogy a gyerekei hogyan ruházkodnak, mit vesznek magukra, ez megint mellékes volt neki. Tehát valahogy egy olyan indifferens ember volt a családjára iránt.

Ezért Erzsike bent szolgált a városban, más kiút nem volt, egyéb támaszt nem kapott, valahogy meg kellett élni, kellett a pénz. Hát én nem vettem meg ezért, sőt tisztelem az olyan embert, aki harcol az életért, és indifferens, hogy milyen az a munka, meg szereti megkeresni a kenyerét, nem élösködik a mások nyakán.

Egy idő után olyan gondolataim támadtak, hogy talán azért mégis jó volna megismerkedni. Szóltam a bátyjának:

- Né, amikor még egyszer hazajön, ismeretséget szeretnék kötni veled.

- Jó.

Vagy három hét múlva haza is jött, mondja neki a bátyja a dolgokat, hogyan állnak a helyzetek:

- Né, Ákos meg szeretne ismerkedni veled.

- Jó.

Tehát ő sem volt ellene, megismerkedtünk, azon az estén együtt néztük a tévét, a házigazdának volt tévéje, beengedett, aztán ő úgy kilenc óra felé visszament, persze le volt foglalva, muszáj volt visszamennie.

Na, aztán megtudtam, mikor van szabad kimenője, találkoztunk.

Közben volt egy háromhetes periódusunk, amikor egyáltalán nem tárgyaltunk egymással, de nem azért, hogy összevesztünk volna. Valahogy pillanatnyilag mind a ketten olyan indifferensnek vettük a dolgokat. Utána mintha egyszerre gondoltuk volna meg, ismét kiújultak a helyzetek, ismét kapcsolatok léptek fel közöttünk, tovább beszélgettünk, elmentünk a parkba, a vízpartra, moziba jártunk. Persze, amikor megfelelő idő volt. A végén oda került a helyzet, hogy ahol szolgált...

Vagyis hogy lehetne ezt kifejezni másképpen? A szolgálást. Szobalány? Valami ilyesmi.

Szóval, megtudták, hogy beszél egy fiúval. Akkor egy rádió-tévé szerelőnél lakott, ott dolgozott, megtudták, hogy beszél velem, biztos kíváncsiak lettek rám, mi is lehetek, egy alkalomkor megengedték, hogy felmenjek.

Erre az alkalomra persze felkészültem, mert tudtam, hogy nem egyszerű emberekkel van dolgom, gondoltam, az első megjelenéstől függ minden. S megnyertem. A helyzetet. Pedig ilyen esetben nagyon nehéz bevágódni egy olyanhoz, aki képes egy személyt tartani arra, hogy neki gondját viselje, mosson utánuk, főzzön nekik, hogy fizessen egy ilyen szolgálati nőt. Az ilyen nem nagyon helyesli, hogy egy fiatalember feljárjon ahhoz a bizonyos nőhöz, figyelembe véve, hogy egy ilyen ember nem egyszerű ember, nemcsak egy kanala s egy villája van, hanem több mindene.

Hát én igyekeztem elsősorban illedelmes lenni, megtenni a kötelességet, megtisztelni mind a két felet, elővigyázatos voltam, pedig falusi fiú vagyok, ami azt illeti. De észrevettem, hogy az intelligencia, az valami szép dolog. Sőt még evvel én nem vagyok nagyon tisztában, vannak tanult emberek, de látom, azok közül is egyesek még mindig csorbák ebből a szempontból. Majd máskor erről az intelligenciáról még szeretnék szólni valamiket...

Úgyhogy elbeszélgettünk nyugodtan, szépen, megkínáltak itallal, elfogadtam egy keveset belőle. Mikor jöttem el, úgy körülbelül este fél tíz lehetett, a férfi kijelenti nekem:

- Ákos, ha akar, bármikor feljöhet Erzsikéhez. Ha esedékesen mi nem is vagyunk itthon, akkor is.

Ő a feleségével nem volt valami jó viszonyban, veszekedtek a gyerekük előtt, hát engem nem érdekelt az ő nézeteltérésük, családi problémájuk, rájuk tartozott.

Közben, amikor időm volt, felszaladtam, volt telefonjuk, telefonáltam, felszaladtam, segítettem rendet csinálni, szőnyeget porozni, gondoltam, miért ne? Ha jó barátok vagyunk Erzsikével, megtehetem ezt is.

A nézeteltérések ottan nőttek, törvényre kerültek, válás satöbbi, a család széthullott, Erzsike el kellett hogy menjen onnan. A kislányuk, mintha most is látnám, az utolsó pillanatban is sírt, ötéves volt, sírt Erzsike után, nem akart elválni tőle, de előbb-utóbb aztán csak az lett a vége. Hogy hova került, nem tudom, azóta sem találkoztam a kislánnyal, pedig engem is nagyon szeretett. Van egypár fényképem együtt Erzsikével s a kicsivel...

Na, ő onnan kikerült, más helyet kellett keresni persze, s hova jött? Pontosan a posta mellé, van ott egy nyugdíjas fogorvos, Vizslai, doktor Vizslai Brunó, oda került. Ott is hamar megtudták az esetet, hogy ő beszél fiúval meg ehhez hasonló, és egy alkalomkor felhívtak. Én szégyenlős voltam abban az időben, ami azt illeti, ebből a szempontból, idegenekhez feljárni. Azért mégis megtettem, és felmentem. Ott is sikerült éppen úgy elérnem a célom, megtalálni azt a bizonyos pontot, az egyensúlyt, hogy legyen valami olyan belőle, hogy feljárhassak oda is. Fiatal az ember, megtesz mindent ilyen esetben.

Ott is tetszett nekik az egész helyzet, azóta is nagyon-nagyon jó barátok vagyunk, sőt eljárók oda fogat csináltatni, meg segíték, amit csak tudok, felszaladok, megkérdem, nem szükséges-e valami. Sokszor vittem nekik sört, meg bevásárolok pillanatnyi árucikkeket, amire szükségük van, s amit éppen lehet kapni. Ha fennakadtam, pénzt is adtak, mert megtörtént az nálam. Azért becsületesen mindig visszaadtam. Amikor rádiót

vettem, hétszáz lejt kértem kölcsön a doktor úrtól, addig nem kértem ilyen nagy összeget.

- Meddig kell? - azt kérdezte.

- Csupán egy napra, holnap estig, amíg kapok fizetést.

S elhitte. S el is hihette. Másnap délután meg is vittem, a rádió már megvolt, féltem, hogy elkapkodják ezt a típust. Akkor a doktor úr azt mondta:

- Ákos, bármikor adok magának. Megmondja, meddig kell, és adok.

Aztán beteg lett, a kórházba vitték, megműtötték, felkerestük, és akkor hallottam egy olyan beszédet tőle, ami nagyon szép. Azt mondta:

- Azt nem vártam el, hogy ennyi mindent hozzanak nekem. Én úgy szeretem az embert, ha ilyen esetben hozzám jön, akkor tiszta szívvel és üres kézzel jöjjön. Ez számomra a legnagyobb megtisztelés.

Hát valójában, egy érző embernek, aki belát mindent, ez a legszebb, mondjuk.

Bonyolódtak ott is a helyzetek, egy időben nem volt szükség Erzsikére, azt mondták, többet nem tartanak, eljött onnan. De nem azért, hogy hiba történt, ilyen esetben nem volt részünk.

Utána pedig elkerült egy Berengi Oszkár nevezetű zenetanárhoz, ott sokáig dolgozott. Ezen a helyen is néhány nap múlva felmenőt kaptam. Sőt, ha nem voltak otthon, úgy érezhettem magam, mint otthon. Egy alkalomkor, szilveszterkor elmentek az üdülőhelyre, nekem meg kijelentették, ha fel akarok menni, nyugodtan mehetek, szórakozhatunk, hagytak otthon bort, azt mondták, az a miénk, megihatjuk. Úgyhogy ránk volt bízva az egész ház, nem tartottak attól, hogy esetleg valami olyasmi történik, hogy kellemetlenség lesz belőle, vagy mondjuk, hogy az ember eltulajdonít valamit ilyen lopásféle szempontból.

Mikor felmentem, s ők otthon voltak, mindig megkérdeztem, ha esetleg nem szükséges-e valami, ha szükséges volt, lementem, bevásároltam. Ha valamit meg kellett csinálni, valamit azokhoz a zeneműszereihez, egy bizonyos tartót vagy lábat, hát megkértek, megcsináltam, megittunk erre fel egy-egy pohár bort, egyebet én sohasem szoktam elfogadni senkitől. Legfennebb megkínál, elfogadom, de én pénzért sosem szoktam dolgozni.

Ott egészen hetvenhat június tizenötödikéig volt Erzsike...

Különben kifelejtettem egy dolgot, ha vissza szabad térni...

Amikor a fogorvosnál felmondtak neki, és nem volt más kiút, elment az építkezési trösztöz két barátnőjével, s elvégeztek valami öt hónapos hegesztői tanfolyamot, dolgozott is vagy négy hónapot. Közben megbetegedett, kórházba került, valami daganat képződött a szájába a huzattól, ettől, attól, én akkor épp katona voltam. Megműtötték, utána el akarták küldeni egy építőtelepre, vagy négyszáz kilométerre innen, három évet kellett volna ott ülnie. Azt mondták, aki nem akar menni, arra nincsen szükség többet a trösztnél. Elment, egypár napot ott ült, de nem voltak megfelelő körülmények, visszajöttek. A csoportfelelőse, egy idős bácsi, a pártját vette, és azt mondta:

- Fiam, ez nem neked való, oxigénpalackokat emelgetni, túl kicsi termetű vagy, te itt úgysem tudod a kenyered megkeresni, legjobb, ha szétnézel máshol.

Aztán egyesek itthon kaptak beosztást jobbra-balra, ő nem kapott. Nem volt mit csinálni, felmondott. Másik hely nem került, úgy ment el aztán a zenetanárhoz.

Kezdem gondolkozni, észrevettem, hogy Erzsikét mindenhol kedvelik. Tehát én abból indultam el, hogy mit kedvelnek benne mások, és nem abból, hogy mit kedvelek én. Mert ők akárhogy is, több hónapon keresztül tapasztalták, mire képes és mit tud megcsinálni. Ebből indultam el, a visszhangokból.

Figyelembe véve ezeket a dolgokat, mondtam magamnak: te, hát nézd meg, egy falusi fehérnép, azt lehet mondani, nem nőtt családi körben, kiskorától kezdve másoknak a szennyét, a mocskát mosta, hát egész biztos, rá volt szorítva arra, hogy...

Meg aztán tényleg, ahogy mondtam, az ember fiatal, és a fiatalsággal együtt jár a szerelem is. Erzsikét a katonaság előtt ismertem meg, jó hosszú időbe, három évbe telt, amíg valahogy annyira összejöttünk, hogy barátsági alapot létesítsünk, barátkozzunk egymással, hogy már majdnem úgy mondhattuk egymást, mint férj és feleség, kivéve azt a bizonyos dolgot, hogy az ember egész családi életet él, mert ez valójában hiányzott. De azért annyira együttérettünk egymással, hogy elmentünk egy kávéra, moziba, sőt hazakísértem, és valahogy úgy éreztem, mintha egy egész családot alkottunk volna ketten.

Amikor elmentem katonának, csomagot küldött nekem, pénzt küldött nem is egy esetben, hát valójában ezt nem lehet csak a szeretetre tenni, hanem a szerelemre is, figyelembe véve, hogy az ember fiatal.

És nagyon sok levelet írt nekem, igaz, én is neki, néhányat megőriztem belőlük. Ezeket esetleg úgy tessék elolvasni, hogy nem kell komolyan venni mindent, mert milyen a fiatal? Például, mi nem voltunk férj és feleség, de közben megegyeztünk, hogy így szólítjuk egymást.

1974. XI. 8.

Kedves Erzsikém!

Már én nem tudom, hogy mi van velem, úgy érzem néha, félig bolond vagyok, de hiába, ez a sors ajándéka, és ezt végig kell élni. Írtam neked 7-én egy levelet, amelyikben tudomásodra hoztam, hogy a katonakórházban vagyok már megint, és arról volt szó, hogy ott leszek vagy két hónapig, no de másképp alakult a helyzet, mivel nem tudtak helyet adni, visszaküldtek az egységemhez, ott csinálják a gyógykezelést. Kérlek, ha nem írtál eddig választ a katonakórházba, ne írd, hanem küldjed az egységemhez, hogy tudjuk már egyszer felvenni a direkt kapcsolatot.

És ne haragudj, hogy így történt, mert nem én akartam ezt a sok zűrzavart, bocsáss meg, és tarts ki mellettem, ha boldog akarsz lenni, és írd minél hamarabb a régi címre.

Várom kedves válaszodat, kedvesem, Erzsó, Zsó!

Csókollak számtalanszor, kedvesed, Ákos.

Kérlek, ne hagyj el, és írd minél hamarabb.

Szervusz!

Puszi!

1974. XI. 13.

Kedves Ákoskám!

*„Írom a levelet, szemem könnybe esik,
Szép csillagos éjjel már mindenki alszik.
Már mindenki alszik, csak én vagyok ébren,
Meg az a szép csillagok odafent az égen,
Ó, adj nékem fényt a levelet megírni,
Édes kicsi szívecském, foglak-e még látni?
Te álmomban mindég itt vagy velem,
Ne hagyj őtet elfeledni, édes jó Istenem!”*

Továbbá tudatlak, hogy a hozzám küldött levelet megkaptam, amelynek nagyon megörvendtem, de el is keseredtem, mert mind írod a levelet, de az én válaszaimat nem tudod megkapni, mert egyik helyről a másikra visznek. De ez nekem elég szomorú, mert még levélben sem tudjuk egyik a másikat vigasztalni. Hát akkor milyen messze lesz az, amikor közelebről lehetne egyes dolgokat megbeszélni. De imádkozom, a jó Istent kérem, s hátha elhozza azt a pillanatot is nékem, hogy boldog lehessenek, mert ez így nem boldogság, tetőled ilyen távol lenni.

Kedves Ákoskám, én mindig benned bíztam eleitől fogva, és neked hittem, most megkérlek valamire, nagyon szépen. Légy szíves, írd meg, mi történt veled, hogy olyan nagyon fáj. Írd meg, hogy a hajadat levágták-e, vagy úgy van, ahogy elmentél. Mondtam neked, hogy mikor elmész, többet nem fogok szivarozni, de azért még egyet-egyet mindég elfogyasztok.

Értem ne búsulj, mert én hál' istennek nagyon. jól vagyok, csak te vigyázz magadra, jó gyógyulást kívánok.

Most bezárom levelem, de nem kulccsal, hanem millió csókkal. Csókollak számtalanszor a messzi távolból, kedvesed, Zsozsó!

Szevasz

Puszi.

1974. XI. 19.

Kedvesem, Zsó!

SZERETLEK!

Első soraimban is szeretném tudatni veled, hogy a leveled megkaptam, amelynek nagyon megörvendtem.

Továbbá tudatlak, hogy meg vagyok nyírva kopacra, de már elég nagy hajam van, körülbelül egycentis.

Kedvesem, Zsó! Megkérlek nagyon szépen, csináltasd meg azokat a képeket, és küldjél nekem is, de ne borítékban, mert a tisztetek megtapogatják, és ha megérik, hogy kép van benne, kiveszik, vagy pedig jól megfektetnek érte. Inkább küldd fel édesapámékhoz, és ők majd elküldik csomagban. Viszont ha akarsz, küldhetsz egy borítékban vagy tíz bélyeget, mert én nincs hol vegyek.

Kedvesem, Zsozsó, tudomásodra szeretném hozni, hogy mire ezt a levelet megkapod, egy hónap katonaságom már le lesz telve. Te pedig egy hónappal közelebb

leszel a boldogsághoz, én meg a Te szerelmedhez. Még most is látom magam előtt azt az édes pillanatot, amikor a lúkeiskola sarkánál fénylő, csillagos égnél nem tudtunk megválni egymástól, de ne búsulj, az Isten velünk van, és megsegít, hogy újból kéz a kézben gyönyörködjünk szerelmünk felejthetetlen élményeiben.

Most pedig zárom levelem, többet nem írok, mert 1 óra van éjjel, és még kell pihenjek is egy kicsit. Számtalanszor öllelek és csókollak, kedves szerelmem, Zsozsó. Egymillió puszi! Kedvesed, Ákos. Várom kedves válaszodat minél hamarabb!

Szia.

Puszi.

1974. XI. 28.

Szerelmem, Ákos!

Szeretlek!

Először is tudomásodra hozom, hogy a hozzám küldött kedves leveled megkaptam, és most hál' istennek legjobb egészségben talált, amelynek hasonló párját kívánom tölteni a te számodra is a jó Istentől. Továbbá tudatlak, hogy baj van a vizsgával, mert nagyon nehezen lehet átmenni. Ha nem sikerül, nem lehetek hegesztő, csak szakképzetlen munkás, de muszáj így is ledolgoznom az időt, mert ismered apámat, hogy milyen, mindennap hallom, hogy csináljak, amit akarok, ő nem fog segíteni. De nem baj, mert valahogy lesz, vagy így, vagy úgy. De semmi kedvem nincs az élethez, amikor eszembe jutnak ezek a szülői érzések. Most nemrég vettem egy nadrágot, nagyon szép, elég szoros volt, de már nem szorít úgy, mint az a másik „akkor”. Megkérlek nagyon szépen, értem ne búsulj, mert mindezeket leszámítva nagyon jól vagyok.

Olyan örömmel vagyok elfoglalva a te képeddel, hogy mindjárt el is felejttem megírni, hogy megkaptam. Nekem annyira tetszik, hogy éjjel-nappal nézném, nagyon természetes. Mindennap, mikor hazamegyek, megpuszillak, és mikor fekszem le, de mennyire jobb érzés lenne, ha te itt lennél, és nemcsak képen keresztül. De most nekünk csak ezt szabad tennünk. De eljön az az idő is, amikor majd közelebb leszünk egymáshoz.

Most zárom soraimat, de nem kulccsal, hanem millió csókkal a messzi távolból, a te hű kedvesed („kedves feleséged”), Zsozsó!

Türelmesen várom kedves válaszodat, 1000000000 puszi.

Szia!

Szevasz!

1974. XII. 9.

Kedves feleségem, Zsó!

Első soraimban is tudatlak, hogy a hozzám küldött leveledet megkaptam, de legjobban a képnek örvendtem meg, amikor megláttalak rajta. Amikor csak annyi időm van, mindig előveszem, és hosszasan elbámulom, a szívemet pedig előnti a bánat, és ha nem szégyellném, sokszor megöntözném a képedet langyos könnyeimmel, de itt sokan vannak, és bizonyára kikacagnának, különben akik látták, úgy tudják, hogy a feleségem vagy, és ez így is van. Ha leszerелеk azonnal csináltatunk egyforma kosztümöt, úgy, ahogy egyeztünk, és meglásd, milyen szép lesz!

Továbbá megkérlek nagyon szépen, hogy még küldjél egypár képet, mert ha jól tudom, még van olyan, amelyikből kettő darab van, és azt is, ahol a macskám van, mert meg akarom mutatni ezeknek a bikficeknek. De leghamarabb a tiedet küldd el.

Végül pedig zárom levelem, és számtalanszor gondolok rád könnyes szemmel ott, ahol senki sem lát, „kedves férjed”, Ákos.

1974. XII. 20.

Édes kicsi férjem, Ákos!

Első soraimban is tudatom, hogy leveled bizonyára nem a legjobb egészségben talált, mert nagyon meg vagyok hűlve, fáj a fejem. Mert kinn dolgozunk a hidegben, inkább eső esik, pedig jobb lenne, ha hullna. Már háromszor voltam beteg, mióta dolgozom. Már hónapok óta küzdik velem apám, hogy én hátráltatom őket. Mindenre képes vagyok, csak hazafele menni nem, de muszáj az embernek túrni és szenvedni, ha boldog akar lenni, édes kicsi szívem, hidd el nekem, hogy csak rád várok, akit én is tudok szeretni, mert megérdemli (nem úgy, mint apám). De te mindezekért ne búsulj, mert mindig valahogy lesz, még sosem volt úgy, hogy valahogy ne legyen.

Már alig várom, hogy március legyen, hogy leutazzak hozzád és meglátogassalak.

Most többet nem írok, maradok forró szeretettel, aki nagyon sokszor rólad álmodik, és amikor megébred, csak akkor veszi észre, hogy az egész álom volt, és semmi más.

Reszketve várom válaszodat, Zsó!

Szia!

1975. I. 3.

Édes kicsi feleségem, Zsó!

Tudomásodra hozom, hogy megérkeztem az új rendeltetési helyemre, ahol tovább folytatom a katonai szolgálatomat.

Még tudatom veled, hogy a régi helyemtől körülbelül száz kilométerre vagyok, csupán egypár kilométerre a tengertől, és mondhatom, hogy itt nem látunk embert, csak vizet, vizet és vizet. Ivóvíznek csak kimondottan borvizet használunk, mert a másik víz, vagyis a Duna vize itt sós, mert közel van a tengerhez, és a tenger vize is sós.

Úgyhogy minden, amit csinálunk, vízen megy végbe, egyszóval vízen élünk.

Csupán annyi az egész, hogy nem jöhettek ide hozzám látogatóba, mert nincs hogy, és nincs mivel, de ne búsulj, ha kitartasz mellettem, és engem szeretsz, akkor mindössze 8-9 hónap múlva újra találkozunk, hamarabb nem nagyon lehet. Én kitartok melletted még akkor is, ha három évet kellene itt töltenem a vízen, tőled távol, mert én elhatároztam magam, hogy ha bármi is lesz, Te az enyém leszel, és én a tiéd, és én nem vagyok az a fiú, mint Jóska, aki egyszer így beszél, máskor meg amúgy, és én Jóskát meg is untam, mert igen sokat gurít, és egy gögös alak. Én csupán csak azt kívánom mindkettőnk számára, hogy a szerelem és a szeretet maradjon meg bennünk egymás iránt mindaddig, amíg utolsót dobban a szerelmes szívünk, és ez volna a legnagyobb boldogság számunkra.

Továbbá tudatlak, hogy nekem pénzt ne küldj szelvénnel, mert nem jár ide postás, csupáncsak csomagban lehet küldeni, azt is nem postás, hanem egy hajó hozza nekünk, úgyszintén a leveleket is egy héten egyszer.

Mindezt nem azért írom, hogy most már küldjél nekem csomagot is, hogy még avval is költesd magad, de ha kedved van, húsvétra küldhetsz egy kis csomagot is, és itt felhívom ismét a figyelmed arra, hogy húsfélét ne küldjél, mert amíg ideér, megromlik. Inkább vagy két tésztát, kekszet vagy kockacukrot, ha már éppen erről van szó, de minthogy költesd magad, inkább tedd a csekkbe azt a pénzt, mert a mi előnyünk lesz.

Továbbá írad meg, milyenek a munkakörülményeid, és mennyi a havi kereseted.

Felhívom még egy dologra a figyelmed: ha mégis elvesztenénk a kapcsolatot, édesanyámékon keresztül újra felvehetjük, de ez nincs kilátásban.

Nem vagy beteg? Írjál mindenről, különösen magadról minél többet, és mivelhogy most egy kicsit meggyérül köztünk a leveleződés, helyesnek tartanám, ha egyszerre két levelet is írnál nekem, azaz minél többet.

Megkérlek nagyon szépen, vigyázz magadra, és öltözz fel jól, nehogy megfázzál!!!

Milyen otthon az idő? Mert itt nálunk hull a hó, és elég jól fúj a szél.

Továbbá írad meg, hogyan szilveszterezteél nélkülem, és mit éreztél a szívedben.

Most többet nem írok, maradok sok szeretettel, kedves férjed, Ákos. Millió csók!
Szevasz.

Szia.

1975. I. 15.

Kedves férjem, Ákos!

Első soraimban is tudatlak, hogy a levelet megkaptam, amelynek nagyon örvendtem, és amelyikből mindent megértettem. Továbbá tudatlak, hogy én nem a legjobban vagyok, elkapott a gripa, és fája derekam, és a másik pedig az, amitől meg fogsz ijedni: nagyon le vagyok fogyva, csupán 42 kg vagyok, pedig majdnem ötven voltam. Egy hetet dolgozom, egy hétig beteg vagyok, a múltkor egész éjjel sírtam, mintha valaki ütött volna. Nehogy azt hidd, édes kicsi szívem, hogy én azért írom ezeket neked, mert nincs mit írjak. Én csak azt nem tudom megérteni, hogy amikor az egyik tudna egy kicsit örvendeni, a másik kell hogy búsuljon, mert mikor te nem vagy beteg, akkor én vagyok. Itten olyan hideg van, csak éppen meg nem fagyok, de nincs mit csinálni, dolgozni muszáj.

Az esik a legrosszabbul, hogy mennyire kíváncoztam én hozzád, és mégsem tudok menni, de valahogy megpróbálom megérteni, habár nem a legjobb. Sokszor nem jön, hogy dolgozzak, úgy el vagyok keseredve, mind azzal vigasztal az egyik kislány, hogy Erzszi, ne sírjál.

De ne búsulj, mert én kitartok melletted, és csak téged tudlak szeretni, és hidd el, sokszor azt hiszem, készen megfagyok, már nyakig vagyok a hideggel is és az egész sántierrel.

Én is jobbnak látom egyszerre két levelet írni, mert több mindent meg tudok írni. Ebbe most többet nem írok, maradok forró szeretettel, hú feleséged, Zsozsó.

1975. I. 15.

Kedves férjem, Ákos!

Első soraimban is tudatlak, amit még nem írtam meg a másik levélben. Decemberben a bruttóm 1280 lej volt. A legnagyobb baj, hogy apáméktól nem tudok gyűjteni. Értem ne

aggódj, mert lesz valahogy, csak jöjtek helyre, a nyáron jobb lesz, mert akkor tíz órát fogunk dolgozni, és több fizetést kapunk.

Ne búsulj, mert húsvétra meg fogod kapni a csomagot is, mert nekem is úgy jobban esik, ha én is küldhetek neked valamit. Anyuéknak nem muszáj megírnod.

Az új év elég jól telt, mert néztem a tévét a szomszédban. Voltak benne jó komikus adások, de nekem nem nagyon tetszett, csak kérdezték, mi van velem, miért nem szólok semmit. 12 órakor, amikor kellett koccintani, kimondtam, hogy Boldog új évet, szervusz, Ákos, de többet nem tudtam szólni, mert úgy elfogott a sírás, hogy amit akartam mondani neked, már nem volt, ki elmondja.

Bezárom levelem, de nem kulccsal, hanem egypár forró szerelmi csókkal, feleséged, Zsozsó! Várom válaszod hamar. 10000000 puszi.

1975. I. 31.

Édes kicsi feleségem, Zsó!

Első soraimban is tudatom veled, hogy a hozzám küldött leveleidet és a képeslapot megkaptam, amelynek nagyon megörvendtem, különösen annak a képeslapnak, amelyiken a kisbaba sízik, mondhatom, nagyon jó gusztusod volt ebben a tekintetben.

Nagyon megdöbbsentem, amikor olvastam, hogy beteg vagy, de hogy tudjak rajtad segíteni? Ugyancsak írod, hogy nagyon lefogytál, és ezzel kapcsolatban megkérlek nagyon szépen, hogy egyél minél többet, mert ha ilyen rohamosan fogysz, kaphatsz egy végelgyengülési betegséget, ami biza nagyon veszélyes is lehet, és ahelyett, hogy túl sokat sírjál vagy gondolkozzál, inkább légy vidám és tégy úgy, mintha nem is volna igaz, hogy minket jó időre elválasztott a kegyetlen sors. Még egy másik dolog, ami nagyon elszomorít, és tudom, hogy téged is elszomorít: egymást csak akkor fogjuk meglátni személyesen, amikor elengednek szabadságra, és ez a boldog pillanat október, november körül lesz. De azért te maradj velem szemben hűséges, kitartó kislány, „feleség”. Egyszer csak lejár ez a katonaság, és ismét egymás karjaiban vesszük észre magunkat.

Továbbá megkaptam a képet is. A hajadból többet ne vágassál le, hadd nőjön, mire hazamegyek, nagyon szeretném, ha vállhadj lenne, mert neked nagyon talál a vállhaj.

Írjad meg, hogy rendbe tetted-e a fogaidat, mert erről egy idő óta nem írtál semmit, ne hanyagold el, mert a rossz fog erősen öli a szívet!!!

A keresetteddel kapcsolatban csupán annyit írhatok, hogy neked mint kezdő munkásnőnek 1280 lej elég szép, különben nekem, amikor dolgozni kezdtem, csak 1180 volt.

Továbbá megkérlek szépen, a következő leveledben küldjél vagy hét bélyeget, mert csupáncsak ez az egy van, különben kaptam 15 darabot otthonról, de benne felejtettem a levélben, amit írtam haza, venni pedig itt a nádak között nincs hol, mert bár még egy koszos falu sincs a közelünkben.

Két vers az új költeményeimből:

MÁSODIK SZERELEM VELED

Perzselt szaga volt hajadnak

*Azon az estén,
Amikor engem
Újra megszerettél.
Égtek szemeid,
És lángolt a tested,
Mert rájöttél,
Hogy engem szeretni
Mégis jobb neked.
És engedtem néked,
Hadd játszódj velem,
Hogy lássad te is,
Mi az igaz szerelem!*

1974. XII. 28. 10^h 00'

VIRÁGOK

*Miért szeretek
Annyi virág közül
Csupáncsak egyet?
Vajon miért?
Azt csak én tudom,
Mert az a virág,
Melyet én szeretek,
Szép és illatos,
És nem volna számomra
Más és szebb virág.
Csak az a lány,
Kit szerelmem vonz
Szerelme iránt.*

1974. XII. 28. 16^h 12'

Most zárom levelem számtalan forró szerelmi csókkal, kedves férjed, Ákos.

Még egyszer megkérlek, az ételt ne húzd el a szádtól mert komoly dolog lehet belőle!

Szia!

1975. II. 24.

Kedves kicsi férjem, Ákos!!

Örömmel tudatlak, hogy a hozzám küldött levelet megkaptam, mindent megértettem. Nagyon szépek voltak azok a versek, amiket írtál, és minden valóság, amit írtál. Neked nagyon jó gondolkozási tehetséged van, hogy ezt meg tudtad írni.

Most már helyre vagyok jöve, de még mindig baj van az étkezéssel, de már nem annyira. A nagy baj az, hogy nálunk a munkahelyen meghalt egy ember, el kellett hogy menjek a temetésre. Ez az ember egy darunál dolgozott, és emélték fel valami 9 tonnás vaslemezt, és amikor helyezték le, már csak egy kicsi kellett volna, s elszakadt a kábel, és ráesett az emberre az egész, szörnyethalt abban a pillanatban. Az a legnagyobb baj, hogy két pici gyereke maradt, és csak 33 éves volt, a felesége 26. Bocsáss meg a csúnya

írásért, de még mindig reszket a kezem, amióta hazajöttem a temetésről. Már annyi baleset volt nálunk, hogy nem is kívánczok ott dolgozni, de muszáj.

Nálunk elég jó élet van, mindennap egy kicsi veszekedés és utána egy jó bunyó. Nem tudom, mi jött már megint apámra, én a pénzt mind leadom, és mégis kapok. Az egészet elkergette, és nem akartam többet adni, meg akart verni a nadrágszíjával, és anya odaállott, hogy vegye ki a kezéből, én is ott voltam mellette, és úgy megütötte a jobb szememet, hogy még most is kék a szemem alatt, ha egy kicsit fennebb üt meg, a vakszememnél, akkor most nem is volnék, de így még valahogy éldegelek. Most már tedd magadévá a dolgot, azt hiszem, neked sem esne jól. Hova is legyen étvágyam, és ne lehessen tönkremenni?

Addig mennék, amíg hozzád érnék, csak itten ne kelljen maradni, elegendem van apámból. Ez az eset pont fizetésnapon volt, sajnálom a történetet, csak nincs kivel megértetni.

A fogászattal kapcsolatban nem tudok semmit sem írni, vagy kétszer voltam, többet nem volt mikor. Most ebben a levélben küldök tíz darab bélyeget.

Édes kicsi szívem, vigyázz magadra, mert nekem kicsi koromtól egy boldog napom nem volt. Végig sírva írtam ezt a levelet. Ezzel levelem bezárom, de nem kulccsal, hanem egy szerelmes csókkal.

*Most többet nem írok,
„Mert a tollam eltörött,
A tinta kiömlött,
A lámpa kialudt,
Ez a levél elindult”.*

Szia! Szervusz!

1975. III. 8.

Édes kicsi feleségem, Zsozsó!

Szívélyes és egyben legmelegebb márciusi üdvözleteimet küldöm számodra a posta hullámhosszán!

Első soraimban is örömmel tudatom, hogy a hozzám küldött leveledet megkaptam, melynek nagyon megörvendtem. Leveled nagyon jó egészségben talált, és kívánom tiszta szerető szívemből, hogy hasonló jó egészségben találjon téged szerető, kedves férjednek levele.

Március van, virágos március, amely zöld ruhát ajándékoz a természetnek, virágba vonja a fákat, és előcsalogatja a fiatal szívekbe zárt zsenge szerelmet. Ez a március a gyönyörű, édes és keserves szerelmek kezdetének gyöngyhónapja. És habár messze üzött minket egymástól a sors, március lévén, bennem is megélénkül egy zsenge tavalyi szerelem, egy irántad való igaz szeretet.

Akármilyen szempontból is vizsgáljuk a dolgot, kerek fél év múlva szabadságra megyek, és ez a kegyetlen sors néhány napi arany szerelmet és szórakozást biztosít majd számunkra.

Ha nem tévedek, ebben a zsenge szerelmek havában van a Te születésnapod, és én mint a Te jövődöbeli hivatalos férjed ebből az alkalomból kívánok számodra hosszú

életet és jó szórakozást. És íme, ettől a naptól kezdve felelős vagy minden tetedért, akárcsak én itt, a bakaságnál, mert azok a fiatalok, akik betöltik 18. életévüket, nagykorúaknak vannak minősítve, így tehát kíséred figyelemmel minden lépésedet, és mielőtt cselekednél valamit, állj meg és gondolkozzál, hogy milyen következménye lenne! Én éppen olyan hüen szeretlek, mint azon a homályos délutánon, amikor először találkoztam veled, és horgonyt vettem két szemed mélyén.

Tudom, hogy sokat aggódsz miattam, de ne búsulj.

Nagyon megkérlek, vigyázz, nehogy valahonnan leessél, és valami történjék veled is!

Az ételt ne húzd el a szádtól, mert abból forrik a munkaerő, inkább nem kell nekem sem a pénz. Egyél minél többet, hogy hízzál meg szépen, mire hazamegyek. Légy jó!!!

Most búcsúzom tőled az éjszaka óráinál, kedves férjed, Ákos.

Szia!

Aztán hazajöttem szabadságra, elmentünk együtt az állatkertbe, éppúgy, mint minden fiatal, annyi kivétellel, hogy nálam volt egy olyan eset, amikor mellőztem azt, amit legtöbbször nem mellőznek. Nem szeretem falni, enni az embert az úton. Ez általában egy mai divat, ahogy észrevettem. Nem az, hogy engem idegesít, de valahogy mégis nem kedveltek az egész helyzet, amikor látom, hogy végigmennek az úton, nyalják-falják egymást.

Hát ha arról van szó éppen, akad elég dugi hely, megcsinálhatnák ottan is. Ha utána meg éppen olyan a helyzet, elintézhetik máshol. De az utálatos, amikor így megállnak az utcán, a kapukban, ott egymásnak dőlnek, az emberek meg jönnek-mennek, vásárolnak...

A huszadik század alkonyatán úgy veszik, hogy ez általános civilizáció. És itt, ebből a szempontból nemcsak érzékileg, hanem tájékozódásilag is mentünk, nagyon sokat a nyugat után. Jó, nem vagyok ellene. Szerintem a szerelem az igazán nem káros az ember életére, sem az egészségére, sem a családra. Mert mondjuk, az ember családot alapít, és ha ezt komolyan gondolja, akkor lemond az ilyesmiről. És az egész szerelem átmegy egy olyan családi szeretetbe, különösen akkor, ha megjön a gyerek, akkor az már egész családi szeretet.

De mint fiatallemberről az ilyesmi általában mindenkinél megvan, ha nem volna, nem lehetne elindulni. Hát egy jó pár csók a fiatalember életében, ez csak gerjeszti őt, megrázza, hogy tényleg, próbáljam meg, vagy ne. Az a bizonyos pár csók végül is semmi, csak egy szalmaláng, mert a csókkal az ember közelebb jut, mondjuk, bekerül a családba. Az a bizonyos nő vonzza ezzel, összebarátkoznak, s akkor veszi észre, hogy az egésznek semmi értelme, más utat kellene választani, van, aki haraggal összevész, van, aki szó nélkül távozik. Hát nekem is volt ilyen esetem, mint említettem az előző beszédemben is.

Érdekes, ez a szerelem valahogy úgy érdekes, ha senki se látja. Szerintem abban semmi érdekesség nincs, hogy fényes nappal nekiálljunk egy nővel csókolózni a városban. Lehet, hogy én is megtenném szó nélkül, ha olyan a fehérség, sőt! Ha belemegy az ember, akkor miért ne. De valahogy az egészben egy kicsit inkább vagányság van, mint érzelem.

Mondjuk, ha a szerelemben egy kicsit úgy áll a helyzet, az ember félrehúzódik egy kis zöld, virágos helyre. Nem beszélek abszolút dolgokról, mert itt függ a nőtől is, hogy mennyire rámenős az egyik, mennyire engedelmes a másik, de valahogy úgy érdekes, ha az ember magányosan van, és nem nézi mindenki, és megvan az a természetes pozíció, az a bizonyos légkör, a zöldövezet, az ember egyedül van, akkor valójában úgy érezheti magát, hogy fiatal, s tényleg benne van a szerelemben, de aztán teljesen!

S ebből körvonalazódhatnak aztán olyan dolgok, hogy az ember előre gondolhat. Mert jó, a szerelem az szerelem, a csók az csók, de másnap a fiatalember gondolkozik: talán jó volna, talán rossz volna, ezt tisztellem, ezt becsülöm benne, ez meg nem jó, ez negatív, talán jobb volna valaki, aki ezt is képviselné.

Ha az ember tudná, hol az utolsó út, akkor egészen másképp venné az egészet. Megkezdve a szerelemtől, szeretettől, ajándékozástól meg az egész komplikációtól.

Amikor az ember olyan helyzetbe jut, hogy tényleg minden megfelelő jellemzőt megtalál benne, akkor végül is határoz, s azt mondja, na, most már aztán ez a végső út, s talán megpróbálom. Ha ő is benne van, akkor aztán nincs tovább.

Na és így megint ott beszélek, ahol egyszer megszakítottam, ezerkilencszázhetvenhat június tizenötödikénél, amikor Erzsike eljött a zenetanártól.

Leszereltem, én voltam a kezdeményező. Gondoltam, mi lenne, ha mégis elszánnám magam, s elvenném feleségül. Én akkor kinn laktam a város másik szélén, ahol van az a pompás kút, két házzal arrébb volt egy kicsi konyhám, azelőtt pincékben, jobbra-balra hányódtam, mondom Erzsikének:

- Látom, neked úgy sincs senkid, nincsen támaszod, mit szólnál egy ilyen helyzethez?

Persze megmondtam nyíltan.

- Én semmit. Különben nem is szólhatok semmit - azt mondja, s nem akarta elfogadni a helyzetet. Azt mondja: - Én nem állok úgy, mint te.

Ő ezt az otthoniakra értette, a családomra, hogy van az a kis kétszobás házunk, egyéb semmi. Mert közben voltunk otthon, elvittem egy esküvőre, az volt az első esküvő, amire el tudott menni. Persze, nagyon jól telt otthon, és nem volt semmi probléma, nagyon jól szórakoztunk.

Na, és hogy visszatérjek megint, akkor ő kijelentette, hogy benne van, de azért mégse tehetjük meg, nem áll olyan anyagi alapokkal, mint az én szüleim, s hogy őt előbb-utóbb rossz szemmel fogják nézni. Hát én mondtam neki:

- Nézz ide, ez végeredményben ránk tartozik, én ha neked jót akarok tenni, s tetszik minden, remélem, előbb-utóbb ők is megértik, majd beszélek velük.

Persze, már amikor otthon voltunk, kaptak hibát. Mindig kaptak, nem eggyel voltam otthon, bemutattam a szüleimnek mindegyiket, né, a barátnóm, ezzel szórakozom s a többi. Hát addig egy sem tetszett, Erzsikét is bemutattam, nála is kaptak bizonyos hibákat, mert a szülő általában bírál, megvan minden joga hozzá. És mellőzték, nem akarták, hogy vele szórakozzak. Hogy nincs megfelelő beszélőtehetsége! Hát ez nem is annyira hiba. Hogy neki nincsen semmije, ez a falusi ember felfogása a mai nap is, nincsen semmije, s csak kínlódni fogunk, és megbánok mindent. Hogy Erzsike az életét

már úgymint tönkretette a sok hányódással, lehet, nincsen megfelelő idegképessége, hogy ilyen családi életet kiálljon, gyereket neveljen. Szóval, ilyen problémák.

Nekem nagyon rosszulett a helyzet, megmondtam Erzsikének is, ő meg persze sírni kezdett.

És én határoztam. Átléptem minden határt. A zenetanár ment vakációra, éppen lógós időszak következett, nem volt szükség Erzsikére, én voltam a kezdeményező, s mondtam neki:

- Mi lenne, ha hozzám költöznél?

- Nem - azt mondja.

Hát ez egy hétbe került, amíg valahogy meggyőztem. Magyaráztam neki:

- Hát neked úgy sincs senkid, úgy lehet venni, pedig van, de nincsen. Gyere hozzám, én dolgozom, elmegyünk, megesküszünk, és meglátjuk, hogy mit csinálunk.

Csak sírdogált. Mondom neki:

- Volt nagyon sok olyan, aki így a zéróból indult el, és a végére mindent megoldott.

Beleegyezett, persze a szüleim tudta nélkül. Hát mondjuk, én itt egy kihágást tettem, mert segíteni akartam rajta, nem akartam, hogy tovább hányódjon. Ez csak az én jóakaratom volt, és nem azért csináltam, mert éppen annyira vágytam egy nő után, vagy mit tudom én, milyen szempontból érte. Mert ami azt illeti, az ember nőt kap bárhol, barátságot lehet kötni, sőt még olyat is kap, hogy a végén nem tud megszabadulni tőle.

A zenetanárék nem akarták elengedni az utolsó pillanatig sem, de aztán látták a helyzetet, s akkor elengedték. Odaköltözött hozzám. Utána még néhány napig feljárt, a szükséges pillanatokban segített. Azután is volt még ott takarítani meg nagymosást végezni, fenntartottuk a kapcsolatot, telefonáltunk, kérdezték, né, nem tud feljönni ezt vagy azt segíteni? De, nagyon szívesen, felment, végezte a dolgát, közben összeálltunk.

Megesküdtünk, törvényesen persze. Utána pedig már mint hivatalos feleséggel, hitvestársammal elindult az élet.

A szüleim nem is sejtették, hogy mi a helyzet, hogy mi együtt vagyunk, s tudtam, előbb-utóbb most már baj lesz belőle. De gondoltam, már határoztam, és kitűztem egy úti célt magamnak, akkor kiállom a megfelelő nehézségeit, s valahogy megoldok mindent.

Jó ideig semmi jel nem volt semmire, utána terhes maradt. Mondom, otthon nem tudtak a nősülésről, gondoltam, most már megvárom a szülést, hátha a gyerek megtöri a kemény helyzetet. S az utolsó pillanatig nem szóltunk nekik semmit. Mentem haza, kérdezték:

- Erzsike hol van, nem jött, miért? Nem jártok már együtt?

- Nem akartam én, hogy jöjjön - mondtam. Tudtam, hogy ők nem nézik jó szemmel, ezt éreztem belőlük, és meg is mondták nekem.

Nem szóltam otthon semmit, a hivatalos papírok a zsebemben voltak, törvényes férj-feleség voltunk.

De milyenek az emberek?

Az udvaron lakott egy idős néni, mindig pletykaságokkal foglalkozott. Ő már elkezdte ott a témát, hogy a feleségemnek nem volt semmije, úgy jött ide-oda, hát nekem rosszulest, gondoltam, innen elmenekülünk. Közben írhatott az öregasszony anyámnak, mert egy alkalommal leszaladt csak úgy véletlenül... Erzsike éppen nem volt otthon, kiszaladt valamit vásárolni, anyám szétnézett a szobában, sírva fakadt persze, s azt mondja:

- Erzsike itt van, ugye?

- Igen - mondom -, itt van. Megesküdtem véle.

Na, csak éppen ez kellett. Anyám máskülönben idegileg gyenge és szívbeteg, csináltam neki olyan problémát, hogy bizonyos tünetek jelentkeztek. Közben megérkezett Erzsike, egész éjszaka fenn ültünk, beszélgettünk, a végén meggyőztem. Mondom anyámnak:

- Nem lesz semmi probléma ebből, mi szerettük egymást és összeálltunk. Ha otthon mondtam volna szépen, hogy né, el akarom venni, akkor maguk, hogy ez nem neked való...

Mert ők még buzdítottak, hogy a faluban vannak bizonyos lányok, hogy ott már nem kell tenni semmit, csak a kocsi hiányzik az udvarról. Én értem az ilyen eseteket, de én úgy szeretem, ha azért meg lehet küzdeni, mert ezt valójában csak akkor lehet megbecsülni. Legalábbis én így érzem.

A végén beleegyezett. Édesanyám hazament, édesapámnak nem szólt semmit, aztán egy olyan két hónap múlva, amikor mentem haza, már tudott édesapám is a helyzetről. Miután a feleségemet bevittem szülni, hazamentem. Pénteken éjjel szült, vasárnap hazamentem, s megkértem őket, jöjjenek el a városba. Nem is gondoltak erre, hogy esetleg megszapordtunk.

Feljöttünk, és érdekes, az utolsó pillanatig kitartottam magam, a kapuban mondtam meg, hogy van egy fiam. Örömből vagy bánatból, de mind a ketten sírva fakadtak, s akkor azt mondja édesapám:

- És hogy csináltad, fiam? Hát hogy volt? Magyarázd el, hogy tudjuk mi is, most már lényegében mindegy.

Bementünk, leültünk, és elmagyaráztam nekik. Örömhullámokat is láttam rajtuk persze, akkor már beletörődtek, hogy na, ennek már így kell lenni.

Édesapám egy olyan ember, aki nem éppen indifferens a helyzetekhez, de ő egy olyan személyiség, hogy megadja az irányvonalat, a jó tanácsot, mindent, utánajár, rendez. Ha észreveszi, hogy valahol félrejárok, akkor visszatérít, sőt szigorú ember is, ami azt illeti. De hát akkor csak ennyit mondott:

- Fiam, ha te így akartad, te így szeretted, te őt szeretted, hát akkor éljetek boldogan!

Aztán hazahoztuk a gyereket, és nemsokára kezdődtek az igazi bajok.

De hogy még egyszer ne keverjem össze így időben a dolgokat, most először intézzük el azt az esetet is, hogy mi történt a gyárban, miután leszereltem.

HARMADIK BESZÁMOLÓ

*Hősünk többször is a sarkára áll,
de utána mindig rögtön lefekszik,
viszont kimagyarazza magát*

Hivatalos katonai szolgálatom letelte és a tartalékos katonák sorába vonulásom után némileg megbomlott életemben az egyensúly. Az történt ugyanis, hogy amikor jelentkeztem vállalatom személyzeti osztályán, tudomásomra hozták, hogy új beosztást és munkahelyet kapok a vállalat préműhelyében mint préses. A régi munkahelyem vezetői még mindig visszavártak, de közbenjárásuk nem ért partot.

Hát ez a préműhely... Nem tudom, tetszett-e járnivalaha préműhelyben, érdemes volna oda eljönni, valami olyan, hogy is magyarazzam pillanatnyilag? A munkások között fegyelmi tábornak van nyilvánítva. Mert ha valaki iszik, részeges, kihágásai vannak, büntetésből áthelyezik a préműhelybe. Épp a múltkor küldtek át vagy tízet a szerelóműhelyből, hogy tanulják meg, mi az élet.

Én nem tudom, valójában egy munkahelyen lehet fegyelmi tábor is? Végeredményben az ember nem szabad? Azért, hogy ivott, egyéb kritikát kellene alkalmazni ellene.

És mondom, amikor beadtam a papírjaimat, szóltak, hogy a préműhelyben fogok dolgozni. Én biza ellenkeztem:

- Miért? A többi leszerelt kollégám visszament a régi megszokott helyére, a saját szakmájába, és azt folytatja. Én miért nem mehetek vissza?

- Mert nem lehet.

Közben jöttek mások is, egy nap többen jelentkezünk felvételre, őket is oda irányították, morcoskodtunk, otthagytuk a személyzetiseket, elmentünk a városba, ittunk egy-egy sört, a végén láttuk, hogy nincs kiút, néhány nap múlva megint visszajöttünk. Fiatalok voltunk, kellett a pénz, lógni nem akartunk, másképp pénzre szert tenni nem lehetett, s akkor persze fel akartuk vettetni magunkat oda, közben valami újabb nézeteltérések merültek fel, elküldtek, hogy adjunk le két és fél deci vért. Nem tudom, mi volt a helyzet, szerencsére elég jó húsban álltam, nem mint most...

A felvételi papírokat a káderes intézte. Tulbure elvtárs és valami Şuba nevezetű, Şuba elvtárs. Ennek valami relációi vannak, én tudom, mert az embereknek utána szoktam járni, hogy lássam, mire számítsak. És nagyon jó és okos helyen vannak relációi, én értem, én az embert szeretem tisztelni és becsülni. De akkor tudok egy embert valójában tisztelni és becsülni, ha látom, hogy értem is tesz valamit. És legalább egy bizonyos részét a tiszteletnek ő is megadja, ha még fiatalabb vagyok, akkor is. Én igyekszem megelőzni a másikat, hogy ne tudjon ő hamarabb megtisztelni, hogy én legyek az első, mert fiatalabb vagyok, ez az én kötelességem. Ez intelligencia alapon megy tulajdonképpen. De ez a Şuba elvtárs felpattant:

- Fiam, ha nem tetszik, akkor elmehetsz, vegyed magad, és nincs helyed itt a vállalatnál. Vannak még nagyon sokan, nézd meg, a kapun kívül várnak a te helyedre.

Rosszulesett nagyon, annál is inkább, mert ötévi munkaszerződésemm volt a vállalatnál.

- Nem hinném el - mondom -, én még ilyenről nem hallottam, amit ön itten feldobott a placra, ezt a problémát. Az újságban is azt olvastam, hogy megfelelő embert a megfelelő helyre, én géplakatos vagyok, nem préses.

- Ha tetszik a prés, jó, és ha nem, akkor nem – s ezzel otthagytam faképnél.

Persze én vártam, amíg visszajött, vártam, hogy csillapodjon le, én is ideges voltam, meg kellett hogy várjam. Végül pedig azt mondtam, hogy elfogadom az új munkahelyemet.

Ez nekem egy visszaesést jelentett, elveszíteni egy olyan szakmát, amit kedveltem és szerettem, és beállni egy olyan munkahelyre, ahol eltűnik a szakmai rajzok leolvasása, és megkezdődik az egy és ugyanaz, a véget nem érő sablonos munka.

Bementem a présműhelybe, hogy írassam alá a papíromat, át kellett hogy vegyen a műhelyfőnök. Találkoztam a régi ismerősökkel, barátaim is dolgoztak ott többen. Ahogy beléptem, ezzel fogadtak:

- Ákos, ha ide jössz, innen soha nem szabadulsz meg.

- Miért? – mondom.

- Ez olyan, mint a börtön.

- Na – mondom -, ne ijesszettek meg!

Ezzel aláírtam a papírjaimat, nem hittem annak, amit mondtak, erre nem vettem alapot. Mondom:

- Ha az ember el akar menni, mert nem tetszik valami, hát joga van, és elmehet.

- Majd meglátod te később.

Tényleg hogy megláttam később.

Mert jöttek a bonyodalmak.

Beálltam dolgozni, odavittek a préshez:

- Ez a munkád, hidegsajtoló részleg, ezt kell csinálni. Beteszted a darabot, megnyomod a pedált – s elmagyarázták lépésről lépésre, így is kellett.

- De kérem szépen – mondom -, én nem vagyok préses, és géplakatos vagyok, én ebből semmit sem értek. A három év szakiskola alatt körülbelül két-három órát tanultunk a présekről, és csak javítási problémákat.

- Az lényegtelen – azt mondja -, az ember mindent meg kell hogy tanuljon. Ott van a helye, ahol szükség van rá.

- Jó, egyetértek önökkel.

Megtartották a munkavédelmi kiképzést, megkaptam a munkám, ezerkilencszázhetvenhat március tizedikén dolgoztam első nap a présműhelyben, ezerkilencszáz...

Hányban is volt a földrengés? ... Igen.

Ezerkilencszázhetvenhét március huszonegyedikén balesetem volt.

És milyen körülmények között?!

A munkavédelem előírja, hogy minden nyitott szerszámot, amely nem rendelkezik védővel, azt dupla kézi akcionálással kell működtetni, hogy az embernek ne legyen lehetősége bedugni vagy bent felejtteni a kezét. Ez így is ment egy darabig, aztán jött a csoportfelelősöm, hogy honnan vette ezt a fantáziát, nem tudom, de azt mondja:

- Ákos, áttesszük lábpedálra, mert így hamarabb megy, többet lehet termelni.

Jóban voltam vele, azelőtt munkatársam volt, a katonaidőm alatt tették meg csoportfelelősnek ebben a műhelyben, s mondom neki:

- Kuki bácsi, ez így nem ajánlatos, a munkavédelem nem így írja elő, itt megsértjük a munkatörvényt, a munkavédelmet, és ha valakinek történetesen balesete lesz, akkor mi történik?

- Te ne foglalkozz ezzel - azt mondja -, ügyesen s figyelmesen dolgozzál, és gyorsan.

Jó, egy szót se szóltam. Viszont a szerszám is defektes volt, még ennyit mondtam neki:

- Legalább horgot kérek, hogy tudjam kivenni az anyagot, nem szabad kézzel ott járnom, segítőeszközök kellene.

- Nincsen - azt mondja.

Na, ha nincs, én próbáltam utánanézni, nem kaptam semmit, kísérleteztem, egy lemezzel piszkálgattam ki, hogy ne nyúljak kézzel a szerszámba.

Az átállítás előtt két nappal szépen becsíptek engem az anyagszállító targoncával, az elektrokárral, ahogy mi mondjuk. Nagyon szűk a hely, a gépek egymáshoz közel vannak, becsíptek, s annyira nekitaszítottak a gépasztalnak, hogy gondoltam, eltörik a hátam. Kezdem ordibálni az elektrokárosnak, az mind hátrafigyelt, abban a nagy zajban nem hallatszik, ezért nem hallottam én sem, amikor közeledett felém a targonca. Na, aztán végül meghallotta az ordibálást, észrevette, mi a helyzet. Mikor kiszabadultam, mondom neki:

- Pista, maga nem lát? Maga egyszer eltöri a hátamat, és szerencsétlen leszek, amíg élek.

Kezdett ott káromkodni nekem.

- Na, fejezzük be - mondom -, nem szeretem a cirkuszt.

Akkor javasoltam, hogy a szerszámos polcot tegyük el onnan, s akkor több helye lesz az elektrokárnak. Azt mondták, jó. A mai napig is ott van a polc. Ha ott a polc, kezit csókolom, nem akarták meghallgatni a szavamat, hát akkor miért? ... Én nem vagyok főnök, nem tudok se nyarat csinálni ottan, se telet.

Amikor az elektrokáros odacsípett, még kézi kapcsolóval működött a présem, ha lábpedálon ment volna, s én a lábam nem tudom kivenni, hát mind a két kezem levágja, mert ráestem az asztalra. Szerencsére, akkor kézi pedálon volt.

De két nap múlva megtörtént az átmodifikálás, amivel elválták a munkavédelmi szabályokat. Úgy nyolc órakor szerelték fel a lábpedált, tizenkét óra harminc perckor, vagyis fél egykor megtörtént a balesetem. Én ott el voltam foglalva a munkámmal, és

kínlódtnam, hogy vegyem ki a munkadarabot, amikor meghallottam az ordibálást, az egyik kollégám elordította magát:

- Vigyázz!!

Hogy miért kiáltott a kollégám?

Szimpla szórakozásból. Meg akart ijeszteni. Az elektrokárosnak is szokása volt ordibálni, azt hittem, megint az a veszély, mint két nappal azelőtt, amikor odacsíptek.

És mi történt?

Megfogtam a gép felső részét, fel akartam ugrani, hirtelen nem alapoztam semmire, a lábam a pedálon volt, s ahogy meghúztam magam, a bal kezem becsúszott a szerszám alá. Persze, ha a munkavédelmet tiszteletben tartják, azt a könyvet nemhiába adta ki a minisztérium, akkor ők nem cselekednek így, nem tesznek lábpedált, vagy tesznek védőrácstól is. Ha történetesen ilyen gondatlanul is teszem a dolgokat, a rács megállította volna a kezem, nem tudtam volna benyomni.

Annyi reflexem még volt, hogy amikor leereszkedett a dugattyú, és a vágólap alá került a kezem, akkor elkaptam a lábam a pedálról. De ez pillanatok alatt történt. Szerencsére az egy hidraulikus prés volt, és azonnal szakít, amikor nincs kontaktus, mert az excentrikus prés átjár teljesen, és csak utána áll meg. Ez nem járt át teljesen, akkor levágta volna a kezem, így csak odaszorította. És én ottmaradtam.

Persze a kollégám, aki kiáltott, azt se tudta, hogy mit csináljon. Azt mondja:

Ákos, mit csináljak?! Indítsam meg, taposom meg a pedált?

Még észnél voltam, pedig már nagyon fáj, a kezem el volt vágva, mondom neki:

- Géza bácsi, ne tessék ilyesmit csinálni!

A másik kezemmel megfogtam a pedált, és bedobtam a gép alá, gondoltam, esetleg ő sincsen észnél, háromszor körbeszaladta a gépet, annyira meg volt ijedve. Közben rohantak a mesterhez, jött a mester, ott voltak a karbantartók is, azt se tudták, mit csináljanak. Vigyék fennebb a limitátorokat, hogy járjon vissza? Nem bíztak ebben, gondolták, hátha mégis lejár.

Ezalatt a vágólap mind jobban bevágta a kezem. Hát ha nincs olajszívás, az állandóan esik egy-két tizedet, amíg teljesen leér a nyugalmi állapotba. S én mindezt éreztem, egyre fájdalmasabb volt, már kezdtem taszítani magamat a géptől, letérdeltem, úgy próbáltam kiszabadítani a kezem.

Végül is feszítővasakkal felemelték a szerszámot, és kivettek. Az ereim el voltak szorítva, a tenyerem elvágva, a karom megdagadt. Ahogy lábra álltam, megindult a vérkeringés, az erek hirtelen kitértek, ez megint fájdalommal járt. S én rosszul lettem. Felkerültem az orvosi diszpenzáriba, ott leraktak egy asztalra, ahogy mondják, én meg kirohantam, nem voltam észnél.

Na, ez eltelt, felkerültem a kórházba, különösebb bajom nem volt, zúzódás, ez meg az.

Másnap bementem, persze le kellett játszodnom az esetet. Jöttem be, a kapunál várt Veseieşi elvtárs, a munkavédelmi felelős, neki már le volt adva az ügy, ezzel fogadott:

- Donki, téged le kellene löni!

- Miért? - mondom neki, persze a kezem be volt kötve.
- Azért - azt mondja -, mert képes vagy megölni magad.
- Én nem akartam - mondom -, sajnálom az esetet.

Ketten mentünk hátra a kaputól, amíg beértünk a műhelybe, elmagyaráztam neki az egészet, mondom:

- Né, kérem, nekünk mindig azt mondták, szóljunk, ha nincs rendben valami, és mondjuk, hogy nem dolgozunk, mert nem megfelelő a munkavédelmi szabály. Én szóltam előre a csoportfelelősöknek...

S megértett mindent. Mégis, amikor bementünk a részlegvezetőm irodájába, Veseieşi nekikezdett kacagni. Persze lekapta őt Szélyes elvtárs:

- Ilyen esetben sírni kellene, nem még kacagni - azt mondja -, ez nem kacagni való, hanem sírni való probléma.

Veseieşi zöldült, pirosodott, sárgult, megszégyellte magát.

Odavisznek a préshez, hogy játszodjam le a dolgokat. Akkor veszem észre, hogy a gépet úgy hagyták, de ráakasztottak két-három horgot. Ott volt a csoportfelelős, a mester, a részlegvezető, néhány munkatársam, a főmérnök, és amikor kezdtem lejátszani a témát, akkor jól lehúztak, hogy volt ott horog, így meg úgy. Akkor megfogtam a horgokat az ép kezemmel, nagyon ideges voltam, elhajítottam, és azt mondtam:

- Igen, ilyen horgokat én kértem, mert a csoportfelelősnek kell rendelkeznie ilyesmivel, de ez csak a jelen pillanatban került ide, amikor én kértem, nem adtak – s elhajítottam.

Persze, ez nekik zokon esett, hogy én miért tettem ilyesmit, így kirúgtam alóluk a széket.

- Hogyhogy nem volt ott? – azt mondják.

- Úgy, hogy nem volt egyáltalán! S a másik – mondom -, hogy a törvényeket ismerik, a munkavédelmet ismerik, van egy könyv, bizonyos törvények, paragrafusok satöbbik, ott előírja, hogy nyitott számmal szigorúan tilos lábakcionálásra tenni. Dupla kézipedál kell, hogy az ember ne tudjon hozzáférni!

Megértettek mindent, mégse értettek meg semmit belőle. Persze ők többen voltak, mindegyik védte a saját pozícióját, hogy ne kerüljenek bajba, engem lehúztak. S akkor én szépen otthagytam őket, kijöttem, és azt mondtam

- Nem tárgyalok senkivel!

- Miért? - mondja Veseieşi elvtárs.

- Azért, mert a jobb kezem még ép, én önökkel nem tárgyalok, látom, nincs kivel, én hazamegyek, még annyi fejem van, hogy írok a munkaügyi miniszternek. Vagy a munkavédelemhez. És ők majd megmondják, kinek van igaza!

Ezzel mentem is az udvaron előre a kapu felé. Veseieşi elvtárs meg rohant utánam, a végén aztán lecsillapított, és azt mondja:

- Donki, miért ne beszéljük meg négy szemkört?

Velem lehet értekezni, bárki megért engem, és én is megérték bárkit, mondom neki:

- Tessék parancsolni.

- Intézzük el négyszemközt - azt mondja -, milyen követeléseid vannak?

- Semmi.

- Na, ide figyelj ! Ha esetleg dossziét kell csinálni, írd az, hogy munkába jövet leestél a buszról.

- Hogyan, kérem - mondom -, hogy én részeg voltam?! Nem teszem. Elsősorban azért, mert megmondják, hogyan jöttem én munkába? Másodsorban pedig nekem nem mindegy, mennyi betegpénzt kapok. Nem írok semmit.

S a végén elintézték akták nélkül, a mai napig sincsen dossziém erről az esetről. Olyan feltételek között intézték el, hogy persze, megegyeztek velem. Belementem, hogy egyezzünk meg közösen, ne legyen problémájuk. Azt mondták, ha írok levelet valahová, ők elvesztik a kenyerüket. Végeredményben nem akartam nekik rosszat, gondoltam, most már a kezem megvan, nagy probléma nincs vele, körülbelül három hetet vett igénybe, amíg helyrejöttem. Gondoltam, ne ártsak nekik. Talán ott kell majd hogy dolgozzak, rossz szemmel néznek, nem jó, ha az embernek rossz emberei vannak. Megegyeztem velük, és megint megkérdezték:

- Mi a követelésed?

- Egyáltalán semmi – mondom – csupáncsak annyi, hogy helyezzenek el a présműhelyből, én itt többet nem akarok dolgozni. Vagy tesznek a szakmámba, ha már erre képeztek ki és erre iskoláztattak, vagy akkor veszem magam, és elmegyek egy másik vállalathoz. Ebből nekem elég volt!

- Intézzük el olyan formában – mondja Veseieşi -, hogy amíg helyrejössz és munkaképes leszel, addig otthon ülsz. Ezt nem tudja senki, tudjuk mi, és miután jobban leszel, bejössz és dolgozol.

- Na jó – mondom -, beleegyezek.

Közben odaszólt a részlegvezetőmnek is, azt mondta:

- Ezt az embert nem akarom többet a présműhelyben látni!

Jó, így maradt. Aztán jelentkeztem a gyárban, nem vártam meg azt a határidőt, amikor felszólítanak: na, hogy állok az egészségi állapotommal? Másfél hét után bementem. A kezem még be volt kötve, azt mondtam:

- Kérek munkát!

- Hol akar dolgozni?

- Semmi esetre sem a présműhelyben, egyéb munkát kérek.

Hogy így nem lehet, úgy nem lehet ... Jó, nem voltam agresszív ember, mondom nekik:

- Jó, megértettem mindent. Ha önök így beszélnek, akkor az első présműhelybe akarok menni, ahol kisebb gépek vannak, könnyebb a munka, talán mégsem olyan veszélyes.

Ebbe beleegyeztek, mert tudták, mit említettem a levélírással kapcsolatosan. Bementem az első présműhelybe, kaptam valami könnyű munkát, amit fél kézzel lehetett dugni, nyomni, s húzni, nyomni s húzni... Ez a dolog elsimult.

Hogy miért nem akartam meggyűjteni a bajukat?

Mert ami volt, eltelt, én egészséges vagyok, a kezem megvan, probléma nem történt. Ember hiba nélkül tulajdonképpen nem létezik. Én ezt elnéztem. Valószínű, én is hibás voltam, nem voltam elég figyelmes, és ez, mondjuk, éppen elég ahhoz, hogy kapjanak egy olyan pontot, ahol engem is tudjanak rázogatni. Pedig ha minden úgy van, ahogy azt a munkavédelmi szabály előírja, mindez nem történhetett volna meg...

Én attól a naptól kezdve az első présműhelyben vagyok. Közben import automata gépek érkeztek, szólt a csoportfelelős:

- Donki, nem szeretnél automata gépen dolgozni?

- Én szeretnék, de mégis úgy gondolom, hogy az nehéz - mondom neki. És megkérdeztem a véleményét, ő már régebbi szakember: - Mit gondol, nehéz megszokni?

Mert az automatán a munkás felel mindenért, a szerszámfeltevésért, a darab minőségéért, mindenért. A kicsi préseknél viszont van reglor, ő állítja be a gépet, ő felel mindenért, a munkás csak termel. Azt mondja a csoportfelelősöm:

- Megszokod hamar, ha van odaadásod és egy kicsi fejed.

- Jó - mondom -, akkor elvállalom.

Aztán mégis visszamondtam.

Vagy két hét múlva jött a részlegvezető, és azt mondja nekem:

- Magát holnap az automata présen akarom látni!

Gondoltam, ha ott akar látni, akkor ott akar látni. Közben az egyik ember elvágta a problémát, azt mondta a részlegvezetőnek, hogy én bolond ideges vagyok. Ez egy olyan semmiségekkel foglalkozó ember, felveszi a négyezer lejt, közben meg papírmunkát végez, írogatja a jelentéseit, nem szerel szerszámot, nem említem a nevét, talán nem is fontos, szóval ő mondta azt a dolgot a részlegvezetőnek. Az meg visszamondta nekem:

- Talán mégsem lesz jó, ha magát az automatára tesszük, hallom, maga egy bolond ideges.

- Ideges vagyok - mondom -, ezt elhiszem, de bolond nem, semmi esetre sem. De aki mondta, az egészen biztos bolond.

- Na, fejezzük be - mondja a részlegvezető -, akkor magát itt akarom látni az automatán.

- Jó, elfogadom.

El is fogadtam, első nap semmit se csináltam, néztem, hogy működnek az idősebb munkások. Másnap kulcsot vettem a kezembe, megpróbáltam, hogy is megy a téma. Egy munkás mindig mellettem volt, magyarázott.

Eltelt egy hét, és ilyet még nem tapasztaltam. Nem dicsekvésként mondom, sok fiatal jött még oda, volt olyan, amelyik három hónap után is képes volt arra, hogy kibámuljon

az ablakon, mert nem tudta, mit csináljon. Nem tudott egy szerszámot függetlenül feltenni, s a gép elég komplikált. Automatán jelez körül-belül vagy tízféle defektet. Nem voltak képesek a szerszámot felszerelni.

Mondom, nem dicsekvésként mondom, egy hét múlva önállóan feleltem a szerszámért. És észrevettem, más munkások még tönkretettek szerszámokat, amióta ott vagyok. Szerencsére még semmit se tettem tönkre, és a darabjaim jók voltak. Nem mondta senki, hogy né, selejtet csináltam, vagy hogy nem volt jó, vagy így vagy úgy. Visszhangot nem hallottam. Nem én mondom, mondják még mások is. Azok, akik ott dolgoznak. Meg lehet kérdezni őket.

Na, szóval, a vállalatban ez így folyt.

Egyelőre ennyi...

NEGYEDIK BESZÁMOLÓ

*Arról, hogy miért látta Donki Ákos
- életében először -
sírva fakadni az édesapját*

Akkor most térjünk át arra a problémára, amely szívig sértett.

Amint említettem, nős ember vagyok. Még a gyerek megszületése előtt elköltöztünk attól a nénitől, Gyuri bácsinál béreltünk egy szobát, a város másik szélén. Gyuri bácsi, a házigazdám olyan ember, hogy nem mondhatok semmit róla, le a kalappal. Elégedett vagyok vele, mert ha ő nincs, nem kaptam volna helyet. Nagyon jó házibácsi, nagyon jó ember.

Közben ugye, fiúgyermekünk született, első gyerek, a család boldogsága.

Hazahoztuk a klinikáról, persze én is boldog voltam. A munkatársaim gratuláltak, munkaidő után elvittem őket, fizettem nekik egy-egy sört, ilyenkor általában mindenki humoros, hogy miért nem lett lány, miért fiú, hogy a szomszéd is közbejátszott s a többi. Ilyen esetekben meg kell hogy értse az ember, én nagyon értem a viccet, sőt nagyon szeretem.

S amikor hazahoztuk a gyereket, én életemben akkor láttam először újszülöttet, különösen olyan hat-hét naposat közletről... Meg újak voltak az ilyen családi problémák is, hogy az ember közletről érezze a terhet, hogy mondjuk, ő is szülő már, apai kötelességek várnak rá, meg szoptatás meg pelenkázás, ilyesmik, nekem szokatlan volt eleinte.

Néhány nap alatt aztán mindent megszoktam, sőt a gyereksírás sem idegesített, ha arról volt szó, felkeltem vele, sétáltam, váltva sétáltunk.

Az újszülött békánk miatti örömhullám nem tarthatott sokáig. Ahogy hazahoztuk, négy nap múlva beteg lett a gyerek. Lázás volt, mi nem értettünk valami sokat hozzá, áthívtunk egy idős nénit, az megnézte, s azt mondta:

- A gyerek nem szuszog jól, mert mozog az egész feje, kenjétek be foghagymával az orra tövét.

Hívtuk a gárdát, hogy nézzék meg, mi a helyzet, vizsgálják meg, valójában beteg-e a gyermek. Kijöttek, felvitték a poliklinikára, megvizsgálták, s azt mondták:

- A gyerek beteg, be kell fektetni a kórházba.

Csak négy napig volt otthon...

Felvittük, persze a feleségem is bekerült vele együtt, mert akkor még szoptatott, ott alapos vizsgálatnak vetették alá, mármint a gyereket. A bal tüdeje le volt már blokáva teljesen, csak egy tüdővel lélegzett, és azért mozgott az egész feje. Perceken múltott minden, de végül is a szorgos orvosi beavatkozás megmentette hajszálon függő életét. S akkor kezdődött az egész kezelés, jöttek az injekciók sorjában. Én nem tudom mindegyiknek a nevét elmondani, nem vagyok orvosszakértő, csak annyi információt kaptam, hogy kétóránként adnak neki ampicillint vagy keflint, erről az orvosok informáltak.

Valahogy két hónap eltelte után felépült, akkor hazahoztuk, ismét együtt volt a család, egy kicsit megnyugodtunk. De ez csupán két hétig tartott, akkor ismét jelentkezett a fenti diagnózis, és jöttek a komplikációk. Tüdőgyulladását kapott, és ez nagyon veszélyes a kicsiknél, most már én is hallottam és láttam, meggyőződtem. Ez egy olyan betegség, hogy ha egyszer megkapja, nagyon hamar visszaesik, elég egy kis megfázás.

Megint felvittük a gyereket a kórházba, és ott alapos kivizsgálásnak vetették alá. A klinika főorvosa felfedezte az asztmát, amely szerinte súlyos méretűnek bizonyult. Ezután következett az EKG, amelynek alapján az említett főorvos szívnagyobbodást állapított meg. Valami lebenyeket mondtak, hogy nincsenek leragadva, s úgy kellene legyenek. Sorban következtek az ampicillin-, penicillin-, oxacillin-, kanamicin-, keflin-oltások, perfúziók, közben az asztma okozta nehéz lélegzés megkönnyítésére polipeltávolítási műtétet hajtottak végre.

Aztán ez így folytatódott, vittük a kórházba, helyrejött, amennyire helyre, hazahoztuk, megint kellett hogy vigyük. Éjszaka rohantam a gyárba telefonálni a mentő után, jött a mentő, reszkettem, szaladgáltam. Volt olyan eset, hogy kilenc órakor lefeküdtünk, a gyerekek az égvilágon semmi baja, jókedve volt, egy órakor költ fel a feleségem:

- Ákos, a gyerekeknek negyven fok és hét tized láza van.

Megnézem én is, utána a szobai hőmérőre pillantok, látom, huszonnégy fok van a szobában, engem meg rázott a hideg, amíg felöltöztem. Az idegességtől. Kiszaladtam az útra, nem is gondoltam, hogy éjjel egykor még legyen közlekedés, hát szinte beszaladtam egy kocsira alá. Nem láttam semmi fényt, csak annyira emlékszem, hogy hirtelen kikerült engem az autóból, a polgár meg káromkodott, akkor ébredtem fel, hogy né, milyen hülyeséget csináltam.

Beszaladtam a vállalatához, felköltöttem a kapust, el volt szenderedve, s onnan telefonáltam a mentőért, ott megvártam, mire hazaértünk, a gyerek már fel volt öltöztetve, nyomás a klinikára, megint ugyanaz a baj: tüdő- és légcsőhurut.

Két olyan esetünk volt, hogy az orvosok is feladták reményüket.

Azt mondta a kezelő doktornő:

- Semmi reményünk nincs a gyerek iránt. Perfúzió alatt van, oxigén alatt van, ha a holnapot megérjük, talán még valamit beszélhetünk.

Persze el voltunk keseredve, amikor kijöttünk és a gyereket otthagytuk, a feleségem gyenge állapotban volt, elesett. Én sem voltam elég figyelmes, mert mind a gyereken járt az eszem nekem is, felsegítettem, a harisnyája kiszakadt, a nadrágja elszakadt, minden, jött sírva mellettem. Megkértem, ne sírjon, az emberek még azt gondolják, hogy veszekedtünk vagy megvertem az úton, jöttünk fel a buszmegállóba, aztán valahogy megértett. Lementünk, hazasürgönyöztünk a szüleimnek, hogy ne érje őket váratlanul a dolog, ha netalán valami bevágna. Szerencsére, talán a véletlen is úgy akarta, a sürgőnyt nem kapták meg, három nap múlva a gyerek helyrejött, szóval annyira, hogy valami javulás mutatkozott, és mind jobban és jobban mutatkozott, aztán december hatodikán, éppen Mikulás napján egyből annyira visszaesett az egész helyzet, hogy az orvosnőtől megint azt hallottuk...

Akkor már lehetett olyan öt hónapos a gyerek, három kiló harminc dekával született, öt hónapos korában volt három tíz. Úgyhogy fejlődés kevésbé mutatkozott. Amikor megmutatták a gyermeket, utána bántam, miért is néztem meg, pedig muszáj volt megnéznem, ez apai kötelességem. De annyira rosszul esett, és annyira letört engem, amikor láttam, mennyire sovány, s nem bírja a fejét sem, se nem lát, se nem hall, gondoltam, istenem, a világ szerencsétlene ez a gyerek is.

Aztán előbb-utóbb helyrejött megint minden, beugrottunk a normális mederbe, javulások mutatkoztak, és január vége felé ki is adták.

De utána ez az eset így folytatódott, a gyerek most egyéves és hat hónapos, ez idáig, ezerkilencszáznyolcvan januárjáig ez tizenötször ismétlődött meg, hogy be kellett vinnünk a kórházba. Közben amíg itthon van, állandó a gyógykezelés, a körzetorvosnő be szokott járni, megvizsgálja és felírja a megfelelő gyógyszereket. A kórházi orvosnő szerint kilencszáznyolcvanra emelkedett az injekciók száma. A jelen pillanatban már ott állunk, hogy nem bírja egyáltalán a tablettákat. Amit kap, azt dobja ki, nem tudom, hogy előbb-utóbb mi lesz.

Amikor szuszog, valami nagy csikorgás hallatszik torokból vagy tüdőből, nem tudom, és ez őt idegesíti, nagyon későre alszik el, nappal is állandóan hörög, a gyógyszereket kapja, de hát...Sajnos, úgy veszem észre, a gyógyszerek talán már nem használnak. Kiegyenlítődött a helyzet a szervezettel. Lehet, valami egyebet kellene alkalmazni. Jó, én tisztelem az orvostudományt, hiszek neki, és el is hiszem, hogy ahogy ők mondják, az valójában jól van és úgy van.

A körzetorvosnő szerint az egész baj a lakásviszonyaink miatt van, mert teljesen megfelelőtlen. Most vázolom ezt is önnek, hogy tessék elképzelni. Az udvaron a háziakon kívül még hat család lakik kvártélyban, én leghátul. A szobám egy háromszor három méteres, tehát kilenc négyzetméter alapterületű, ebbe vásároltunk bútort. A szoba alul betontalajos, nagyon vizes, szőnyeg használata téli időszakban lehetetlenség.

A falakról gyöngyszemként pereg le a víz. Mindez majdnem teljesen megrongálta a bútordarabjaimat és ruházati cikkeinket. Bármennyire is eldugaszoljuk az ajtó alját, nagy hideg esetén ködszerű pára terjeng a szobában, amely reggelre lecsapódik, és mintegy két és fél kiló jég hűsíti az ajtó aljában belülről a szobát, ezt aztán szépen fel kell törni kalapáccsal.

Az ajtónkhoz közel van a vécé és a disznóól, és alig három méterre tárolja a hat család a szemetet, ennek következtében nyáron rajszerűen támadnak meg a baktériumokat hordozó legyek és patkányok. Többször megtörtént, hogy a patkány még be is jött a szobába, szerencsére ki tudtuk hajszolni. A nedves talaj miatt nemegyszer kellett megvívnom a harcot a betolakodó varangyos békákkal, egyszer egy egész estémet felforgatta a béka, annyira ideges voltam, nem tudtam elcsípni, mind ugrott el, bújt el, már nem tudtam, mit tegyek, hogyan tapossam szét.

Azt hiszem, nem csoda, ha úgy érezzük magunkat, mint szűk ketreche zárt állatkerti állat. Ilyen körülmények között bármennyire is kedvesek vagyunk szüleinkkel szemben, csak bánatot tudunk ajándékozni nekik. A munkatársaim meg amolyan szerencsétlennek tekintenek, de azért tisztelnek és megbecsülnek.

Ha meg reklamálunk, a házigazdánktól lesújtó feleletet kapunk:

- Ha nem tetszenek a körülmények, elmehettek.

De hova?

Hisz mi még csak álmodozunk egy szép lakásról, ami a mienk, a megbecsülhetetlen fürdőszobáról. Bárhova elmegyünk, úgy térünk vissza ebbe a szobába, mintha idegenbe utoznánk, hiányzik az otthonosság.

Nagyon sokat kerestünk egy más, egy jobb szobát, de kisgyerekekkel senki sem hajlandó egy óvó fedelet adni. Még az újság apróhirdetéseiben is kikötik, hogy csak gyerektelen házasoknak adnak ki szobát, különösen beteges gyerekekkel aztán óriási nehéz.

A gyereket mindenképp el kellene innen vigyem, gondoltam arra is, hogy beszéljek a szüleimmel. De az az igazság, hogy nem tudjuk rábízni senkire. Nem ismerik a tüneteket, a gyerek hirtelen rosszul lesz, kellene hívni gyorsan a mentőt, vinni a kórházba, ott a falunkban az ilyesmit nem lehet, túl nagy időbe telne.

Időközben a klinika alkalmazottai is tudomást szereztek lakásunk egészségtelenségéről, és kiállítottak egy igazolványt a gyerek betegségi állapotáról, és azt tanácsolták, forduljak lakásügyben a vállalat vezetőségéhez, mellékeljem ezt a papírt. Hát tényleg jöttek a hidegek, elképzeltem, hogy jön majd be az a pára, s a gyerek ugye asztmás meg minden, ez mind nehezíti az ő helyzetét, az egészségi állapotát. Gondoltam, hátha sikerül valahogy valami segítséget kapni, lesznek olyan emberek a vállalatnál, akik megvitatják a kérvényt, s előbb-utóbb azt mondják, hogy valóban segítségre van szükségem, és adnak legalább valamit, valami megfelelő körülményt vagy ehhez hasonlót.

Így is tettünk, de itt a vállalatnál már nem találtuk meg azt a segítőkészséget, odaadást, mint a klinikán. Nagy nehézségekbe ütköztünk.

Szóval, írtam egy kérvényt, amelyben vázoltam a lakás egészségtelenségét, és kértem a vállalat segítségét, hogy biztosítsanak egy kétszobás lakást, amelyben gyerekünknek meg tudjuk teremteni a megfelelő életkörülményeket, nyugalmat. Azt is beírtam, hogy felajánlok százötven óra hazafias munkát, amit az építőtelepen szeretnék letölteni, mert nem vagyok az, aki szájába várja a sült galambot. Mellékeltem az orvosi igazolást, és az egészet beadtam a vállalat adminisztratív osztályára. El is fogadták, és azzal biztattak, hogy két hét múlva megkapom a választ. Hogy aztán átnézték-e, nem tudom, mi volt a helyzet. A tavaly augusztusban adtam be a kérvényt, vártam, a határidő lejárt, többször is felmentem az eredményért, de mindig azt mondták:

- Kérem, ide hozzánk beadta, ide többet nincs miért jöjjön, mi továbbítjuk az igazgatónak, ő hagyja jóvá, hogy megfelel-e vagy nem, kap-e vagy nem.

- S én hol érdeklődhetek?

- Menjen Szócs elvtárshoz - azt mondja a tisztviselő -, a vállalatnál közvetlenül ő intézi a lakásproblémákat.

Elmentem Szócs elvtárshoz, ő is hamar végzett velem:

- Nem kaptam semmi eredményt, ha kapok, értesítem.

Vártam, ebből se lett semmi. De hát sokat várni nem tudtam, állandóan rohangáltam a gyerekekkel, kezdtem sürgetni a helyzetet, hogy valójában né, milyenek az állapotok, nem tudok várni. Jön a tél, persze jött a tél a nyakunkra, félttem a téltől. Gondoltam, felmegyek az igazgatóhoz kihallgatásra panasz érdekében, megmondom a problémámat,

talán ő segít valamit. De itt meg a titkár elvtársnő vágta el szépen az utamat, mert fel kellett iratkozni a kihallgatásra nála, s azt mondja:

- Milyen ügyben?

- Lakásügyben - mondom.

- Lakásügyben az igazgató elvtárs nem fogad – mondta, s kihúzta a nevem.

Azt lehetne mondani, hogy én itt tévedtem, valami egyebet kellett volna mondanom, de nem szeretek hazudni.

- Na, hát ha nem fogad - mondom -, akkor én kihez menjek?

- Forduljon bizalommal Rózsa elvtárshoz, a szakszervezeti főnökhöz, ő intézi az ilyesmit.

Hát én elmentem, mondtam neki is a helyzetemet, hogy a gyerek beteg ... Hogy meghallgatta vagy nem hallgatta meg, nem tudom, mert közben másokkal is beszélgetett, én igyekeztem azért elmondani mindent ott pillanatok alatt, s a végén megkérdezte:

- Városi buletinje van?

- Nincsen, kérem.

- Hát akkor kár a beszélgetés - azt mondja -, menjen, csináltasson városi buletint, utána bead egy új kérést, azt majd megvitadjuk, és kap.

És itt végre zsákutcába jutottam, tessék csak megfigyelni, itt jön a rövidzárlat. A törvény szerint városi buletint nem kaphatok, mert nincs lakásom a városban, nincs egy stabil lakcímem. Városi buletin hiányában pedig nincs jogom a vállalat által kiutalt lakásra. Ilyenformán ez a két dolog mindig kölcsönhatást gyakorol egymásra, egyik üldözi a másikat, de vajon meddig? Így nem tudok haladni a gyerekekkel lassan előre az élet útján.

A vállalatban azt is ajánlották, hogy vásároljak egy pénzes lakást, ahhoz nem kell előbb városi buletin, ott a kettő menne egyszerre, vagy legalábbis könnyebben. Mondhatom, nem volt rossz az ötletük, nekem is ez a szándékom. Ilyen lakásvásárlásra kaptam is engedélyt, vagyis letelepedési engedélyt a városba abban az esetben, ha veszek lakást. Különben én a segítséget a vállalattól csupán addig kértem, amíg lehetőségem lesz a vásárlásra, de számoljunk csak egy kicsit logikusan!

A feleségem nem dolgozik, az én alapkeresetem kétezer lej. Ha lakást vásárolnék, a havi részlet hatszáz lej, de amíg elkészül, a kvártélyt is fizetnem kell, az ötszáz havonta. Ehhez jön még négyszáz lej, a bútorrészlet. A megmaradó ötszáz lejből ily beteges gyerekekkel megélni, ruházkodni teljesen lehetetlen, bármily jó és gazdaságos legyen a beosztás.

Úgyhogy nem tudok vállalkozni, most egy lakásvásárlást nem tudok megjátszodni.

Mindig kell számítsak arra is, hogy a gyerek megbetegszik, vannak olyan gyógyszerek, amelyeket pénzzel kell venni, az import gyógyszerek. Épp a múltkor vettünk kétfélét, az egyik nyolcvan lej volt, a másik kilencven. Arra is gondolnom kell, hogy a gyerek esetleg visszakerül a kórházba, oda is kell vinni valamit az orvosoknak, ha nincs is pénzem nagy dologra, de egy doboz csokoládét, egy üveg italt, egy karton

cigaretttát, ezt-azt, egy csokor virágot csak viszek. Mert szép dolog. Úgyhogy még oda is kell egy pár lej.

Bennem hiába van meg a jóakarát a vásárlásra. Pedig belemennék szívesen, hogy legyen a sajátom.

Ha a feleségemnek lenne munkahelye... Sajnos, az esküvőnk óta ez idáig nem sikerült sem a vállalatunkhoz, sem pedig máshova munkába állnia.

Sokat jártunk a munkaelosztóhoz, gyerek még nem volt, ígérettek ezt, azt, hogy majd értesítenek levélben, vártunk, nem sikerült. Nem sikerült egyáltalán. Hiába.

Elment tiszta jószántából egy alkalommal valami zöldségraktárba szezonmunkára, rendezni a ládákat. Hát éppen hogy valakinek a dili a fejére szállt, hogy így mondjam, amilyen kicsi volt a feleségem, felrakták a kocsi. S aznap három kocsi raktak le, jött haza, hát amikor levetkőzött, megláttam a lábait meg a karjait, tiszta kék, lila és vörös ütés, karcolás és horzsolás, a nadrágja összetépvé, na, mondom neki:

- Fiam, holnap reggel nem mész dolgozni.

- De megyek, de megyek, de megyek!... Nem akarok itthon ülni, ma holnap jönnek bizonyos problémák, jön a gyerek, és kell a pénz.

Nem engedtem. Láttam, hogy nem bírja, gyenge. Hogy is lehet egy harminc-negyven kilós krumpliládát egy olyan fehérnépre rátenni, akinek szinte kisebb a súlya, mint a lánának?! Reggel, amikor felkelt, izomláza volt, ez az a sok ütés miatt, hogy nem bírta a lánát, csak kínlódott velük.

- Na - mondom -, nem mész sehova! Valahogy megleszünk.

Megint jártunk a munkaelosztóhoz, ott csak töltöttük délelőttijeinket. Azt mondták, hozzák fizetési igazolást a vállalatotól. Na, vittem, aztán seholy semmi.

Próbáltam valahogy a gyárban megoldani a dolgokat, ott is dolgoznak hegesztők, a feleségemnek megvan a szakképesítése. Bementünk, beszélgettünk a káderessel, Tulbure elvtárral, azt mondja:

- Nincs szükségünk munkásra, annyi van, hogy még el is lehetne engedni, aki akar, elmehet, ha jobb helyet talál.

Munkahelye a feleségemnek most sincs, és az élet útja így szépen telik.

S akkor még a szüleim is ki vannak rám förmedve. Ha valami felüti a fejét, az anyémek rögtön szólnak nekem, a feleségemnek nem mondják. Hogy szégyellik vagy miért, nem tudom. Említsek például egy olyan esetet, hogy mondjuk, ők többet értenek a gyereknevelésből, két gyerekük volt. Hát például, azt mondja édesanyám:

- Azt a pelenkát nem úgy kell a gyerekre csavarni, és te miért nem mondd meg a feleségednek?!

Én ehhez nem értek egyáltalán. Anyámék mondják, hogyan kell csinálni, és hogy én irányítsam a feleségemet. Az ilyen dolgokat meg is szoktam mondani Erzsikének, ő meg is hallgatja.

Viszont a legnagyobb probléma, hogy az emberek sokat beszélnek, és a rokonok felhúzzák a szüleimet, hogy így nem jó s úgy nem jó az én helyzetem, hogy a feleségem nem olyan, mint más, mint amilyen egy fiatalasszony kellene hogy legyen, ez nem

tetszik, az nem tetszik, a viselkedése nem tetszik. Hát ez engem bánt. Nem akarom megsérteni őket sem, valahogy egy olyan láthatatlan központot foglalok el, kiegyenlíttem a szüleim oldalát is meg a feleségem oldalát is, ha lehet.

De nézeteltérések mindig vannak. Ők úgy veszik, hogy okosabbak, és valójában lehetnek is könnyen azok a gyereknevelésben, az életben, mindenben. És megtörténtek olyan felhányások is bizonyos esetekben, hogy azt mondja:

- Na, látod, hova jutottál, te akartad, és...

- Én nem bántam meg - mondom -, mi jól vagyunk, és én most sem bántam meg! Végeredményben maguk is miből indultak el? A semmiből. Ugye, hogy most mosógép van, hűtőszekrény van, tévé van, ház van, minden van. Volt akarat, négy kar dolgozott, mert ketten dolgoztak egy időben, és lett.

- De te minek kínlódj annyit - azt mondja édesanyám -, ha meg tudtad volna oldani másképpen is?

- Hát - mondom neki -, ha én így választottam, és én így láttam jónak, és nekem így tetszett, akkor most én miért vagyok hibás?

Meg ilyen esetek...

Aztán előbb-utóbb elmúlik minden vihar, eső után kisüt a nap, minden felvidul. Persze, nem mindent tudatok a feleségemmel, mert észreveszi azt, hogy mondjuk, neki nem nagyon van helye a családban, hogy őt nem nézik jó szemmel vagy ilyesmi.

Nekem azért kell kiegyenlíteni a helyzetet, mert gyerek is van, és nem szeretném, hogy az a gyerek is úgy járjon, mint annak idején a feleségem. Hogy megnő, és akkor majd azt mondja: igen, mert apám elhagyott, eldobott. Vagy majd felbuzgatja az egyik vagy a másik fél, akivel marad, hogy né, apád volt a hibás. Nem! Meg kell tennem a férfias kötelességeimet, a szülői kötelességeimet, mindenkivel szembe kell szállnom. Persze nem úgy, hogy verekedjek, hanem szép szóval. És valahogy ezt az életet én is le kell hogy bonyolítsam. Egyedül, a magam erejéből.

A szüleim különösebb segítséget jelen pillanatban nem tudnak adni. Apám is egy egyszerű munkás, édesanyám beteges, nem dolgozik, az öcsém most kezd dolgozni, idáig iskolázott, biza nehéz. Hiába is várnám... Én látom néha a jóakaratot bennük, de nem képesek arra, nincs rá lehetőségük. Falun más a helyzet, jönnek a hidegek, kell a téli tüzelőfa, nagyon nehezen lehet beszerezni, és drága. Most kell arra a kis pénz. Azt mondták, esetleg kérnek kölcsön, de nem akarom őket adósságba verni.

Anyagi segítséget a feleségem szüleitől sem kaphatunk. Anyósom hetvenhét végén meghalt, apósom újra nősült, azóta két gyereke volt, mind a kettő meghalt. Amíg anyósom élt, még ment volna az élet valahogy. Sok mindent kaphattunk volna, még kibogozhattak volna egyes dolgokat. De hogy meghalt, apósom inkább a nőekkel foglalkozott. Most már ő is észrevette a hibáját, mert szüksége lenne támaszra. Egyszer meglátogattuk, sírásra fakadt:

- Tényleg hibás vagyok, nem adtam megfelelő kenyeret a gyerekeim kezébe, de azért én a szülői kötelességemet megtettem.

Pedig jöhetett volna a feleségem annak idején a vállalatunkhoz, amikor tanulókat toboroztak, de akkor az apja azt mondta:

- Minek kell neked olyasmi? Egy férjet kapsz magadnak, a rántást meg tudod csinálni.

Hát a feleségemet ez bántja a mai napig, nem adták meg neki a megfelelő támaszt, hogy ő is elérjen valamit az életben. Sokszor mondja nekem:

- Te, Ákos, igaz, bánt, hogy én nem dolgozom?

- Hát engem nemhogy bánt – mondom – hanem érzem a hiányát, ennyi az egész. Annyi, hogy én húzom a szekeret egyedül, és az mindig elferdül. Azért volna jó mégis, ha te is kapnál egy darab kenyeret.

Próbáltuk ismerősök által is, de nagyon nehéz ezt megoldani. Az a hegesztőtanfolyama van csak, meg a nyolc osztálya.

S azt is hogy végezte el?

Nagyon sokszor elmagyarázta, hogy alig volt megélhetőségük, az apja nem törődött, ő meg virágot árult, téli időszakban pedig a testvérével beálltak havat hányni az üzletek előtt, kaptak egy-egy lejt, amiből az édesanyjuk kenyeret vett. És az apja egy olyan erőszakos ember volt, a feleségét legyűrte, nem úgy becsülte, mint élettársát, hanem mint bizonyos alkalmazottat a családban. Az anyja persze kitartott a két gyermek mellett, és nem akarta szétszakítani az apjuktól, s azt mondta:

- Bármennyire is nehéz nekem, majd előbb-utóbb felnőtök, és meglátjátok, milyen körülményeket kell átélni, majd rájősztok saját magatoktól, hogy mi a helyzet.

S tényleg így is történt.

Apósomnak azóta is millió munkahelye volt, nem szereti a munkát, és ez elég sajnós, hogy nem szereti, és ilyesmit kell valakiről beszélni. Volt építőtelepen, raktárban, itt is, túl is. De hát neki mindig minden nehéz volt, ő csak azt fújja, hogy beteges ember. Pedig nekem nem úgy tűnik, hogy beteges ember lenne, ő beteges abból a szempontból, hogy nem szeret egy stabil helyen megállapodni és ott dolgozni.

Hát az én édesapámnak ez a második munkahelye, amikor hazajött a háborúból, egy keveset dolgozott a malomban a zsákolásnál, utána átment a téglagyárhoz, innen is fog nyugdíjba menni, még egypár éve van a nyugdíjig, és leélte az életét két munkahellyel.

Én is erre vágyakozom, minek mind cserélgessek? Ha esetleg meg lehetne érni azt az időt, amikor nyugdíjba vonulok, azt szeretném, hogy a munkatársaim, a fiatalabbak ott legyenek, és azt mondják:

- Itt kezdte a munkát, innen ment nyugdíjba. Itt küzdött, itt dolgozott, itt kereste meg a kenyerét, mindent.

Nem szeretném cserélgetni, nem is vágyom sehova, csak az esik rosszul nekem, hogy ilyen esetben, mint most, a lakásprobléma és a gyerek...

Azt mondja a mesterem a múltkor:

- Minek vacakolsz itt a lakással? Miért nem mész át a szomszéd megyébe, ott most iparosítanak, kell a munkás, és rögtön adnak lakást.

Hát kérem, én megszoktam ezt a várost annyi éven keresztül, már mindjárt nyolcadik éve, akkor most hogy menjek el? Végeredményben nem érzem magam vándornépségnek, szekeresnek, valami jogaim nekem is vannak, sőt szükségesebben

segítséget is élvezhetek: Én nem vagyok szekeres, hogy vegyem a cuccokat és elinduljak családotul, süssek hamuba sült pogácsát, és vándoroljak megyéről megyére, és könnyörögjek, hogy kérem, vegyenek fel, és kell lakás.

Járjak munkahelyről munkahelyre? A végén, amikor meglátják, mennyi beírás van a munkakönyvemben, mennyi munkahely, az már egy bizonyos következtetést ad: na, ez valami olyan ember, hogy nem szereti a munkát!

Nem akarom ezt. Megállapodtam itt, szeretem, sőt ahogy mondtam, szakmát is kellett cserélnem, ez már a második foglalkozásom, de tetszik. Én beleéltem magam. Jól vagyok, és nem is akarok elmenni innen. Jól érzem magam, csak ne lennének ezek a helyzetek...

Utánanézttem ennek a lakásügynek a munkások között is, megkérdeztem a kollégáimat, hogyan látják ők a helyzetet, hogy tudnám én ezt a lakást megjatszani. Mert ugye, a vezetőket már mind megkérdeztem, és azok azt mondták, hogy nem lehet. Na és a kollégáimtól megtudtam, hogy a vállalatunknak nagyon sok olyan alkalmazottja kapott hasonmú lakást, aki nem rendelkezett városi buletinnel, és nincsenek hozzám hasonló nehézségei sem. Olyan esetről is hallottam, ami mostanában ebben a társaságban egyedülálló: független munkáslány szégyenre méltó múltja miatt vállalati kiutalt lakást kapott.

Vajon igazságosan és megfelelően jártak el itt az illetékesek?

A maguk részére természetesen igen.

Tessék csak megfigyelni, az ilyen potyázók mindig valahova tartoznak, vagy a pálinkásüveghez, vagy pedig nagymértékben hozzájárulnak a lakásosztogatók boldogságához. Ugyanis azok a munkatársaim, akiknek sikerült lakáshoz jutni, engem is megtanítottak. Hogy csak egy példát említsek, a múltkoriban az egyik munkatársnőm ezzel világosított fel:

- Tatikám, meg kell kenni a kereket egy ötezzrel, és máris megoldottál mindent, nem kell városi buletin sem.

Na ez aztán jó trükk!

De honnan tudnám ezt a nagy összeget beszerezni? Sehonnan sem. Pillanatnyilag földbe gyökereztek a lábaim, égnek állt a hajam, és megállt az eszem.

Érdekes, nem?

Valahogy fel kellene szaggatnom a talajt, és elindulnom valamerre, de merre? ... Nagyon elgondolkoztat a dolog, hogy ezek az emberek milyen furfangos módon sajtolják ki mások zsebéből a pénzt. Hát nekem ehhez nehéz és fájdalmas hozzájárulnom, ez számomra elfogadhatatlan, ezek az emberek az élet és a szabadság kérdésével játszanak. És főleg a börtönnel. Ha évenként csupán ötven lakást osztanak így ki, szép kis összeg jut el valakikhez. Ha ez továbbra is így megy, az összeomlás küszöbéig vezérli őket a helyzet, ami kár lenne, mert minden bizonnyal még rájuk is vár a szülői elégtétel, a gyereknevelés.

Most már tényleg nem tudom, mit tehetnék. Már huszonhat éves vagyok, s a feleségem huszonhárom, és még mindig ingunk a semmiben.

A legnagyobb baj az, hogy nemrég apám elsírta magát, apám, aki mindig arra tanított, hogy a reményt sosem szabad feladni. S könnyekkel zokogott, még sose láttam

így őt. Nagyon elkeseredett, hogy én milyen szerencsétlen vagyok. Bántja őt, hogy a feleségem nem dolgozik, és én meg nem bírom meg az életet egyedül. Hogy amim volt, azt is elvesztettem. Volt fényképezőgépem, nagytóm, a gyerek beteg lett, el kellett hogy adjam. Sok egyebet eladtam még, a jegygyűrűinket is, másképp nem érhettem volna el semmit az életben.

Valószínű, hogy ők ketten édesanyámmal családias légkörben beszélgettek, és amikor hazamentem, már főtt bennük, nem tudták tovább magukban tartani a felgyült keserőséget, és kitört a bánat az édesapámon. Azt kérdezte:

- Eladtad a gyűrűket is, ugye?

Eladtam, mit mondjak?

- El.

Ekkor lett neki nagyon érzékeny a helyzet, és azt mondja:

- Nem tudom, mit vétettél, hogy ilyen szerencsétlen vagy...

Rosszulesett neki, hogy éppen ebbe a helyzetbe jutottam, elkezdte rázni a sírás, közben mondja:

- Fiam, fiam, neked semmid sincs, és te csak mind hanyatt mész az életnek...

Ez nekem nagyon rosszulesett, és annyira legyűrt pillanatnyilag, hogy őt sem és magamat sem tudtam megvigasztalni.

De én még mindig remélem, hogy előbb-utóbb megoldódik a helyzet, bízom abban, hogy a sorsnak a jobbik fele fog engem megszállni, nem a rosszabbik.

Hát valahogy körülbelül így néz ki a dolog nagy szavakban elmondva...

Közben arra gondoltam, mi lenne, ha írnék a szerkesztőségnek. Néha olvasgatom az újságot, meg szoktam venni hol én, hol a feleségem, láttam, foglalkoznak ilyen fiatalos problémákkal is. Hátha az én bajom valahol otthonra talál, és valaki megsegít.

Mit tetszik szólni hozzá?

ÖTÖDIK BESZÁMOLÓ

*A munkahelyi állapotokról,
Donki Ákos sikertelen hadakozásairól,
nagy emberek nagy mondásairól,
kis emberek kereseteiről és egyebekről*

Na, írtam a szerkesztőségnek. Megbeszéltem közösen a feleségemmel, és azt mondta:

- Ákos, a próba mindig szerencse.

Én is pontosan így érzem.

Röviden lefestettem nekik a helyzeteket, és ilyeneket is odaírtam:

„Tudom azt is, hogy pártunk és kormányunk óriási gondokat fordít a gyerekekre, ezeknek az egészségvédelmére, boldogságára, a holnap embereire, kik tovább viszik népünk vívmányait, a nemzetiséget, és ezt még szebbé, boldogabbá teszik. Én itt csupán csak a gyerekemért küzdök, mert szülői kötelességem, hogy hazafias és hazaszerető emberré neveljem gyermekemet.”

Jó lesz így, igaz?

Csak azt nem tudom, megkapták-e, mert már tíz napja elküldtem, és még seholl semmi. Úgyhogy most egy kicsit ideges vagyok az állapotom szempontjából.

A múltkor keveset említettem a munkahelyemről, gondoltam, most már a többit is kibeszélhetnék. Hogy minden benne legyen, készítettem egy vázlatot is, majd belekukucskálok pillanatnyilag.

Nagyon gyenge a munkahely megvilágítása. De nem azért, mert kiiktatták a világítótesteket, hanem azért, mert elfelejtették őket újra pótolni. A mintegy kétszáznegyven négyzetméter felületű műhelyben alig négy-öt darab hatvanöt wattos fénycső pislákol, próbál megküzdeni a sötétséggel. Ezek java részét is úgy hordtuk fel az öltözőből, pedig nem voltunk ilyesmire szakképesítve, de a szükség, a szükség az, ami sok mindent megtagad és megkövetel. Aztán a neoncsövek oldalt vannak, a gépek középre esnek, sehonnán nem kapnak megvilágítást.

A gépeken volt lámpa, leégett a trafó, mondtuk, cseréljük ki. Azt válaszolták, hogy mi tettük tönkre. Hát kérem, én megértem, jó, hibáink is vannak. De egyszer amit az ember használ, az idővel megkopik. Ha éppen arról van szó, és ők úgy kívánják, tegyék a múzeumba azt a lámpát, zsírozzák be, ott nem kopik. Ez világos. Viszont a műhely sötét, és mi ott a sötétben nem tudunk rendesen dolgozni, szerintem ez hozzájárul a minőséghez és a balesetek elhárításához. A havi munkavédelmi gyűlésen kértem, hogy ezt oldják meg, de csak megígérték, és az ígéret szép szó.

Egy másik vágyam a munkahely és a gépek tisztán tartására összpontosult, de itt sem értem el nagyobb sikert. A munkások egymás között veszekedtek, hogy nincs seprű, nincs seprű, ki lopta el a seprűt? Nyilvánosságra hoztam a dolgokat, és rámutattam a seprű és a textilhulladék hiányára. Hamarosan megkaptam a választ:

- Vegyetek seprűt.

Volt rá eset, hogy összepótolunk, vettünk seprűt. De miért mi vegyünk?

Mi csak állami vállalattól vásárolhatunk – mondja a főnök -, azok meg nem gyártanak seprűt. Csak szövetkezeti egységek gyártanak, velük nem kereskedhetünk.

Na, jó, én megértem, nem lehet venni seprűt. Viszont mégsem értem meg, hogy miért nem lehet venni. Mert azt mondták, a vállalatnak van erre pénze, vehetne. Lehet, hogy a papírmunka miatt, ehhez nem értek, kivonom magam alóla. De ha azt tekintjük, hogy a gépek importból vannak, és biza éppen elég nehezen vettük meg, akkor miért ne lehetne megbecsülni?

Ennél sokkal humorosabb a textilhulladék hiánya. Azt mondja nekem valaki a műhelyvezetőségből:

- Donki, maga nős ember, biztos akad a feleségének kiselejtezett hálóinge, kombinéja meg ehhez hasonló, amivel megtörölhetné a gépeket. Hozza be!

Megszégyelltem magam, de azért megfogadtam a tanácsát. Sajnos, a kiselejtezett ruhadarabokból hamar kifogytam, és maradt ismét a régi helyzet. Talán most kiegészíthetne az illető hasonló ócska holmikkal, hisz biztos vagyok benne, hogy az ő felségének is akad kiselejtezett alsóneműje, ha már ő ezeket kedveli jobban.

Ezek az emberek vagy elfelejtették, vagy soha nem is tudták, hogy a közvagyon védelme állampolgári kötelesség lenne. Talán majd egyszer rádöbbenek, amikor az olajos mozaik munkabalesetet okoz, és a milliós értékű gépek termelőképtelenné válnak. Ahogy én vettem észre, már elég hibásak a gépek, nagyon gyakoriak a problémák velük, pontosan az elhanyagoltság miatt.

Ott van épp a francia gép, addig zavarták, amíg csak egy lánc, egy szíj volt rajta. És hányszor szóltunk, hogy a gép nem megy jól, duplázik, annyit üt, amennyit akar, az embernek nincs kiszámítása, nem biztonságos a gép. A karbantartók nem csinálták meg, mert azt mondták, van egyéb, fontosabb, így, úgy, addig, amíg a gép kidöglött. S most, hogy kidöglött, csupán a főtengely hetvenezer lejbe került. Még most sem biztos, hogy jól fog menni, megcsinálták, bejáratás alatt van. Körülbelül négy héten keresztül állott, és ha figyelembe vesszük, hogy nyolc óra alatt körülbelül hatvenezer darabot gyártott, biza ez nagy veszteség, millió, millió és millió, plusz a főtengely.

Akkor felvettem egy másik dolgot, mert a mi anyagjaink nem felelnek meg a gépnek. Hát ez nem a mi hibánk, hogy mások sokkal hamarabb kezdték el a technikát, mi éppen előrehaladtunk vagyunk a fejlődők között. A mi anyagjaink nem annyira megfelelőek, de elég jók ahhoz, hogy tudjunk kihozni egy darabot belőle, sőt exportálunk is. És akkor szóltam, hogy ez nem jó, itt valamit segíteni kellene.

Mert mi a helyzet?

Ez az automata gép is kétgombos, dupla kézi kapcsolós, de az egyik gombot itt leblokkálták egy vasdarabbal. A másikat benyomjuk, így indítjuk el a gépet, és bal kézzel tolni, segíteni kell az anyagot. A szerszámok hosszúak, az anyag olajos, és pillanatok dolga vagy a véletlen szerencse hozza, és becsúszik az ember keze, lelapítja az ujjait. Na, de amikor jön a munkavédelem, mert ki szokott jönni a fővárosból, jobbról, balról, akkor mindegyik főnök félti a bőrét. Akkor szaladnak:

- Dobjátok le a vasat, dobjátok le a vasat, dobjátok már le azt a patkót!

S megkérdeztem őket:

- Most miért dobjuk le? És akkor hogy indítjuk el?

Ketten a gépet elindítani nem szabad, nem lehet összehangolni két embert, így írja a munkavédelmi szabály. Megkérdeztem három mestertől is:

- Ha beüt egy ilyen ellenőrzés, mit tudunk tenni? Megáll a gép és nem dolgozunk? Megkérdik, miért nem termelünk, mit válaszolunk? Vagy csak állunk s nézzük őket?

A mai napig sem adtak megoldást erre, hogy hogyan lehetne azt a gépet valahogy úgy beállítani, hogy az ember veszély nélkül elindíthassa. Mert a mi anyagjainkat fél kézzel tolni kell. Éppen elég veszélyes. Szerencsére az automatáknál még baleset nem történt, és ezt le kell kopogni valahova. Mert a fülem mellett nincsen kert meg falra hányt borsó, én így olvasom le a dolgokat, sehol semmi biztosítás.

Na jó, mondjuk, ez egy olyan probléma volt, amit könnyen le lehetett tárgyalni, de fontos, mert a minőséghez és a testi épséghez hozzájárul.

A másik a pazarlás. Én megértem, hogy egy olyan korszakban vagyunk, ahol mindent recirkulálni kell, jól megforgatni, legalábbis én így értelmezem: Pazarolni egyáltalán semmi értelme.

Miért?

Anyag éppen bőven van nálunk, ez már attól függ, ki értelmezi és hogyan. De az a bányász kibányássa, hát az elég nehézkes munka. S akkor minek elpazarolni azt az anyagot? Nincsenek megfelelő polcaink, legutóbb én raktam rendbe rajta az anyagokat, ez az én munkám, én vállaltam, ott vágtam el a kezemet is. Szépen címkéket raktam, hogy melyik milyen anyag, többféle méretünk van. Tetszett nekik, de nem tartott sokáig. Közösen vagyunk ott többen, leveszik az anyagot, nem fogy el az egész, akkor hajigálják ahelyett, hogy szépen összekötnék és feltennék a polcra.

Akkor javasoltam, ha ez már úgy megy, hogy az ember pazarol, hát csináljanak fából egy keretet oda, rá dróthálót, ez egy ajtószűrő lenne, és akkor be lehet zárni a polcot. A kulcs legyen a főmérnökénél, aki a műhelyben sétál, és ő adja ki az anyagot. Azt mondták, nem lehet, mert neki más dolga van, követi a termelést. Na, megértettem, hogy valójában kell egy ilyen ember is, aki követi, mert ha a munkást szabadjára hagyják, akkor esetleg kilép a hámból. Ilyenek kellenek.

De vannak most végzett fiatal mérnökök, még úgy sincsenek benne a szakmában, az életben benne vannak rég. Nálunk is van egy ilyen, mondtam, hogy esetleg ő adná ki az anyagot a munkásnak, csak éppen annyit, amennyit egyszerre elhasznál. Mert ha a munkásnak ki van adva a kezére, ott felelőtlenség, nemtörődomség, pazarlás van. És mi sárgarézzel dolgozunk, az pedig elég borsos árú. És azt mondja, ő tulajdonképpen nem tud ezek után járni, nincsen ideje, egyéb dolga van.

Jó. Nem tudom, mi a dolga, de jó. Hát akkor ott van a csoportfelelős, ő adná ki, vagy valaki csak kiadná! De erre sem találtak valami különösebb megoldást. Csak hogy rakjuk rendbe. Rendbe rakjuk, és két nap alatt visszament az egész helyzet.

A másik: egy csomó anyagot nincs hol tartani, lerakták a földre, elzárták vele az utat, amit a munkavédelem megint tilt. A múltkoriban éppen valakit vártak, valami fontos látogatót, akkor hirtelen nagy rendezésbe fogtak, azt is eltakarították. Hát olyankor nagyon érdekes, mindig kerül rongy, mindig kerül seprű, mindig kerül egy hely, ahova

az anyagot rendesen le lehet tenni. Máskor pedig nem kerül semmi. És ha az ember szól, akkor még meg is sértődnek.

Nahát, én általában nem szoktam megsértődni az ilyesmiért. Én valahogy elkönyvelem magamnak, hogy ennek így kell lenni, mert ők így akarják, így szeretik. Viszont nem nyugszom meg, ez bennem fő. És idegesít.

A tisztaság fél egészség, én így tanultam. Miért csak éppen akkor van szükség tisztaságra, ha jön a munkavédelem, vagy egy bizottság vagy egy küldöttég? Máskor nem lehet tisztaságot tartani? Bizony lehetne. Csak kevés az odaadás, a legtöbben nem törődnek ezzel. Ha egy főnök, egy műhelyvezető azt mondja, ezt így kell csinálni, akkor azt a munkás úgy kell hogy csinálja. Ott nem lehet szájalni, hogy kérem, én szeretnék tisztaságot csinálni. Na jó, még ezt is el lehetne viselni, ami azt illeti...

Sok bajunk van a szerszámokkal. Mi szerszámnak nevezzük azt, amit a gépre szerelünk, ami a darabot adja, formálja. Hát ez éppen elég problematikus, mert lassan megy a karbantartásuk, a javításuk. Baj van a hőkezeléssel. A főmérnök megmondta tisztán:

- Kérem szépen, jobbat nem tudunk. Nincs hol, nem tudunk!

Olyan lyukasztókat adnak ide nekünk, hogy amikor rájön a rézlemezre, akkor ilyen ti-ru-ri-rá, összevissza hajlott. Ez pedig egy akkora munka: levenni a szerszámot, kivenni belőle a lyukasztót, betenni egy másikat éppen csak azért, hogy abból is ugyanaz legyen, ez egy fölösleges munka. Ha azt az időt az ember mind haszonra fordítaná, hogy valamit termeljen, hát valójában sokra mennénk.

Éppen emiatt nekünk nincs meg a havi tervteljesítésünk, kilencvenöt százalék körül mozgunk, ez általában így megy. Nagyon sokat zúgolódtunk, mert ha ennyi a tervteljesítés, így kapjuk a fizetést is, többet nem kaphatunk, mint amennyit dolgozunk.

Sokat mondtam, hogy a szerszámjavító részleget jobban össze kellene kötni a présműhellyel, hogy nagyobb legyen a kapcsolat közöttünk. Most elég messze van egymástól a két műhely, mi visszük fel a szerszámokat hozzájuk, fel kell oda cipelni, a lift hol megy, hol nem megy, biza vannak háromszáz kilós szerszámjaink is, az meg, ha a lift nem megy, akkor nehéz.

Egy embernek máskülönben is óriási nehéz egy olyan szerszámot mozgatni. Csak két kézzel lehet felkarikázni az emelőn, és naponta tízszer feltenni, tízszer levenni, közben nem termel semmit sem, a nap eltelt, és akkor vajon mit keresett, ha tényleg a termelés után adnák a pénzt? Semmit sem keresett volna a munkás, mert nem termelt, dolgozni viszont dolgozott.

A szerszámjavítóknak állandóan száztíz-százhusz százalékos a tervteljesítésük, nekik mindig több van, mint nekünk, mert ők a papír után kapják a pénzt, hogy hány szerszámot javítottak. Legyen meg a papír, és kész, megkapják. Akkor azt mondtam, érzük el azt a célt, hogy ők is úgy kapják a fizetést, mint mi. Nem, hogy megjavítottam, hanem hogyan? Hiába javította meg, ha a szerszám nem termelőképes. Nem termel? Nem. Nem kap pénzt. Szabják meg, hogy egy szerszámnak mennyit kell leszabnia! Hát itt még komoly nézeteltérések vannak...

Na lássuk, a világítást megtárgyaltuk, takarítást, anyagproblémát szintén..., amit most még tárgyalhatunk, ez a KISZ-munka nálunk. Látom, Limbășeanu elvtárs a titkár, ez egy fiatal férfi, ő volt megválasztva, hogy mikor és milyen körülmények között, erről

nem tudok, mert nem értesítettek, de a lényeg, hogy ő a titkár, felolvasott ott valami tevékenységi programot nagy hirtelen, hogy miket terveztek ki, és azt kérdezték, kinek van hozzászólása.

Közben a társaság, fiatal fiúk és lányok, tele étellel, egyik jobban zúgolódott, mint a másik, a másik meg csipkedte a leánykát, ez matatta, az motozta, hát jó, fiatalok, meg lehet érteni. És amikor kijöttünk, mondom a titkárnak úgy baráti alapon, már ismertem azelőttről:

- Te, ha valaki meglátja, hogy mi itt mit csinálunk, még azt mondja, hogy mi nem értünk semmihez vagy egyáltalán nem érünk semmit..

- Mit akarsz ezzel kifejezni? - azt mondja.

- Hát hogy legalább egy mestert nem tudtál elhívni? Szólni neki, hogy né, kérem, miről van szó, a műhelyből vagyunk, ide tartozunk, kérjük, hallgasson meg minket és legyen itt. Mint képviselő.

- Te, Donki - azt mondja -, a lényeg az, hogy a gyűlés legyen meg papíron.

- Na - mondom neki -, ha te így véled, akkor hidd el, hogy rosszul véled a dolgokat.

Különben, gondoltam, nincs kivel tárgyaljak, csináld, ahogy akarsz. Ezt nem mondtam meg neki hangosan, mert meg is haragudhatott volna, és előbb-utóbb nem nézne jó szemmel. Ez elhalt dolog, ő elfelejtette, én meg nem felejtettem el.

Kérem egy alkalommal a mesteremet:

- Hol tartják a KISZ-gyűlést?

- Hát én honnan tudjam?! - azt mondja.

Szóval, én arra vonatkoztam, hogy melyik műhelyben, mert három van. Hát ha ő nem tudja, akkor én kihez menjek, kinek keressék, fiatal egyet se láttam sehol, csak idős munkásokat, akik más csoportulásba tartoznak. Kinek kerdezzek most? El voltam késve, mert épp a gépemmel bajlódtam, hogy hozzam rendbe, azelőtt volt szétszedve, és ha otthagynom, előbb-utóbb eltűnik egy alkatrész, van, aki elcsenye, akkor a gépet fel lehet akasztani a falra dísznek. Addig szaladgáltam, amíg megkaptam őket, a hátsó műhelyből hallottam a zajt, na és akkor történt ez az eset.

Nem tudom, Limbășeanunak megvan-e a KISZ-statútum, ahol előír mindent. Én is voltam KISZ-titkár, még otthon nálunk az iskolában, most is megvan odahaza a statútum magyar kiadásban, abban minden megtalálható: milyen időnként kell összejöveleteket csinálni, milyen feladatai vannak a KISZ-nek, milyen kötelességei, és abszolút minden, ami az ifjúsági szervezetre tartozik.

Ahogy mondtam, Limbășeanu felolvasott ott millió kirándulást bizonyos dátumokhoz kötve, hogy kirándulunk majd ide, kirándulunk oda, tapasztalatcsere, szánkaverseny, futballverseny, ilyen verseny, olyan verseny, az is bele volt téve, hogy minek mikor és hol lesz a helye, na jó. Ezt megértettem. De viszont ebből semmi sem lett. Nem voltunk sehol kirándulni, mert rossz volt a szervezés, és füstbe ment terv lett az egészből, ahogy Petőfi megmondta még annak idején.

Viszont a múltkor bejött hozzánk a műhelybe vagy negyven fiatal, és kérdezték, milyen kategóriában vagyunk, nehéz-e a munka, hogy javítunk meg egy szerszámot, hogy szereljük fel s a többi. Tehát máshonnan jöttek hozzánk fiatalok tapasztalatcsereére.

Tőlünk is mentek, de kik?

Mentek a reglorok, a mesterek, a főnökök. Mi is szerettünk volna menni, különösen a fiatalok, mert mi az életből keveset tudunk, jóformán azt sem tudjuk, mi a munka... Hát én valamiket tudok erről, mert vannak bizonyos feljegyzéseim haladó szellemű emberektől, akik meghatározták és véleményt mondtak a munkáról, majd ebből is idézünk mindjárt egy párat.

Szóval, mi nem mehettünk tapasztalatcserére, kellett a hely másoknak.

Hogy kiknek?

Hát családrontást nem akarok sehol, de azért megmondom. Egyesek vitték a nőiket is, családjuk van, és a nőiket vitték szórakozni. Kiszűrődött, sokan beszéltek, és állítólag szél fuvatlan nem indul, valami csak igaz belőle, s ez így is volt.

Ez idáig tapasztalatcseréből még nem volt részem, pedig én is el szeretnék menni, megnézni a volt iskolatársakat, melyik mennyire haladt, milyen ember lett belőle, mit ért el, engem nagyon érdekel. Ez ki van kötve, hogy mi nem találkozhatunk egymással? Eddig nem sikerült, de összefogunk, megteszünk mindent, és előbb-utóbb csak elérjük a céljainkat.

Tavaly volt a pártkongresszus, és erről az ifjúsági szervezetünk nem mondott semmit. Nem tudom, hogy tudták ezt elszalasztani, hiszen ez hazánk életében egy óriási eset, egy nagy lépés előre, haladás, mondjuk, bizonyos tervek kitűzése. Ezt elemeznünk kellett volna, átvenni a dolgokat, átérezni, bizonyos javaslatokat tenni, mert Nansen, ez egy sarkkutató, nem tudom, milyen Nansen, de azt mondta, hogy az ember tudásra törekszik, amikor pedig kialszik benne a tudásvágy, megszűnik embernek lenni. Ez valahogy valójában így van szerintem.

Vagy: létrejött a Szocialista Demokrácia és Egység Frontja, nekünk erről sem beszéltek semmit, és jelen pillanatig is sok az olyan fiatal, aki benne van, és nem is tudja, mit jelent ez. Én valamit sejtek róla, mert olvasok néha újságot, különösen a keresztretjvényeket szeretem, és észrevettem, hogy amióta foglalkozok velük, valahogy több szót tudok alkalmazni a beszédemben. Mert ott elrejtenek egy szót, és a végén rájön az ember, hogy azt harminchárom-féleképpen lehet mondani. Csak példának okáért: dereng, hasad a hajnal, pirkad, alkonyodik satöbbi, mind ugyanazt a dolgot jelenti.

Aztán van egy másik dolog, azt lehet mondani, csekély eset. Valami plakátok vannak kifüggesztve nálunk a gyárban, és ilyen is van: *Dolgozók, teljesítsétek minden odaadással az 1977-es tervet!* Szóltam, már rég le kellett volna cserélni, falra hányt borsó. Valaki bejön, tisztára szégyen, megmondja, elvtársak, maguk le vannak maradva, nyolcvanban vagyunk. Vagy ha humoros ember, még elkacagja magát, és azt mondja, ezek az emberek vagy lusták, vagy nem tudják, hol élnek, vagy hogy mit csinálnak, vagy hogy mit reggeliztek.

Mire gondoltam én?

Ilyen lemezt lehet kapni, legfennebb beszerezem a saját költségemen, azt le lehetne pácolni, nem épp annyira sötétre, hanem csak gyenge barnára, és arra felírni néhány jelmondatot bizonyos íróktól, hogy mi volt nekik a gondolatuk a munkáról vagy a hazáról, a testvériségről, a méltányosságról vagy ilyen hasonló esetekről, és egy bizonyos helyen a műhelyben mindegyiket fel lehetne akasztani.

Összegyűjtöttem vagy ötszázat naptárakból, könyvekből. Ezekből legalább egypárat szépen keretbe lehetne foglalni, és kiakasztani vagy kitenni a faliújságra. De ezt egyedül nem akarom csinálni, valakivel meg kellene vitatni, össze kellene hogy fogjunk. Én nem akarok túl kilépni, a végén még megbírálnak, mert egyes emberek nem értenek meg, azt kérdezték kacagva, csak nem akarok író lenni? Látták, hogy könyvtárba járok, hogy novellákat írok vagy regényeknek fogtam neki, és azt mondták, nem vagyok normális. Sőt versírással is foglalkoztam, ha éppen arról van szó, általában ilyen szerelmi alapon mentek.

Szóval, nem akarom egyedül csinálni, de ha akadna valaki, akivel végrehajtsuk, hát nagyon szép lenne. Jönnének tapasztalatcserére a fiatalok, látnának egy szép, rendes műhelyt, látnák ezeket az okos jelmondatokat. És a munkás is jobb kedvvel menne dolgozni, jobb odaadása volna, s akkor persze a termelés is ugrana.

Ezek a mondások nekem csak magyarul vannak meg, én átfordítanám, de nem akarom megcsorbítani, hogy elveszítse a szépségét. De ha lehetne egy olyan, hogy társuljak egy románnal, aki kikeresné ezeket, akkor lenne egy román felirat és egy magyar felirat, körülbelül így lenne megfelelő.

Ha akarják, én átfordítom szó nélkül, tudok jól románul, ha nem vagyok izgatott, nem is veszik észre, hogy román vagyok-e vagy magyar. Megtörtént, hogy társalogtam a vonaton, és a végén, amikor leszálltunk, akkor vettük észre magunkat, hogy hát né, te, az áldóját, mi magyarok vagyunk s románul beszéltünk! Azt mondja a polgár, hát hogy nem vettük észre? Mondom, kérem, előbb-utóbb a haza nyelvét tudni kell, meg kell tanulni, az anyanyelvet pedig nem szabad elfelejteni! Ez is benne van egy könyvben, nagyon szép, ez az embernek kötelessége.

Akkor most lássuk, miket gyűjtöttem én össze a haladó szellemű emberektől!

Itt van Tudor Arghezi, ez nagyon tetszik nekem, és tényleg, ha ezt valaki beveszi, akkor veszíteni való dolga nincs. A következőképpen vélekedik a munkáról, ez a véleménye: *Ne henyélj, ne állj egy helyben, ne késlekedj, járj, és szokj hozzá a szüntelen haladáshoz!*

Hát ha az ember megáll és pillanatnyilag gondolkozik és minden szót elemez, utána a lényegét benne, akkor ez egy bizonyos erőt ad az embernek ahhoz, hogy valójában tényleg megtanulja, mi az élet, és hogy legyen benne szeretet úgy a munka iránt, az élet iránt, mint a család iránt, mert persze ottan is kell szeretet.

Hogyan értem én a Tudor Arghezi szerint elképzelt kijelentést és az alapgondolatát?

Ne henyélj – hát az embernek elsősorban nem szabad lustálkodnia, mert a lusta ember szerintem általában unatkozik, és akkor unatkozik a legjobban, amikor nem tevékenykedik, hanem henyél. *Ne állj egy helyben* - ez megint valami biztató, megnyugtató, az első kijelentést bővíti pluszban. *Ne késlekedj* - tehát, amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra, és amit az ember megtehet, sohasem szabad elszalasztania. *Járj és szokj hozzá a szüntelen haladáshoz* - tehát, az embernek tevékenynek kell lennie a munkában és mindenféle téren, és kora haladását kell szolgálnia azzal, hogy jár és megszok mindent, mindent meg kell hogy szokjon, szerintem, én így értelmezem a dolgokat.

Vagy ott van Szókratész: *A test életője a munka, az észé a tanulás.* Ez is nagyon szép jelmondat, kifejezi, hogy nem elég csak dolgozni, mert a munkától nem lesz több esze az embernek.

Gorkij ezt írta: Szeretned kell azt, amit csinálsz, és akkor a legdurvább munka is alkotássá válik. Hát én nem mondhatom egyáltalán, hogy a présműhelyben nem szeretem, sőt nagyon megszerettem. Azt már elfelejtettem, hogy más szakmát tanultam, amit szintén elfelejtettem. Benne vagyok ebben, érdekel, amit csinállok, igazán! Tisztában vagyok mindennel, csak egy hiba van, hogy nekünk nincsenek szakrajzok kiadva. Hiába teszem fel a szerszámot, kell futkorásznom a minőségi ellenőr után, hogy tudjam meg, milyen méret kell. Mert van körülbelül százharmincféle méretünk egy darabon, ezt nem lehet fejből tudni, legfennebb egy komputer tudná felvenni, úgyhogy jó volna, ha nekünk is lennének szakrajzaink. S akkor pontosan úgy lenne, ahogy Gorkij jól megmondta.

És ott van Goethe, azt mondja: Nincs olyan múlt, amelyet szabad volna visszavárnunk, nincs más, csak az örök új, mely a múlt kibővült elemeiből támad, s az igazi vágyunk állandóan teremtőnek kell lennie, hogy új, jobb világot alkosson. Ezt is nagyon szépen ki lehet magyarázni pillanatnyilag. Az ember rátekin, azt veszi észre, hogy nem értett meg semmit belőle. De ha nekiül, és átolvassa alaposan többször is, szavanként, utána összerakja és az értelmét kiszedi belőle, hát akkor azt jelenti, hogy itt az embernek már megint tennie kell valamit, és nem kell megelégedni azzal, mi volt a múltban, azt hiába is várná vissza, mert nem szabad, hanem inkább ki kell bővíteni, és akkor egy új, egy jobb világ lesz.

Vannak itt gondolatok a hazáról is, szintén költőktől, íróktól s ilyenektől. Vasile Alecsandri: *A haza a legédesebb édesanya, boldog az, aki életét áldozhatja érte.* Hát én legalábbis ezen a véleményen vagyok. Mindenkinek kötelessége, állampolgári kötelessége adott esetben a hazát és a haza függetlenségét megvédeni. Hogy mi történik azután? Hát, istenem, semmiség, az ember elesik, meghal, olvastam egy könyvet, *Szent Bertalan éjszakája*, ha nem tévedek, ott azt írja, hogy *a föld minden hősnek hazája éppúgy, mint a halnak a víz.* Tehát ezek olyan dolgok, hogy ha már megszülettünk, eleget kell tennünk az áldozati kötelességünknek, ez csak ránk tartozik.

Vagy Tolsztoj: A hazaszeretet nem elvont fogalom, hanem valóságos szellemi erő, amely szervezettséget, fejlődést és kultúrát igényel. Nagyon szépen kifejezte magát ő is. Mert a szervezettség nagyon fontos, én is mindig mondom a műhelyben, hogy rend a lelke mindennek.

Itt van Balzac, ezt is feljegyeztem, azt mondja: A nagy szellemek mindig túlteszik magukat a lustaságon, lemondanak a káros élvezetekről. Az akaraterő nagyobb büszkeségre jogosít fel, mint a tehetség. Hát pontosan ilyen vagyok én is, mert a lustaságon nem is kellett magam túltennem. Na jó, cigarettázom, de más káros élvezetet nem folytatok, csak kártékonyat. Egyesek azt mondják nekem a gyárban: te író akarsz lenni?! Hát istenem, ahogy Balzac mondja, az akarat nagyobb büszkeségre jogosít fel. Hát ha valakiben akarat van, bennem van. Lehet, hogy mondjuk, nincs annyira képességem rá vagy tehetségem, de az ember próbál. Egyszer ha próbálja, nem sikerül, harmadszor próbálja, megint nem sikerül, akkor még annál inkább próbálja! És akkor végül is valamit elér, végül is partot ér. Végeredményben egy költő nagyon szépen kifejezte: *hullámok futnak, egymást kergetik, az egyik meghal, a másik születik.* Az

ember ha elveszítette a reményt, arra kell alapoznia, ki kell bővítenie, és akkor van egy új reménye, amiben megint bizakodhat.

És akkor itt van egy mai, jelen pillanatban is még mindig élő és alkotó hazai író, Sütő András: *Azt kell gyümölcsbe érlelnünk, amit az otthon földjének gyökérszomszaga a törzsünkbe táplált.* Na, itt meg kell álljak egy kicsit...

Ezt egy kicsit nagyon nehéz megérteni, én is csak félig értettem meg, szükségem volna egy olyan emberre, aki megmagyarázná esetleg bővebben, mert ebből keveset értek. Tehát én ebből körülbelül azt veszem ki, hogy úgy kell cselekednünk, ahogy ezt tőlünk megkívánják fent, vagyis én úgy értelmezem, hogy eleget kell tennünk mindennek, úgy kell csinálnunk mindent, ahogy ők mondják, mert ha valaki parancsot ad nekünk, mi kisebbek vagyunk, mint ők, s ők egész biztosan jól meggondolták a dolgot, és jónak látják, s ha jónak látják, és hivatalosnak nyilvánítják, akkor az biztos, hogy jó. Szerintem ezt mondja. Kurtán.

Úgyhogy, ha ezeket a szép nagy mondásokat elemzi az ember, mindjárt másképp látja a dolgokat.

Én szeretek is olvasni, csak sajnos, egy szobában nem lehet, nem vonhatom félre magam a családi ügyekből. Sőt szeretek is a családommal foglalkozni, a feleséggel kevesebbet, a gyerekekkel többet, sokat játszunk, amikor nem beteg. Amikor beteg, halálra idegeskedjük magunkat, még vita is támad, mert milyen az ember. Mindenhol van hiba, és ezt mind ez a kellemetlen helyzet hozza. magával.

Na, nézzek csak a papírba, mi következik?... Megvan.

Nálunk a fiatalság olyan szétlézengő, jönnek, mennek, szórakoznak, a fiatalember elmegy egy lányhoz, még elbeszélget vele, még megöleli, még meg is vicceli, hasonló dolgok. A komolytalanság miatt még baleset is történt a présműhelyben, viccelésből. Játszódtak a vízzel, az anyag leborult a szekérről, s persze felvágta a combját, majdnem egy évig kórházban volt, kiesett a termelésből, kellett fizetni a betegszabadságát.

Érdemes volna valahogy ezt megfigyelni, amikor nem tudná senki, különösen délután a hátsó műhelyben, hogy mi megy ott végbe. Nem azt mondom, hogy nem dolgoznak. Akiben megvan az akarat, az őszintén, odaadással dolgozik, megfelelő ütemben termel. De a többiek...

Én sokszor benézek az ablakon, amikor megyek hátra anyagért, látom az egyiket, itt van, a másikat ott vannak összeülve, szivaroznak. Hát akkor mi hiába dolgozunk, mert egy helyre tartozunk, egy garatba töltjük az egészséget, az egész terméket, és ami kijön, azt elosztjuk, az a mienk.

Hogy valaki cigarettázik, az nem kihágás. De ha feláll a géptől és nem kapcsolja ki, s a motor megy üresen, ez már igen. A motraink öt kilowattal felüliek, és ha az ember pillanatnyilag kiszámítja, amíg a munkás egy cigarettát elszív, azalatt a motor majdnem egy kilowattot üresen dolgozik. Ha a nemzetgazdaság érdekeit nézzük, ezek az emberek nem gondolkoznak?

Volt rá eset, hogy odamentem, és megállítottam az üresen járó gépet, akkor a kollégám azt mondja:

- Miért állítottad meg? Hagyd, hogy menjen!

- Te - mondom -, neked mindegy, hogy hagyd hogy menjen vagy ne menjen? Hallottad, miről van szó, ezt így kell csinálni. Maholnap eljön az az idő, hogy kezdünk kifogyni ebből, abból, nehezen lehet beszerezni a dolgokat. Végeredményben érdekünk. Ha te így csinálsz, előbb-utóbb a fizetésed bánja meg. Elpazarolunk egy csomó áramot, anyagot, energiát, mindezt újból vissza kell venni, ezt valaki meg kell majd hogy fizesse, ez nem maradhat csak úgy elvesztődve és az állam kárára.

Na, ilyenkor kiharagusznak, aztán én hol ideges természetű vagyok pillanatnyilag, hol meg megnyugszom, látom, nincs kivel tárgyalni, olyankor nem foglalkozom az emberrel egyáltalán. Ha nem ért meg, akkor félreállok, és nem tárgyalok vele.

A másik meg az, hogy elhagyják a munkahelyüket, elmennek hamarabb, nem is tud senki róluk, hát ez nagyon gyakori. Egyszerűen nem tudják, ha valaki egy órával hamarabb elment. De ha kinn az úton történik egy baleset, mondjuk elütné egy kocsi, és meghalna, akkor már kiderülne. Másképp nem.

Egy alkalommal beszélgetést folytattam a mesteremmel, bizonyos témákat ott eltárgyaltunk, és mondom neki:

- A fiatalokat, úgy engem, mint mást, meg kellene lényegében bírálni, ha kihágása van. Én nem haragszom meg, ha azt mondják, né, ezt csináltad, azt rosszul csináltad.

Én úgy kacagva elmagyaráztam ezt neki, volt ott egy kollégám, rámutatok s mondom, biztos ezért ő sem haragudna meg. És a mester viccre vette az egész témát, azt mondja:

- Menj már, mit se értesz az egészsből!

S letácsolt. A végén meg ilyen dolgokat kezdett előhozni:

- Könnyű neked, hozzám képest falusi gyerek vagy, a töltött liba az udvaron, a dizsnót csak le kell vágni, a zöldség és a gyümölcs ott a kertben, a bor a pincében.

- Én nagyon szívesen cserélek magával - mondom -, jöjjön ki, nézzük meg! Még csirkénk sincs, csak három vén kendermagos tyúkunk van, már alig kapirgálnak, esnek össze, édesanyám azokat sem vágja le, sajnálja őket, annyit tojtak életükben, hogy most hagyja, amíg maguktól kimúlnak ... Itt mindenki a munkája után él meg, és lényegében mindenhol dolgozni kell, ez az ember kötelessége, hogy megszerezze az életfeltételeit. Ott falun sem milliomosok, itt se senki, mindenki annyit kap, amennyit dolgozik. Ahogy Mikszáth Kálmán mondta, legyen mindenki annyi, amennyit a haza előtt ér. Ez így van valahogy...

De hiába mondtam, a mester egyszerűen viccre vette a dolgokat, kinevetett.

- Én látom a libát!

- Na - mondom -, ha maga látja a libát, én látom farkast. Nekünk nem sok liba, hanem kevés farkas kell!

Ezt már nem tudom, ki mondta, valahol olvastam.

Na, aztán befejeztük, egyébként jó ember a mester, csak nem jár a kihágásoknak sem eleibe, se utána. Azóta nem sokat tárgyaltam vele. Még hogy rossz szemmel nézzen engem a végén, akkor nekem semmi jövőm nincs a gyárban, minden tevékenységem felborul, és meg vagyok jegyezve. És bizony, ha egyszer valaki meg van jegyezve, az nagyon baj.

Az emberek isznak a gyárban rendesen, pedig tudják, mi jár érte: útlevel. Végső sorban igazuk is van, ezt a munkavédelem tiltja. Így termelés sincs, és az ember veszélybe is hozza a saját életét. Ha engem el tudnának kapni, én benne vagyok, szidjanak össze istenesen, adjanak egy kemény fejmosást, és kezit csókolom, legalább így megelőztünk valamit.

Az is megtörténik, hogy egy-egy munkás ittasan jön be, ilyen esetben nem szoktak munkát adni neki. Mert volt olyan helyzet, amikor a munkás bejött részegen, adtak neki munkát, és kellemetlenség lett belőle, előbb-utóbb elment, elbódorgott az udvaron valahova, elesett, és becsületesen összevágta magát. Na, ebből tanultak a főnökök, és megokosodtak.

A műhelyben nem nagyon merünk inni, de azért tegyük fel, előfordul, mondjuk, sokszor ez a helyzet. Én is szeretem az italt, de mértékkel, nem literrel. És ami engem illet, én elsősorban félek, másodsorban pedig ismerem a törvényt, és ha az ember a törvényt átlépi, jön a büntetés. Mert a törvény mindenkire érvényes, munkásra, mesterre, mérnökre, de a munkásokat többször kapják el. Én így értelmezem a dolgokat.

Van még valami, nem tudom, helyesen ítélek-e ebben a kérdésben vagy nem, döntsenek olyanok, akik, mondjuk, nem vették még észre az ilyesmit, hát vegyék észre és döntsenek ők!

Miről is van szó?

Minket a műhelyben csoportakkordban fizetnek. Vannak olyam emberek, akik indifferensnek nyilvánítják az egész munkát, teljen le az a nyolc óra, kapjam meg a pénzemet meg ehhez hasonló. Viszont akad olyan is, amelyik dolgozik, és amelyik őszinte, nem mondom én ezt magamra, kivonom magam ez alól teljesen, nem ítélek magam felett. De amelyik dolgozik rendesen, és a hónap végén a kilencvenöt százalékos osztverteljesítés miatt kevesebbet kap, mint amennyi az egyéni munkája szerint járna, akkor megharagszik.

- Nézd meg te iksz ipszilont - mondja -, ő is annyit kap, mint én, és ő lógott egész hónapban, a papírján be van írva ötszáz darab, nekem háromezeröttszáz! Miért, nem fizetnek az egyéni teljesítmény szerint?

Biza ebből nagy kellemetlenségek fakadnak.

Egy időben nálunk kifüggesztették a műhely falára, ki mennyit keresett, ennek ennyi órája van, ilyen kategóriája, ennyit kap. Ez világos volt. Egy ideje azonban eltűntek a listák. Az irodában is vannak barátaink, akik hozzánk tartoznak, azt mondták, minket az is megöl, hogy a regloroknak túl sok túlórárt írnak be, kétszáztizenthat óra helyett kétszáznyolcvanat, háromszázat.

Ebből lett egy cirkusz, a munkások veszekedtek a reglorokkal. Ők azt mondták, nem a műhely alapjából kapják a fizetésüket, őket külön fizetik. Hát ha egyszer a műhelyben dolgoznak, és ők is hozzájárulnak a termeléshez, akkor honnan fizetik őket? A pécek fizetik vagy a fodrászok?... Viszont így tudják takargatni a dolgokat, ezért szeretnék visszahozatni a kifüggesztési módszert. Meg azért, hogy tudjuk mi is a kalkulálást, a tertvteljesítést: Ha nincsen meg a terv, az ember látja, és azt mondja:

- Na nézd meg te, az Istókját, nincsen meg! Vagy dolgozzunk többet, vagy menjünk és mondjuk meg, hogy csináljanak valamit, érvényesülhessünk mi is!

Bizony egyesek keresnek négy-ötezer lejt, meg a csoportfelelősök kapnak egy bizonyos százalékot is, ha prémiumosztás van, mi meg csak az alapot.

Na és itt álljunk meg egy pillanatra!

Ha már prémiumosztás van, az illető biztosan megérdemelte, hogy kapjon háromezres lej többletet, elsősorban azért, mert élmunkás, másodsorban meg azért, mert jó szemmel nézik mindenhol, meg van becsülve. Viszont az emberek kikapják a prémiumjukat, és ezt csak akkor tudjuk meg, ha legfennebb valamelyikük azt mondja:

- Gyertek, fizetek egy sört munkaidő után, kaptam prémiumot, utánatok kaptam, szétozstom, nem tartom meg magamnak.

Hát ez nekünk nagyon rosszulesik. Mert ha van ember, akit meg kellene tisztelni, hát akkor a prémiumos ember olyan, tiszteletre méltó. Az ilyesmi miért ne legyen nyilvános? Na, tapsoljuk meg, gratuláljunk neki, így volna szép. Miért kell azt az embert eldugni, miért ne lehessen róla példát venni? Legfennebb ha akad olyan, aki odaadó, mondjuk, követné a példáját.

De ezek az emberek, akik prémiumot kapnak, mindig el vannak rejtve. És persze, van köztük olyan, aki jogosan kapja, akit tisztelek és becsülök, és vannak olyanok, akik jogtalanok erre, csak közel vannak a kályhához, melegszenek mellette. Ezekről aztán nem érdemes sokat beszélni, mit tudom én, hogy kapják, mint kapják, milyen relációik vannak, ezek nem is hívnak minket sörözni. Másokat biztos.

Én soha életemben nem kaptam prémiumot, élmunkás sem voltam. Van egy fiatal kollégám, fel voltunk böszülve arra, hogy valójában a fiatalok közül senki sem lenne képes arra a prémiumra? Mi is ugyanazt csináljuk, mint az idősebbek, sőt! Két hétig a kollégámmal megjátszodtuk a szívek harcát: ha a délelőtti váltásban az öregek csináltak ötvenezer darabot a gépen, mi délután megzavartuk, kihoztunk ötvennégyet. Ha ők másnap csináltak ötvennégyet, mi utána ötvenhatot. Szóval volt egy ilyen verseny közöttünk, egy ilyen konkurencia, nem azért, hogy mérgesítsük őket, de kétezerrel a legrosszabb esetben is többet csináltunk. Jól mentek a gépek, az anyag is jó volt, kíváncsiak voltunk, mire képes a gép.

Két héten keresztül tartottuk a kollégámmal a rekordot, nem tudtak megelőzni egyáltalán. Közben a hónap vége lett, a prémiumot megint a taták kapták. Valahogy lemondunk a dologról, a versenyről. De nem a prémium miatt, hanem mert olyan helyzetbe estünk, bejött valami rosszabb anyag, a szerszámok rossz minőségűek voltak, délelőtt inkább a szerszámpróbával foglalkoztunk, akkor persze már nem tudtunk annyit termelni.

De két hétig!... A mesterem nagyon boldog volt, odajött és gratulált, azt mondja:

- Fiúk, ebben a hónapban ti vagytok az ászok!

- Igen - mondom neki.

- Le a kalappal - azt mondja -, ezt így kell csinálni továbbra is.

Valahogy jólesett. Ha az ember úgy érzi, hogy tényleg azért a valamiért megdolgozott és megdicsérik, az egy olyan jóleső érzés lelkileg az illetőnek, abban a helyzetben megnyugtatja. S nem hogy megnyugtatja, hanem arra készíti, hogy valamivel többet tegyen. Ez így van. És úgy gondolom, nemcsak nálam van így, hanem általában mindenkinél. Még az állatnál is. En láttam a cirkuszban, ha megdicsérik azt az

állatot, hát olyan öröm sugárzik róla, s valahogy jobb kedvvel csinálja, és belenyugszik, hogy annak így kell lenni, s ez így szép, így kérik tőlem, s ha így kérik, akkor én így fogom csinálni. Valahogy így lehetne a dolgokat megfogni.

Hát körülbelül ennyit tudtam ezekről elmagyarázni.

Valami hiányzik?

HATODIK BESZÁMOLÓ

*Nagyot rúgnak Donki Ákosba,
s erről az intelligencia jut eszébe;
aztán más is*

Most meg tetszik ijedni.

Volt nálam az újságíró, és nagy baj lett belőle.

Január vége felé írtam azt a levelet, február tizenharmadikán beállított a szobámba. Azt hiszem, megijedhetett pillanatnyilag, csak a gatyá volt rajtam, a gyerek sírt. Le sem akart ülni, csak azt mondta:

- Látom, rosszkor zavarom, sok időm most nekem sincs, csak beugrottam. Ha holnap délután megfelel, eljövök, és akkor majd nyugodtan beszélgetünk.

- Jó, kérem szépen – mondom -, rendben van.

Másnap eltakarítottunk, rendbe tettük, amit lehetett. Kerítettem egy kis piros zászlócskát, feltűztem a gyerekágra, csak sajnos a református falinaptárt ott felejtettem mellette a falon, és bizony csak akkor vettem észre a helyzetet, amikor már késő volt.

Jött úgy, ahogy megígérte, bemutatkozott, mondta, hogy ő Szántó elvtárs, és megmutatta az igazolványát, nehogy azt higgyem, hogy valaki más. Én el is vettem, megnéztem, nem nagyon hasonlított a fénykép az ábrázatára, és érdekes, észrevette, hogy mire gondolok, mert azt mondja:

- Az egy régi képem, még óvodás koromban készült.

- Rendben van - mondom -, elhiszem.

Aztán elmeséltem neki is az eseteket, de nem tudom, megértett-e mindent, úgy láttam, hogy ideges, nagyon izzadt, de hát a gyerek miatt muszáj volt meleget csinálnom. Azt mondja:

- Nincs valami innivalója?

Hát ha szeszes italra gondolt, ez elég sajnos, mert nekem éppen nem volt, nem tudtam venni, nem álltam úgy anyagilag.

- Egy kis borvizem van - mondom neki -, ha esetleg az megfelel...

- Jó lesz a csapvíz is - mondta, és aztán megivott vagy kétliternyit.

Még nem értem a végére, s azt kérdi:

- Maga most mit akar? Hogy kapjon a vállalattól lakást, vagy hogy felvegyék a feleségét munkásnőnek?

- Hát ha adnának lakást, az lenne a legjobb - mondom -, mert akkor a gyerek hamarabb kerülne olyan életkörülmények közé, hogy javuljon a helyzete. De ha ezt nem lehet, akkor legalább a feleségemnek kellene egy helyet kapni, és ha ketten dolgoznánk, tudnám vállalni, hogy befizetek pénzes lakásra.

Mert ahogy mondtam és kiszámítottam, egy fizetésből ezt nem lehet. És akkor azt mondja:

- De mit csinál a gyerekkel, ha az asszony is dolgozik? Hazaviszi a szüleihez?

Mondom neki, hogy nem lehet. Hogy miért? Elmagyaráztam, na jó, ezt is megértette.

- Akkor beadja a bölcsődébe? - azt mondja.

Hát én nem tudom, hogy ugye újságíró, és nem ismeri a törvényeket, vagy nem figyelt az azelőtti beszédemre, nem tudom, mi volt a helyzet.

- A bölcsődébe nem veszik be - mondom -, elsősorban azért, mert nincs városi bületinem. Másodsorban, ha lenne is, amíg a gyerek beteg, nem vállalják érte a felelősséget, ugye szívbeteges a gyerek, a bölcsődébe be kell adni egy orvosi papírt, és az orvos sem mer hamis papírt kiadni. Úgy gondoltam, hogy ellentétes váltásban dolgoznánk a feleségemmel, s vagy kapnák egy idős nénit arra a két-három órára, míg a váltászsere lezajlik, persze, megfizetnék, vagy amikor megy be az egyikünk, viszi magával a gyereket és a gyárkapuban átadja a másíknak, amelyik éppen jön ki.

- Na jó - azt mondja -, majd utánanézőnk a dolgoknak.

Ezzel készült is menni, úgyhogy nem tudom, mit mondjak. Semmi biztatást nem mondott, semmi közelebbit. Egy papírra leírta nekem a telefonszámát, hogy hívjam fel, ha valami változás van. Akkor arra gondoltam, milyen változás lenne, meg sem fordult a fejemben, hogy két óra múlva lesz.

Szóval, amikor Szántó elvtárs elment, én is kiszaladtam a városba, a gyerek éppen beteg volt, kellett hozzák neki gyógyszert. S amikor megérkeztem a patikából, már messziről láttam, hogy a házigazdám áll a kapuban, persze várt engem. Megérkeztem, köszönök neki, ő meg nem fogadja a köszönésem. Bemegyek az udvarra, ő jön utánam, megfog, és azt mondja:

- Gyere csak be egy kicsit hozzám.

- Jó - mondom.

S bemegyek, a felesége éppen olvasott, Gyuri bácsi meg elkezdí ott nekem:

- Miféle dolgok ezek, amiket te művelsz itt nálunk?

- Miféle dolgok? - mondom.

- Hogy te itt írsz jobbra-balra, és beírtad abba a levélbe, hogy a lakás vizes, nem egészséges, hát akkor én miért tartalak téged?!

Persze már tudtam, hogy a szomszéd kvártélyos kihallgatózott mindent, vékony az a fal, és amikor beszéltem az újságíróval, ő mindent hallott, s biztos megmondta az öregnek.

- Gyuri bácsi - mondom -, értsen meg végre engem is. Tudja jól, hogy a gyerek beteg, és valójában ne sértődjön meg, de nem megfelelő neki a lakás. Ha a levélbe azt írom, hogy a lakás megfelelő, akkor nem segítene senki rajtam, és én sohasem kapnák egy másíkat.

- Hát szégyelld meg magad - azt mondja -, ki volt ez az ember?

- Az újságtól.

Na, ettől még jobban kiförmedt.

- A jóistenedet! A kutya úristenedet!! Ez most aztán meggyűjti nekem a bajom. Volt már dolgom az újságírókkal, én már ki voltam egyszer írva az újságba a kvártélyosok miatt, mert jó voltam velük szemben, fedelet adtam a fejük fölé... És te most ugyanezt a szerepet játszod?

- Gyuri bácsi kérem - mondom -, nem arról van szó. Lényegében itt az én balsorsomról van szó. Egyáltalán nem is beszéltünk a házról meg a lakberről vagy olyasmiről, amit maga elképzelt, hogy elveszik a házát miattam, vagy hogy rendőrségre kerülne s ilyen hasonló problémákat.

- Engem nem érdekel - azt mondja -, te beszélj, amit akarsz, én már tudom, idősebb vagyok, voltam már ilyen esetben, ez nagyon jól jött annak a hülye újságírónak, jó téma ez nekik, nekem ebből elég! Né, fiam, ma csütörtök, vasárnap estig pakolj fel mindent és menj el innen.

- Mondja meg, Gyuri bácsi, hogy hova menjek!

- Engem ez egyáltalán nem érdekel - azt mondja -, nem akarom, hogy kellemetlenségem legyen miattad.

- Na - mondom -, jó.

Láttam, hogy ideges, beleegyeztem abba, amit mondott, csak hogy hagyjon békémet. Persze én is felidegeskedtem, mert véletlenül ért az egész támadás, mikor meghallottam, hogy vasárnapig... Tudom, mit jelent kvártélyt keresni, ez után járni, hogy mennyi időbe kerül, és hogy az ember milyen nehezen kap.

Másnap akartam megint beszélni a házigazdával a dolgokról, még akkor is ideges volt. Hát én közben megtudtam az egész helyzetet, hogy az udvaron lakó többi kvártélyos felhúzta, ők is félték, nehogy most kidobja őket is, és mondták neki, hogy ha nem dob ki engem, hát nem ember, meg ehhez hasonló. Mi is hallottuk a falon keresztül, egész gyűlést hívtak ott össze az udvaron lakók, futkároztak ott jobbra-balra, és a végén úgy dőlt el a helyzet, hogy sikerült az öreget annyira felhúzni, hogy tényleg rászánja magát s engem kitegyen.

Pedig azelőtt soha semmi nézeteltérés nem volt, egy rossz szó közöttünk nem volt, erre nem számítottam, hogy azért, mert járt nálam az újságíró, ebből olyasmi fakadhatna, hogy kirakjon éppen olyan egyszeriből. Nem hittem volna, nem is látszott ki belőle, de sajnos a lakók elérték azt, amit el akartak érni, észrevették, hol van a gyenge pontom. Rátapintottak, és kész.

Persze, én itt vesztettem.

Mondom, másnap próbáltam behívni hozzám a házigazdát, hogy még beszéljük meg a dolgokat, nem jött be, ott kinn egyezkedtünk. Végül is valamennyire sikerült meggyőzőnöm, annyiba beleegyezett, hogy hát valójában nem megfelelő határidő a két nap, én ennyi idő alatt nem tudok lakást keresni, a gyerek éppen beteg volt, látta ő is, hát azt mondja:

- Na, én annyiba beleegyezem, hogy két hétig maradhattok. De március elsejéig hagyjátok el a lakást!

- Jó - mondom.

- Ha be lennétek jelentve, nem szólnék semmit - azt mondja, és itt jön valami, amit meg akarok magyarázni.

Tetszik tudni, ha valaki nem állandó lakosa egy városnak, vagy nem született ott, tehát nincs városi buletinje, akkor a rendőrségen be kell üttetni az ideiglenes lakos pecsétet, úgy mondják, hogy flotáns. Ezt egy bizonyos ideig adják egy bizonyos lakcímrre, ha lejár, be kell jelenteni és meg kell újítani.

- Hát nagyon érdekes - mondom -, Gyuri bácsi, kérem, már ami azt illeti, elég rég le van járva, és ha nem tévedek, magának van egy bizonyos könyve, a házkönyv, abba be vannak írva a lakók, hogy én hogy s mint állok a flotánssal.

Na, elszólta magát:

- Te nem is vagy beírva.

Hát ilyenformán ő kapta tőlem a pénzt, az államnak nem fizetett semmit utánam, nem is merete bevallani minden lakóját. Mert amikor a flotánsom lejárt, én szóltam neki:

- Lejárt a flotánsom, meg kellene újítani.

- Na jó, majd megcsináltatjuk - azt mondja.

Szóltam közben még egypárszor, de aztán féltem, nehogy a végén megharagudjon s ezért kidobjon. Úgyhogy elhallgattam, nem tettem bejelentést a rendőrségen, ezzel szolgáltam a házigazdám érdekeit, mert rá voltam kényszerülve azért, hogy védjem a saját érdekeimet. Valahogy így jött ez ki.

Amikor hozták ki a gázfogyasztást, azt mondta a házigazdám, hogy ki van utalva nem tudom, hány köbméter gáz, ami csak az övé, és osszuk be, mert abból kell fogyasztanunk, és ha túllépjük a határt, lezárják a gázt. Nekem már akkor gyanús volt, hogy számomra azért nem utaltak ki egy bizonyos mennyiséget, mert nem is vagyok bejelentve. Akkor megint mondtam neki, ha bejelentkeznék, akkor több gázt utalnának ki. De ő azt felelte, hogy járt fenn a néptanácsnál, s ott azt mondták, a kvartélyosoknak nem jár gáz. Hát ha nekem valójában nem jár, akkor én kicsi gyermekkel mit tudok ott csinálni? Beteges gyerekekkel különösképpen. Egyáltalán semmit. Muszáj volt hallgatnom.

Aztán megint szóltam neki abból a tekintetből, hogy jönnek a választások, én nem leszek rajta a listán, ha nem intézzük már el azt a flotáns dolgot. Akkor kezdett belemenni.

De most, hogy kirúgott, most már nem akarja. Azt mondja, miért nem jelentkeztem be eddig, most még azt is letagadja, hogy én akartam, és ő halogatta. Én benne lennék, hogy most megcsináltassam a flotáns pecsétet, pedig nincs pénzem, de ő hallani sem akar róla, csak azt akarja, hogy menjek el.

Nem vitatkozom vele, nem is jelentem fel, bár megtehetném. Még ha majd találkozom vele az utcán, olyan természetű, hogy kitámadja az embert, és biza én megint ilyen szégyent elviseljek, hogy nekem utcán ordibáljon, hát nem szeretném. Inkább legyen, ami lesz belőle, de ne kerüljünk oda. Maradok én a kárral, ő a nyereséggel.

Úgy látszik, ő mindent átgondolt, miután járt nálam az újságíró, pedig kevés osztálya van, vagy négy. De mindent átgondolhatott, hogy milyen kellemetlenségei fakadhatnak az egészségből, hogy még nyerekedett is rajtunk vagy ehhez hasonló.

És még aláíratott velem egy olyan papírt, hogy helyesnek találtam elsejéig elhagyni a lakást, hogy két hét áll rendelkezésemre, és amennyiben kitudódik, hogy nekem nem volt flotánsom, én fizetem és állom a büntetést, nem keverem bele őt.

Aláírtam, de annyit mondtam neki:

- Legalább egy indigót tett volna alá, s két példányban írta volna meg, és írta volna maga, nem pedig az udvaron egy akármelyik kvártélyos. Megtehetném azt is, hogy ne írjam alá, csinálja meg maga a papírt, ha éppen ezt kéri, lássam a maga írását, nemcsak az aláírását, a maga fogalmazását és dupla példányban! Az első marad magának, a második nekem... És maga mindig azt fújta, ha bárki jön, mondjuk, hogy csak száz lejt fizetünk a kvártélyért, és nem ötszázat, mint a valóságban...

- Ki mondta? Én ilyesmit nem mondtam.

- Hát Gyuri bácsi, édes, maga mondta.

Persze ő nézte a nyereségét, én néztem a helyzetemet, hogy szükség esetén nincs hova mennem, nincs lakásom. Ezért kellett nekem kilépni a törvényekből, halogatni a bejelentkezést s valahol ott kóricálni, ahol nem lett volna szabad. Ha esetleg rákényszerítettem volna, könnyen kirak még annak idején. Úgyhogy ez csak eltolódott, mert megtörtént most.

A feleségemmel is összevesztünk, azt mondta:

- Te vagy a hibás, ha nem írsz az újsághoz, most nem kerültünk volna az utcára.

- Én ezt megértem - mondom neki -, de ha jól emlékszem, te is benne voltál, hogy írjak, és akkor most csak én vagyok a hibás?

Még megjegyezném, hogy amikor készen voltam a levéllel, és elolvasta, hát nagyon tetszett neki, azt mondta, hogy milyen nagy fejem van, milyen nagy fejem van...

De hiába na, ilyen körülmények között hogy a lakás, a betegség meg miegyéb, nem is csoda, hogy kiborul, a feleségem is gyenge, és idegileg van legyengülve, ezt már észrevettem, és jónak látom, hogy valami kezelési módot találjunk erre.

Azért, hogy úgy mondjam, nagyon kiálltuk a helyzetet. Sokszor inogtunk ott, hogy más már könnyen azt mondta volna, itt lelépünk, ez a válás. Mondjuk, legrosszabb esetben fizetem a gyerektartást, nem érdemes így kínlódnunk, az ember nem megy semmire. Érdekes, ott a szélén az ember keresi az egyensúlyát, és mi mindig megkaptuk, megnyugodtunk, visszajöttünk. Persze mindig összekötött a gyermek, s emiatt jöttünk mindig vissza. Aztán megint elkerültünk oda, nézeteltérések, hiányosságok, nehézségek, minden, szóval sokszor álltunk ott a peremén. És bármennyire is gyenge idegileg, mindig az utolsó pillanatban megállt ő is.

Mit is csinálna nélkülem?

Nincs kihez menjen, kellene járjon egy lakás után, munkahelye sincs, abból a pénzből, amit én adnék, nem élhetne meg. Nem akar elmenni egyáltalán, nem akarja, hogy szétszakadjunk.

Ez a kapcsolat nagyon erős lehetett közöttünk, mert máskülönben széthullottunk volna mind a ketten. Amikor még nem voltunk összeházasodva, azt mondta:

- Csak egy fedél legyen a fejünk fölött, és legyünk jól. A többi nem fontos.

Hát elég jól voltunk, nem mondhatok semmit.

Csak kisebb nézeteltérések voltak, mert az ember még ideges, mondjuk, felhúzzák a munkatársak, vagy a munkára mérges. Ezeket nem lenne szabad hazavinni, mert ő nincs felkészülve, két-három szóból észreveszem, hogy hoppá, én voltam a hibás, akkor persze elhallgatok. Nála már nem éppen ugyanaz a helyzet, mert ő idegileg gyengébb, és akkor nekem kell megint fordítani, nem szabad idegességgel válaszoljak, hanem nyugodtan le kell hogy üljek, vagy nyugodtan elbeszélgetek vele, vagy várok addig, amíg esetleg megszűnik. Utána mindig megbánja:

- Ne haragudj, tudod jól, hogy ideges vagyok, és ne haragudj, hogy egy kicsit magas volt a hangom.

- Jól van, fiam - mondom -, tudom, megértettem.

És előbb-utóbb valahogy úgy alkotom meg a helyzetet, hogy ahelyett hogy idegesítek, inkább megnyugtatom. Megmagyarázom neki, hogy ez az egész idegesség hiábavaló, nincs értelme az idegességnek, ez mind oda vezet, hogy az embert tönkretesz még jobban. A végén rájön, s azt mondja, tényleg igazam van, és legtöbbször, általában mindig előfordul, hogy ilyenkor meg szokott ölelgetni vagy megcsókol, s azt mondja:

- Ne haragudj, látod jól, hogy ideges vagyok, az én idegeim már tönkre vannak menve, tudod jól az életemet.

- Dehogyan haragszom, fiam - mondom.

Amikor kikapok egy-egy olyan pillanatot, hogy a gyerek alszik, vagy hasonló eset, akkor leülünk, és ezt többször megtettem már. Elmagyarázok neki mindent. Veszem elejétől a dolgot, amin keresztülestünk, és ezt az idegállapotot. S próbálok megértetni vele, hogy lényegében semmi értelme az egésznek. S használt.

A múltkor is volt egy ilyen beszélgetésünk egy este, fenn ültünk egy jó órán keresztül, s mondom:

- A gyerek egy olyan periódusban van, hogy kezd beszélni, itt kell eléje menni a dolgoknak. Legalábbis nem szabad hogy hallja az olyan különösen csúnya szavakat, vagy hogy *add ide*. Mert én úgy szeretném tanítani, ha már ő városban született, akkor látszódnak is rajta, hogy városi születésű. Ne értsél félre, nem azért, hogy nem szeretem a falusiakat, lényegében mindenki ember, és egy falusi ember is lehet éppen művelt, ami azt illeti, lehet tanult, megvan rá a lehetősége. Csak éppen az odaadás kell.

- Jó - mondja a feleségem.

Ilyenkor mindig meghallgat engem, sőt neki is vannak egyes javaslatai. A múltkoriban megegyeztünk, hogy amelyik ideges, az kimegy anélkül, hogy idegesítené a másikat. Vagy ha látjuk, hogy valamelyik ideges, a másik egyáltalán nem szól semmit. Mert megtörténtek egyes esetek, ilyen körülmények között biza nem is csoda, és elkerülhetetlen. Hát ez nem azt jelenti, hogy én most felpofozom, mert mondjuk, az ideges természetem miatt megtehettem volna, de jogtalanul pofoztam volna fel, ami azt illeti. A végén biztos én is megbántam volna, ezért ezt igyekeztem általában elkerülni. Ha észrevettem, hogy ideges vagyok, elmentem, leültem, rágyújtottam egy cigarettára, kettőre, háromra, nyolcra, mert tudtam, hogy mind a ketten fel vagyunk forrva, és ez

azért van. S a végén mint két gyermek, megbánjuk az egészet, és egyet kacagunk, muszáj elkacagni az egész dolgot, hogy milyen is az ember.

Így családi viszonyban egyáltalán nem vagyunk rosszul, látom, hogy a feleségem küzd az életért, odaadó, mindenáron dolgozni akar, csak ez a lehetőség, ahogy mondtam, még nem adatott meg. Neki is vannak bizonyos tervei, hogy ezt veszünk, azt veszünk, így csináljuk, úgy rendezkedünk. Kézimunkázni akar, mert ezek általában szépek a bútorokon. Elkacagjuk a dolgokat, s folytatjuk tovább az élet útját.

A múltkori beszélgetésünkkel mindent megértett. Mondom neki:

- Nézz ide, lehet, hogy egy kicsit valamivel jobban tudom az egész helyzetet, mint ahogy te elképzelted. Lehet, nem volt meg a lehetőség, hogy tanulj meg viselkedni éppen annyira. Én se vagyok, mit tudom én, író vagy ehhez hasonló, de megpróbálok az ember mellett alkalmazkodni. Ha észreveszem, hogy az ember egészen egyszerűen beszél, hát akkor valamivel fölényesebb vagyok fölötte. Nem túlságosan, mert akkor legfennebb azt mondja, né, nincs semmije, s teszi a nagyot. Úgy úszok a felületen, ahogy megköveteli a helyzet. Ha meg olyan emberrel találkozok össze, aki sokkal többet tud, mint én, ennek meg kell adni a tiszteletet feltétlenül, akkor igyekszem valahogy úgy beszélni, nehogy azt mondja, né, ez egy egészen egyszerű ember. Látszódjon bennem az, hogy hát valójában én is törekedek hozzá hasonlatos lenni.

- Ez igaz - mondta a feleségem, és helyeselt.

Sőt nekem van egy elképzelésem az intelligenciáról.

És miért?

Látom a kisebb korúakat a buszon, a vonaton, bárhol, és úgy tapasztaltam, hogy a mai fiatalok valahogy egy kicsit félre vannak billentve. Ezt a jó helyzetek, a jó élet hozza magával, a szülők megtesznek mindent, nem kell ezt, azt csináljanak, persze vígak. Felszöknek a buszra, ha egy nő kisgyerekekkel jön, kikacagják. Ezért nem volna olyan rossz, ha ebből az intelligenciából egy tantárgyat alkotnának. Van miről beszélni, egész tankönyvet lehetne kinyomatni erről.

Nevelési óránk nekünk is volt, az osztályfőnöki óránk, de ilyesmiről kevés szó esett, és aránylag kevés, amit ilyen téren az intelligenciáról beszélnek.

Én se vagyok mit tudom én milyen kicsiszolt, még sok van ezen a téren, amit nem tudok. De van egy könyvem, *Más is ember*, ez a címe, abban ilyen részletek vannak, hogy egy társaságban hogyan mutatkozunk be, hogyan illik a szobában, hogyan az utcán. Vagy ha egy ember bemegy a vendéglőbe, hogyan is kell forgatni a kanalat, a villát. Vagy például, valaki megy be egy üzletbe és valaki jön ki, hát itt is vannak bizonyos szabályok, valójában a kor is közbejátszik meg ehhez hasonló, na, ilyen esetben ki megy be hamarabb vagy ki jön ki hamarabb? Ezeket a részeket bizonyos ideig mind áttanulmányoztam, és fel is fogtam egyes eseteket belőle, sőt van, amikor zavarba jövök.

Van egy olyan eset például, amit nagyon sok ideig kutattam hiába: nőt bemutatni férfinak vagy fordítva, ez hogyan játszódik le? Vagy: hogyan viselkedik az ember az orvosnál? Hát egy miniszternél?

Nagyon sok mindent lehetne erről beszélni, de inkább az elemi iskolában kellene, és erről minden órán lehetne felelni. Mert abban a könyvben írja a buszon való viselkedést,

a vonaton, a vendéglőben, az evést, mindent... Abszolút csekély dolgok, de ha az ember elmegy valahova, biza megbírálják érte. Észre se veszi, s a háta mögött megbírálják, hogy né, egyszerű ember, és nem képes enni, vagy paraszt vagy hasonló.

Nem is olyan régen, mikor hazalátogattam a szüleimhez, a buszmegállóban egy idős bácsit láttam, lehetett egy olyan hatvan-hetven éves, egy szerencsétlen ember, félig rongyos, sétapálcával, az inge kifolyva, de nem volt részeg. Valami fiatalok voltak körülötte, ott ugrándoztak, megfogták a sapkáját, beleköptek, odacsapták a földhöz, akkor a botját elvették, és eldobták. Hát én nem akartam közbeszólni, gondoltam, még valami probléma lesz belőle, előbb-utóbb nekem ugranak. És érdekes, az egész buszmegállóban a férfiak is, az idősebbrendiek is mind-mind kacagták. Ez nekem annyira rosszulest, és kíváncsi voltam, mikor kerül meg az az ember, akinek van bátorsága beleszólni, belegabalyodni, mert én nem mertem, voltak vagy hatan. Aztán végül is csak előkerült az ember, egy középkorú férfi, aki azt mondta:

- Úgy látszik, megtaláltátok a magatok emberét, egyek vagytok az öreggel, egy eszetek van.

Közben megfogta a botot, visszahozta, feltette a bácsi fejére a sapkát, és elvezette onnan. Úgyhogy, ha az emberekben volna egy kicsi érzék és egy-egy kicsi intelligencia, akkor nem így cselekedtek volna. Hát kacagni egy olyan idős emberen, szerintem bizony nincs mit kacagni rajta.

Szóval, én úgy gondolom, hogy esetleg nem volna egy egyszerű hülyeség mégis bevezetni az intelligenciát az iskolában. Büszkék lehetnénk, hogy van egy olyan tantárgy, ahol ezt a tanulóba belevezetjük. Ha az intelligencia tantárgy lenne és jegyre menne, talán valami maradna a gyermekben, és ha beleélné magát, akkor mégis sokkal másképp volna az élet.

S ami azt illeti, ha nálunk a vállalatban lennének, mondjuk, egy kicsit is intelligens emberek, akik megértenék az ilyen helyzeteket, hát kiszálltak volna hozzám, s azt mondták volna: hogy tényleg, ez nem jó, ezt el lehet intézni. Mondom, még kaptak olyanok lakást, hogy nem volt városi buletinjük.

Hogy hogyan?

Hát kaptak, na. Érdekes az, hogy kaptak. Ott van például a tűzoltónk lánya, a munkatársaim magyarázták, hogy városi buletinje nincs, de van egy szerelemgyereke, nincs férjnél, és kapott egy kétszobás lakást. Ezt be is lehetne bizonyítani, meg lehetne tapogatni. A hatósági szerveknek jogában is állna megtapogatni, s akkor kiderülne minden, hogy miért kapta, mikor kapta, mikor nyomták bele a pecsétet a buletinjébe.

De nem akarok én olyan nagy cirkuszt, mert előbb-utóbb aztán orrolnak rám, rossz szemmel fognak nézni. Én szépen, emberségesen akartam velük elintézni, beadtam a kérvényt, né, így állnak a helyzetek, ezek vannak, ezek meg nincsenek, gondoltam, valahol letelepszik ez a segélykérés, de még ez idáig kevés a remény hozzá. És Szántó elvtárs is azzal biztatott, hogy hiába, ez zárt város, a törvényt nem kerülhetjük meg.

Nem is volnék annyira ideges, ha nem kellene néhány nap alatt elköltöznöm. Honnan kerítsek egy másik albérletet? Kerestem mindennap. Kijöttem a gyárból, indultam a városba, sehol semmi. A kollégáim is utánanézték, nem vesz fel senki kisgyerekekkel.

Hát azt kell csinálnom, ha letelik az idő, a kulcsot átadom a házigazdának, az összeget kifizetem neki, amit kér, amennyit követel. A családomat hogy hova fogom

vinni, nem tudom. Mert a rokonokhoz hiába viszem, mondjuk, befogad egy-két napra, de hát az se néz jó szemmel, egy akármilyen rokon. Sőt még lenézi az embert, hogy nem tudunk elintézni semmit. Olyan rokonaim vannak, hogy egy-két alkalommal eljöttek meglátogatni, aztán többet nem jöttek, mert látták, hogy mi nem állunk olyan anyagi helyzetekkel, mint ők, szóval, ilyen az ember. Nem mindenki tud olyan lenni, hogy állj meg te, annak nincs, de azért megérdemli a tiszteletet. Hogy a segítségről ne is beszéljek.

Hogy hova fogok menni, egyelőre nem tudom. Legrosszabb esetben leadom a kulcsot, azt a kevés bútort is, ami van, otthagynom, megmondom a házigazdának, tegyen vele, amit akar, én otthagynom. Mert nem lesz hova vigyem. Egyszerűen nem lesz hova vigyem!

És ha majd egyszer kerülne lakás, hát akkor majd vállalom, hogy újból megveszem azt a mosógépet, azt a hűtőszekrényt, kanapét és gyerekágyat, mert ennyi az egész, ami érne valamit, az asztal s a két hokedli ócskaság. Más kiút nincs. Aztán a házigazda tegyen a holmimmal, amit akar, lemondok róla, megmondom neki, nincs semmi követelésem, tartsa meg magának vagy tegyen vele, amit csak éppen akar. Egyebet nem tudok mondani...

De hogy a gyerekekkel mit csinállok?

Haza nem vihetem, amilyen a jelen pillanatban az állapota. Beteg, bármikor lehet számítani arra, hogy kórházba kerül, nagyon nehezen szuszog, fullad. De amíg nem ér oda a helyzet, hiába visszük fel, megmondták az orvosok, amíg a helyzet nem súlyos, amíg a láza nem megy annyira fel, addig ne vigyük oda a kórházba. Valójában nem is visszük, mi sem akarjuk, hogy bekerüljön oda, sokkal nagyobb a kellemetlenség, a bánat ilyen esetben. S érdekes, a gyerekek most mégis az lenne jobb, ha alaposan lebetegedne, akkor meg lenne oldva a lakásproblémája...

Nekem most már, ahogy mondta valaki, támadó nőstényoroszlán módjára kellene viselkednem. És most ki kell lépnem! Nem szabad takarnom semmit és senkit, és támadnom kell.

Hogy milyen alapon és milyen irányokba?

Hát erről gondolkoztam. Vagy felmegyek személyesen az igazgatóhoz, valahogy csak feljutnék, hazudnék egyebet, hogy egyéb problémáért megyek, csak hogy feljussak hozzá és megmondjam neki: ennyi nap áll rendelkezésemre, így és így jártam, nincs hova menjek. S vinném neki az összes papírjaimat.

Vagy ha nem tudnék feljutni, értesíteném levélben.

Vagy beszéljek Szócs elvtárrsal, és mondjak meg neki mindent?

De hát ő is húzza az időt, ők ilyenek na, nekik nem fáj. Azt mondta a múltkor is, még próbálkozzak, de nincs remény benne, mert mindenben a döntő a buletin. Na jó.

Ha más megoldás nincs, fogom a gyereket s a feleségemet, és kiviszem őket az állomásra a váróterembe, amíg lesz valami, nem ülhetnek a hidegben az ég alatt. Legfennebb elkap a rendőrség és megmondom: kérem, nincs hol lakjak, munkahelyem van, nyolcadik éve ugyanannál a vállalatnál dolgozom, de nincsen hol lakjak. És elmondom nekik a helyzetet, vagy kiraknak ők is, vagy valami lesz belőle. Nem tudom, na...

Nincs hova menni, nincs hova menni!

Legfennebb, ha eljön a nyár ... mit mondjak?

Legyek kissé humoros is talán?

Vennék akkor egy sátrat, egy kétszemélyes sátrat, és ha már jó meleg lenne az idő, kinn is el lehet aludni, s előbb-utóbb valami lenne. De amíg téli időszak van, ilyesmire nem lehet számítani.

Az ördög vigye el! Ha nekem volna pénzem, hát én most már megérteném az idők szavát, megértek mindent, hát én is adnék, na! Mert ha ennek így kell lenni, hát legyen így. Pedig nem hivatalos, nem törvényes, de legyen így. Én is adnék, de hát a legjobb jóakarat mellett sem tudok adni neki ötezer lejt, még ötszázat sem.

Hát ennyi, amit én kieszeltem, mert látom, hogy itt valami meg van állva, le van blokálva, és nem tudok előrehaladni, s ha nem lesz egy olyan ember, aki legalább két szót tegyen értem...

Nem tudom, mit csináljak...

Ne telefonáljak Szántónak?

HETEDIK BESZÁMOLÓ

Ebben, ha úgy vesszük, kicsi Donki a főszereplő

Felhívtam Szántó elvtársat, az újságíró, mondom neki a helyzeteket, hát eléggé meg volt lepődve, de csak azt tudta tanácsolni, hogy a hátralevő napokban próbáljak lakást keríteni, mert ő helyettem nem járhatja a várost. Vagy hogy próbáljak még beszélni a házigazdával, hátha meggondolja magát. És ha semmi sem sikerül, akkor hívjam őt fel megint.

Így is lett.

A terminus lejárt, sehol semmi, február huszonkilencedikén ismét telefonáltam Szántónak, hogy ő, ugye, okos ember, mondja meg, most mit csináljak, kell bemenjek éjszaka dolgozni, s a gyerek és a feleségem az utcán. Mégis, adjon valami véleményezést, hogy tulajdonképpen mi is a teendő ebben az esetben. Hogy és milyen formában lehetne nekivágni beteges kisgyerekekkel a hideg éjszakának lakás hiányában?

Hát most már nagyon el volt gondolkozva az eseten. Végül is kapott egy megoldást, és azt a tanácsot adta nekem, hogy vegyem a családomat, s a gyerekekkel együtt menjünk be a vállalatához, keressek nekik egy megfelelő helyet, a legjobb lenne a kapusszobában hagyni őket reggelig, amíg ő valahogy a segítségemre jön, és megpróbál a helyzetemen változtatni. S mondta, hogy amikor megérkezünk a gyárba, telefonáljunk ismét, és mondjuk meg, sikerült-e elintézni a kapussal, hogy ott maradjon a gyerek s a feleségem.

Ez délután történt, hazamentem, nekifogtam pakolászni, és szóltam a szomszédoknak, hogy esetleg ha volna annyi emberiség bennük, akkor segítsenek a bútorokat kihordani. Persze jöttek is nagyon szívesen, nekifogtunk, és kihordtunk mindent a ház tövibe, mert ugye, a szobát fel kellett szabadítanom. Letakartam az egészet valami nájlonokkal, aztán lesz, ami lesz, legfennebb ellopják.

A házigazdám megvárta az utolsó pillanatot, amíg az utolsó bútorarabot is kihordtuk, amikor már nem volt mit tenni, és akkor hátrajött, és azt kérdezte:

- Minek kellett itt ezt a cirkuszt megcsinálni? Miért nem hagyátok benn a holmitokat holnap reggelig?

- Hát - mondom -, én tulajdonképpen azzal a holnap reggelig nem érek semmit. Mert ha nem most, akkor holnap délelőtt, s én meg délelőtt nem tudok ilyesmit csinálni, mert éjszakás vagyok, fáradt leszek, nem tudom a bútorokat hordozni. Így jó.

- S aztán hova mentek? - mondja.

- Az új lakásba.

- Hol van az az új lakás?

- Hát - mondom -, még én sem tudom, hogy hol van.

- Mégis, maradjatok itt reggelig - azt mondja.

- Most már hogy? A bútorok ki vannak hordva, hol altassam a gyereket? Minden fel van hányva, a ruháit sem tudom, hol vannak, csak ami rajta van. Megyünk. Valami lesz velünk is.

Aztán elszaladtam, vettem egy liter pálinkát, mert meghallottam a szomszédoktól, akik segítettek cipekedni, hogy ott az udvaron az a szokás, ha valaki elköltözik, az vesz italt, és meg szokta kínálni egy-egy pohár itallal az ottmaradókat, mégis, el szoktak köszönni tisztességesen tőlük. Hát gondoltam, egye fene, én is veszek egy liter pálinkát, és mindegyiket megkínálom tisztességesen. El is mentem szobáról szobára, beköszöntem, bocsánatot kértem, ha esetleg volt valami olyan kihágásom, hogy nem volt a kedvükre, töltöttem egy-egy pohár pálinkát, megkínáltam, el is fogadták szívesen. Java részük sajnálkozott a helyzetemen, hogy hát tényleg ilyen sorsba jutottam. Közben betoppant az egyik lakóhoz a házigazda, őt is meg akartam kínálni, szívélyesen odainvitáltam, s mondom neki:

- Gyuri bácsi, ha lesz olyan kedves, itt van valami pálinka, meg akarom kínálni magát is, ne haragudjon, hát lényegében nem voltunk rossz viszonyban, és né, most már búcsúzóul úgymint megkínálok mindenkit.

- Igyál, akivel akarsz - azt mondja -, én nem vagyok hajlandó veled inni!

- Miért, haragszik? - kérdem.

- Természetesen, haragszom.

S ezzel kiment.

Na, hát ha haragszik, akkor haragszik: Azt mondták nekem a többi kvártélyosok, nem kell felvenni az ilyesmit, ismerik ők már jól az öreget.

Na, ezzel kurtán-furcsán megtörtént az elköszönés. Vettük a csomagot, a gyerekek az ételment, egy táskába becsomagoltunk mindent, és a táskával ideiglenesen, részben költöztünk.

A vállalat kapujában találok az egyik kollégámmal, és ahogy meglátott a gyerekekkel meg a feleséggel felcsomagolva, azt kérdi:

- Mi az, hát nem jössz dolgozni? Hova, merre indultál?

- Nem indulok semerre - mondom -, a házigazdám kitéssékelt bizonyos dolgok miatt, és el kellett onnan marsolni. S nincs hol hagyjam a gyereket.

Hát éppen elég hideg volt, szállingózott a hó, február utolsó napja volt, néhány óra múlva március elseje. S azt mondta a kollégám, hogy felajánlja nekem a következőt: legrosszabb esetben, ha nem enged be a kapus, ő úgymint kocsival van, megengedi, hogy a feleségem s a gyerek megháljanak a kocsiban.

Felhívtam az újságírót, s mondom neki, hogy né, a kapunál ki van írva, hogy szeszes italt és gyereket a gyárba bevinni szigorúan tilos, s nem lenne-e jó, ha az asszony a kollégám kocsijában aludna. Elégé kifőrdet rám Szántó elvtárs, hogy én ne törődjek semmilyen felirattal, s hagyjak a fenébe minden kocsit és kollégát, vigyem csak be a gyereket a kapusszobába.

Na jó, bementünk, beszéltem a kapussal, ő meg átérte az egész helyzetet, és beleegyezett, hogy maradjunk a várószobában. Van egy bizonyos várószoba a kapusszoba mellett, a bejárat folyosóból választották le, egy méter magasban deszkafala van, onnan meg üvegablak. De központi fűtés is van benne.

Na, a kapus kinyitotta az ajtót, betessékelt minket oda. Elhoztuk a gyerek bundáját, leterítettük az asztalra, ráfektettük erre a gyereket, és betakartuk a feleségem kabátjával.

Nemsokára el is aludt, elég nyugodtan pihent, úgy látszik, nem vette észre, hol van. A feleségem meg egész éjszaka virrasztott mellette.

Én elmentem, átöltöztem, bementem a műhelybe, s nekifogtam dolgozni. Közben, amikor a gépem jól ment, szóltam az egyik munkatársamnak, hogy addig felülvigyázza a gépet, amíg visszajövök. Elmentem, megnéztem, hogy mi van a gyerekekkel meg a feleségemmel. Hát azt mondja a feleségem, hogy volt itt Szántó, és hogy nagyon meg volt elégedve a helyzettel, egyfolytában mosolygott, odahúzta az asztalt gyerekestől közvetlenül az ablak mellé. Úgy feküdt ott a gyermek, mintha kirakatban lenne. És azt mondja a feleségem, az újságíró nagyon a lelkére kötötte, nehogy elmozdítsa onnan a gyereket, s főleg reggel, amikor jön befele a társaság, a vezetőség, akkor a gyerek feltétlenül legyen ott az asztalon. Még meg is nyugtatta az asszonyt:

- Ne izguljon, ezt az éjjelt bírja csak ki, holnap majd minden úgy fog menni, mint a mesében, de el ne menjenek innen, amíg meg nem jövök.

Na jó, én még nem tudtam pillanatnyilag, mit akar az újságíró. Visszamentem a műhelybe, talákoztam a mesterrel, hát ő is meg volt törve egészen, hogy hogyan lehet ennyire köszívű ember a gazdám, hogy ilyesmiket elműveljen most, téli időszakban. Visszamentem a munkába, megint dolgoztam, megint kimentem, egész éjszaka vagy hétszer-nyolcszor előlátogattam.

Eljött a reggel is. A munkába igyekvőknek nagy csodálkozására volt, hogy ott van a feleségem a gyerekekkel, és olyan korán a gyerek az asztalon van, pihen. Java részük már ismert, és ismerték a feleségemet is. Ott vonultak végig mind, mert ott van az egyetlen bejárat. S persze az illetékesek, az irodabeliek is észrevették a helyzetet, hogy én a kisgyerekekkel bent voltam azon az éjszakán, mert nem volt hol aludjon. Aki meg nem vette észre, annak elújságolta a kapus. Hát ők már tudtak azelőtt is az én lakásproblémámról és a gyerek egészségi állapotáról, ezt papíron bebizonyítottam, amikor a kérést beadtam.

Befejeztem a munkát, előrejöttem én is a várószobába, közben visszamentem a műhelybe, hogy hozzak vizet a gyerekeknek. És ott mondja a mester, hogy kerestek a KISZ-irodából, beszélni akarnak velem. Fel is mentem, be is léptem, ott volt a vállalati KISZ-titkár, leültetett, és elbeszélgetett velem:

- Monda, minek kell ilyesmiket művelni, minek kell ennyire dramatizálni a helyzetet, hogy behozza ide a gyereket a kapusszobába? Né, most maga miatt hívat az igazgató engem is, a párttitkár elvtársat is meg a szakszervezeti elnököt, hogy mit keresett az a gyermek ott az asztalon.

Kezdtém kapiskálni, miért mosolygott az este Szántó elvtárs.

- Azt hiszi - mondja a titkár -, hogy ezzel megoldott valamit? Ezzel tulajdonképpen úgyse segített a helyzeten, ebből úgyse fog semmi hasznot élvezni.

- Hát - mondom -, én nem dramatizálok a helyzetet, én egyszerűen nem volt mit csináljak a gyermekkel. És ahhoz, hogy a gyerek ne kerüljön megint a kórházba, mert tizenöt alkalommal már volt, hát én is valahogy meg kellett hogy oldjam a helyzetet. Végeredményben a gyermekem, és szülői kötelességem, hogy ilyen esetben megfelelő helyre vigyem.

- Jó - azt mondja -, de hát a vállalat munkásai ott járnak be, és kacagják magát, hogy maga ilyen meg olyan, meg hogy nincs hol lakjon...

- Kérem - mondom -, én a munkások közül egyet sem láttam kacagni. De ha így gondolják maguk, rendben van, akkor adjanak lakást.

- Az nem megy olyan hamar, csak most adta be a kérést.

- Igen, most, a tavaly augusztusban - mondom.

Tehát ezek szerint ők úgy vették, hogy mégis nem volt olyan sürgős a helyzetem.

Na, ez a beszélgetés lezajlott, ő futott az igazgatóhoz, én meg visszamentem a gyerekekhez. Ez lehetett úgy hét óra, negyed nyolc körül, még volt időm, mert Szántó elvtárs azt mondta, csak kilencre jön, addig hagyjuk érni a dolgokat. A feleségemnek azt mondtam, nehogy elmozduljon onnan, még ha kiabálnak is rá, és elmentem, megittam egy kávét, nagyon fáradt voltam, ki voltam merülve fizikailag is a bútorcipeléstől, meg idegileg is.

Aztán megérkezett Szántó elvtárs, hát persze rögtön kérdezte a történeteket, mondtam, hogy hívtak és mi zajlott ott le. Azt mondja nekem Szántó, hogy ez eddig stimmel. Ezek után pedig felment személyesen a pártirodába, nekem szólt, hogy várjak ott lenni.

Hát elég sokáig vártam, ami azt illeti. Aztán felhívtak engem is a pártirodába, jelen volt Ispas elvtárs, az üzemi párttitkár és a helyettese, Vulpescu elvtárs. Erről annyit szeretnék még megemlíteni, hogy Ispas elvtárs egy elég fiatal mérnök, nemrég választották meg titkárnak, azelőtt Vulpescu elvtárs volt az üzemi titkár, és most maradt helyettesnek, hogy minden dologba bevezesse Ispast.

Hogy őszintén megmondjam, csak homályosan emlékszem az egészre, én már akkor olyan fáradt voltam, mint egy falhoz vert valami. Komolyan mondom, reszkettem, amikor mentem fel a lépcsőn. Csak az a sovány lélek élt bennem, az vitt fel. Hát én estem össze. Egész héten éjszakás voltam, munkaidő után rohángáltam kvartély után. Én nem aludtam azon a héten, csak vagy tíz-tizenkét órát összesen, így csipbe-csupba.

Arra emlékszem, hogy Szántó elvtárs vagy háromszor vette a sapkáját, hogy akkor ő megy. Biza elég sokáig vitakoztak ott előttem is. De az újságíró nyugodtan viselkedett, inkább a titkár elvtárs volt mérges.

Szántó felvetette a problémát, hogy én az éjszakát a családommal együtt a vállalat kapusszobájában töltöttem, és megkérdezte, hogy tudván a helyzetről, miért hagyták, hogy én ide jussak. Persze hogy tudtak a helyzetről, én erről értesítettem őket, igaz, nem a párttitkárt, hanem a többi főnököt, mentem a fejükre, és majdnem mindennap szoltam, hogy né, telik le a terminusom, és valahogy segítsenek, hogy tudjak dolgozni jönni. Ők meg semmi intézkedést nem tettek, hogy legyenek fedél alatt. Az idő eltelt, ők indifferensek voltak a helyzethez viszonyítva.

Láttam, hogy pillanatnyilag semmi elgondolása nincs Ispas elvtársnak, hogyan is tudna engem segíteni. Vagyis egy elgondolása volt, azt mondja az újságírónak:

- Miért nem fogadja be maga Donkiékát?

- Mert nincs hova.

- Na látja, ezért nem tudok én sem lakást adni neki - mondta Ispas elvtárs, és kacagott.

Ekkor vette Szántó másodszor a sapkáját, s közben mondta, hogy ő mindenestre úgy látja, hogy ezen az emberen kellett volna segíteni, mert olyan valakiről van szó, aki

valójában megérdemli ezt a helyzetet. S hogy ilyen esetben a vállalat munkásainak a nehézségeit itt, a vállalat vezetőségének kellene megoldania, ha itt nem segítenek, akkor ki segítsen, s aztán még ezt mondta:

- Hát akkor megyek a megyei pártbizottsághoz, hátha ott találnak valami megoldást.

Erre fel a titkár elvtárs rákiáltott az újságíróra, hogy üljön le, de úgy vettem észre, Szántó elvtársnak ez tetszett, mert felém fordult, miközben ült le, és vágott egyet a szemével. Persze, én ezalatt a sarokban álltam hátul, és vártam a fejleményeket, hogy mik is történnek.

Közben nem történt még semmi, mert Ispas elvtárs azt az esetet magyarázta, amikor még ő is albérletben lakott, és hogy milyen nehéz volt neki is, aztán végül vett lakást, nem kért vállalati kiutalást. Na, erre az újságíró mondja neki, hogy nekem nincs pénzem, s nem is lesz, mert egy fizetésből nem lehet félretenni semmit, és hogy a feleségem felvételét a gyárba két esztendeje kérjük, és azt sem intézték.

- Hova vegyem fel, ha egyszer nincs hely?! - mondta Ispas elvtárs erősen kiabálva.

Szántó meg csendesen mondta, hogy akkor ő mégis megy a megyéhez, s megint tette a fejére a sapkáját.

És ettől a pillanattól kezdve mintha valahogy kezdték volna megérteni a helyzetet. Ispas elvtársat az azelőtt látottaktól eltérően valahogy úgy egészen megváltozottan láttam, megtörtnek. Úgy látszott, meggondolta, hogy mégis kötelességük mint a vállalatnál dolgozó munkást valamilyen formában segíteniük, hogy az ég alól a bútoraimat tudjam valahova elhelyezni, hogy kapjak én is egy kis ledőlőhelyet, ahol meg tudjak pihenni, és megoldjam az élet nehézségeit. Most már szépen halkán mondta Szántó elvtársnak:

- Na, üljön le.

S egyszerre lett minden.

Ispas elvtárs úgy döntött, hogy egyelőre a vállalat munkásotthonában adnak egy szobát. Vulpescu elvtárs ellenezte, azt mondta, az nem a családosoké, s ezt ne tegye a titkár elvtárs, mert ezután az összes családos jön majd a nyakukra, hogy nekik is adjanak ott helyet. De szerencsére a titkár elvtárs nem hallgatott rá, azt mondta:

- Hagyjon nekem békét, Vulpescu elvtárs, én döntök, az én felelősségemre megy az egész.

S megkérdezett engem:

- Elfogadja ezt egyelőre, Donki? Úgy egy hónapra, kettőre...

- Miért ne - mondom -, sőt ebben a helyben.

Odatett, hogy írjak egy kérvényt erre a munkásszállásra. Nem is tudtam, mit írjak, az újságíró segített. Közben Ispas elvtárs telefonált, hogy adjanak nekem a délelőtt folyamán egy vállalati teherautót és tíz embert, hogy egy-kettőre költözzek oda, s ne fizessenek még ezért is. Vulpescunak ez sem tetszett, azt mondta, hogy ez törvényellenes, és ha elkapják a sofőrt, megbüntetik. A titkár elvtárs megint rákiabált:

- Fizetem én a büntetést, azt a jóistenit! Mondtam, fogy felelek én mindenért.

Na jó, ez megvolt, akkor behívatta a káderest, és azt mondta neki:

- Ennek a fiatalembernek még az idén adunk vállalati lakást: Hogy menjen hamar a dolog, maga elviszi a letelepedési engedélyét a néptanácshoz, hogy változtassák meg a feltételt: nem vesz lakást, hanem kap a vállalattól. Azért megy maga, mert ha a fiúra bízzuk, még egy év eltelik, míg visszakerül a papír.

Őszintén szólva, nagyon szépen beszélt a titkár elvtárs...

Na, ezt Tulbure el is vállalta személyesen, önkéntesen elfogadta a megbízatást, és mondta, hogy szaladjak le Szócshöz, kérjem el tőle hamar azt a letelepedési engedélyt. Lementem Szöcs elvtárshoz, ő is nagyon intelligensen kikereste a papírt a dossziéból, ideadta, és kérdezte, hogy s mint zajlott le a helyzet. Úgy látszik, már mindenki tudta, hogy odafenn forrnak a dolgok. És mondtam neki, hogy né, mi a szándéka a vezetőségnek, mit akarnak az én papírommal. S azt mondja Szöcs:

- Tessék, itt a papírja, s intézze a dolgát, sok szerencsét!

Akkor visszamentem, s megint kellett hogy írjak egy kérvényt a végleges vállalati lakásra. Mikor megcsináltam, azt kérdi tőlem Ispas elvtárs:

- Ide figyeljen, Donki! Így, hogy most adunk maguknak lakást, és nem kell hogy megvegye, kell-e még az állás a feleségének?

Pillanatnyilag nem tudtam, mit mondjak. Megint kérdi:

- Vagyis mit akarna maga inkább, adjunk lakást, vagy vegyük fel a feleségét a vállalatba?

- Hát - mondom -, ha már ténylegesen lehetne, akkor mind a kettőt, úgyis még kezdő vagyok az életben, nehézségeim meg éppen bőven vannak, s akkor ha lehet, kérek lakást is és állást is a feleségemnek.

- Na, ugye megmondtam - mondja Ispas Szántónak.

Aztán kaptam megint egy ív fehér papírt, és megírtam a kérvényt a feleségem nevében, hogy kéri felvételét a vállalatba mint hegesztő. Ezt a kérvényt is, akárcsak az előző kettőt, ott helyben aláírta, lepecsételte és jóváhagyta, előbb Ispas elvtárs, aztán a személyzeti osztály főnöke is.

Én ezt nagyon elismerően fogadtam el a részükről, nagyon boldog voltam, amikor láttam, hogy tényleg megvan bennük a jóakarát, hogy segítsenek rajtam. Hát én nem tudtam, hogy ilyen esetekben a párthoz kell fordulni, én mind máshol forgolódtam, persze hogy nem haladtam semerre.

Na, a végén Ispas elvtárs felhívott még egy embert, egy bizonyos Şoarece elvtársat, nem tudom, mi a funkciója, és azt mondta neki, vigyen el engem a vállalat személyautóján az otthonba, s ott válasszunk egy megfelelő szobát, aztán hozzon vissza, addigra itt lesz a teherautó is. Én el is mentem, Szántó még ottmaradt.

Hát ebben a Şoarece elvtársban egy olyan emberiséget láttam, aki kézzel-lábbal próbált segíteni rajtam. Az abban a pillanatban megkereste a szolgálati kocsifőnököt, magához szólította, s kérdi, hogy milyen programja van.

- Semmi - azt mondja.

- Na, akkor indítsad be gyorsan a motort - mondja neki Şoarece elvtárs -, felmegyünk az otthonhoz, van valami dolgunk.

Mikor megérkeztünk oda, kiszálltunk a kocsiból, ő ment elől, bementünk a gondnoknőhöz, és kijelentette neki:

- Ennek a fiatalembernek szüksége van egy szobára, családos.

Persze, a fehérnép eleinte nem akart adni, azt mondja:

- Családosok nem szabad itt lakjanak.

- Itt én diszponálok - mondja neki Şoarece -, ez Ispasnak, a parancsa, a párttitkárnak, ő így mondta, s ennek így kell lenni.

Erre a fehérnép beleegyezett, azt mondta, menjünk fel, válasszak ki magamnak egy szobát. Sokat ott nem volt mit válogatni, végül is az egyiket megfelelőbbnek láttam, kiválasztottam. Amikor jöttünk vissza a vállalathoz, Şoarece megkérdezte:

- Mennyire van megelégedve?

- Hát - mondom -, én éppen nagyon elégedett vagyok.

- Fogadja csak el - azt mondja -, rövidesen úgyis kap egy kétszobás lakást a blokkban.

- Na jó - mondom -, rendben van, nincs semmi kifogásom.

S azt mondja Şoarece elvtárs, hogy még csak egy pillanatig várjak, amíg keres teherautó-sofőrt, aki el tudná vinni a bútoraimat, s aztán elintézi velem gyorsan a papírmunkát is, hogy díjmentesen zajlódjék le az egész helyzet, látva, hogy annyi nehézségen keresztülmentem. Összevissza rohángálta az irodákat, hátha kap egy sofőrt, aki éppen akkor érkezett, sajnos, nem kapott. A végén már látta ő is, hogy a legjobb akarat mellett már ezzel az utolsó helyzettel, a kocsi problémával nem tud kiségiteni, s akkor azt mondta:

- Ne haragudjon meg, de sofőr ilyenkor már nincs, az idő elég későre jár, szombat is van, próbálja meg valahogy személyesen megoldani a helyzetet.

Úgy döntöttem, hogy hát ne húzzuk az időt, pénz van nálam, és mondom a kollégáknak, akik jöttek segíteni, hogy megyek, hozok egy tehertaxit. Az egyik munkatársam azt mondja:

- Ne szaladj sehova, jön a bátyám s elviszi.

Mert a bátyja éppen ott nálunk sofőr, és akkor érkezett meg az útról. Na, felültünk, és elmentünk a bútor után a segédkollégákkal együtt. Bementünk az udvarra, s szólok a házigazdának:

- Jöttünk költözködni, hogy vigyük el a bútort.

- Jó - azt mondja -, nincs semmi kifogásom.

Nekifogtunk kihordani, s azt kérde tőlem Gyuri bácsi:

- Aztán kaptatok valamit?

- Igen, kaptam.

- S hol?

- A vállalat munkásszállásán kaptam egy szobát - mondom.

- És milyenek a körülmények?

- Meleg van, van benn hideg víz, meleg víz.

- Jól van - azt mondja -, látod, ha nem doblak ki, akkor nem intézted volna el ezt a dolgot, soha nem érted volna el, hogy a feleségednek legyen állása s legyen egy szobátok...

Szóval, ezt az egészet az ő jóságának akarta feltüntetni, hogy általa sikerült nekem elérni ilyesmit.

- Hát ne haragudjon, Gyuri bácsi - mondom -, de ezt nem maga csinálta. Annak idején én írtam, és én próbáltam szétnézni segítség után, egy olyan ember után, aki átérzi a dolgokat.

Aztán többek között hallottam a lakóktól, hogy azt mondta az öreg, óriási relációim lehetnek nekem valahol, hogy ennyi mindent tudok intézni egyszerre. Így mondta:

- Jó benyomása lehet ennek az Ákosnak, hogy ennyi mindent, munkahelyet, lakást el tud intézni, valaki nagy személyiség van az oldalán.

Na, pillanatok alatt felpakoltuk a bútorokat, segítettek még az udvaron lakók is, szóval azok, akikkel jól voltam, a komám és a kománém. Megkérdezték, hova fogunk költözni, nekik is elmondtuk. Az utolsó pillanatban, amikor jöttünk el, már minden a kocsin volt, a kollégáim fel voltak ülve a kocsira, amikor a feleséggel végigmentünk még egyszer a szobákon, mindenkitől elköszöntünk, megcsókoltuk őket. Bementünk a házigazdához is, bocsánatot kértünk, hogy ha esetleg voltak bizonyos kihágásaink vagy valami olyasmi, ami, mondjuk, nem volt kedvükre, kezet fogtunk velük, a háziasszonyt is megcsókoltuk, sőt a házigazdát is.

A kollégáim nagyon ki voltak förmedve, azt mondták:

- Hát mi ebben az esetben nem így tettünk volna, hanem jól bokán rúgjuk az öreget azok után, amit tett...

- Né, fiúk - mondom -, itt nem az a helyzet. Én nem akarom magam megjegyztetni. Végeredményben nem az öregért tettem, de nekem itt vannak jó ismerőseim, komai viszony meg ilyesmi, én még erre az udvarra el akarok jönni, s nem akarom azt, hogy amikor belépek, akkor a házigazda szépen kitessékkeljen. Így nyugodtan jöhetek, nekem nem fáj a kezem, hogy lekezeljek vele és bocsánatot kérjek. Én korrekt voltam vele szemben, legalább lássa, hogy nem mindenki olyan típus, mint ő.

Ezzel már mentünk is, a sofőr szólott, hogy az ideje elég rövid, és kijöttünk a kapun. A végén még a házigazda is kikísért, jó szerencsét kívánt.

Megérkeztünk az otthonhoz, leraktuk a bútorokat, és a kollégáimmal gyorsan felhordtuk, úgy, ahogy értük, összevissza behajigáltuk az egészet a szobába, a többit aztán én magamra vállaltam, hogy menjenek nyugodtan haza, majd én elrendezem, van időm, úgylis vasárnap következik.

Közben gondoltam, ha már segítettek, akárhogy is, kollégák, adok nekik néhány lejt. Nem akarták elfogadni, nagyon rendesek voltak. A sofőr sem akarta elvenni a pénzt, pedig én csak baráti alapon adtam volna. Igaz, megmondta az öccse is előre, hogy ne kínáljam a bátyját pénzzel egyáltalán, mert nem fogja elvenni, emberségből tette. Én azért megkínáltam száz lejjel többször is, sőt le is tettem az autó kabinjába száz lejt, de ő visszaadta nekem, és azt mondta, adjam a gyerekeknek, vásároljak rajta valamit a

gyereknek. Megköszöntem, ő elment, persze én is hálás voltam, szűkében állok a pénznek.

Na, még annyi, hogy amikor a feleségem tudomásul vette, hogy ténylegesen felveszik dolgozni a vállalathoz, nagyon boldog volt, sőt még a nyakamba ugrott, meg is csókolt, s azt mondja:

- Na, ne búsulj, mert ezután könnyebb lesz nekünk is.

- Látod - mondom -, mégiscsak jól tettem, hogy írtam azt a levelet!

- Persze hogy jól - azt mondja -, mindig mondtam én, hogy milyen nagy fejed van neked.

Aztán azt is elmondta, hogy amíg én elmentem a kiskocsival az otthonba szobát választani, bent járt a várószobában Szántó elvtárs.

- És mit akart? - mondom.

- Azt mondta, hogy mit tudom én, mit csináltál a kalapács nyelével, mert ő végig azért harcolt, hogy vagy adjanak lakást, vagy engem vegyenek fel dolgozni, aztán a végén neked mind a kettő kellett.

- Meg volt haragudva?

- Dehogy - azt mondja a feleségem -, kacagott és mondta, hogy erre ő sem számított. Aztán megnyugtatóan, hogy ne búsuljak, mert hamarosan kapunk kétszobás lakást is, fent így döntöttek.

És mondja a feleségem, hogy Szántó megsimogatta a gyereket is, s hogy mennyire jólesett neki az a pillanat, amikor látta, hogy annyira szívére vette az egész ügyet és átérezte a helyzetet.

Hát mondom, nagyon boldog volt a feleségem, különösen akkor, amikor felfogta, hogy egyszerre két nagy lépést teszünk az életben, lakás is lesz, munkahely is. Erre a munkahelyre ő mindig nagyon vágyott, sőt én is. Valahogy úgy szeretnénk volna, hogy ketten legyünk, ha nem is egy műhelyben, de legalább egy vállalatnál, így mégis valahogy könnyebb az élet, jobban össze lehet hangolni az életet a gyereknevelés meg minden terén.

Na, most itt vagyok, és őszintén szólva én is boldog vagyok pillanatnyilag. Csak egy kicsit fáradt is, ami azt illeti.

NYOLCADIK BESZÁMOLÓ

*Egy sor apróságról,
mely hősiinket rendkívüli módon zavarja*

Hát nemhogy nincsenek jó híreim, hanem egyenesen nagyon rossz híreim vannak. Nem is tetszik elképzelni, mibe kerültem.

Kezdjük az egyetlen jó dologgal, hogy előbb-utóbb essünk át rajta, mint az a bizonyos valami a kerítésen, a feleségem munkába állásával.

Ez úgy zajlott le, hogy eleinte nehéznek bizonyult, mert hozzánk tették a présműhelybe, a hegesztőkhöz. Egy bizonyos próbaidőt adtak, mert ez nem olyan hegesztés, amivel ő foglalkozott, inkább forrasztás. Persze, bele kellett jönnie, meg kellett szoknia, s adott esetben, ha a főnökök úgy látják, hogy nem felel meg, hát módosítanak a helyzetén, más munkahelyet adnak neki.

A feleségem már a harmadik munkanap után panaszkodott, hogy nagyon fáj a szeme, és az a valóság, hogy neki gyengék a szemei. Szólott a főnökének, hogy né, mi a helyzet, nem bírja, mert fájnak a szemei, máskülönben nem volna semmi probléma. A főnöke azt mondta, hogy legalább még négy-öt napot meg kellene reszkírozni, hátha esetleg megszokja s belejön. De végül is nem tudott belejönni, mert nem tudta megszokni egyáltalán, nagyon fájtak a szemei, és a fejét is állandóan fájtatta. És akkor a műhelyfőnök megkérdezett engem személyesen:

- Na, mi a helyzet a feleségeddel, megy a munka?

- Megy elég jól - mondom -, csak annyi az egész helyzet, hogy nem bírja, kellene szemüveg meg ehhez hasonlók.

- Nem baj - azt mondja -, ha nem bírja, át fogom helyezni a másik műhelybe, már beszéltem is az érdekében, hogy menjen egy könnyebb helyre, ennyit megteszek érte.

Megköszöntem neki a helyzetet, egy darabig még otthagyták a feleségem, aztán a hónap közepén áttették szalagmunkára. Ott annyiból könnyebb, hogy az ember nem fárasztja annyira a szemét, de egyébként nehezebb, mert a szalagmunka mégis egy kicsit másabb, mint ahol az ember szabadon dolgozhat, és nincsen norma. Itt normamunka van, megvan a napi adag, és azt ki kell hozták. De közben vannak szünetek is, úgyhogy nem olyan veszélyes, csak eleinte panaszkodott, most már egyáltalán nincs panasz a munkájára.

Persze, már kapott pénzt is. Hogy legyen valami emléke a gyerekeknek is, az első fizetéséből vettünk valami játékot, egy kocsit. Elhatároztuk, hogy most már arra is kellene gondolni, ha előbb-utóbb sikerül a lakást megkapni, hát tudjuk bebútorozni. Sikerült is azóta letenni pár száz lejt, nem olyan túl sokat, nyolcszáz lejt. De hát az előbbiekhöz képest, ami azelőtt volt, hogy mindig mínuszban dolgoztunk, állandóan deficitben, hát ez egy óriási előrehaladást jelent. Már az első fizetésnél megéreztem azt a segítséget, amit ő tudott nyújtani így keresetileg. Azóta sikerült megszabadulni a tartozásoktól is, erre keresztet vethetnék, ha így mondanám, viccesen. Remélem, többet nem fogok adósságba esni, erre most már ketten vigyázunk. Vagyis közösen húzzuk az igát, már nem annyira nehéz az élet.

Nem annyira nehéz, és mégis nehezebb.

Hogy miért?

Ez a szoba, ahova költöztünk, egy olyan épületben van, amelyik azelőtt a vállalat szakiskolájának volt az internátusa, a tanulók bentlakása volt, mostanában adják át a vállalat adminisztratív osztályának, és munkásszállást csinálnak belőle, már félig-meddig az is. Amikor szobát választottam, hát a parkett mindegyikben tönkre volt téve, az ablakok kitörve, az ajtók leszedve, összevissza cserélgetve.

Az épület mellett ástak egy olyan méternyi széles, másfél méter mély árkot. Ahogy hallottam a régebb ott lakóktól, állítólag egy éve valami vezetéket fektettek ott le, és azóta is elfelejtették az árokba a földet visszahányani, a vezetékeket betemetni. Mikor költöztem oda, alig tudtuk a bútorokat áthordani rajta. Több mint egy hónapig még így volt, aztán jött egy buldózer, és csinált egy olyan hirtelen munkát, az egész sarat odaszítatta a bejárati ajtó elé, úgyhogy sár addig is volt, azóta óriási nagy. És hogy valahogy az ember mégis mentesüljön a sártól, nekifogtam, összeszedtem valami betonarabokat, cserepeket, téglát, deszkákat, és kiraktam egy bizonyos részt, hogy lehessen kijönni. Ugyebár ilyesmivel nemigen foglalkoztak a lakók, mert ők egyedülállóak, független fiatal emberek meg lányok.

Tehát a bútorokat felhordtuk valahogy, többször le is ejtettünk valamennyit belőle, java része a bútornak megsérült, a hűtő is, a kanapé huzatja is félig tönkrement, de végül is azt mondtam, nem baj, érezzük jól magunkat, mégsem vagyok a gyerekekkel az ég alatt.

Na, akkor kellett volna főzni, mosni, ahogy megérkeztünk, a gyerek már éhes volt, hirtelen nem volt hol főzni, hiába vettem rezsót, a falban a konnektorok nem voltak jók. Végül az egyik üres szobában találtam egy konnektort, amelyikben volt áram, sikerült megcsinálni a gyerek ételét. Aztán szétnéztem valami villanyszerelő után, de a lakók azt mondták, itt egyáltalán semmi szerelő nincs, aki megjavítaná a villanydefekteket vagy a vízvezetékét.

Na, idézzem a vízvezeték dolgát is. A fővezetékcsapok el voltak zárva, amikor megengedtem, semmi különöset nem láttam eleinte, a víz folyt, igaz, hideg víz volt csak. A másik csapot úgy felejtettem, estére megjött a meleg víz is, hát csak akkor vettem észre, hogy a melegvíz-vezeték meg van repedve. Persze elzártam rögtön, de a csapok nem zártak jól, egész éjszaka csepegett a víz. Hát ez azelőtt is úgy lehetett egész biztos, mert a parkett ott hiányzott, fel volt törve, ki is volt hordva. Alátettünk egy teknőt, hogy a vizet felfogjuk, nehogy eláztassuk az alattunk levőket és még kellemetlenséget szerezzünk nekik.

Másnap nekifogtam, hogy valahogy javítsam meg, ez eleinte nem sikerült, végül elzártam lenn a földszinten a csapot, és rendbe hoztam. Más megoldás nem volt, hirtelenjében becsavartam szigetelőszalaggal. Azelőtt egy zsebkendő volt odatekerve a repedésre, bogra. Az tartott vagy három napig, utána meleg vizem megint nem volt, miután átítatódott a szalag, megint folyt a víz. Közben a hideg vízzel is állandóan problémám volt, ott sem zárt jól a csap, az is állandóan csöpögött, nem mertünk messzire elmenni, attól tartva, hogy előnti a szobát a víz. Hiába volt ott a teknő, nem tudtam pontosan kiszámítani, mégis mennyi idő alatt telne meg.

Később én személyesen javítottam meg nálam is és másoknál is, akin tudtam segíteni, és akin láttam, hogy érdemes, mert nem mindegyikük ilyen. Rengetegen jöttek hozzám a lakók közül:

- Nem tudnál rajtunk segíteni?

- Hát - mondom nekik -, lényegében ezen az egész helyzeten lehet segíteni.

- Hogyan?

- Elmegyünk fel a harmadik emeletre - magyaráztam nekik -, ahol nem lakik senki, elzárjuk a főcsapot, leszereljük onnan a jó csapot és lehozzuk. Fent nem folyik, ha a biztonsági csap el van zárva, kicserélhetjük a rosszat jóra.

Akkor a zárok az ajtón nem voltak jók, valahogy kaptam egy olyan ajtót, amelyik talált a szobámhoz, felraktam, igaz, egy jó tenyérynivel kurtább volt, mint a parkett színvonala, de hát ez nem volt olyan különösen veszélyes. Csak ha az ember részeg, és benn a szobájában a földön fekszik, akkor a másik esetleg szájba rúghatja kintről.

Inkább kellemetlen volt a szoba hőmérséklete a gyerekre nézve. Meg volt szokva a nagyobb meleggel, huszonnégy-huszonöt fok volt ott, ahol azelőtt kvártélyban laktunk, itt meg tizenkét-tizenhárom foknál sehoggy sem ment fennebb, és ő ezt meg is érezte abban a helyzetben. Mindannyian meghűltünk, nem voltunk hozzászokva.

Nem lehet rendesen megfürösztetni a gyereket, ez megint egy probléma, huzatot kapott, a szemei gennyeztek, a füleit fájta, el kellett vinnünk az orvoshoz.

Közben aztán rendbe raktuk a szobát, felmostuk azt a darab parkettet, ami még volt, megjavítottam az ablakokat, és nemsokára jöttek a festők, hogy ők festeni akarnak, s felszólítottak:

- Költözzön át egy másik szobába!

Én nem ellenkeztem egyáltalán, sőt azt mondtam nekik:

- Mikor költözhettek át?

- Ahogy az ajtót és az ablakot lefestettük a másikon, azonnal költözhettek - azt mondja -, hogy fessünk aztán ebben a szobában is.

- Jó.

Az ajtót le is festették, az ablakot viszont elfelejtették, közben mondják nekem:

- Na, átköltözhetsz.

- Hát - mondom -, az ablak nincs lefestve.

- Az lényegtelen - azt mondja -, az úgysem látszik, úgyis függönyt tesz oda, látom, itt is van függöny, s az eltakarja.

Úgy látszik, nem vizsgálja felül őket senki, hogy festettek-e rendesen vagy nem, mondom neki:

- Hát jó, én nem szólok a munkájukba, maguk vállalták, maguk felelnek érte, nekem jó.

Átköltöztünk a másik szobába, ott a vízvezeték megint teljesen porrá volt téve, ott megint az eleitől kellett hogy kezdjem az egész munkát. Csapokat cseréljek, kivezető csövet keressek, mert az is el volt hajítva valamerre. A parkett ott is fel volt domborodva, java része hiányzott. Hogy a bútorok valami egyensúlyt kapjanak, szereztem egy lemezt, s azt tettem a parkettra. Az ablakokat megint összevissza kombináltam, mert az ablakok le voltak szedve, és az egészet egy üres szobába hordták,

sorra próbálgattam az egészet, amíg kaptam két megfelelőt, hát nem volt társa, de cimborája volt, végül is valahogy megjárt.

Akkor egy hét múlva jöttek a parkettjavítók, ők megint felszólítottak, hogy költözzek más szobába, mert meg akarják javítani a parkettet. Hát én akkor igazán megmondtam nekik:

- Ne haragudjanak, beszéljenek a gondnoknővel, és mondják meg neki, hogy mi a helyzet. Én már egyszer költöztem, amikor idejöttem, utána rá vagy két hétre megint átköltöztem egy másik szobába a festők miatt, most költözzek egy harmadikba. Aztán megint jönnek meszelni vagy vízvezetéket javítani, vagy tudom is én, mivel, megint költözzek, s itt a gyerek, gyerekekkel nem lehet. Ha mind költözködöm, az ajtó nyitva van, az épület nagy, huzat van, a gyerek megint meghűl, huzatot kap, amúgy is beteges, nekem nem hiányzik. Másodsorban a bútorok tönkre vannak téve, és ha maguk költöztek, valószínű tudják, mit jelent a bútort cipelni, az ajtók kicsik, nehezen lehet rajtuk közlekedni, a folyosó keskeny. Mondják meg a helyzetemet a gondnoknőnek, és ha nem tetszik, hát nekem tetszik úgy, ahogy van.

- Jó - azt mondja -, nekünk így a legjobb, mert kevesebb a munka.

Végül is megígérték, hogy addig az egy-két hónapig, amíg adnak nekem lakást s végleg elmehetek innen, nem háborgatnak.

Na de ott a másik probléma a vízzel, hát ez a legtöbbször el van zárva, vagyis elveszik a vizet. Hazajön a feleségem a munkából, a ruhái be vannak áztatva, nincs víz, még hideg se, nem lehet mosni.

Meg előáll egy ilyesmi, hogy a gyerek nem érti meg, hogy nincs víz. Ő elkezd, hogy víz és víz, neki kell víz meg víz. Akármerre megyek az épületben, vizet sehol se találok. És így a legrosszabb esetben fel kell hogy öltöztessenem, s el kell mennem vele a közeli blokkba, kérjek valakitől egy csésze vizet.

Egy ilyen másfél éves kicsi gyerek még nem tud dönteni a saját sorsa felől, vagy még nem tudja azt a bizonyos időt megállapítani, amikor tényleg nagyszükségleti dolgai vannak, és azt a nadrágjába végzi, meg ehhez hasonló dolgok. Ha figyelembe vesszük, hogy a feleségemmel ellentétes váltásban vagyunk, és az a gyerek egy férfira van maradva, hát biza akkor egy férfinak ez egy kicsit bonyolult dolog, mert abban a pillanatban a rezsót be kell kapcsolni, melegíteni vizet, azt a gyereket teknőbe állítani, megmosni, tiszta ruhát adni rá, mert alig egy-két óra múlva indulni kell vele, bevinni egész a gyárig. Mert ugye, a városi buletin hiánya miatt a bölcsődébe beadni nem tudjuk, és akkor ennél az oknál fogva el kell cipeljük egész a gyárkapuig, ott az egyik leadja, a másik átveszi, teljesen cserémódba véve azt a gyereket. Ez valahogy egy kicsit egészen nehéz dolog egy férfinak nézve.

Különösen olyan esetben, hogy hiányzik a víz, és megtörtént olyan eset is, hogy a gyereket fogtam úgy, ahogy volt, dolgával a nadrágjában, vettem a húszliteres bödönömet, és elmentem a forrásig, a városkútig. Ezt a két dolgot, a vizet és a gyereket az ölemben cipeltem, egyiket az egyik karomon, másikat a másikon. Hát biza ez egy egész nehéz dolog. Az a negyven kiló nem egy olyan különös súly egy férfinak, de azért mégis, ellátni az egész szolgálatot úgy, mint családapa, egy kicsit elég nehéz. Az a bizonyos családapa, mondjuk, ledolgozza azt a nyolc órát, reggel korán kel, elvégzi a dolgát, délben meg átveszi a gyereket az ölébe, és akkor a buszon tusakodás...

Aztán nem is tudom, hányszor eláztattak. A parkettezők dolgoztak fölöttünk a harmadik emeleten, valószínű, kezet akartak mosni, nem volt víz, úgy felejtették a vízcsapot, úgy éjjel egy óra körül megjött a víz. Éjjel egy órakor vettem észre, hogy csorog a víz a kanapéra. Hamar felkeltem, felgyújtottam a villanyt, látom, hogy a plafonról négy helyen is folyik be a víz. Gyorsan összeszedtük az edényeket, lábast, fazekat, tálat, teknőt, bilít, amit tudtunk, odaraktuk, hogy védjük a holminkat, akárhogy is, a kanapé szivacsbetétes, és ha beázik, megtartja a vizet magának, s akkor az egész huzat megpenészedik, annak meg kellemetlen a szaga. Azt se tudtuk, mit csináljunk. Még az asztal is tiszta víz volt, s a székek, a hűtőre is csöpögött a víz, oda egy tálat tettem, hogy védjem, nehezen vettem annak idején. Felmentem, elzártam a vizet.

Egy hét múlva éppen készültem el otthonról, hasonló meglepetés ért. A szomszéd épületben van a vállalat szakiskolája, a tanulóknak az a szokásuk, hogy mostanában is feljárnak hozzánk fürödni, habár ez nincs megengedve nekik. A legtöbbször azzal védekeznek, hogy náluk nincs meleg víz. Hát ha valójában így áll a helyzet, mi nem vagyunk ellene, hogy ne fürödjenek egyáltalán, mert ez tisztasági szempontból nagyon fontos, higiéniai szempontból. De akkor legalább jöjjenek szervezeten, jöjjenek egy nevelővel, van öt zuhanyozó, beállnak ketten-hárman egy alá, és fél óra alatt lehet fürödni nyugodtan. De nem így, hogy megszöknek az órától, nekikezdenek fürödni, és ott hülyéskednek, ízléstelenkednek. A vezetékek java része még nincs kidugulva, a lefolyók tele vannak forgáccsal, piszokkal, szeméttel, s akkor elöntik az egész folyosót, és a harmadik emeletről végig lecsorog a víz a földszintig, befolyik a szobákba.

Ez az eláztatás többször is előfordult, bementem az üres szobákba, lássam a következményt. Hát az új parkett szépen fel van dudorodva egy olyan húsz centi magasra, kupolaszerűen. Még egyelőre nem vette észre senki, úgy látszik, nem szúrt szemet senkinek. Néha a gondnoknő feljön, hogy lássa, milyen a szobákban a tisztaság, és a legtöbbször veszekszik. Most már várom, hogy jöjjön, lássuk, amellet hogy mindenkinek megadja az adagját a fejmosásból, mit fog szólni a parketthez, nálunk is fel van dudorodva a régi, lehet, nem fogja elhinni, hogy nem a mi hibánkból történt.

Most legutóbb felmentem és szóltam a tanulóknak:

- Na, fejezzétek be a fürdést azonnal, öltözzetek fel s menjetek innen!

Nagyon csúnyán visszafóztak nekem, pedig nem lehettek több kilenc-tizedikeseknél, azt mondja az egyik:

- Inkább mossad meg te is a szadat!

Na, ezt elkaptam, bevittem a szobámba, és megmutattam neki, milyen örömet szereztek nekem a fürdésükkel. És akkor azt mondja:

- Nem tudtuk, hogy a vezeték el van dugulva.

Pedig ott fenn térdig álltak a vízben, valószínűleg élvezték. Vagy igen szórakozottak voltak? Meg is mondtam neki, igaz, viccből:

- Ha legközelebb megtörténik, felmegyek és elveszem valamelyiknek a ruháját, s ott marad pucéron, legalább becsületet tanultok.

A parkettajavításból származó régi, rossz parkettet a tanulókra bízták, hogy hordják le és csináljanak rendet a szobákban. Hát ők valami olyan rendet csináltak, hogy a

parkettet a lépcsőházban felülről lehajigálták, nem gondolván arra, hogy talán valaki éppen akkor jönne fel, s esetleg fejbe dobják egy öl parkettel.

A nevelőnő ott volt velük, persze nem hallgattak rá egyáltalán, sőt nagyon csúnyán viselkedtek, a fiúk csúnyákat mondtak a leánykáknak, de hát azok sem különbek egyáltalán. Hát hogy lehessen parancsolni a tanulóknak, mikor az egyik a nevelőnő előtt azt mondja a kolléganőjének:

- Vigyázz, mert felcsinállak!
- Na, gyere - azt mondja neki a leányka.

S erre rá sem hederít a nevelőnő, mintha nem is hallotta volna, végzi a dolgát tovább. Vagy tetszik neki is az ilyesmi?

Meg millió ilyen sületlen beszéd, éretlen beszéd a szájukból kijön, de senki nem figyel fel rá egyáltalán.

Szerintem a leánykák még valamivel rosszabbak, mint a fiúk, mert a tanulók közül a fiúk még nem nyitottak be hozzám. Éppen altatom a gyereket, délidőben mindig szokott aludni, s a tanulókat meg egy óra felé szokták hozni, hát a lányok állandóan benyitottak. Ha kimentem és lekaptam őket, akkor meg kacagtak és vihogtak. Ez egy ilyen mánia náluk. Látták, hogy férfi lakik ottan, nem gondolták, hogy én családos, gyerekes vagyok, és üzték az eszüket, szórakoztak. S mondom nekik:

- A gyereket akarom elaltatni, és egy kicsit csendesebben járjanak!
- Engem nem ringatna el egy kicsit? - azt mondja, s erre fel még jobban vihogtak.

Szóltam a nevelőnőnek is, de ő meg azt mondta, ennyi gyermeknek nem lehet parancsolni.

Sőt jött haza a feleségem, s hát amikor jön fel a lépcsőn, kérdik tőle a tanuló lányok:

- Maga is itten lakik?
- Igen - mondja a feleségem.

- Hát én igazán nem tudnék itt lakni - mondja az egyik lány -, itt olyan szemét van, nyakig járnak a szemétben. Miért nem takarítanak?

A feleségem viszont megfelelt nekik:

- Biztos, hogy a szemetet nem mi csináltuk, és nem mi tettük tönkre az épületet. Itt előttünk tanulók voltak, és valószínű, hogy pont ti voltatok!

Szóval szabályosan kikezdték a feleségemmel, bosszúból azért, hogy ők kellett ott takarítsanak.

Végül is lehajigálták a parkettet, és ezzel a kijáratit ajtót szépen eltorlaszolták, körülbelül egy méter magas kupacot csináltak oda, úgyhogy ha az ember ki akart menni, akkor fel kellett másznia a parkettlécekre, közben a feje érte a plafont, le kellett hajolni, mint az alagútban. Szóltam ott néhány tanulóknak, mert a nevelőnőt nem láttam sehol:

- Ne haragudjatok, de ez tűz esetén a törvénybe ütközik. Ha eltorlaszoltjátok a kijáratot, ez mégis egy alapszabály. Itt bútorok vannak, és olyan dolgok, ami saját tulajdon és az állam tulajdona, ezeket tűz esetén nem lehet kimenekíteni.

- Minket nem érdekel ez az egész helyzet – azt mondják -, mi lehajigáljuk oda, s ha magának nem tetszik, hordja el.

Na, egy hétig minden bentlakó mászott keresztül a dombokon. Aztán nekifogtam én, és elhajigáltam a léceket, mert akárhogy is, le szoktam vinni délután a gyereket sétálni, biza megtörtént, hogy elestem a gyerekkel, ahogy ott mászkáltam keresztül a parketteken, nem kellemes az ilyesmi.

Nem tudom, milyen nevelőik vannak, hogy ennyire gondatlanok. A tanulók összetörték még a meglevő ablakokat is játék közben. Persze, nagy csörömpölés, a gyerek el volt aludva, hát egy olyan kicsi gyermeknek nehéz is megmagyarázni, mi történt pillanatnyilag, amikor azon a vékony ajtón át hallatszik, hogy egy olyan fél négyzetméteres üveg le hull a cementre és összetörik. Felriadt álmából, nekikezdett sírni, felvettem, s mind magyaráztam, hogy bácsik vannak, meg hasonló dolgok, és hogy nem jönnek ide, valahogy beletörődött aztán. Mikor ebbe beletörődött, akkor lehajítottak egy egész öl parkettdeszkát, az megint nagy zajt csapott, én is felmérgeződtem, kimentem és lekaptam őket, de hát ők szórakoztak ezen is.

Aztán nagyon érdekes ennek az egész javításnak a tervezése. Hát én nem tudom, ha valójában áldoztak arra, hogy a parkettet megjavítsák, meg hogy festessenek, akkor miért kellett ilyen fonákul csinálni, hogy semmi értelme ne legyen. Az épület fedőrészen nem jó a szigetelés, valójában ott kellett volna kezdeni a javítást. Mert festettek, parkettet javítottak, és amikor esik az eső, egy olyan órányi eső után a legfelső emeleten átázik a plafon, csorog a víz a falra, folyik a parketre, és persze tönkreteszi azt. Ha nem teszi hamarabb tönkre a fürdőből beáramló víz, akkor elrendezi az esővizet. Tehát ennek semmi értelme nem volt, ez egy fölöslegesen kiadott költség. Ha mégis akarnak valamit, ezt előbb-utóbb előlről kell hogy kezdjék.

A másik helyzet pedig, hogy én úgy gondoltam, egész nyugodt körülmények között fogunk itt lakni. Azon az emeleten rajtunk kívül csak fiatal emberek vannak. Legelső este, amikor odaköltöztünk, sehol nem volt világosság, a folyosó, a fürdő, minden sötétben, hát a feleségem elment a vécére, muszáj volt kimennie. És rányitottak, a mai napig sem ismerem, kik voltak, valószínűleg ilyen szórakozó emberek. A feleségem persze kiszólt:

- Foglalt!

- Nem baj - mondja az illető -, hátha elférünk még mi is.

És kezdtek ott szemtelenül beszélni vele, s tovább provokálták az ilyen helyzetet, rányitottak többször is, röhögve kommandáltak. Meghallottam a zajt, kimentem, és megmondtam nekik:

- Né, nem szép ilyen komolytalannak lenni.

Akkor leröhögtek engem is:

- Mi az, öcsi, jöttél tartani a gyertyát?

Aztán elmentek, s továbbra is beszéltek a hülyeségeket, kacagva mentek le a lépcsőn.

Hát a vécé az óriási rendetlen volt. Két fülkéje is van, ahova ilyen szükségleti kagylók vannak felszerelve, persze, el voltak dugulva. Itt a legnagyobb baj az, hogy általában több időre elveszik a vizet, van úgy, hogy napokon keresztül nincsen víz, az emberek meg odavégzik a dolgukat, és ilyenkor víz hiányában... Hát nem lehet

megtartani azt a ritmust, amíg vizet adnak, így az ember nem tudja tisztán tartani a vécét.

A másik pedig, hogy nagyon sokan olyan nemtörődöm, együgyű emberek, a legtöbbször ott ilyen. Az egész falat összevissza piszkolták, ez valószínűleg arra utal, hogy papírt nem szoktak magukkal hordani.

Én nekifogtam, szereztem egy slagot, felmostam, kimostam a fürdőket, hogy lehessen kellemesen fürdőzni ottan, a vécétet is kidugtam, a fülkék ajtajára zárat tettem. Viszont ez a zár egy napig tartott, valaki leszerelte, biztos feltette magának a szobájába. Másnap másikat tettem, azt is ellopták.

Égő nem volt az egész folyosón, sem a lépcsőházban, sem a vécében, sem a fürdőben. Vettem égőket, tettem mindenhova, ezek se voltak hosszas életűek, egy-két napot ha tartottak. Újból helyettesítettem őket, rá is cineztem, úgy is ellopták. Végül beletörődtem az egészbe, vásároltunk elemlámpákat, és ezeket szoktuk használni ilyen esetekben.

A vécét hiába takarítottam, a tisztaságot most sem őrzi meg egyáltalán. Jönnek, a papírt elhajigálják, kellemetlen látvány. Amikor az ember belép a vécébe, látja, hogy java része sáros cipővel felmászik oda, nem is tudom ilyenkor hirtelenjében, mit csináljak, visszaszaladok, hozok még papírt, hogy valahogy ne üljek bele a sárba meg a... Meg szóval, egyáltalán nem kellemes az ilyesmi.

Rettenetesen sok a szemét ott mindenhol, a földszinttől fel a második emeletig sár, mocsok meg egyéb különös esetek, bizonyos nemi védelmi eszközök vannak elhajigálva a lépcsőházban. Jó, hogy az első emeleten nők is laknak, de még ők sem vesznek soha seprűt a kezükbe. Csak mi a feleséggel takarítunk. Többször felsepertem a folyosót, sőt fel is mostam, fel is töröltem, látták a többiek is, de hát ezzel nemigen foglalkoznak.

Épp a múltkor seprem a folyosót meg a lépcsőházat, jön az egyik szomszéd, s kérdi:

- Na, hogy megy a munka?

- Megy - mondom.

- Hát sok sikert hozzá!

Na, gondoltam, milyen jó, ahelyett hogy vennél te is egy seprűt a kezébe, és kezdenéd a másik felén, mert az egész csupa sár, nagy a sárbehordás, s ez mind bekerül a szobákba, sőt náluk még a lepedőkre is, mert bemásznak az ágyukba cipőstől. Hát ők nem törődnek az ilyesmivel. Nekik ahogy esik, úgy jó.

Nincs hol tároljuk a szemetet. Volt ott egy konténer az épület mellett, meg volt telve szeméttel, a régi lakók szerint körülbelül két éve ott hányódott. Közben összegyűlt körülötte vagy háromszor annyi szemét, már rothadt, ezt nemrég a konténerrel együtt nagy nehezen elvitték. De úgy elvitték a konténert, hogy többet vissza sem hozták.

Persze, a szemét gyűl, tojáshéj, hagymaszár, kenyérhéj, ez, az marad az evések után, ételhulladékok, mit tudom én, mik, az ember azt a szemetet nem tarthatja benn a szobában, azt valahova el kell vinni. És lenn az épület tövében maradt egy hordó a szobafestőktől, félig volt mésszel, hát egyesek nekikezdték halmozni bele a szemetet addig, amíg megtelt. Ez egy hét alatt megtörtént, most a hordó mellett körülbelül öthordónyi szemét van. Mikor az ember kinyitja az ablakot, hogy szellőztessen egy

kicsit, hát ez nagyon szagos. Szóltunk a gondnoknőnek, hogy ezt a dolgot rendezni kéne, de sehol semmi mozgás. Csak éjjel a kóbor kutyák marakodnak a szeméten, ők persze élvezik az ilyen helyzeteket.

Mégis, ami a legjobban zavar, különösen a gyerek szempontjából nézve, az a nagy zaj. Szombaton, amikor odaköltöztünk, nagy volt a zenebona, a mi folyosónkon táncoltak, énekeltek, lent harmonikáztak, trombitáltak, üvöltöztek. Még nem tudtam, hogy ez mindennapi eset, viszont később meggyőződtem.

Persze, fiatalok, magnóval, kazettafanggal, rádióval rendelkeznek, aztán maximálisan meg szokták engedni, valószínűleg így többet értenek belőle. Ezeknek a hangoskodóknak eleinte nem tettem szóvá, hogy engem zavarnának vagy a gyereket, gondoltam, itt én úgysem tudok nekik parancsolni. De aztán túlzásba vitték.

Ott nincs egy felelős, egy éjjeliőr, egy rendes és állandó gondnok, szeszes italt hozhatnak be, énekórákat tarthatnak, és ez sokszor eltart éjjel három óráig is, hétköznap is. Mert jönnek haza tizenegykor a délutáni váltásból, nekik reggel nem kell bemenni. Épp a mellettem levő szobában a lehangosabbak, ott kazetofon van, gitár van, a szekrény oldalát ütik, az a dob. Vagy kétszer átmentem, és mondtam a fiúknak, hogy egy kicsit csendesebben verjék szét a szekrényüket. Egy darabig megértették, utána megint keményen felhangoltak.

Ami azt illeti, ezt az egész helyzetet nagyjából megszoktam, és beletörődtem, hogy ennek így kell lenni. Annyi az egész, hogy nagyon sokat kell kínlódnom a gyerekekkel, amíg valahogy elaltatom. Mikor elaltatom, érkeznek haza a szomszédok, a vidám fiúk nagy ajtócsapkodással. Még annyira sem áldoznak fáradságot, hogy azt az ajtót levegyék és egy kicsit megkenjék, holott nekem halálom, mikor az ajtó csikorog. Én úgy szeretem, ne is tudja senki, hogy érkezem, vagy éppen megyek el otthonról.

A múltkor az egyikre rákiabáltam. Mertem kiabálni, mert ideges voltam, na! Mind altatom a gyereket, duruzsolok ott neki, a szomszédban meg ordibálnak, gitároznak, dübögnek. Nézem az órát, hát az ördög vigye el azt a gitározást, ordibálást meg üvöltözést. Mikor az egyik kijött a folyosóra, hallottam az ajtócsapódást, kiléptem én is, s mondom:

- Az Istókját a gitárodnak, én gyufaszálat csinálók belőle!

- Hát miért jöttél ide - azt mondja -, hát nem tudad, hogy mi van ilyen helyen? Hát itt mulatunk.

- Jó-jó, ember - mondom neki -, mulattok, de én délelőttös vagyok, és ti délutánosok, nektek van kedvetek mulatni meg zenélni hajnali négy óráig is, mert csak másnap kettőre mentek dolgozni, de viszont én éjjel háromkor már nézem az órát, hogy nekem mindjárt csenget, s még nem aludtam semmit.

Hát kacagta, hogy itt nincs csendóra...

Egyik este mentem fel a harmadik emeletre, hogy nézzem meg, nem hagyták-e nyitva valamelyik csapot. És akkor jött le vagy hat férfi, nem ismerhettem fel őket a sötétben, jöttek le egy leánykával, az is olyan vihogó valaki volt, úgy látszik, jól érezhették magukat ott fenn. Félrehúzódtam a karzat mellé, és az egyik fiú becsületesen utánam rúgott, és azt mondja:

- Talán ennek is kéne valami?

Nem szóltam, igaz, egy árva szót sem, ők közben lejöttek nagy kacagással. Az elemlámpa nálam volt, de nem akartam utánuk világítani, gondoltam, amilyen hülye formában vannak, talán nem tombolták ki eléggé magukat, s tényleg adnak nekem is valamit. Hiába na, egy hat ellen, mégis, ez az arány.

Végeztem a dolgomat, felmentem, de egy kicsit megtorpantam, hátha még van itt egy vagy két ilyen gárda, először óvatosan berúgtam az ajtókat, bevilágítottam, láttam, üresek a szobák, na akkor megnéztem a csapokat.

Már többször láttam, hogy járnak oda fel fiúk és lányok, kettesben, párosával vagy nagyobb csoportokban. Hogy kik, mik, nem tudom. A fenti szobákban matracok vannak leterítve a földre, néhány üres szobában ágy is van, lehet jól szórakozni egy leánykával. Persze, itt kapus nincs, ez egy kellemes hely, jöhet az ember, mehet, akármikor fel lehet oda járni és akárkinek. Ez a ház olyan, mint a senki kutyája, senkié és mindenkié.

És most a harmadik emeletre lányokat akarnak rakni, egyedülálló munkáslányokat ahelyett, hogy hagynák őket a földszinten. Hát ez óriási fantázia! Ha felrakják a lányokat a harmadik emeletre, ott tiszta sétány lesz, ösvényt tapodnak majd a betonlépcsőbe, letről minden fiú fel fog járni, mert ez egy tradíció. Így is tiszta búcsújárás van...

Aztán megtörtént az az eset is, hogy éjjel fél háromkor rugdosták az ajtóm, gyorsan felugrottam, fel ne ijedjen a gyerek, félálomban kinyitottam, szembetaláltam magam egy ismeretlen fiatalemberrel, s amikor meglátott, elkezdte:

- Bocsánat kérem, nem tudtam, hogy maga lakik itt.

- Hát - mondom -, lényegében nem haragszom, hogy zavart, de mit akar ilyenkor?

Hogy nem tudom, hol lakik ez és ez...?

Nem féltékenység okából mondom, de amikor éjszakás vagyok, és este elmegyek dolgozni, a feleségem mindig riadóállásba helyezi magát, és azt mondja:

- Te, fiam, jó, hogy zárva van ez az ajtó, de ha valaki betöri ezt az ajtót?...

- Hát ide figyelj - mondom -, te ne féljél, mert nem jön senki olyan, aki hülyeségekben járna.

- De ha mégis?

- Te nő vagy - mondom -, azért gondolsz ilyesmire.

Milyen a fehérszép?

De amikor az ember jön haza úgy, mondjuk, este, és látja, hogy sötétben az egész épület, és jövök fel az elemlámpával a sötét lépcsőházban, végig a sötét folyosón, és látom, hogy az ajtónkon lakat van, én legalábbis személyesen úgy érzem, mintha valahogy börtönben lennék.

És ha meggondoljuk, hogy ezt az egész cirkuszt el kell viselni, és hogy egy üres szobát adtak ki nekünk háromszáznyolcvan lejes tarifáris áron, amennyit ezért a szobáért négy személytől kérnek. Hát a fizetség szempontjából szinte annyi, mint a kvartély, és a körülmények sokkal rosszabbak.

Hát körülbelül valahogy így lehetne a dolgokat leírni nagyjából.

Még szerencse, hogy csak egy-két hónapot kell itt üljek, és utána adnak egy rendes, végleges lakást.

KILENCEDIK BESZÁMOLÓ

*Ebből megtudjuk, miért nem lehet elintézni
egy egyszerű ügyet;
Donkival kitolnak, de bosszút áll másokon;
aztán illemhelyet takarít, és rendőrrel értekezik*

Az idő telik, és úgy látom, az én dolgommal nem haladunk semmit. Bizony elég kellemetlen.

Főleg, hogy most nem tudom, mit forgat Ispas a fejében, de nagyon ki akarja követelni tőlem azt a flotánspecsétet, tetszik már tudni, azt a rendőrségi bejelentkezést. Találkoztam vele a műhelyben, és azt mondja:

- Na, Donki, bejelentette az új lakhelyét a rendőrségen?

- Milyen új lakhelyemet? - mondom.

- Hát a munkásszállást.

- Most muszáj azt bejelenteni? - kérdem tőle. – Hát ott úgylis rövid ideig leszek, azt tetszett mondani, hogy egy-két hónap, és kapok rendes lakást.

- Azért jó, ha megvan az a flotánspecsét – azt mondja -, aztán a többit meglátjuk.

Hát ő ezt állandóan fújja, amikor találkozom vele, mindig megkérdi, hogy megcsináltattam-e. Nem értem, miért olyan fontos ez Ispasnak, mert ha elkapna engem egy rendőr, hát a titkár elvtársnak semmi bántódása nem lenne egyáltalán, nem ő fizetne ezért büntetést, ezért neki még nem is szólnának. Engem kérdeznének, hogy na, tudja a kötelességét, a törvényeket ismeri? Igen. Na, akkor ennyi és ennyi a büntetés, és tessék megcsináltatni.

Vagy azért mind mondja Ispas ezt a dolgot, hogy akkor ő nyugodtan tudjon engem ott tartani az otthonban évekig? Mert ugye, megvan a flotánsom, nyugodtan ülhetek a munkásszálláson. Lehet, hogy ez magyarázná az egészet?

Na mindegy, ha egyszer kéri, akkor kéri, elmentem a rendőrségre, jelentkeztem a szolgálatos milicistánál, hogy meg akarom csináltatni az ideiglenes bejelentkezést, kértem két nyomtatott típusszelvényt is erre a célra. Az illető adott, hazamentem, vásároltam rá okmánybélyegeket, és másnap megint jelentkeztem a rendőrségen, beálltam a sorba. Na, odajutok az ablakhoz, nézi a rendőr a két szelvényt, és azt mondja:

- Ki az, aki magát befogadja ideiglenesen?

- Hát - mondom -, a vállalat, beírtam oda a házigazda helyére.

- Az nem jó - azt mondja -, mert így nem hivatalos, a papír hivatalos kell hogy legyen.

S visszaadta a két szelvényt, én elmentem a vállalathoz, kértem Şoarece elvtárstól egy papírt pecséttel ellátva, hogy a vállalat munkásszállásán lakom, és hogy jogom van ott lakni. Visszamentem, felmutattam a milicistának, ő meg visszadobta.

- Ez nem jó - azt mondja -, a szelvényeket kell pecsételtetni mind a két felén!

- Jól van - mondom -, megértettem.

Visszamentem Şoarece elvtárshoz.

- Né - mondom -, nem jó, amit tetszett adni, nem tudom megcsináltatni a flotánspecsétet addig, amíg nem tetszik nyomni erre a két szelvényre két-két pecsétet.

- Jó - azt mondja, és nyomott rájuk vagy hatot.

Megint odajutok a rendőrségen az ablakhoz, a milicista megvizsgálja a szelvényeket, és azt mondja:

- Rendben van, de el kell mennie a katonai központhoz, és be kell jelentkezni ott is, nyilvántartásba kell hogy vegyék ők is az új címét, aztán visszajön ide.

- Na jó - mondom -, elmegyek oda is.

Elmentem, mondtam az altisztnek, hogy nagyon sietek, el szeretném érni a rendőrségen a programot még ma. Na, intézte is hamar, és azt mondja:

- Adjon harminc banit levelezőlapra, hogy esetleg tudjuk értesíteni, ha valami van, és szükségünk van magára.

- Hát - mondom -, én hoztam készen levelezőlapot is, még az új címemet is ráírtam, én tudom, mi a helyzet, s hogy bármikor esedékes lehet az én leértesítemem.

- Maga egy komoly fickó - azt mondja. Szépen fejezte ki magát.

Ez is megvolt, megyek vissza a rendőrségre, és persze beálltam a sor végére, ahányszor mentem, mindig végigálltam a soromat. Mondjuk, állhattam volna előre, már több esetben jártam ott ezzel az ügyel. Mondhattam volna nyugodtan, tessék, voltam a katonai központnál, s itt vannak az iratok. A milicista biztos nem csinált volna ebből problémát, nagyon sokat láttam, hogy elöl álltak ilyen esetben, és elfogadták az iratokat.

De gondoltam, miért még mérgesítsek sorba álló embereket, végigállom a soromat, most már itt vagyok, előttem úgyse zárják be azt az ablakot.

Amikor a milicista megnézte a papíromat, a kezembe ad egy bog dossziét, és azt mondja:

- Keresse ki a nevét, és amikor megkapta, szóljon.

- Rendben van, kérem, megértettem.

Le is ülök oda egy padra, s nézem. A dosszié a jóváhagyásokkal kapcsolatos, hogy a különböző vállalatok kiknek engedélyezték az ideiglenes letelepedést a városban. Hát java része a hetvenkilences évre szól, és a nyolcvanas évre csak a januári és a februári hónapokra volt leadva. Márciusra és áprilusra egyáltalán semmi lista nem volt. Odamegyek a milicistához, s mondom neki:

- Sajnos, nem vagyok a listán.

- Akkor, sajnos, én sem tudom megcsinálni magának a flotánspecsétet mindaddig, amíg a vállalata nem hagyja jóvá a letelepedést - mondja, és visszaadta a papírjaimat.

Hát nem tudom, nem lehetett volna ezzel a dossziéval kezdeni az egészet! És akkor nem járkálok annyit összevissza feleslegesen és töltöm az időmet hiába.

Sőt még kezdett cirkusolni velem, hogy hát mióta lakom abban az otthonban, és miért: nem vagyok bejelentkezve?

- Kérem szépen - mondom -, ha egyszer tőlem a vállalatnál húzzák a lakbért, akkor biztos, hogy nyilvántartásba vagyok véve, akkor kell tudniuk rólam.

Miután jól lekapott, azt mondja nekem a milicista:

- Na, most menjen és kapja le az illetékeseket a vállalatában éppúgy, ahogy én lekaptam magát.

S ezzel belátta, hogy tényleg nem vagyok hibás ebben, mert én nem írhatom meg azt a listát, és nem küldhetem el a rendőrségre, ez a vállalati illetékesek dolga.

Na, akkor kerestem Ispast, mert ő mind sürgette nekem a bejelentkezést, meg aztán láttam a múltkor, hogy ha itt valami el van akadva, akkor hozzá kell menni, csak ő mozdít valamit. Meg is találtam, és mondom neki:

- Né, Ispas elvtárs, nem sikerült a flotánsom, mert itt a vállalatnál nem tettek fel a listára.

- Hát ezzel is én foglalkozzak?! - azt mondja. - Hagyjon nekem békét, van elég bajom, menjen a kádereshez!

Úgy ki volt rám förmedve, hogy láttam, itt most vétettem, nem ide kellett volna jönni ezzel a helyzettel. Bocsánatot kértem, és lementem Tulbure elvtárshoz, nézi a papírjaimat, és azt mondja:

- Na, mi van, Donki, hordoztatnak, járatnak össze-vissza?

- Igen - mondom.

- Hát most mi a baj? - azt mondja.

S mondom neki, né, miről van szó, nem tudom elintézni a bejelentkezést, mert nem vagyok a listán, hogy itt a vállalatnál engedélyezik az ideiglenes letelepedést.

- Hát ezt nem én intézem személyesen - azt mondja -, menjen ki, s a folyosón az első ablaknál szóljon az ott levő nőnek, hogy írja fel magát a listára.

Jó, hát az első ablak zárva volt, megyek a másodikhoz, éppen Kurucz elvtársnő volt ott, és mondom neki:

- Ne tessék haragudni, né, miről van szó, flotánsat szeretnék csináltatni, és szeretném, ha felírna arra a listára, amit a rendőrségre küldenek.

- Ezzel nem én foglalkozom - azt mondja -, várja meg, amíg Şubã elvtárs visszajön!

Hát megint nem tudom, mi van, mert Şubã az férfi, Tulbure elvtárs csak ismeri azt a négy-öt embert, akikkel egy vonalban dolgozik, és engem, ha csak nem hülyültem meg, egy nőhöz küldött. Mondom a nőnek, Kurucz elvtársnőnek:

- Esetleg nem tudna felírni ön? Mindjárt kell mennem munkába, és még nem is ettem...

- Hagyjon békét nekem - azt mondja -, én nem is tudom, hogy s mint megy ez az egész helyzet, nem értek hozzá.

Hogy mit kell ahhoz érteni, hogy egy papírra felírja a nevemet?... Na, bocsánatot kértem tőle:

- Ne tessék haragudni, hogy zavartam.
- Jó - azt mondja -, nincs semmi baj, nem haragszom.

Nem vártam, mert késő volt.

Másnap megint kerestem Şubã elvtársat, megint nem volt ott. Gondoltam, felmegyek Ispashoz, ha megharagszik, hát megharagszik, de tudósítom a flotánshelyzetről meg Kurucz elvtársnőről meg arról, hogy né, mint állok: ingóban.

Közben aztán érdeklődtem másoktól, találkoztam egy kollégámmal, s azt mondja:

- Te, én novemberben költöztem az otthonba, és csak februárban tudtam megcsináltatni a flotánsomat. Fel kell hogy gyűljön egy bizonyos személyiség, és csak azután küldik el a listát a vállalattól a rendőrségre.

- S ez körülbelül mennyi idő? - mondom.

- Ez attól függ, hányan jelentkeznek egy hónapban.

- Hát akkor én most megint várjak egy hónapot? Addig már kellene lakást is kapnom...

A másik dolog pedig, hogy én a katonai központnál már bejelentkeztem, leadtam a munkásotthoni címemet, közben a buletinemben nem ez a cím szerepel. Most mit csináljak? Menjek el a katonai központhoz és mondjam meg, hogy kérem, semmisítsék meg a címemet a nyilvántartásban, mert nem lakom ott, vagy nem akarok ott lakni, vagy hogy ingóban vagyok? Mit mondjak nekik? Mert ilyen általában nemigen létezik, hogy az ember sehol se legyen, valahol mindig kell lennie.

És lényegében létezik egy alaptörvény, láttam a rendőrségen kifüggesztve: ha valaki új helyre költözik, köteles öt napon belül megcsináltatni a flotánsát. Jó, én ezt megértem, bennem a jóakarát megvan, de ha egyszer nem akarják megcsinálni... Ott a rendőrségen is annyira közömbösek, hogy visszaadták a papírjaimat. És eltelt nem öt nap, hanem mindjárt két hónap, és nem vagyok bejelentkezve, bármikor megbüntethetnek. Én valójában most járhatok nyugodtan, lakhatok ott nyugodtan? Azért ezt sem értem.

Bent az otthonban nagyon felmérgesítettek.

Az egyik este, úgy nyolc óra fele, benyitott hozzám egy fiatalember, és azt mondja:

- Látom, hogy maga családost, legyen olyan kedves, szolgáljon ki egy vasalóval.

- Én nagyon szívesen - mondom -, de azt se tudom, hogy ön kicsoda és hol lakik, nem ismerem.

- Innen az iskolából vagyok - azt mondja -, valami táncosruhákat kellene kivasalnunk, egy negyedóra múlva végeznénk vele.

Hát tényleg, ott lenn nagy zenebona volt, de nem akartam adni neki vasalót, pedig rendelkeztem vele. Kivett kétszáz lejt a zsebéből, odanyomta a kezembe, s mondja:

- Ha nem hisz nekem, itt hagyom a kétszáz lejt, elviszem a vasalót, és amikor visszahozom, visszaadja a pénzt.

Ember akartam lenni vele szemben, fogtam a vasalót, meg se kérdeztem a feleségemtől, hogy adjam vagy ne adjam, odaadtam a vasalót a fiúnak, és mondom:

- Tegye el a pénzét, emberiségéből odaadom, mikor végez, visszahozza szépen.
- Jó - azt mondja -, húsz perc múlva visszahozom.

Hát nem az, hogy átejtett engem ebben az esetben, de azóta sem jelentkezett a vasalómmal. Pedig felismerném az illetőt, jól végigmértem akkor, egy ilyen sovány alak, egy kancsi valaki, ha nem volt történetesen tökrészeg s ebből kifolyólag... De sajnos, nem láttam azóta többet.

Na, ebből az esetből tanultam. Szoktak még hozzám járni csavarhúzóért, ezért, azért, de többet semmit! Egy csavarhúzó nem a világ, igaz, tíz-tizenöt lejért megvehetném, ha ellopnák, de nem akartam a vasaló dolgát még egyszer végigjárni. Mivel nem volt más lehetőség, és vasaló nélkül maradtunk, hát egy családban állandóan kell az ilyesmi, ez egy fontos szükségleti cikknek vehető, kellett hogy vegyek egy másikat.

Ez egy olyan szép ajándék volt ott nekem, hogy le a kalappal. Persze megtanultam én is, hogy ilyen jövőmenő embereknek nem adok oda semmit.

És aztán én is jól kitoltam a társasággal!

A fürdőben volt egy kagyló, kézmosásra szolgált, de nem arra használták, hanem inkább cipőt mosni, és a sártól a kagyló állandóan eldugult. Kipucoltam, megint eldugták, megsokalltam: éppen csak fel volt oda biggyesztve az állványra a kagyló, megfogtam szépen, és felvittem a harmadik emeletre, ahol nem lakik senki. Gondoltam, ha éppen cipőt akarnak mosni, hát a vezetékbe jön a víz, a csövet és a csapot otthagytam, megmoshatják így is a cipőjüket, és nem bűdösödik a víz a kagylóban.

A fiúk persze kezdték keresni, s engem is megkérdeztek:

- Nem tudod, ki vitte el a kagylót?

- Több mint valószínű - mondom -, jártak itt a vízszelők, látták, hogy el van dugulva és leszerelték, biztos ők vitték el, hogy megnézzék, mi a helyzet vele.

Bele is nyugodtak aztán, hogy a kagyló eltűnt, s nem lehet olyan kellemesen cipőt mosni ott, mert a víz mind felveri az embert, a cementről visszaverődik.

A múltkor meg ismét nekifogtam pucolni a vécét, az egyik el volt dugulva, hamar kaptam egy horgot és nekifogtam. Hát én, őszintén megmondom, nem félek az ilyesmitől. Jó, szagos és utálatos, de az ember, mint hogy szagolja és nézze ott napokon keresztül, inkább öt perc alatt megszabadul tőle. Van egy szennyvedrem, vettem a vedret, feltúrtem a nadrágomat, s kintről belevágtam kétszer-háromszor. Persze amikor az a víztömeg bezúdult oda, jól megkavarta és levitte a szennyet.

Akkor vettem a kefémet, szépen körbe lemostam, lekeféltam belül is meg az ülőkéjét is. Mert hát ezeknek az az úri szokásuk van, hogy inkább lábon állva szeretik végezni a nagyobbik dolgukat, vagy felcsimpaszkodva. Én nem tudom, mit lehetne valamit még modernizálni, hogy tetszedjen nekik az ilyesmi. És körben piszkos volt az ülőke, kefével lesúroltam, a slaggal jól lemostam.

S ekkor jött a rendőr.

A rendőr egy katonával jött, persze a katonánál fegyver, köszöntek, és mondja, hogy ő a körzeti rendőr. Köszönök én is, és azt mondja nekem:

- Mit csinál itt maga?

- Egy kicsi rendet.

- Na - azt mondja -, itt még látszik, hogy emberek is laknak.

Hát a folyosó már fel volt seperve, azon a szinten a lépcsőházat is elintéztem, kinyitottam az ajtót a terasznál, jó huzat volt, jött be a friss levegő, a folyosót már felmostam, és a vécében éppen akkor mostam. Benéztek oda, és azt mondja:

- Ez igen! Így tetszik. De lenn nem úgy néz ki, mintha emberek lagnának, hanem mintha állatok lennének.

- Pedig ott lányok vannak - mondom.

- Mindamellettt hogy lányok vannak - mondja a rendőr -, óriási hogy mi van ott!... Lesz olyan kedves a személyazonossági igazolványát felmutatni egy kicsit?

- Hogyne, nagyon szívesen! Csak tessék várni egy pillanatot, hogy töröljem meg a kezem.

Odajöttek az ajtóm elé, kinyitottam az ajtót, előveszem a buletinemet. A gyerek bent aludt, ezalatt fogtam neki a takarításnak. Nézi a rendőr a buletinemet, és azt mondja:

- Maga nős?

- Igen.

- A felesége hol van?

- Dolgozni, délutános.

Forgatja a buletint, nézegeti, s azt mondja:

- Miért nincs flotánspecsétje?

- Én megmondom azonnal, hogy miért.

De olyan nagyon nyugodt voltam, pedig máskor ilyen esetekben valami izgalom szokott elfogni. Biztos voltam, hogy meg fogom tudni magyarázni neki az esetet, és megkapjuk az egyensúlyt, s ő is megérti, s én is átesek az egészen. És azt mondja:

- Hogy is állunk akkor a dolgokkal? Mióta lakik itt?

Mondom neki, hogy mióta, s azt mondja:

- Azóta nem volt ideje?!

- De volt, nagyon is sok.

- S akkor?

- Sőt - mondom -, már el is jártam a háromnegyed részét a dolognak.

- A rendőrségen volt?

- Hát hogyne lettem volna.

- Kitöltötte azt a szelvényt?

- Ki.

- A katonai központnál volt?

- Voltam biza.

- Levizálták?

- Le.

- S akkor miért nincs megcsinálva?!

- Mert utána visszamentem a rendőrségre, ott adtak egy bizonyos listát, azon nevek voltak, mondták, hogy keressem ki az enyémet. Nem voltam rajta. Ilyenformán nem tudták megcsinálni, azt mondták, fel kell iratkozni a vállalatnál, és a vállalat ad egy jóváhagyást, hogy igenis beleegyeznek abba, hogy iksz ipszilon letelepedjék a városban.

- Természetesen - mondja a rendőr -, manapság csak így csinálnak flotánsbejegyzést. De hát maga miért nem beszélt a gyárban, hogy írják fel magát?!

- Kérem, én éppen ezt magyarázom, hogy fel vagyok írva.

- S akkor miért nem csinálta meg?!

- Azért, mert a listát még nem küldték el a vállalattól a rendőrségre.

- Ezt honnan tudja?

- Onnan tudom, hogy fel szoktam menni a személyzeti osztályra majdnem minden második nap, és megkérdezem, hogy áll a helyzet. És mindig megmondják, hogy most vannak nyolcan a listán, most már van tíz, tizenkettő. S azt mondták, amíg nem lesz legalább ötven, addig nem küldik a listát. Most már érthető - mondom a rendőrnek -, hogy miért nem csináltam meg?... Mert ha azt tetszik mondani, hogy holnap reggel menjek el a rendőrségre, s ott tetszik lenni, hogy megcsináljuk, én hajlandó vagyok, eljövök a munkából, elkéredzkedem, egy óra alatt ott vagyok, és kész. Én hajlandó vagyok, de ha egyszer ők nem csinálták meg...

- Igaz is - azt mondja -, a rendőrségen nem csinálják meg lista nélkül, elhiszem.

- Elhiszem-elhiszem - mondom -, de a napok telnek! A tisztviselők késleltetik a lista leadását, és még talál jönni ide egy másik rendőr, aki nem éppen annyira megértő, mint ön, s engem szépen megbüntet. Igaz?

- Hát az is lehet - azt mondja -, de különben az embert már messziről meg lehet ismerni. Látom, maga nem olyan ember, hogy ne lehessen megérteni.

- Jó-jó - mondom -, megértés ide, megértés oda, de itt átléptük a törvényeket ebben az esetben! Úgy én, mint az illetékesek. De inkább ők a hibásak szerintem, mint én, mert itt van - s kihoztam neki a két kitöltött: szelvényt -, tessék! Tetszik látni? Ki vannak töltve, csak várom éppen az értesítést, hogy a listát elküldték a rendőrségre s mehet.

- Jól van - azt mondja -, még jövünk errefelé.

Na, ezt elintéztük, s akkor megkérdi:

- Még laknak itt valakik?

- Laknak - mondom, s kezdtem magyarázni, hogy melyik szobában kik s mik.

Ott a második emeleten benyitottak egy üres szobába, van ott vagy három ilyen, hát csöpögött fentről a víz a plafonon keresztül, a parkett fel volt domborodva. Azt mondja a rendőr:

- Ez a víz miféle?
- Kérem, ez fentről jön.
- Fel lehet oda menni?
- Fel.

S elindultunk felfelé, ő elől, a katona utána, én leghátul. Észrevettem, hogy a katona nem érzi jól magát. Hát milyen a katona? Teljesíti a kötelességét, őt zavarja, hogy én a háta mögött megyek, nagyon megmarkolta a puskát, és fél szemmel figyelt engem.

- Ne haragudjon - mondom neki -, megengedi, hogy én menjek előre? Nem akarom zavarni.

Elkacagta magát a rendőr is, a katona is. Tartott ő is attól, mert így tanítják az embert, ezt így kell csinálni. Aztán én mentem elől, s felvittem őket. Benyitottunk minden szobába, a rendőr szétnézett, s azt mondja:

- Kérem, ez le van festve.
- Csak le volt festve - mondom -, de már tönkrement.

A parkett is úgy nézett ki, mint amikor két kocsi összeütközik, olyan taréja volt felfelé, a parkettlemezek kiugorva, pedig tiszta új léceket tettek le. Azt mondja a rendőr:

- Itt nincs gondnok?
- Hát kérem, van. De ez az épület sem a vállalaté, sem a szakiskoláé, és mindkettőé.
- Ezt nem értem - azt mondja -, ez hogy van?

- Úgy, hogy ez semleges. Itt kapus sincs, itt senki nem ügyel, még szerencse, hogy egy rendőr nagyritkán ellátogat ide, ilyenkor az ember még megkönnyebbül.

Kacagta persze. Egy olyan középkorú ember lehetett, nagyon jópofa rendőr volt, ilyet még nem is láttam, ott fenn szépen elbeszélgettünk. Azt mondja nekem:

- Hát miért nem zárja el maga a csapokat?

- Kérem - mondom -, én nem hogy elzárom, hanem megmondom őszintén, ami hiányzik, azt direkt én vettem le. Leszedtem s eldugtam a csapokat, mert aki ide feljön, meg szokta engedni, s amikor elveszik a vizet, úgy szokta felejtani, és engem lent előnt a víz. Levettem, így nem tudják megengedni.

Na, ezt is kacagta, s azt mondja:

- De megvannak a csapok, ugye?
- Persze, meg lehet nézni, betettem a gyerek pótbilijébe.
- Elhiszem - azt mondja -, de akkor miért nem szedte le az egészet?

- Ha azt tetszik mondani, én leszedem. De gondoltam, amelyiket meg tudom javítani, megszorítottam, tettem bele új garnitúrát a kopottak helyett, és így nem eresztenek, szóval, hogy ezeket még hagyom, mert nem csepegnek. Habár ezek is veszélyesek, mert, mondom, nyitva szokták felejtani, s lent a fiúk már panaszkodtak, hogy a feldudorodott parkett miatt úgy járnak a szobában, mint hat domboldalra másznának.

- Miért nem jelentették?

- Hát kinek jelentsük, ha senki sem foglalkozik vele? Semmivel sem foglalkoznak, az ajtók úgy találnak, hogy az ember neki kell szaladjon, hogy be tudja csukni. Nincs kinek szólani. Annyit tudunk, hogy a vállalat húzza a pénzt, a lakbért, de különösebben nem foglalkoznak az épülettel. Egyszer szóltam, hogy küldjenek vízszereelőt.

- Ez mikor volt?

- Ezelőtt két héttel.

- S azóta nem jöttek?!

- De jöttek sokan - mondom -, csak nem vízszereelők.

Na, kacagtak, aztán elköszöttek, elmentek, azt mondták, még jönnek errefelé.

S nem telt bele egy fél óra, megint látogatók érkeztek.

Egy negyven-ötven tagú bizottság volt, köztük a vállalat igazgatója, a párttitkár, a főmérnök, több mester, úgy látszik, túlóráztak. Éppen a vécében kaptak engem, mert miután elszívtam egy cigarettát, visszamentem, hogy fejezzem be a dolgomat, hát térdig és könyökig vizes voltam, a slaggal mostam a földet. A főmérnök ismer engem személyesen, le szokott szaladni a műhelybe termelési ügyekben, meglátott ott a vécében, s kérdi:

- Mi a helyzet, Donki, hazafias munka?

- Miért ne volna - mondom neki -, végeredményben ezt is meg kell hogy csinálja valaki.

Benézett az egyik mester is, katonaság előtt nála dolgoztam, az is kérdi:

- Mit kell itt csinálni, fiú?

Én úgy viccesen odavágtam neki.

- Éppen a budit kellene kidugni a kakától.

- Arra nem vállalkozom - azt mondja.

- Nem is kell - mondom -, már megvan.

Közben többen benéztek oda, megnézték, milyen rendet csináltam a tusoknál is, felmostam, rendben volt minden. Aztán többek között megmondtam nekik, hogy ezt a munkát itt az emeleten én szoktam csinálni, mert más senki se veszi szívügyre a dolgot.

Na, akkor jöttek a szobámhoz, benyitottak oda is, az igazgató meglátta a gyereket, és azt mondja:

- Ez ki?

- Kérem szépen, az enyém - mondom.

Az igazgató elvtárs a többiek felé fordult, és azt mondja:

- Mit keresnek ezek itten?

Akkor átvette a szót Ispas elvtárs, a párttitkár:

- Én hagyom jóvá a kérését, hogy segítsünk valamilyen formában rajta, mert mondta, hogy beteges a gyerek, nincs hol lakjanak itt a városban, s nem tudna ingázni sem, a

gyereket se tudja hazavinni. Így engedélyeztem, hogy egy kurta időre ideiglenesen itt lakjon, amíg megkapja a vállalati lakást.

- Hogyhogy itt lakjon – mondja az igazgató -, milyen vállalati lakást?

Ekkor Ispas elvtárs közelebb lépett az igazgatóhoz, halkán mondta, én is alig hallottam:

- Tetszik tudni, ez az, amikor behozta éjjel a gyereket a gyárba... vagyis amikor az újságíró...

- Ja, ez az az eset - mondja az igazgató neki -, de akkor el kell intézni minél hamarabb a helyzetet, ezeket többet ne lássam meg itten!

Közbeszólott a főmérnök, ő is mondta, hogy tényleg el kell intézni az ügyemet, mert ez nem családoknak való hely, mert látja, hogy néznek ki a szobák. Azt mondja:

- Ez nem egészséges, nem megfelelő, különösen kisgyerekekkel, fel kell írni őket a sürgősségi listára, hogy az elsők között kapjon lakást az idén.

A bizottságban nők is voltak, közülük is többen benéztek, nekik is az volt a véleményük, hogy ez nem nekem való. Ott a helyszínen meg is fogadták, hogy megteszik, feltesznek a sürgősségi listára.

Aztán még nagyon sokan jöttek és kérdezgettek. A gondnoknő is többször kérdezte, mikor kapom meg a lakást. Mondom neki:

- Ön, valószínű, jobban tudja, mint én.

- Én csak annyit tudok - azt mondja -, hogy nemsokára megjelenik a sürgősségi lista, s maga ügyeljen, hogy legyen rajta, mert nekem itt kell ez a szoba, és minél hamarabb ki kellene ürítse.

Hát hogy ügyeljek én arra? Itt voltak, itt mindenki előtt megígérték, hogy rajta leszek.

Az utóbbi időben szinte naponta jöttek a vállalattól, nem ismerem őket, kérdezték a lakást, és majdnem mindegyik felírt, hogy hát ne hogy kifelejtsem a sürgősségi listáról. Kijött a vállalati szanitéc is két nővel, azokat ismerem, az egyik Kurucz elvtársnő. A szanitéc meg volt hökkenne, amikor meglátta, hogy néz ki az épület, hogy nem zárnak rendesen az ajtók, az ablakok, huzat van, és azt mondta, tényleg, ez nem is embernek való, nem hogy kicsi gyerekekkel s beteges gyerekekkel itt üljek. Ők is felírtak, s azzal elmentek.

Azóta nem jött senki és semmi.

Várom azt a sürgősségi listát.

TIZEDIK BESZÁMOLÓ

*Olyan erőszakos cselekményekről,
melyek alkalmával hősiünk gyáván viselkedik*

Jaj-jaj, volt egy szörnyű délutánom.

A feleségem behozta a gyereket a gyárba, két órákor váltottunk, ő ment be a műhelybe dolgozni, én a gyerekekkel mentem haza. A feleségem azt mondta, fektessem le a gyereket, alighogy hazaértem, le is fektettem, elaludt hamar. Hát hallom, hogy az emeleten valaki sorban kopogtat az ajtókon, senki se nyitja ki, úgy látszik, nem voltak otthon.

Elér az én ajtóhoz, ott is egy koppanás, próbálja a kilincset, persze az ajtót bezártam azelőtt, és már indulna is tovább. Én kinyitottam az ajtót neki, gondoltam, fejbe biztos nem üt senki, fényes nappal van. Kinyitottam tehát az ajtót, szembenéz velem egy magas férfi, és köszön, hogy jó napot kívánok. Én fogadom, s erre azt mondja:

- Maga itten lakik?

- Igen. Kit tetszik keresni?

- Nem keresek senkit, fényképnagyítással foglalkozom, nem akarna képet nagyíttatni?

- Kérem - mondom neki -, a feleségem nincs itthon, dolgozni van, én egyedül nem szökhetek a táncba, mert ez közös családi probléma, itt közösen kellene hogy megegyezzünk, hogy melyik képből hányat s mekkorát.

- Mégis azért engedjen be - azt mondja -, hogy beszéljünk.

- Hát ha éppen akarja, tessék! Foglaljon helyet!

Elővett három képet a diplomatafűjében, kezdte ott reklámozni őket, hogy olajban készültek, az egyik menyasszonyi kép, aztán két kisgyerek képe, s azt mondja:

- Látja, milyen gyönyörűek, nem ártana, ha maga is csináltatna.

- Kérem szépen - mondom neki -, rendben van, gyönyörűek, jól van, én ezt megértem, nekem is van valami esküvői képem, én abból szeretnék nagyíttatni, de hát ön olyan véletlenül jött...

Közben figyeltem a megrendelő szelvényeit, le vannak-e pecsételve, hogy lássam, ki is az illető. Hát nem voltak lepecsételve, ilyen közönséges fűzetszerű, sima papírok voltak nála, kinyitotta, és mindenáron meg akart írni egy cédulát nekem, kezdte ott kitölteni, s azt mondja:

- Hogy hívják?

- Jó-jó, én megértem, hogy hogy hívnak engem, és meg is tudom mondani, ha éppen kell. De azt sem tetszett kérdezni, hogy van-e pénzem.

- Hát nincsen pénze?

- Nem az, hogy nincsen pénzem, valami pénzem van, de otthon tartom a szüleimnél. Itt csak éppen a szükséges konyhapénz van, és az is a feleségemnél van, mert ő vásárol.

- Hát ez milyen dolog - azt mondja -, hogy a felesége magánál hordja a pénzt, és magát pénz nélkül hagyja?!

- Én nem vagyok pénz nélkül - mondom -, ha a gyerekekkel kimegyek, egy sört akarok inni, nekem van harmincöt lejem, arra a sörre bőven elég, be is tudok rúgni, csak nem akarok.

- Na – azt mondja -, menjen túl a szomszéd szobába, és kérjen a szomszédaitól!

- Mégis mennyi kellene abba a bizonyos előlegbe?

- Legalább egy százas.

Nekem a harmincöt lejen kívül volt még egy százasom a nadrágomban, de nem akartam odaadni.

- Jó – mondom -, de hát a kép sincsen itt, azok is otthon vannak a szüleimnél.

- Nem számít, én leadom magának a címemet, és majd elküldi. S amikor a nagyítás megvan, én személyesen kihozom.

Annyira rám állott, hogy már azt se tudtam, mit csináljak, állandóan tuszkolt, hogy menjek és kérjek, menjek és kérjek... Na, ebből a csecsből nem fogsz szopni.

- Hát - mondom -, én megértem, hogy kérek, de ha hazajön a feleségem, és megmondom, hogy né, odaadtam a pénzt s még kértem is kölcsön, mit fog szólni? Éppen most egy csomó kiadásunk lesz, és elég gyengén állunk, ami azt illeti, s az a pénz, ami félre van téve, nekünk valójában kell.

- Inkább mondja, hogy nem akar belemenni. Később majd megbánja, higgye el! ... Legalább hetvenöt lej előleget adjon - azt mondja -, és akkor kiállítom a papírt.

- Annyit se tudok adni.

Már abba belementem volna, hogy a harmincötöt odaadjam neki, még ha el is úszik, csak hagyjon békén. Kivettem a zsebemből a harmincöt lejt, és letettem eléje:

- Ennyi van csak, harmincöt.

- Ne haragudjon - azt mondja -, ez kevés.

- Na, ha kevés, akkor legyen olyan kedves és hagyjon békét, ne írjon semmit.

- A felesége mikor jön haza?

- Este tizenegykor.

- Szóval, a szomszédoktól nem akar kérni?

- Értse meg, ember - mondom -, nem szeretek kölcsönkérni, különben sincs itthon senki sem az emeleten.

Hát akkor szépen fejbe vágott a diplomatatáskájával, felkapta a harmincöt lejt, és kirohant. Nem értettem, hogy ezt miért csinálta, egyszerűbb lett volna neki ez, mintha kitölt egy cédulát? Nem tudom... Megmondom őszintén, nem akartam kiabálni, gondoltam, még felébred a gyerek, s annál rosszabb. A fejemre lett egy kukuj, ami azt

illeti, de nagy baj úgyse történt, egye fene azt a harmincöt lejt, legalább megszabadultam a pasastól.

Ez az egész eset úgy három óra körül volt. Egy olyan negyedóra múlva kimentem a folyosóra, hogy cseréljek ki egy égőt. Odaraktam egy széket, cserélek egyet, nem ég, másikat, az, sem ég, valahol nem volt kontakt, nem testelt le, s abbahagytam. Láttam, nem megy az egész helyzet, abbahagytam.

Bementem, közben a gyerek még mindig aludt, hát hallom, hogy a folyosón az egyik fiú egy leánykával beszélget. Kimentem, hogy nézzem meg, mi a helyzet, de nem láttam őket, mert bementek a fürdőszobába. És ott beszélgettek óriási barátságosan. Minden szó hallatszott, a leányka már éppen menni akart, és mondja:

- Mindjárt csengetnek be, nekem kell menni.

S a fiú mind unszolta:

- Maradjál na, mi lesz, ha kimaradsz egy órától?

- Nem-nem. - A leányka mindenáron vissza akart menni.

- Maradj egy kicsit, na!

- Nem lehet - mondja a leányka. S kérdi a fiútól: - Miután végzek az órákkal, nem jössz moziba?

- De, elmehetek nyugodtan.

Közben megérkezett egy másik fiú, az is ugyanabból a szobából, a mellettem levőből, s akkor a másik leküldte a műhelybe, az iskola műhelyébe egy villanszerelő után. Mondta a nevét is, valami Sandu, barátjuk ezeknek, és mondta, hogy hívja fel, mert a folyosón nem jó az egyik égő.

Az el is tűnt, ezek között meg tovább folyt a barátság, a beszélgetés, még meg is cirógatta a lánykát, hallottam, hogy olyan jóézésűen kacagott a leányka és a pasas is.

Aztán hívta be a szobába, a leányka azt mondja:

- Nem megyek be, mi értelme van, hogy bemenjek?

- Gyere na, egyedül vagyok itthon - mondja az neki, s addig-addig, amíg bement.

Én akkor már bent voltam a szobámban, és amikor bementek, hallottam, hogy az ajtót belülről bezárta.

Nemsokára jelentkezett a másik fiú a villanszerelővel, a fiú egyenesen bement a szobába, a másik ajtót nyitott neki, és a villanszerelő szimpla formaságból egy csavarhúzóval piszkálgatni kezdett az égő körül, ezalatt kinéztem. Megint jött vagy három fiú, a villanszerelő vágott nekik a szemével, aztán azok is bementek abba a szobába, nekik is kikulcsolták az ajtót.

Hát én nem is gondoltam, mi készül ottan. Ez egy kicsit később derült ki, amikor megkezdődött ott a szobában a háború.

Hallom, hogy a leánykát kezdik nyaggatni, és a leányka mondja, hogy hagyjanak neki békét. Akkor kezdték vetkőztetni, vagyis akarták volna vetkőztetni. Ő meg nem akart egyáltalán. És annyira ment a helyzet, hogy ezek mint az éhes oroszlán, persze egyből rátámadtak a leánykára, abból következtem, hogy milyen zaj folyik le, milyen

ordibálás. A fiúk nem ordibáltak, csak a leányka. Többek között hallottam, amikor mondták a leánykának:

- Vetkőzz le!

- Nem - mondja a leányka.

Sőt nagyon erélyes hangja volt a leánykának, olyan kapitányos hangja volt:

- Nem!!

Akkor többször felszólították persze, hogy tessék vetkőzzön szépen le. Nem akart. És hogy nem akart, hát a fiúk nekifogtak, s kezdtek ott vetkőztetni. Közösen. Akkor a leányka erősen elkezdett ordibálni:

- Hagyjatok nekem békét, hagyjatok békét! Segítség!! Segítség!!

Odafutott az ajtóhoz, és kezdte ütni az ajtót. A többiek eltépászták onnan, felborították az asztalt, hallatszott, hogy valami felborult. Hát én be szoktam nézni, amikor nyitva van náluk az ajtó, és ahogy láttam a bútorokat, egy asztal van ott négy székkal, az ágyak s a ruhásszekrény, egyéb különös bútor ott nincs, ami felboruljon, csak az asztal lehetett.

Közben nagy ordibálás, hogy hagyjanak békét neki, és hogy ő nem akarja, s ilyen dolgok, na!

Akkor kinyílt az ajtó, és az egyik fiú behívta a villanyszerelőt. Az hamar leugrott a székről és bement, megint bezárták az ajtót, a csavarhúzó ott volt a kezében. Az meg kezdett üvöltöni a leánykának, azt mondja:

- Miért ordibálsz? Mi értelme van, hogy ordibáljál?!

- Te menj ki innen! - mondja neki a leányka.

- Miért menjek ki? Vetkőzz csak le nyugodtan – azt mondja -, és végezd szépen a dolgodat! Ha egyszer feljöttél ide, ne kezdjél fantáziálni!

A leányka vitakozott a villanyszerelővel, az meg kétszer is kinézett a folyosóra, jár-e valaki. Mondom, én bent ültem a szobámban, mikor meghallottam, mi megy végbe, nem volt kedvem ott kint maradni. Gondoltam, a gyerek felébred az ordibálástól vagy a dörömböléstől, és megijed. S bementem.

A falon keresztül hallottam, hogy tépásszák keményen a leánykát, mert az azt mondta:

- Ne tépjétek össze a ruhámat!

Ez is nagyon jól áthallatszott hozzám.

S aztán óriási csúnyán üvöltözött a leányka körülbelül egy olyan jó öt percig...

A folyosó másik végén lakik egy komolyabb, katonaviselt fiú, úgy látszik, közben hazajöhetett, mert akkor pillanatnyilag kirohant a nagy ordibálásra, kiléptem én is az ajtón, és azt mondja nekem ez a fiú:

- Mi van itt?

Álltunk ott az ajtajuk előtt, s csodálkoztak:

- Mi történik itt?

- Hát - mondom -, valami leányka van itt, bizonyos cselezések folynak odabent.

- Na, ezeknek sincs eszük - azt mondja -, ezek nem tudják, mit csinálnak.

- Hát - mondom -, nekem is az a véleményem, hogy nem tudják.

Ő közben fogta magát, lement a lépcsőn, elment valahova, én meg visszamentem a szobámba.

Eltelt körülbelül egy olyan jó húsz perc, közben a leányka lecsendesedett, amikor ezek kezdték ott marcangolni, akkor persze megint ordibált, üvöltött. Arra következtettem, hogy már átesett bizonyos fázisokon ottan...

Egy olyan újabb öt perc múlva sor került volna, hogy az illető is, akit mint villanyszerelőt hoztak fel, szóval, hogy az is essék át rajta. Akkor a leányka sírva felpattant, s azt mondja:

- Te menj ki innen, neked feleséged van, és nő vagyok, és veled nem akarok!

Megmondta tisztán, hogy mit. S akkor is sírt a leányka.

Azt mondja neki az állítólagos villanyszerelő, az a bizonyos Sandu:

- Hogyhogy nem akarsz?! És aztán, ha feleségem van, nekem talán nem szabad egy kicsit fiatalabbat fogni vagy jobbat, mint a feleségem?

De a leányka csak üvöltözött, hogy menjen ki, valószínű, nagyon ki volt rúgva arra a pasasra. Az meg erre fel megcsapta. Hallatszott tisztán, hogy megcsapta. A leányka kezdett ordibálni:

- Ne üssél! Ne üssetek!

Erre fel aztán megkezdődött a pufi-pufi. Hallottam, hogy kap becsületesen. Hol csattanás, hol meg üvöltés, hol meg döngés volt a zaj...

Végül is megint elkezdtek a témát, hogy feküdjön le. A leányka azt mondta:

- Nem fekszem le, mert többet már nem tudok.

Ezek addig mind, addig mind, amíg megint valahogy letépászták az ágyra, s akkor megint elkezdett sírni és ordibálni...

Egy darabig ment a téma, ment, mendegélt, aztán elcsendesedett mindenki, csak valami szipogások hallatszottak. Hát megint eltelt egy olyan tizenöt perc, amíg mindez lefolyt...

Aztán hallottam, hogy a leányka fel van kelve, és ezek azt mondják neki:

- Na, most elmehetsz.

Akkor a leányka megint sírni kezdett, s azt mondja:

- Áuléu mit csináltam? Szégyent vallottam itt előttetek. Feljöttem hozzátok, és ti mistót csináltatok belőlem.

Románul mondta, pontosan így mondta, nem tudom, hogy jön ki ez a *misto* magyarul.

Kimentem a folyosó végébe, ott van egy terasz, kikönyököltem, és vártam, hogy mégis, hátha kijön a leányka, legalább tekintsem meg, ki az, iskolásleányka? Mert én

arra következtettem, hogy mégis iskolás lehet, mert az elején hallottam, hogy csengetnek be neki, kell hogy menjen órára. Hát jól becsengettek neki! ...

S hogy én kint voltam a folyosón, az a villanyszerelő többször kilépett az ajtóba, állandóan nyitották az ajtót, néztek ki, csukták vissza. Valószínű, nem merték a leánykát elszalasztani előttem, nehogy esetleg meglásson, s mondjuk, a leányka megfogjon engem tanúnak, hogy bizonyos esetben én, iksz ipszilon láttam, amikor ő náluk volt a szobában, és hogy kellett hallanom, mi minden történik ottan.

Jó tizenöt percet eltöltöttem a teraszon, vagy háromszor-négyszer kinéztek, látták, hogy még mindig ott vagyok a folyosón, nem engedték el a leánykát. De közben nagy duma folyt ott benn, a leányka továbbra is keményen sírt, ezek meg nagyban röhögtek, kacagtak az egészen, megtapsolták a leánykát: Végül meguntam, bementem. Felkelt a gyerek a zajra.

Aztán megint jött egy harmadik rész, körülbelül háromszor volt, ahogy én kivettem. Mert az idő lassan mégis eltelt, s akkor megint kezdték a leánykát előszedni. Gondolták, ha már nem engedhetik ki, akkor még egy harmadikat öltsenek rá. Vagyis azok, akik még bírják a hat közül. És akkor megint elkezdtek ordibálni, hát látom, hogy a gyerek kinyitja a szemét, akkor ébredt meg, és úgy félálomban azt kérdi:

- Tátá, ki az?

- A baba sír - mondom.

- Miért sír? - azt mondja.

- Azért, mert sír!

Aztán kezdték megint verni, mert minden kezdet előtt kapott egy-egy jó verést, mert csak úgy lehetett beleegyezni. Csak úgy dőlt bele, na! És a gyermek nagyon megijedt, amikor ott túl megint verekedtek. Én is annyira felmérgeződtem, amikor a gyerek is elkezdett sírni és ordibálni...

Milyen a kétéves gyerek?

Hallotta, hogy a másik sír... Ilyesmit ő nem hallott nálunk a családban, hogy verekedjünk vagy veszekedjünk vagy visibáljunk. Egy-egy kicsi vita még volt, de az egészen más. Hogy üssem az anyját, vagy ő engem, vagy cirkusozjunk, ezzel nem volt megszokva. Na, elkezdett bögni.

- Menjünk, menjünk, menjünk... - azt mondja.

- Hova menjünk?

- Menjünk!

Egyebet se mondott, csak menjünk.

Azt sem tudtam, mit csináljak. Amennyi fiók volt, hamar mind kihúztam, nézem, milyen ruhát adjak rá. Még a nadrágját is fordítva adtam rá. Ez még megtörtént olyankor is, amikor nem voltam ideges, de aztán ilyenkor... Pedig megnéztem, s úgy néztem, hogy a hátulja az elején van, s mégis fordítva adtam rá. A városban vettem észre, hogy a nadrág hátulja az elején van.

Szóval valahogy felöltöztettem, de a gyerek végig ordított. S a leányka meg túl a másik szobában. Rendezgették ott a bútorokat, lökdösődtek, kínozták a leánykát.

Próbáltam a gyereket csitítani, találtam valami zsemlét a hűtőben, előszedtem, nem kellett neki. Akkor valami babcukorkát kotorásztam elő, az sem kell. Ő csak állandóan azt fújta, hogy menjünk, menjünk, menjünk.

- De hova menjünk?

- Sír, sír, sír - azt mondja.

- Sír na, persze hogy sír. Sír.

Hiába magyaráztam neki, hogy miért sír, minden hülyeséget összehordtam.

Na, végül is sikerült felöltöztetni, hamar a sapkát a fejére, megfogtam, vettem a kulcsot, és zárom az ajtót. S a gyermek még olyan érdekesen nézett, amikor mentünk el az ajtójuk előtt, láttam rajta, hogy meg van ijedve, ahogy ott bent ordibáltak és verekedtek.

Aztán leértünk, elmúlt a sírása, kezdtem neki hazudozni egyebeket...

De mondom, olyan ideges voltam, azt se tudtam, mit csináljak. Képes lettem volna összeállni velük, amikor láttam, hogy a gyerek sír. Viszont akkor pillanatnyilag nem jött ki senki tőlük, és még talán ez volt az egyedüli jó dolog, mert még ott ki tudja, lehetett volna egy nagyobb cirkusz, még összekaptunk volna, mint az éhes oroszlán. Még képesek lettek volna engem kitámadni egy ilyen esetért és fejbe vágni, mint az a másik, vagy elpufálni. Fölényük is lett volna természetesen ebben az esetben. És akkor a gyereket még jobban megijesztettem volna, látta volna, hogy mi folyik le. Meg ki tudja, lehet, hogy ő is kap kettőt-hármat, az ilyen emberektől minden kitelik. Gondoltam, mégis jobb, ha elmegyek vele valamerre sétálni, kapcsolódjon ki.

Felültünk a buszra, de csak egy megállót mentünk, nem volt türelme, azt mondja:

- Szálljunk le, szálljunk le...

- Jó, leszállunk, csak álljon meg.

Na, leszálltunk, hát még mindig ideges voltam.

- Na - mondom -, gyere édesapjával, igyunk egy sört!

Bementünk, s biza csillapítóként bekaptam egy deci vodkát is. Utána egy üveg sört, leittattam a fiamat is, adtam neki is sört, mert víz nem volt. Kijöttünk, s mondom neki:

- Hova menjünk?

- Menjünk - azt mondja, még akkor is mind a fejében volt, hogy menjünk.

Aztán elgyalogoltunk a másik kocsmáig, ott elmagaráztam neki a helyzetet, és megnyugodott ő is.

Körülbelül úgy kilenc óra fele hazamentünk a gyerekekkel, megettettem, lefektettem, és amikor hazajött a feleségem a munkából, mondom neki, hogy né, mik történtek délután, hogy jártam azzal a fényképésszel és mit rendeztek ezek a szomszéd szobában. Érdekes, csak ez a második dolog érdekelte.

- Ezek? - azt mondja. - Ezek a fiatal kölykök? Hát ami azt illeti, ezek még taknyosok, hatvankettőbeliek, katonák sem voltak, hát még jóformán kiskorúak.

- Én elhiszem, hogy kiskorúak - mondom -, de nézd meg, mire nem képesek!

- Pedig nem látszik rajtuk - mondja a feleségem -, kezit csokolomot, jó napot kívánokat köszönnek.

- Na jó - mondom -, nem az az érdekes, hogy végeredményben mit is köszönnek. Ilyenkor nemigen válogatnak, hogy milyen az, ki az, szép az, karcsú az, csúnya az. Nem számít, csak legyen valami. Ez a dolog egy bizonyos nemi erőszak volt!

S elmagyaráztam neki szépen, hogy mi az, mert én direkt ennek vettem, és ez az is máskülönben, nemi erőszak, én nem tudom az esetet másképp elbírálni.

- Mondjuk, egy olyan esetben - magyarázom a feleségemnek -, ha feljött volna oda a lány, s lefolyt volna az egész simán, hát egy bizonyos kategóriába lehetett volna sorolni mint nőt. De ilyen esetben inkább a férfiakat illeti bírálata, nem nézve azt, hogy kiskorúak vagy nagykorúak vagy nő vagy milyen volt. Mert na, ha egyszer simán lefolyt volna, akkor nincs az az ordibálás, nincs az a ruhatépcsás meg ehhez hasonló.

Na, amikor ezeket elmagyaráztam a feleségemnek, akkor el volt keseredve erősen, s azt mondja:

- Ó, te fiam, mi olyanok vagyunk, mint a szerencsétlenek, kilépünk a farkas szájából, s belépünk az ördög szájába.

Már nem volt mit csináljak, elkacagtam neki a dolgot, s mondom:

- Miért?

- Hát - azt mondja -, a másik helyünkön nem volt nyugtunk ettől-attól, a házigazda dilis volt, meg voltak az udvaron is olyanok, akikkel nem lehetett egyezni még akkor sem, ha az ember bedőlt, itt meg megkaptuk ezeket a trógereket.

- Na - mondom -, nem kell olyan komolyan venni a dolgokat.

- Hát ilyenformán - azt mondja - az ember nem tud nyugodtan bejönni az épületbe, mert megtörténhetik egy olyan eset is, hogy este bejön, leütik az embert, s kitelhetik könnyen, hogy végrehajtanak egy erőszakot, és utána kidobják az embert. Aztán mind kaphatjuk meg őket s mind mehetünk, jelenthetjük a rendőrségen, mert maradunk a szégyennel, a saját kárunkkal.

- Ne foglalkozz velük - mondom -, én is ideges voltam a délután.

S elmagyaráztam, hogy jártam a gyerekekkel, hogy ő is elkezdett sírni és ordibálni, hogyan menekültem ki vele az épületből, és mennyit hazudtam neki. Aztán megnyugodott, s azt mondja:

- Ne haragudj, de holnap este, mikor jövök, altasd el a gyereket hamarabb, és gyere le, várjál a bejáratnál. Mert mindig, amikor jövök, két-három pasas szokott jönni hol előttem, hol utánam, sötét van a lépcsőn, még megcsapnak, sose lehet tudni, nekem nem hiányzik az ilyesmi, már van gyerekeim...

- Jó, - mondom -, lemegyek.

Másnap lementem, ki is mentem a buszmegállóig, első este ott vártam meg. A második este aztán úgy történt, hogy elaludtam. Neki nem volt bátorsága feljönni, járkált az ablak alatt, látta, hogy ég nálunk a villany, és nézte, vajon miért nem megyek le. Aztán feljött, kopogtatott, akkor ébredtem meg, hamar felugrok, kinyitom az ajtót, hát úgy meg volt ijedve, fennhangon azt mondja nekem:

- Miért nem jöttél le?! Nem megmondtam, hogy gyere le minden este?!

- Elaludtam.

- Jó, te aludjál, engem meg az idegesség megesz ott lenn. Képzeld el, a hátam mögött jött egy pasas, az is erre tartott, s odajutottam, hogy kezdtem szaladni, ő meg jobban vágta utánam.

- Hát - mondom -, te ne ijedj meg minden árnyéktól.

- Jó-jó, de tudod, te magyaráztad, mik mennek itt végbe.

Már azt se tudtam, hogy mérgelődjek az eseten, vagy szórakozzak, előtte inkább viccre vettem az egészet.

Azóta minden este kell hogy várjam. Kétszer előfordult, hogy a gyerek nem aludt el idejében, ilyenkor szólok neki, maradjon nyugodtan, megyek, hozom mámát. Ő örvend, és megérti, mert eddig még nem csapódott be ilyen esetben, akkor mindig tényleg jön az anyja. Olyankor aztán nyugodtan vár, nem kezd el sírni. Én veszem az elemlámpát, s megvárom a feleségem az ajtónál.

Mostanra már úgy-ahogy, de megnyugodott az asszony, viszont este, ha ki kell menjen a vécére, kell menjek vele oda is. Persze kimegyek, kötelességem is, hát a fél fele vagyok.

Én azonban nem vagyok megnyugodva, nagyon felidegesített az az eset, és hogy mi mindenre kell számítania az embernek.

Most már előbb-utóbb csak elköltözünk onnan, kellene már kapjam azt a lakást, megígérték. Már látnám azt a sürgősségi listát! Májusra ígérték, és már itt van május közepe, s még nem tették ki. Úgyhogy nem tudom, mi lehet ezzel is.

TIZENEGYEDIK BESZÁMOLÓ

*A helyzet olyan alakulásáról,
amely Donki Ákos számára váratlan és hihetetlen,
ám mások nem lepődnek meg*

Hát egészen el vagyok keseredve...

Délutános voltam éppen, s amikor bementem a gyárba dolgozni, egyenesen a műhelybe léptem, és a csoportfelelősöm azzal fogadott, hogy ki van téve a sürgősségi lista azokkal a személyekkel, akik az idén vállalati lakásban részesülnek. A csoportfelelősöm tudja a helyzetemet, nagyon együttérez velem, meg kell hogy mondjam az őszinte igazat, amikor költöztem, tudta a nehézségeimet, ő volt az alapemberem, akinek bármikor elmondhattam a bajaimat, és ha pénziányom volt, neki szoltam, volt olyan eset, hogy hétszáz lejt is kölcsönzött. De ha azt mondtam neki, tizenkettő, az tizenkettő volt, vagy a huszonhét az huszonhét, előleg vagy fizetés, mindig pontosan megadtam a tartozást.

Szóval, együttéret velem, és azt mondja:

- Megjelent a sürgősségi lista, de téged nem láttalak kiírva.
- Hol van?
- A fürdő bejáratánál.

Érdekes, én nem láttam egyáltalán a listát, pedig a fürdő bejáratánál jöttem le, csak éppen nem mentem be fürödni, mert én a munka után szoktam.

Megyek oda, nézem. Garzon, kétszobás, háromszobás, négyszobás, hát engem a kétszobás érdekelt, mert annak idején azt ígérték nekem.

Rá is dobom a szemem, végignézem, látom, hogy kétszobásból ki van utalva harminc lakás, ott szerepel harminc személy, ezek az első fontosságú sürgősek. Mert vannak elsőrangúak és másodrangúak. A harminc személy után van egy vonal, az alatt következnek a másodfokú sürgősek, vagy tizenöt személy, ezek legközelebb következnek majd sorjában, én nem vagyok feltüntetve, sőt egyáltalán sehol nem vagyok feltüntetve.

Ilyenformán megtudtam, hogy én ebben az évben lakást nem kapok.

Ez azt jelenti, hogy a sürgősségi helyzetbe én egyáltalán nem voltam besorolva.

Persze, nekem olyan rosszulest akkor pillanatnyilag... Szégyelltem magam a kollégáktól is, mert állandóan kérdezték, hogy mi a helyzet, én meg mondtam, hogy rajta leszek ezen a listán, s ők is mind biztattak, valahogy szégyelltem és restelltem magam visszamenni a műhelybe.

De muszáj volt visszamenni, azt mondja az egyik:

- Hát azt mondtad, te is megkapod az idén, meg, hogy fel leszel írva a sürgősségi listára. Hát nem vagy kiírva!
- Az nem az én hibám - mondom -, valószínű kifelejtettek.

Vagy tudom is én...

Jött Frank Lala is:

- Na, Na, Donki, mit intézett? Mert látom, nincs kiírva a listára.

- Ha nem vagyok kiírva, mit intézhettem?

- Na - azt mondja -, megmondtam magának, ugye, hogy nem ér el semmit azzal a színészkedéssel, hogy behozza a gyereket a gyárba!

- Ide figyeljen, Lala bácsi - mondom neki -, hogy nem értem el idáig semmit, azt nem mondhatom, s maga sem mondhatja, mert a felét a dolognak elértem. És el fogom érni legközelebb a másik felét is, de mindenhez idő kell.

- S aztán miért nem tudta elintézni eddig?

Mondom neki, lehet, hogy Tulbure elvtárs még nem intézte el azt a letelepedési engedélyt, hogy a néptanácsnál változtassák át vállalati lakásra.

- Hát ez nem a Tulbure elvtárs kötelessége – azt mondja -, maga kellett volna hogy elintézzé személyesen. Még érdekes, hogy kiszolgáltatót magát velük.

- Én nem szolgáltatom ki magam - mondom -, ők akartak segíteni ezzel rajtam, hogy menjenek hamarabb a dolgok.

Még felhányt ott egypár olyan szót, ami engem sértett, és mondom neki:

- Ide figyeljen, azért ne gondolja, hogy engem éppen a dzsungelből fogtak el lasszóval, vagy a gólya hozott, mert én sem most szálltam le a falvédőről. És előbb-utóbb úgyis elintézem.

- Jó, a maga baja - azt mondja -, majd meglátjuk.

S ezzel el is ment.

Szóval, ez egy olyan pökhendi pasas, egy volt munkás, különben ő a szakszervezeti elnök a részlegen, vagyis ő szokta begyűjteni a tagsági díjakat. Neki nem tetszett az, ő is kiabált akkor, hogy hát minek kellett ilyesmit csinálni, ez nem megoldás, és nehogy azt higgyem, hogy én ebből kapok majd valamit. Neki azóta se tetszik az én pofám. Hogy miért, nem tudom. Nem tudunk egyezni.

Viszont máson segített Frank Lala!

Abban az időben, amikor még sokat jártam Szócs elvtárshoz a lakásügyben, egyszer éppen Frank Lala hozott oda egy lányt, aki nálunk dolgozik, és az almérnökre jár, s azt mondja Lala bácsi Szócsnek, hogy né, ennek a lánynak el kell intézni a problémáit. Hát a lány, ugye, nem volt családos, garzonlakás kellett neki, olyan feltételre kérte, hogy az anyja mellett nem tud tanulni, mert ő iskolázik, és az anyja zavarja, ha pedig ő tanul, akkor ő zavarja az édesanyját.

Na, a lánynak ott kedvesen mosolyogtak, neki felfogták az egész témáját, és szépen intézték. Én ott várakoztam, várakoztam, a végén aztán engem kezdtek legyúrni s lebeszélni:

- Magának nem adunk, nincs városi buletinje.

- Kérem – mondom -, én megértem, hogy nincs városi buletinem, de most már azért ismerjünk el valamit! Vajon mindenkinek volt, aki itt az elmúlt évek alatt kapott? Már

én is kezdem ismerni az embereket a gyárban, és tudom, ki vidéki születésű, kinek van városi buletinje, akárhogy is, munkatársak vagyunk, a társaságot nagyjából ismerem.

Akkor erősen megnéztek engem, s összenéztek ott pillanatnyilag, hogy hát tényleg én ilyen keresztkérdést dobtam fel nekik. Ők ebből valamit biztos megértettek. De aztán duma, duma, ez, az, s a végén kilóttak velem, na:

- Majd meglátjuk...

Most aztán megláttam, az almérnökis leányka kapott garzont, hogy ne zavarják egymást az anyjával a háromszobás lakásban...

Hogy hol hibáztam el, nem tudom. Kellott volna többet járnom a fejükre?

Máskülönben én megmondom az őszinte igazat, én már szégyelltem annyit mászkálni hozzájuk. Én nem vagyok az az ember. Én őszintén beszéltem velük mindig, én megtettem mindent. Amit lehetett, megtettem, és nem úgy, hogy mind kopogtassak és kéregessek. Hanem amit a munkahelyemen kértek tőlem, a termelés szintjén, a munkafegyelem szintjén, a hazafias munkában, az odaadás szintjén, én a magamét mindig megtettem, sőt voltak olyan esetek, hogy elnéztem mások hibáit.

Így volt a szabadsággal is, mert itt van egy bizonyos alaptörvény. Ha az ember az egyik évben áprilisban volt szabadságon, akkor a következő évben előreszámítanak három hónapot, hogy más negyedévben menjen. A tavaly áprilisban voltam, az idén megint áprilisra írtak ki. Szóltam a mesteremnek:

- Hát én megint áprilisban megyek szabadságra? Akartam vinni a gyereket üdülni a hegyek közé, azt ajánlotta az orvos, hogy sétáltassam vagy két hetet hegyi friss levegőn.

- Most már legyél elnézéssel - azt mondja -, s fogadd el így, jövőre majd júliusban mész.

- De ha most megint áprilisban küld szabadságra - mondom neki -, akkor két egymás utáni évben júliusra kérem.

- Azt már nem lehet - azt mondja.

Szóval, én jó viszonyban vagyok a mesterrel, le a kalappal, tisztelem is, ő is tisztel igazán, mostanában ahányszor bejön a műhelybe, mindig kezet fog velem, megkérdi, hogy megy a munka... Úgyhogy beleegyeztem ebbe a szabadságos dologba, még ha károm is származott belőle, gondoltam, ne mérgesítsem meg, ne haragítsam magamra, mert a lakásosztásnál őt is egész biztosan megkérdik, és mégis, most a lakás a legfontosabb.

És volt egy olyan eset, hogy a csoportfelelős nem írta be az éjszakai óráimat, egy éjszakáért tizenkét lejjel több jár, ő meg hat éjszakát egyszerűen elfelejtett beírni nekem. Amikor megkaptam a fizetést, néztem azt a kis cetlit a borítékban, amire mindent felírnak, a munkaórákat, a hiányzást, a részletlevonást, mindent ismertetnek, s szóltam a csoportfelelősömnek:

- Ne haragudjon, de a múlt hónapban én is voltam éjszakai munkán úgy, mint a többiek a váltásból.

- Azoknak mennyi van beírva? - azt mondja.

- Hat éjszaka, s nekem egy se.

- Lehet, hogy te nem dolgoztál éjszaka.

- Hát maga a főnök - mondom -, maga programálja itt az egész váltást, nekem megvan a csoportom, én velük együtt forgok.

- Hát - azt mondja -, nézzed el ezt az esetet.

Én el is néztem, nem egyébért, de ő is mindig megértett engem, gondoltam, ebből nem csinállok cirkuszt, azért a hetvenkét lejért, egyáltalán nem. Sőt megkért, menjek le segíteni neki kertet ásni, a gyerek beteg volt, a feleségem beteggondozási szabadságot vett ki, elmentem három délután is munkaidő után, egyenesen a csoportfelelősöm lakására mentem, segítettem neki kertet ásni meg veteményezni. Egy árva banit nem vettem el tőle, csupán csak két pohár bort, amivel megkínált, azt elfogadtam, úgyhogy ebből sem csináltam problémát.

Én a legtöbbször bedőlök, és itt az egész helyzet, hogy mindig én maradok a kárral!

Tudtam volna én is egy olyan helyzetet kialakítani, hogy nem én maradok a kárral, hanem ők. Mert a legtöbben óriási cirkuszt csinálnak az ilyesmiért, ha igazságtalanul kevesebb pénzt kapnak, sőt keményen kilépnek, hogy azért a pénzért ők megdolgoztak.

Én mindig azt nézem, ha az ember egyszer megjegyze magát, akkor annak nyoma marad. Én ezt sose akartam. És emiatt engem kedvelnek is, ahogy én elfigyeltem a dolgokat. Egyszer a gyerek éppen a kórházban volt, szóltam a mesternek, hogy aznap hamarabb szeretnék elmenni.

- Mehetsz nyugodtan - azt mondja.

Másnap bementem, mondom:

- Mikor pótolhatom be a hiányzást?

- Azt a két órát nem kell bepótolni - azt mondja -, ezt megengedtem én jószántamból, ezért én felelek.

Szóval, kisebb dolgok azért vannak mégis, amit belátnak, csak a nagyon nem akarnak segíteni.

Én nemhogy nem cirkuszolok, de ha azt mondják, ezt kell csinálni, akkor én megcsinálom. A legtöbb részét azért önkéntesen szoktam választani, jelentkezni szoktam mindig a takarítási részbe vagy az anyagpolc elrendezésébe. Jött a műhelyfőnök, szétnézett, látta, milyen szép rend van, és hogy megvan az akarat bennem, és mégis van valami tevékenységem a bizonyos termelésen kívül is, mert ez termelési idő alatt ment végbe. A gépem ment jól, és én vállaltam, hogy rendet csinállok.

Vagy ha észreveszem, hogy a csoportfelelős dolgozik valamin, s látom, hogy szüksége volna segítségre, veszek egy kulcsot, odamegyek a másik oldalra, felfogom a csavarokat, közösen megoldjuk a problémát. Pedig nem hív oda senki olyan esetben, nem nevez meg sem engem, sem mást, hogy segítsünk neki, de hát én oda szoktam menni, és segítek, na, ez munkatársi kötelesség.

Én nekem is jólesne, ha olyankor, amikor segítségre szorulok, hát segítenének is szó nélkül rajtam. Én is jó néven venném.

Került a részlegünkre egy fiatal almérnök, nemrég végezte az iskoláit, fel akartam mérni a különbséget a képességeinkben, a felkészültségünkben, hadd lássam, hogyan

néz ki egy fiatal almérnök, mit tud, mert egész biztosan többet tud, mint én. Hát odajön, és azt mondja nekem:

- Mikor volt itt utoljára KISZ-gyűlés?

- Körülbelül két éve - mondom.

- Nem hiszem.

- Pedig tessék elhinni.

Erre kijelentette, hogy ezután nagyobb lesz itt az aktivitás, mert ő is beállott valamilyen körbe, ő képviseli ott a műhelyt. És mindjárt el is kezdte nálunk a szervezést:

- Valami hazafias munkák lesznek, ki akar belépni az ilyesmibe?

- Ezt nem így kell kérdezni - mondom neki -, hanem meg kell szervezni, ez a lényeg, s aztán nyomás! Ha már tényleg akarnak valamit csinálni...

Na, akkor kijelentette a társaságnak:

- Hallom, túl kevés összejeövetel volt, a jövőben nagyobb hangsúlyt fogunk erre fektetni!

- Hát - mondom -, ezt lényegében nem fektetni kell, hanem odaadással kell csinálni. Ez egy állampolgári kötelesség, ami azt illeti.

De falra hányt borsó.

Jöttek valami új fiúk, most végezték el a szakiskolát, ők sem értettek semmiből semmit, mint én annak idején, amikor idekerültem. Mert ez itt egész más ahhoz képest, amit a szakiskolában tanítanak. És én nekifogtam, és elmagyaráztam nekik, az első pillanatban kijelenttem:

- Ne haragudjatok meg, hogy kezdek itt dumálni nektek, én nem akarok felületes lenni, vagyis kimagaslani a többiek közül. Én is csak azt ismerem, amit ismerek, valahogy így értsetek meg. De a saját érdeketekben mondom, én már itt vagyok egypár éve, ha valamit nem értetek, és ha kedvetek van, megkérdezhetek, szólhattok nekem, hogy né, ezt hogyan csináljam. Mert felelősség van akárhogy is. És elsősorban a munkabalesetet kell elkerülni, mert senkinek sem tetszik, hogy otthagyja az ujját vagy a fél kezét, ami viszont nagyon lehetséges.

Hát el is fogadták, és általában a fiatalokkal mindig jól kijövök. Eleinte magáztak, de én ezt nem engedtem meg nekik.

- Miért - mondom -, éppen annyira idős vagyok, hogy ilyen viszonyban részesüljünk? Egész nyugodtan tegezhetsz, és lehetünk barátok, kollégák, munkakollégák, én nem kérem ki magamnak.

Pedig volt olyan velem egyidős munkás, amelyik kikérte magának, hogy őt Zoli bácsinak szólítsák a fiúk, mert ő már huszonhat éves, a fiúk meg tizennyolc. Én nem vagyok ilyen pretenciós.

Látták, hogy segíteni akarok rajtuk, hát a legtöbb esetben odajönnek hozzám:

- Na, most mit csináljak?

Oda szoktam állni mellé, és megkérdem:

- Fel akarod tenni a szerszámot?
- Igen, utasítottak, hogy fel kell tenni.
- Na, fogjál neki! - mondom.

És engedem addig, amíg elkövet egy hibát, persze nem olyan esetre utalok, hogy isten őrizz, levágja a kezét vagy valamijét. De mondjuk, van egy olyan, hogy hamarabb mindig felül kell meghúzni a csavarokat, és azután alul, mert így helyezkedik el jól a szerszám, fordítva megferdül, és ez veszélyes lehet, eltörhetik, s mondjuk, kiveri a szemét. Hagyom, hogy hibázzon, persze a gép le van állva, veszély nincs, és akkor megállítom a fiút:

- Na, nézd meg, elkövettél egy hibát. Fedezd fel, milyen hibát követtél el!

Akkor pillanatnyilag végignéző, amelyik odaadóbb, az fel tudja fedezni egyedül, amelyik nem, annak megmondom én. Igaz, kedvelnek is. Ha valami problémájuk van, olyan, hogy nem merik megkérdezni a főnöküktől, akkor eljönnek először hozzám. Aztán én meg szoktam mondani, hogy ebben az esetben mondd azt, hogy edzésre kell menned, vagy a másik esettel menj a mesterhez, amazzal pedig a mérnökhöz. Ők még nem tudják az ilyesmiket. Szóval, a munkahelyen nagyon jól vagyok a kollégákkal.

Ilyen fiú vagyok én a gyárban!

De látom, hiába van odaadásom, mert nem olyan a törülköző, amilyen a mosdó, és jött helyébe nem lehet jót várni, ezt a két mondatot össze lehetne kötni.

Megkérdeztem az otthonban a gondnoknőt:

- Mégis, körülbelül még mennyi ideig fogok itt lakni?
- A sürgősségi listára fel van írva? - azt mondja.
- Nem, egyáltalán nem.
- Hát, ha egyáltalán nem, akkor több mint valószínű, hogy még sokat fog itt lakni.
- Mennyi lehet az a sok?
- Abból lehet egy év, két év, három év...

- Hát ne tessék haragudni - mondom -, de én mit tudok csinálni itt évekig? Elsősorban az a helyzet, hogy beteg gyerekünk van, a szüleimnél nincs biztonságban, mert általában beteges, szívbeteg, amióta itt vagyunk az otthonban, már kétszer került kórházba, valahogy meg kellene oldjam a helyzetét. Ha volna lakásom, felvinnék valakit, de ide nem tudok felvenni senkit. Akárhogy is, nem lehet egy idegennel egy szobában az ember, fürödjek előtte vagy küldjem ki sétálni addig a városba? A másik pedig, hogy ez a szoba nekem volt kiutalva, és nemigen tarthatok itt még egy személyt. Az otthon legtöbb részét férfi lakja, még kellemetlenségek keletkeznek, egyáltalán nem bevált ez a módszer.

- Ez engem egyáltalán nem érdekel – azt mondja -, ezt rendezze a vállalat vezetőségével.

- De hogy rendezzem?
- Írjon egy másik kérvényt, mert a régibet biztos nem minősítették jónak.

Megírtam, megmutattam neki, és azt mondja:

- Na, ez jó lesz, benne van a munkahely, a márkaszám, ez a lényeg, a márkaszám!

Most ha be is adom az új kérvényt, ki tudja, mennyit kell várni, amíg erre válaszolnak, és hogy mi lesz az eredmény?

Minden vágyam az volt, hogy...

Tényleg, már valahogy úgy voltam, mint amikor azt mondják az embernek, hogy na, holnap megkapod a fizetésed, s az ember már eltervezi, mit is vásárol magának, aztán másnap valójában megkapja a fizetését. Így voltam én is a lakással, csak éppen annyi differenciával, hogy nem kaptam meg. Már gondoltunk arra is a feleségemmel, hogy egy kicsi pénzt tegyünk el, spóroljunk valamennyit a bútorokra. A bútort is csak részletre számítottam venni, mert akárhogy is, elég nagy pénz két szobára való bútor, de valahogy csak megoldottam volna, hogy tudjak venni, s egy tévét is, meg ezt, azt, hogy az idén valahogy rendbe jöjjenek.

Már harmadik éve elmúlt, hogy megnősültem, reméltem, már végre mi is úgy alakulunk, hogy tudok fogadni egy vendéget, egy rokont, egy szülőt, mert ez idáig nem lehetett. Nem mondom, hogy ez idáig nem jöttek el, de hát amikor eljöttek, nem volt hova leültetni, a bútordarabjaim is olyan kezdetlegesek, ilyen esetben az embert meg szokták vetni. Ezt már a legtöbb esetben éreztem.

A rokonaim és ismerőseim java része kapott lakást, nekik nem tudom, miért, nem hajrázzák annyit a városi buletint. Jó-jó, értem én, hogy ez zárt város, ezt már nagyjából vettem észre. Csakhogy azt is látom, hogy nem mindenkinek zárt, soknak ki lehet nyitni.

Amikor hazamegyek, édesanyámék mindig megkérdik:

- Nem kaptál még lakást?

Már azt se tudom, mit hazudjak.

Meg az a kérdés is valahogy úgy felbőszít, amikor azt mondja:

- Még mindig kvártély? Még mindig munkásszállás?

Ez olyan visszataszító helyzet az embernek, olyan rosszul érzi akkor pillanatnyilag magát.

S gondoltam, végre már egyszer én is tudok a szüleimnek valamit felmutatni, hogy habár nem vettem meg pénzzel azt a lakást, de legalább mutassak egy annyit, hogy szépen be van bútorozva és egy normális családi életet élek én is. Hogy tudom azt a gyereket is rendesen nevelni, megvannak a megfelelő körülmények, s hogy délelőttre betettem egy napközibe. Maholnap tölti a két évet, még egy verset, ezt, azt megtanulna. Ha társaságban van a gyerek, ez fejleszti őt, nyíltabb lesz, iskola előtt ez nagyon sokat segítene. De hát ezek egyelőre ki vannak zárva, ezek a lehetőségek...

Pedig megígérték és aláírták ott előttem a kérvényt, s amikor az igazgató meg a főnökségek az otthonban jártak, mindegyik felírta, és megígérte!

Ez volt minden vágyam...

Amióta megláttam a sürgősségi listát, valahogy annyira elment az egész kedvem, hogy nem is tudom... Azóta még dolgozni sem akarózik. Dolgozom, nem mondom, hogy nem dolgozom, de nem adom le azt a teljesítményt, mint máskor.

Olyan kedvetlen vagyok. Semmi sincs kedvemre...

Engedem a gépet, hogy menjen, ha jó, jó, ha nem, annyi, sétálok, szívom a cigarettákat.

Az bent a legrosszabb, hogy állandóan kérdik:

- Na, beszéltél valakivel? Intéztél valamit?

Kivel beszéljek? Mit intézzek?

Már arra is gondoltam, hogy felhagyok a reménnyel. Mint egy szer apám tette...

Egyáltalán nem kellemes az ilyen helyzet.

TIZENKETTEDIK BESZÁMOLÓ

*Donki Ákos felköti a gatyáját,
és bátran fenyegetőzik*

Már elbeszéltem egyszer, hogy bizonyos baksisok bejönnek ezért a játékért, a lakásproblémáért, szóval, hogy meg kell kenni a kereket, na! Viszem az új kérvényt Szőcshöz, és találkozom az egyik kollégámmal, azt kérdi:

- Ezrest keresed?
- Mire keresném az ezrest?
- Hát így mondják Szőcsnek. Ezres, így hívják. Te nem tudad?
- Én most hallom tőled.
- Ez már régi vicc - azt mondja.

Szóval, ez már vicc is.

Hát nem vicc, ami azt illeti, pláne, ha igaz! És most már mind több bizonyítékom van arra, hogy igaz.

Vagyis ők jól élnek, velem nem is törődtek, és a végén még visszaadják majd a papíromat, hogy nem adnak lakást, hanem vegyek magamnak.

Elhatároztam, hogy most már csak azért sem hagyom magam, mert a legtöbbször hintáztattak, csupán ezért. Ez erőt ad nekem, s ha arról van szó, végigjárjuk az egész kellemetlenséget. Az én részemre nem hiszem, hogy nagy kellemetlenségek lennének, mert nincs ami legyen. Ha ők ennyire nem látják be a helyzetet, és hazugságban tartják az embert, hát én is ebben formálom meg a visszavágást. Ha kell, majd megnyitom a nyilvánosság előtt a helyzetet, hogy egyszer már érjen véget az ő hülyeségük is.

Az egyik délután kijöttem a gyerekekkel sétálni, többek között el akartam vinni a parkba, de fújt a szél, gondoltam, esetleg elkap az eső, bementünk a sörözőbe, megittam egy üveg sört, vettem neki egy csokit, de neki is inkább sör kellett. És bejön egy kollégám, leül az asztalunkhoz, annak idején együtt végeztük a szakiskolát. Beszéljük ott a helyzeteket. Kérdeztem, megkapta-e a lakást, s azt mondja, hogy még nem, neki befizetéses lakása lesz, és eltoloncolták még egy évet, mert hát nincs gyerek meg ehhez hasonló dolgok. Meg a másik, hogy neki nem is tetszett ott, ahol adták volna, és kérdi tőlem:

- Te hogy állsz?
- Még sehogy.
- Befizettél?

- Nem - mondom neki -, de adtam be kérést vállalati lakásra, most májusra vártam, mind ígérték, de látom, hogy kifelejtettek a listáról.

- Látod te - azt mondja -, egyeseknek milyen marha szerencsájuk van. Ott van egy bizonyos személy, nem akarok nevet mondani, nehogy meggyűljön a bajom vele, de az illető befizetett egy háromszobásra, és a sürgősségi listán is rajta van, kap vállalati

kiutalt lakást is. Persze, nem az ő neve szerepel a listán, hanem a felesége van kitéve névileg. Ez valami furfangos csel, valami festett csóka galamb formában.

- Nincsenek elválva?

- Dehogyan vannak... Mindenesetre jól kibogozhatta a dolgokat, éppen beszéltem vele a napokban, és mondja, hogy nemsokára meg kell kapnia a lakást, amire befizetett. Közben kapja az ingyenlakást is, s akkor a másikat szépen el tudja adni feláron egy olyannak, akinek nagyon sürgős.

Hát én provokálni kezdtem a helyzetet, és mondom a kollégának:

- Te, mégis ki az?

- Ott dolgozik nálunk ő is, a felesége is.

Gondolkoztam, vajon ki lehet az.

- Nem árulhatom el a nevét - mondja közben a kolléga -, mert probléma lesz belőle, cirkusz, szembesítés, minden, nem akarok ilyesmibe keveredni.

- Ó, hát ilyennek ismersz - mondom -, hát végeredményben én tisztelem és becsülöm azt az embert, aki ilyen ügyesen ki tudja játszani magának az életet, és megteremti magának a megfelelő feltételeket, semmi közöm vele. Csak hogy lássam mégis, hogy informálódjak én is, hogyan is megy nálunk ez a dolog.

S akkor azt mondja:

- Na jó, hát Köblösről van szó.

- Hiszen nekem Köblös osztálytársam volt!

- Ő az, együtt végeztük az iskolát.

Másnap nézem a listát, s hát tényleg, ki van írva háromszobásra Köblös Doina.

Megkerestem Köblös Karcsit, és kérdelem tőle:

- Na, megkaptad a lakást?

- Még nem - azt mondja.

- Az órákat ledolgoztad érte?

- Még nem, mert a leánykám eddig mind a fejemen volt, de majd megcsinálom.

Ebből rögtön következtettem, hogy nem járok téves úton, mégiscsak az ő felesége az a Köblös Doina, ők azok a Köblösök, akik ki vannak írva, mert csak a kiutalt lakásokért kell ledolgozni azt a bizonyos száz munkaórát, vagyis hazafias munkát, a fizetések lakásokért nem kell.

Na, egyből elmentem a személyzeti osztályra, és mondom Kurucz elvtársnőnek:

- Né, kérem szépen, nem kerültem fel a sürgősségi listára, és ez nekem nagyon rosszulesik. Holott tetszett látni, amikor a szanitécéllel kint jártak, hogy elég sürgős nekem, a gyerekek beteg, asztmás, szívbeteg.

- Hát ez elég súlyos - azt mondja. - Hát hogy-hogy nem írták fel magukat?

Akkor hirtelen feldobtam a problémát neki:

- Nem tudom, az enyém miért nem sürgős, és közben vannak olyanok, akik sürgősen igénylik a lakást, sürgősen meg is kapták, kiutaltak nekik háromszobás vállalati lakást, s közben be vannak fizetve pénzes lakásra is, napok kérdése, hogy megkapják.

- Ki az? – azt mondja.

Volt ott egy másik fehérszínű is, az is beleszólt:

- Nyugodtan mondja csak meg a nevét, hogy ismerjük meg mi is, mert ilyen esetről nem tudunk, ilyen nem is létezhet.

Hát én megmondtam nyíltan.

- De nem akarok problémát - mondom -, hogy aztán menjek az illetővel szembesülni, hogy én kivágtam alóla a fát vagy irigylem a helyzetét vagy ehhez hasonló.

- Nem mondjuk meg - azt mondja -, nyugodt lehet.

S akkor mondtam, hogy mi a helyzet.

- Hát - mondja Kurucz elvtársnő -, lehet, hogy az illetékes szervek, akik itt a vállalatban intézik a lakásproblémákat, elnézték a dolgot, vagy nem tudtak róla, hogy az illető már azelőtt befizetett saját lakásra.

Hát ezt nem értem! Ha be van fizetve, arról hivatalos iratai vannak, hogy a nevén már van egy lakás. Mert attól a pillanattól kezdve, hogy befizetett, a nevén a lakás. Ha egyszer valakinek a nevén van egy lakás, ezzel a körülményei meg vannak teremtvén, hát akkor én nem tudom, hogyan lehet kiutalni még egyet, egy állami lakást, egy vállalati. Ezt csak úgy egyszerűen nem lehet elintézni, sem elnézni, sem nem tudni róla, én az ilyesmit nem tudom elképzelni sehogy.

Ott van a komám még mindig albérletben egy szobában, azon az udvaron, ahol én is kvartélyos voltam legutóbb. Ő is nálunk dolgozik a vállalatnál, csak egy másik részlegen, s mondta a mesterének:

- Né, három gyerekem van, se építkezési engedélyt nem kapok, sem vállalati lakást, a kérvényem évek óta be van adva, bezzeg, akinek van valami, amivel el tudja intézni a dolgot, az megkapja.

- Kicsoda az? - kérdi tőle a mestere.

- Hát itt van iksz ipszilon - mondja neki a komám -, kapott blokklakást, és elkürtölte, hogy ő ötezer lejjel játszódta meg a dolgot. Parasztember, nemrég állt be munkásnak, de elintézte.

- Ide figyeljen - mondta a mester -, szerezzen két olyan embert, aki biztosan tudja állítani a helyzetet és bizonyítani, hogy az az iksz ipszilon tényleg adott ötezer lejt a lakásért. És akkor majd elintézzük mi az ügyet.

Hát szerintem ilyen embert nehéz volna megkeresni. Az, aki már megjátsódta így a dolgot, és a másik elintézte neki, akkor mégsem annyira pofátlan, hogy beköpje és kivágja alóla a fát, mert mindenki a saját érdekét nézi.

Ezt csak hivatalos állami szervek tudnák kinyomozni!

Ott van, mondjuk, a gazdasági milícia, ez olyan eset volna, hogy itt aztán nincs mentség, és nem lehet fizetgetni jobbra-balra. Meg vagyok győződve, hogy ezek el tudnák intézni.

Hát egyelőre én még nem akartam olyan messzire menni ezzel az ügyel, gondoltam, először megpróbálom szépen intézni, hátha mégis valahogy megtörik a szívük, és valahogy belegyőződnek, hogy segítsenek rajtam.

Elkezdtem járni a káderesnek, Tulbure elvtársnak a fejére. Mentem, mind hintáztattak, hogy meg kell nézniük, mi is a helyzet a kérvényemmel, hogy hol is vagyok. Hát ilyenformán bele sem néztek az én kérvényembe. S mondom Tulbure elvtársnak:

- Hát önök ígérték, hogy adnak lakást, és még ön a saját jószántából elvette a letelepedési engedélyemet, ami befizetéses lakásra volt érvényes, s azt tetszett mondani, elintézi, hogy ne kelljen még egy évet várjak.

- Igen - azt mondja -, majd utánanézek annak a papírnak.

Tehát ezek szerint ők kijátszódtak velem, ha egyszer nem is tudja, hol van az a papír, nem is érdekelte őt egyáltalán, hogy sürgősen elintézzék. Én így veszem, hogy kijátszódtak velem, aztán nem tudom, hogy ők hogy veszik, de ez tiszta kijátszásnak vehető ebben az esetben. Ha egyszer vállalták, most hogyhogy nem tudja, mi van az én papírommal?

Egy alkalommal megint felmentem a kádereshez, és azt mondja:

- Donki, még nem jött meg a néptanáctól az a bizonyos papír, de azt mondták, hogy csak napok kérdése.

- Jó, rendbe van.

Hát én figyelembe vettem azt is, hogy meddig lehet megreklamálni a lakáskiutalásokat, ki volt írva a sürgősségi lista aljára, hogy ha valakinek valami különösebb problémája van, meddig lehet még ezt a dolgot megjátszani.

Utolsó nap, amikor még lehetett volna reklamálni, felmentem, és azt mondja Tulbure elvtárs:

- Na, Donki, megjött a papírja, éppen most!

Aláíratta velem, hogy átvettem, és azt mondta, vigyázzak nagyon rá, mint a szemem fényére.

- Ez az, amit maga annyira várt - azt mondja -, s erre lesz szüksége a továbbiakban.

- Köszönöm szépen - mondom, s ezzel kijöttem.

Gyorsan leszaladtam, kerestem Szőcs elvtársat, gondoltam, hátha még sikerül ebben az utolsó órában valahogy becsúszni a reklamálással s a papírommal. Őt, sajnos, nem kaptam ott, és még jó időn keresztül nem kaptam ott. Na, amikor végre sikerült elcsípnem, odaadom neki, és azt mondja:

- Jól van, Donki, megértem, hogy maga elhozta ide ezt az iratot, ez feltétlenül szükséges, ez a legfontosabb a dossziéjába, ez az, ami hiányzott, de tudja jól, hogy a listák már le vannak zárva, az idén több lakást nem utalunk ki, most már nincs mit csináljak magával.

- Hát - mondom -, legalább tessék elfogadni, hogy a legközelebbi alkalomkor tudjanak valahogy besorolni.

- Mégis azt ajánlanám magának - azt mondja -, hogy készítsen erről a papírról egy xeroxmásolatot, és azt hozza le nekem, mert itt nálam eltűnhet, elvesztődhet, s akkor maga marad megint a semmivel. Nekünk megfelel a másolat is.

Így is csináltam, de egyúttal két másolatot készíttettem, ha már azt mondja, hogy nála olyan könnyen elveszhet. Beadtam neki, de mondom, különösebb biztatást nem kaptam tőle, mert minden le van zárva. Ezt nehéz kibogozni, hogy ők miért húzták az időt addig, amíg lehetett reklamálni, s csak akkor kaptam kézhez a papírt, amikor már nem sokat értem vele.

Na, akkor vettem szépen a másik irányt, s kezdtem járogatni Ispas elvtárhoz, a párttitkárhoz, mert annak idején az egészet ő ígérte meg, és ami azt illeti, előttem aláírta mindegyik kérvényemet.

Első alkalommal, amikor az irodájában találtam, mondom neki a helyzetet:

- Én nem vagyok kiírva a listára, mi lesz itt a helyzet?

- Meg kell értenie - azt mondja -, hogy vannak, akiknek nagyon sürgős...

- Én megértem - mondom, a szavába vágtam, igaz -, én megértem, hogy vannak olyanok, akiknek nagyon sürgős, de hát végeredményben nekem miért nem sürgős?

- Mondja - azt mondja -, nem elég magának, hogy a feleségét felvettük dolgozni?

- Igaz, maguk végeredményben segítettek rajtam, de maguk ígérték meg a lakást is, s akkor én ahhoz tartottam magamat, azért is fogadtam el a szobát az otthonban. Azért a négyszáz lejért az ember ott eltűri azt a zajt, azt a piszkot, azt a rendetlenséget, azt az egészségtelen szobát, s kicsi gyerekkel...

- Én is voltam kvártélyban - azt mondja -, tudom, mi a nehézség. Na, majd meg kell hogy nézzük, mi van a maga kérvényével, majd megkeressük Szöcsnél, aztán majd meglátjuk.

Két perc alatt, még ennyi sem volt az egész idő, amíg ezt a dolgot elmagyarázta, azzal kezdet fogott, és azt mondja:

- A viszontlátásra, jöjjön egy másik alkalommal.

Hát én észrevettem mindjárt, hogy ő csak meg akar szabadulni tőlem minél hamarabb, és valamit mondott csupán csak azért, hogy ne engedjen el válasz nélkül.

Rájöttem, hogy amikor azon a bizonyos gyűlésen osztották a lakásokat, én nem is voltam számításba véve! Nagyon ki voltam haragudva, hogy épp egy olyan ember, mint ő, ugye, párttitkár, egy fiatalal szemben éppen így beszél. Ahelyett hogy mondta volna meg az igazat, hogy né, nem akarunk adni, vagy nem tudunk adni, vagy nem tartjuk magát megfelelőnek, vagy sürgősnek az ön helyzetét... És nem úgy, hogy engem hintáztat, meg járattat, hogy jöjjen holnap, jöjjen holnapután meg ilyen dolgok. Meg kellett volna mondania egyenesen, hiszen olyan szervezet, hogy illet volna neki megmondania valóságot.

Rájöttem, hogy hintáztat, valahogy neki nem volt a kedvére, amikor kiprovokáltuk azt a helyzetet, és hogy a feleségem bekerült a munkába. Többször felmentem hozzá újra, de Ispas elvtárs mindig igyekezett megszabadulni tőlem...

Kíváncsi voltam, mit is akar mondani, hogy mi a helyzet a kérvényemmel, és mikor lesz abból valami, mert azt ígérte, megnézi. Ezért jártam és kerestem több alkalommal.

Egyszer éppen jöttem le a lépcsőn, azelőtt az irodája előtt várakoztam egy darab ideig, végül is láttam, hogy nem jön, gondoltam, lejövök a műhelybe és szétnézek, hátha véletlenül ott van. Hát ő akkor jött felfele a lépcsőn két fehérréppel, észrevett engem és nagy dumába elegyedett velük. Amikor mentem el mellettük, köszöntem, megállítottam és megszólítottam:

- Titkár úr, ha nem tetszik megharagudni, bocsánat, csak egy pillanatra...

- Jó, Donki - azt mondja -, maga tudja jól, hogy fogadóórám nekem nem mindig van, de azért általában bármikor szoktam fogadni az embert, viszont most annyira foglalt vagyok, jöjjön egy másik alkalommal, mondjuk, hétfőn.

Hétfőn a feleségem délelőttös volt, én maradtam otthon a gyerekekkel. Előbb arra gondoltam, nem megyek be a gyerekekkel, félttem, hogy esetleg magas hangon kezdünk ott beszélni, mert már egészen ki voltam rúgva attól a sok járkálástól, és gondoltam, a gyerek megijed, nekikezdd sírni, akkor meg ez probléma. Akárhogy is, gyerek nem való ilyen helyekre, ahol ráforszíroznak az emberre bizonyos dolgokat, és az ember ellen kell hogy álljon, ha valamit el akar érni az életben ebben az esetben.

Aztán mégis úgy döntöttem, hogy felköltöm a gyereket, fel is öltöztettem, és bementünk a gyárba, jobban mondva csak a gyárkapuig, mert a kapus nem engedett be, azt mondja:

- Vigye innen ezt a gyereket, ne is lássam! Jól lekaptak a múltkor maguk miatt, mert jószívű voltam, és beengedtem ide a gyereket meg a feleségét...

- Jól van, kapus bácsi - mondom -, megértettük.

Megkértem, engedje meg, hogy telefonáljak be a műhelybe, aztán kijött a feleségem, és a kapun kívül fogta a gyereket addig, amíg beszaladtam Ispashoz. Azt mondták, nincs a gyárban, aztán később megtudtam, hogy mégis bent volt.

Már kezdtem belátni, hogy ebben az évben nincs mit kotorásszak, de Ispas elvtársal csak akartam még egyszer beszélni. A következő héten elmentem kihallgatásra, amikor fogadóórája volt.

Elmentem és megérdeklődtem, hogyan is megy ez a kihallgatás a párttitkárnál, azt mondták, erre különösebben nem kell feliratkozni. Az ember megjelenik ott, pénteken tartják fél háromkor ezt a kihallgatási periódust, meg kell jelenni, és akkor az embert beszélítják, ha látják, hogy ott álldogál az ajtó előtt.

Hát azon a napon, amikor én ott a kihallgatásra készülődtem, ő éppen nem volt az irodában. Vulpescu elvtárs, a helyettese, az ottan volt...

Tegyem még azt is mindig hozzá, hogy elvtárs?

Na, szóval ott volt Vulpescu, és kérdeztük tőle:

- Mi lesz itt a helyzet, megjelenik itt ma a titkár vagy sem?

- Én nem tudok róla - azt mondja.

Egy darabig ott maradt, várakozott ő is, lehetett három óra, Ispas még mindig nem jelentkezett, Vulpescu fogta szépen a táskáját, és elment.

Közben ment el az igazgató is, és megkérdezte:

- Maguk mit várakoznak itt?

Voltunk körülbelül vagy tizenöten az ajtó előtt, és mondom az igazgatónak:

- Erre a bizonyos kihallgatásra várunk, a fogadóóra.

- Jó, várjanak nyugodtan - azt mondja -, csak nem tudom, hogy ma visszajön-e még az elvtárs vagy sem.

Körülbelül ketten-hárman elmentek a várakozók közül, a többi része ottmaradt.

Fél négy körül meg is érkezett Ispas. Na, akkor pillanatnyilag mindenki ráállott, hogy hát tart-e fogadóórát vagy sem, s azt mondja, siet, mert ilyen problémák vannak s olyan problémák, de azért mégis megtartja így átmenetileg, hirtelen.

Na jó, ezzel is szóba elegyedett, azzal is, kivel a folyosón, kit meg behívott, kinek aláírási problémák kellettek, kikkel meg ilyen titkosabb megbeszélés folyt. S én várakoztam, hogy na, végül is megszólít-e engem. Megkérdi-e, hogy mi a problémám? Mert engem már elég jól ismer, ami azt illeti, és tudja jól, hogy nekem mi a problémám állandóan.

Én voltam a legutolsó, meglát ott a folyosón, és elkezd:

- Maga különben mit is akar?

- Hát - mondom -, akarnék egy kicsit beszélgetni önnel.

- Jó, de miről?

- Ezzel a lakásproblémával kapcsolatosan...

- Mit akar még erről beszélni?! - azt mondja.

- Meg akarok tudni egyes dolgokat - mondom -, láttam a sürgősségi listán mindegyik személy után azokat a pontokat, hogy kétszázötven, kétszázötven, százkilencven s így lefele egész negyven-ötven pontig, és szeretném tudni, mi ez a pontozás.

Na, akkor szépen megfogta a vállam, bevitt a szobájába, és azt mondja nekem:

- Foglaljon helyet!

- Köszönöm szépen.

Elővett egy ív papírt, elkezdett ott rajzolgatni nekem, és magyarázni azt a bizonyos pontszámot. Hogy elsősorban veszik, mekkora a jelenlegi lakfelület, amit a tulajdonos használ, erre kap egy bizonyos pontszámot, ha a lakterület kicsi, a pontszám nagy és fordítva. Másodsorban megnézik, hogy milyen is az a lakás, egészséges, nem egészséges, rossz, nagyon rossz, borzasztó, nem megfelelő, valahogy így, erre megint adnak egy pontszámot, minél rosszabb, annál többet. A következő lépésben, azt mondja, veszik, hogy mennyi régisége van a vállalatnál, erre is kap pontot. És figyelembe veszik, hogy milyen funkciója van az embernek, mérnök, mester, munkás meg ehhez hasonló, hogy párttag, KISZ-tag... és felsorolt még ilyen apróbb dolgokat, hogy az illető hogyan dolgozik, voltak-e kihágásai s ilyen problémák.

A végén a pontokat összeadjuk - azt mondja -, és akinek a legtöbb van, az az első, az kap leghamarabb lakást, s akinek kevesebb van, azok úgy csökevényesen következnek a listán utána.

- Végül is én megértem az egész helyzetet - mondom -, de ilyenformán nekem zéró pontom van, ha nem vagyok kiírva egyáltalán.

- Természetesen.

- De hát az én lakásom éppen annyira egészséges? Jó, rá voltam akkor szorulva s elfogadtam, mert jó volt a segítség annak idején.

És elmagyaráztam neki, miken mentem keresztül az otthonban.

- Hát én megértem mindent - azt mondja -, de ez a helyzet. Különben én nem vagyok hibás ebben az esetben.

- Én megértem, hogy nem hibás, nem is mondtam, hogy hibás, de akkor hol a hiba?

- Valószínű, nem volt leadva Szöcs elvtárhoz a maga letelepedési engedélye, s így nem tudták magát besorolni a többiek közé.

- Hát ez elég nagy baj - mondom -, mert én semmi különöset nem akarok, nem azért jöttem fel, hogy veszekedjek vagy egyéb különleges cirkuszt elműveljek itten, én csupáncsak azért jöttem, hogy lássam, mégis kaphatok-e lakást, s ha kapok, körülbelül mikor, mert nekem ez az egy vágyam van. Ha megkapnám a lakást, a többit én saját magam elintézném, a bútorozkodást, mindent, az embernek is mindjárt sokkal nagyobb kedve van munkába járni, az élethez...

- Ó - azt mondja -, nem éppen így van, higgye el, hozzám még nem jött egy ember se, aki azt mondja, né, Ispas elvtárs, ide figyeljen, amiért elintézte az ügyemet, én olyan hálás vagyok, hogy óriásian. Higgye el, hozzám még senki sem jött vissza megköszönni vagy meghálálni valamit.

- Ne tessék haragudni - mondom -, én visszajönnék! Ebben az esetben legalábbis megköszönném. Megmondanám, hogy most már rendben vagyok, s a többi rajtam múlik.

- Hagyja csak - azt mondja -, maga is olyan, mint a többi.

S aztán elbeszélgettünk több mindenről, elmagyaráztam neki, mi van az otthonban, és hogy kellene segíteni valamit ott a helyzeten, mert ez mégis olyan közérdek, na, nem saját tulajdonunk, mert mindenkié, közvagyon. Mondtam neki, hogy a vízvezetékcsapok rosszak, a parkettet megcsinálták, de megint tönkrement úgy, mint az egész meszelés, valamit kéne tenni ennek érdekében.

Hát ő azt tanácsolta, vegyem fel a kapcsolatot az iskola igazgatójával, mert ez a probléma nem tartozik a titkára. De mit beszéljek az iskola igazgatójával, mikor ez az otthon a vállalaté, s a vállalat munkásai vannak ott? Mindegy, láttam, őt nem nagyon érdekli ez a probléma, láttam, hogy siet, szedelőzködik, eltelt egy fél óra, amíg mindezt letárgyaltuk. Nem akartam tovább fenntartani, mondom neki:

- Na jó, rendben van, de még egy kérdésem lenne.

- Tessék.

- Most már ennek következtében - mondom -, amit itt elbeszélgettünk, végül is mi a válasz? Én kaphatok az idén lakást? Van esélyem arra, hogy kapjak valamit, vagy nincs?

- Hát - azt mondja -, sajnálom az esetet, de az idén már nem kap.

- Na - mondom -, különben én ezért az egyért jöttem. És én ezt az elején is megkérdeztem, de el tetszett barangolni jobbra-balra, ezért kár volt vesztegetni egy fél

órát, éppen készültem haza a szüleimhez, és a vonatot is most már lekéstem. Ezt két perc alatt meg lehetett volna magyarázni, hogy így áll a pontozás, és az idén nem kap. S megértettem volna. De így, hogy mind rajzolgatót meg hintáztatott, elbeszélgettünk egy fél órát, s egy félórás beszélgetés után még azt mondja az embernek, hogy nem kap. Na jó, rendben van. Elmegyek és szólok az újságírónak.

- Jó - azt mondja -, menjen. Menjen...

- S megmondom neki, hogy maga nem tartotta be az ígéretét. Mert akkor előtte minden szép volt, most meg nem kap.

Na, ettől mérges lett, a fejébe szállt a vér, aztán egy bizonyos szünet után azt mondja:

- Maga hagyjon békét az újságírónak, jobb lesz, ha nem foglalkozik vele. Ezek az újságírók egyebet sem csinálnak, csak bonyolítják nekünk itt a dolgunkat.

- Ne tessék haragudni - mondom -, de én úgy veszem észre, hogy az enyémet nem bonyolítja.

Megint elkezdett kiabálni

- Hát ha magának az újságíró éppen olyan nagy fej, akkor miért nem intézte el ő személyesen magának a lakást, és adta volna a maga szájába?!

Hát engem ez úgy felháborított ott pillanatnyilag, hogy ő ilyen durván elkezdte ezt a dolgot, s láttam, hogy semmiképp sincs megértés ebben az esetben, hogy én is kezdtem valahogy olyan rosszul érezni magam, s megmondtam neki:

- Hát akkor köszönöm szépen a figyelmet, a viszontlátásra, s ha már éppen ennyire tetszik mérgelődni az újságíró miatt, akkor tényleg szólok neki.

Nehogy azt higgye, hogy én bele vagyok törődve az egészbe. De nem ám! Nem adom fel a reményt, mint apám tette annak idején, hanem építkezem magamnak egy újat.

Hogy miben reménykedem?

Nem a lakásban.

Nem adnak lakást?

Nem is kell!

De az igazamért küzdeni fogok, mint egy hímoroszlán.

Éppen az ég alatt nem vagyok a gyerekekkel, s ha oda kerülök, akkor is lesz valahogy. Ha huzatot kap megint s megbetegszik, beviszem a kórházba, ha meggyógyul, kihozom, s ha megint beüt valami, megint be. Valami csak lesz vele is. A szart meg mossa más, ami azt illeti. Nem érdekel, ha szétmállik az egész szemétdomb.

És tényleg szólok Szántónak, megmondom neki, hogyan megy nálunk a lakásosztás... Felszínre hozom ezt az egész helyzetet, hogy derüljön ki az igazam. Ki fogom harcolni vagy sajtolni vagy nem is tudom, hogy fejezzem ki magam, valahogy legyűrni őket, hogy mégis legyen nekem igazam! Lássák, hogy nemcsak olyan könnyen megy az, ahogy ők éppen elképzelik, hogy hantázunk, ezresezünk meg ehhez hasonló.

Nem kap lakást, azt mondja.

Most már nem is kell.

Majd kaptok ti! ...

TIZENHARMADIK BESZÁMOLÓ

*Hősünk bogaras lesz, és senki sem érti,
hogy most miért búsul, ő maga sem*

A múltkor szóltak, hogy kiutálnak nekem egy háromszobás lakást, de nem értem, mi történhetett, mert nem is tudtam örvideni az egész helyzetnek.

Úgy éjfél fele volt, hallottuk, hogy kopogatnak az ajtón, szólítottak románul, hogy domnu Donki, domnu Donki. A feleségem meg volt ijedve, hogy a rendőrségtől, vagy ki tudja honnan keresnek, mert a flotáns még mindig nem volt megcsináltatva. Hát én el voltam aludva, félálomban voltam, amikor ajtót nyitottam, ott állt Szócs és a gondnoknő. Nem tudom, mit kerestek ezek éjféلكor az otthonban, elég az hozzá, hogy Szócs megkérdi:

- Maga az a Donki?

Még tette ott magát Szócs, hogy nem ismer!

- Igen, én vagyok - mondom neki.

Benéztek a szobába, szét akartak nézni, felgyújtottam nekik a villanyt, és azt mondja Szócs:

- Maga rég lakik itten?

Mintha nem tudná kívülről!

- Március elsejétől - mondom.

- Na, barátom - azt mondja -, van valami mondanivalóm.

- Tessék, mondja!

- Holnap feltétlenül jöjjön be hozzám az irodába, kell hogy beszéljünk valami nagyon fontosat négyszemközt.

- Jó - mondom -, de meg szabad kérdeznem, mi az a fontos?

- Hát csupán annyi egypár szóban vázolva, hogy meg akarom szabadítani ebből a pokolból.

- Rendben van, hány órákor menjek?

- Nyolc, fél kilenc felé.

- Köszönöm.

Délben mentem be a gyárba a gyerekekkel, hamarabb nem lehetett, a feleségem jött ki a munkából, és délutános voltam. Hát nem mondom, volt bennem... Úgy sikerült, hogy azelőtt találkoztam egy kollégámmal, három deci pálinkát megittam, de azért józanságot beszéltem. Bemegyek Szócsához, s azt mondja:

- Lehet magával beszélni normálisan?

- Miért, nem úgy nézek ki?

- Dehogyan... Na ide figyeljen, arról van szó, hogy valami lakást akarok adni magának, egy háromszobásat.

- Köszönöm szépen - mondom -, ha éppen arról van szó, kettővel is megelégszem.

- Nem, én ilyen adok magának! Elfogadja, vagy nem?

- Hát - mondom -, nekem talán jobb a kvartély vagy az otthon, azt hiszi?

- Meg van elégedve?

- Nem is tudom - mondom -, nem jön, hogy elhiggyem.

- Na, akkor jó - azt mondja -, vegye fel a kapcsolatokat Covaci Péterrel az öntödéből, még egyelőre ő lakik abban a lakásban, neki most adtunk négyszobásat, és ahogy elköltözik, maga megy a helyébe. Menjen ki hozzá, nézze meg a lakást, aztán eljön, és megmondja nekem, hogy tetszik-e, vagy sem, hogy tudjam megcsinálni a végleges papírmunkát.

Ezzel kimentem, a kapuban várt a feleségem, hogy mondjam meg neki is, hogyan intéződött a dolog. Neki az volt a véleménye, hogy biztos valami garzonlakást kapunk, ilyen szoba-konyhát. És ahogy meglát, azt mondja:

- Na, milyent adnak?

- Háromszobásat.

Hát ő úgy megörvendett neki, azt mondja:

- Háromszobásat?!

- Azt, de még én sem tudom, hogy milyen, nem láttam, de régi lakás lehet, régi blokkban, valaki most költözik el onnan, mert kapott újat, nagyobbat.

- Nem baj - azt mondja -, most már ne mind búslakodj, fogadjuk el, akármilyen, inkább kínlódunk mi rajta, rendbe hozzuk, mégiscsak különb, mint az otthon.

Megbeszéltem Covaci-csal, hogy másnap délelőtt kimegyek, ő akkor ért rá, úgyhogy a gyerekekkel mentem, a feleségem dolgozni volt. Akkor pillanatnyilag úgy három-négy perc alatt végignéztam a lakást, semmi különöset nem vettem észre.

Van egy kis előszobaszerűség, utána ajtó nincs, egyenesen a nagy szobába lehet lépni, amit ők konyhának használtak, mert konyha nincs, az csak egy másfél méternyi beugró rész, nincs fallal leválasztva. Akkor a nagy szoba túlsó falánál két ajtó van, azon keresztül lehet bemenni a két kicsi szobába, hát ezek nem olyan túlzottan nagyok, nyolc négyzetmétereseek. A fürdőszoba elég szűk, egy vécékagyló van benne és egy tusoló, fürdőkád és mosdókagyló nincs. A nagy szobából Covaci leválasztott egy kis részt, az a kamra, mert eredetileg nem építettek kamrát ezekhez a lakásokhoz. Ez a kis lyuk egy olyan nyolcvan négyzetcentis alapterületű, a padlótól a mennyezetig húzta a téglafalat, ajtaja van, szellőztetőnyílása a lépcsőház felé.

Amikor találkoztam a feleségemmel, kérdezte, hogy mi a helyzet, én meg mondom neki. Ő pedig hogy menjünk ki, menjünk ki. De ellentétes váltásban vagyunk, együtt nem lehet kimenni, mondom neki:

- Menj ki te a gyerekekkel, megadom a pontos címet.

- Hát én nő létemre hogy menjek oda? Még azt hiszik, hogy sürgősen ki akarjuk rakni őket onnan.

- Na - mondom -, akkor várjad meg te is a végét, és akkor majd meglátod!

Visszamentem Szőcshöz:

- Na, Donki - azt mondja -, mi a véleménye?

- Nekem bőven elég.

- Akkor csináljuk meg a papírokat?

- Tessék megcsinálni.

Aláírtam egy papírt, hogy elfogadom a lakást, és többet nem reklamálok, s akkor Szőcs azt mondta:

- Amikor elköltözik Covaci, mi értesítjük magát, kap egy papírt, azzal elmegy a lakáshivatalhoz, és ott megcsinálják magának a lakásszerződést.

- Rendben van, köszönöm szépen.

- Ne köszönje - azt mondja.

Aztán Covaci bejelentette nekem, hogy hamarosan költözik. Na, akkor szóba elegyedtünk így közelebről is, kérdeztem, mi hogyan megy ott, mert blokkban nem laktam. És elmagyarázott mindent, hogy van csendóra s a többi. Mondom neki:

- Ha esetleg van valami, amire magának nincs szüksége az új lakásban, hát én megvenném.

- Jó - azt mondja -, ott van például a csengőgomb, a csengő, és a kályha is eladó.

- Na, mondja az árát, én nem kezdek alkudozni.

- Hát a csengőt száznegyvenért vettem...

- Adok érte egy százast.

- Igen sok, elég egy ötvenes is.

- Covaci bácsi, én adok egy százast! S a kályha?

- Hogy őszintén megmondjam, háromszázért vettem a kályhát - azt mondja -, kettőért odaadom.

- Nem, én adok kettő-ötvenet!

Gondoltam, ne kelljen még szereltetni kályhát, a gázszerelő, ez, az úgyis többbe kerül.

- Jól van, Donki - azt mondja -, rendben van.

Egyik nap mondja aztán Covaci, hogy na, vasárnap költöznek. Jó, én is készülődtem már, összecsomagoltam a ruhaneműt, az apróságot. Vasárnap reggel hazavittük a gyereket a szüleimhez, hogy tudjunk majd nyugodtan költözni, az esti vonattal visszajöttünk. A feleségemnek olyan óriásian nagy vágya volt, hogy menjünk ki, nézzük meg a lakást legalább kívülről, ha nem is megyünk be. Na jó, legyen meg a kedve, menjünk. Felültünk a buszra, kimentünk, láttam, annyira örül, nem akartam elrontani az örömét, ő is kíváncsi volt, na. Mondom neki:

- Na gyere, menjünk fel.

Felmegyünk, hát akkor látom, hogy a csengőgomb le van szerelve, nincs kit keresni, a névtáblája is leszerelve. Kilép a szomszéd, és mondja, hogy Covaci-ék még tegnap délután elköltöztek, s azt üzeni nekem, hogy menjek ki hozzájuk a kulcs után.

Szóval, kilőtt velem szépen, nem mondta meg, hogy szombaton költözik, hogy lehessen én is jelen. Pedig valójában úgy lett volna szabályos és hivatalos az egész helyzet, hogy a költöztetésnél legyek én is jelen.

- Na - mondom a feleségemnek -, sajnós, nem láthatod meg most sem a lakást. Majd meglátod holnap, elhozom a kulcsot, és meglátod. Vagy holnapután vagy azután vagy ki tudja? Soha...

Egy kicsit zsémbelt, de mondtam aztán, hogy most már legyen türelemmel, és legyen elég a dünnögésből.

Elmentem Covaci új címére, bemegyek, s azt mondja:

- Ó, kolléga, megjött, megkapott?

- Meg - mondom. - S ha nem haragszik, a kulcsokért jöttem, mert maga elköltözött és elhozta a kulcsokat.

-Jó, rendben van, itt vannak a kulcsok, de egyet még magamnál tartok, mert el kell hoznunk a kályhát, az még ottmaradt.

- Hát a kályhát elviszi?

- A sógorom kérte, nekiadtam.

- Nagyon sajnálom az esetet - mondom -, már kezdtem arra gondolni, hogy ha odaköltözünk, annyi koplalás után végre főzhetünk mi is egy levest.

- Most már ne haragudjon, tudja, hogy van, a sógor az sógor, ha nem adom, megharagszik.

- Jó, én megértem, hogy megharagszik – mondom -, de amikor én kértem, a sógora még nem kérte.

- Igaz, de megmondom őszintén, az asszony csinálta az egészet, hagyjuk a fenébe.

Eljöttem a kulcsokkal, találkoztam a feleségemmel, kimentünk együtt a lakásba, kíváncsi voltam, vajon mit szól. Én sem láttam addig a lakást üresen. Hát nem azt mondom, hogy nem tetszett a feleségemnek, de...

Kezdtém mutogatni neki:

- Nézd meg te, az az ablak is hibás, itt meg hiányzik az ablaküveg, az ablakokról hiányoznak a zárok, nem lehet őket rendesen nyitni és csukni, a parkettlécek fel vannak jöve, ha az ember nekikezd rugdosódni, a parkettel kirúgja az ablakot...

- Ó, hagyj békét - azt mondja -, ne búsulj most már, valahogy rendbe rakjuk, inkább örvendj te is, hogy megvan!

Nagyon tetszett neki a lakás, mind nyüzsgött, rohangált benne, s azt mondja:

- Valahogy leragasztjuk azokat a parkettléceket, ne idegeskedj, lássalak már kacagni.

- Jó, akkor holnaptól kezdve nekifogunk itt a munkának.

- Jó, nekifogunk.

- Itt festeni kell ajtót, ablakot - mondom -, meszelni kell, mert ahogy elnézem, itt vagy tíz éve nem meszelték, s akárhogy is, frissüljön fel a lakás.

- Mi lenne, ha itt aludnánk - mondja a feleségem -, nehogy valaki átejtessen bennünket?

- Te, tényleg igazad van - mondom neki -, nem is kéne visszamenjünk az otthonba, ott úgylát lakat van az ajtón.

Azért gondoltam, hogy jó lesz ott aludni, mert többen figyelmeztettek, hogy ez egy olyan lakónegyed, ahol különben is sok az illegális lakó, tele van ezzel a vándornépséggel. Az egyik munkatársam ott lakik a közeli blokkban, és azt mondja:

- Ügyelj, Ákos, mert ha üresen hagyod a lakást, két óra alatt könnyen beköltözhetnek. Feltörnek az ajtót, és bepakolnak. Neked pedig öt-hat hónapba is belekerülhet, amíg kirakatod őket onnan. Ezek olyan hét-nyolc gyerekes családok, az utcára nem lehet kihajítani őket a törvény értelmében, előbb kell nekik kerítésnek más lakást.

- Jó, hogy szólsz - mondom.

- Akarsz festeni előbb?

- Igen.

- Na, vigyázz, valami bútort vagy limlomot vigyél rögtön oda, ha nem is költözől be rögtön, mert akkor már nem számít üres lakásnak, és a betörőket másképp ítélik meg.

Aztán még mások is mondták, hogy ez egy erősen veszélyes probléma ebben a negyedben, hát elhatároztuk, hogy már az első éjjel ott is alszunk.

Odavittünk néhány apróságot, a nagy szőnyeget és a díszpárnát. A nagy szőnyegen aludtunk, a díszpárnát odaadtam a feleségemnek, én meg leheveredtem, úgy ahogy tudtam, a parketre. Reggel, amikor felkeltünk, fáradtabbak voltunk, mint este, amikor lefeküdtünk, úgy megkínzott az a kemény parkett azon az egy szál szőnyegen.

Közben még áthordtuk az apróbb dolgainkat, vettünk festéket, elhívtam a komám, ő foglalkozik szobafestéssel, nekifogott a munkának. Hát egy jó hétbe telt, amíg rendbe rakta, le kellett mosni a falakat. Azelőtt nem rendes szobafestéssel volt festve, és az sehogy sem akart lejönni a szappanos létől, le kellett hogy kaparjam késsel. És akkor ki kellett javítani, a fal le volt verve, a sarkok különösen, a gyerekek eljátszották.

- Na - mondom a feleségemnek -, a fene hogy egye meg, vagy két hónapot felvesz, amíg rendbe tesszük.

A komám is hallotta, beleszólt:

- Te ne törődj semmivel, előbb-utóbb elrendezzük, s akkor legalább a tied, nem háborgat senki. Ne mind idegeskedj, és ne búslakodj már annyit!

Hát ez a Covaci nem hogy elvitte a csengőt és a csengőgombot, pedig megegyeztünk, hogy megveszem, hanem olyan mélyről vágta le a csengőgomb vezetékeit, vagyis a drótszalakat, hogy vagy jó két órát kínlódtam, amíg a falat kivéstem, és megkaptam a szalakat, mert tőből levágta vagy kitépte. Kitoldtam, aztán összejártam az egész várost, nem kaptam csengőgombot. Egy munkatársam szerzett végül is két üveg sörért.

Csengőt én készítettem saját erőmből, tekerceseltem hozzá trafót, sikerült is minden, nem melegszik egyáltalán.

Még a biztosítékpátronokat is mind elvitték, vettem újakat, mert a törvény értelmében tilos ezeket drótszálakkal helyettesíteni.

De a legnagyobb difi nem itten volt.

A feleségem nem tudom, allergiás vagy mi a fene a bogarakra, amik a lakásban tartózkodnak, egész éjszaka kellett hogy égessük az éjjelilámpát ott a szőnyegen. Első este, amikor ott aludtunk, egyszer felgyújtom a villanyt, hát kezdtek előjönni. Ez a ruszni, vagy hogy mondják ennek az utálatos bogárnak, olyan rozsdás színe van. Van svábbogár is szerencsére, hogy legyen változatos. A feleségem elkezdett jajgatni.

- Ne törődj velük - mondom neki.

- De hátha rám mászik, én félek tőlük.

- Na - mondom -, égvé hagyjuk az éjjelilámpát, feküdj le, és végezd a dolgodat!

Hát egész éjszaka majdnem semmit nem pihentünk, a feleségem egyáltalán semmit nem aludt, ő leste a bogarakat. Mikor meglátott egyet szaladgálni körbe a szegőléc mellett, ő már ült fel.

- Öld meg - azt mondja -, nézd meg, már megint jön errefelé!

Ezzel foglalkoztam egész éjszaka.

- Na - mondom a feleségemnek -, te azért ne búsulj, hogy van bogár a lakásban, ezt ki lehet irtani.

- Mivel?

- Vannak ilyen rovarirtó szerek, jól beadagolok nekik, becsukjuk az ajtókat, ablakokat, egy napig nem jövünk erre, biztos, hogy végük lesz.

Másnap vettem rovarirtót, megvártam, hogy legyen kész a meszelés, becsuktunk ajtót, ablakot, és körbe a szegőléceknél, ahol a repedések vannak, mind a két dobozzal befecskenedeztem nekik. A legnagyobb mértékben a fürdőben voltak, beszéltem a kollégáimmal, azt mondták, náluk is van, és hogy a vezetékeken jön fel, szereti a nedvességet, és az ételhez is fel szokott jutni.

Mikor permeteztem őket, akkor pillanatnyilag tűntek is el, láttam, hogy megkínozta őket az a vegyszer, mondom a feleségemnek:

- Ne búsulj, mert többet itt nem lesz semmi.

- Vajon?

- Majd meglátod két-három nap múlva.

Tényleg, annyira eltűntek, egy része kipusztult, amelyiket direkt elkaptam, más része pedig elmenekült.

Eltelt egy jó hét, közben volt ajtófestés, ablakfestés, gondoltam, először rakjam teljesen rendbe a lakást, utána költözünk. Hát megint veszem észre, hogy kezdenek járkálni ezek a férgek. A feleségem felförmedt:

- Na, jól elintézted őket!

- Hát - mondom neki -, én mit tudjak csinálni, ha előjöttek megint?

- Ne búsulj - azt mondja -, majd ha az ágyban alszunk, nem fognak zavarni, az ágy alatt mind mászkálhatnak.

- Dehogymászkálhatnak!... Na, nem baj, még veszek két dobozzal, és biztos kimennek.

Még vettem két doboz vegyszert, és az egyiket mind a vécé köré fecskendeztem.

Máskülönben a vécében volt valami különös szag. Mikor először voltam lakásnézőben, és oda benéztem, már akkor éreztem, hogy van valami különösen nehéz szag, olyan izzadságszagféleség, pontosan nem tudtam kideríteni...

És hogy odaköltöztünk ideiglenesen, hát vettem a slagot, szépen felmostam az egészet, és felsúroltam egy súrolókefével. Hát a vécékagyló mögül egy csomó nőies dolog kimosódott... Jó, három nő volt a lakásban, két fiatal férjhezadó lány s az anyjuk, de mondom a feleségemnek:

- A csillagát, három fehérnép volt a háznál, és nézd meg miket mosok ki!

- Biztos nem akarták a kagylóba dugni, nehogy elduguljon.

- Legalább akkor annyira gondoltak volna, hogy beköltözik majd ide az a hülye, a másik, az biztos fog takarítani, mert mindenki úgy csinál, ha valahova költözik, és megkapja ottan, milyen véleménnyel lesz rólunk? ... Na, ne haragudj - mondom a feleségemnek -, de én erre allergiás vagyok, vedd szépen a személtlapátot és intézd el!

Én a munkám befejeztem, amikor megláttam, miket mosok ki.

Na, akkor jöttek ki először a svábbogarak, mondom a feleségemnek:

- Na, jól nézünk ki, svábbogarunk is van, most már tényleg el vagyunk látva. Jó bogarasak lettünk!... De azért te ne búsulj, mert látom, hogy felül a szellőztetőnek nagy lyukú szitája van, én oda teszek nájlonszitát, hogy ott se tudjanak bejönni.

Amikor Covaci költözött el, levette a küszöböt is, nem fértek ki a bútorjai, azt a léceket sem rakták vissza. Ez alatt ott is sok bogár bemászhatott. Hamar raktam oda küszöböt.

Aztán rájöttem egy érdekes dologra. Szereztem acetont, annak sokkal nehezebb szaga van, mint a rovarirtónak, és egy ilyen rusznibogáron kipróbáltam. Cseppentettem rá egyet, és körülbelül fél perc alatt végzett vele. Na, akkor tollseprűvel engedtem be nekik a szegőléc melletti repedésekbe, úgy menekültek, olyant életemben nem láttam. Ketten a feleségemmel kergettük őket, mint amikor a pillangókat vadásszák. Másnap reggel mind hanyatt voltak, és még integettek, hogy megyünk a másvilágra. Összegyült egy személtlapátra való ilyen mocsok féreg.

- Na - mondja a feleségem -, hagyd el, ne búsulj, a nagyját kiszedtük, most már tudod a módját, még szerzel acetont, és biztos kipusztulnak!

Közben rájöttem, hogy a kamra szellőztetőnyílásán is bejöhetnek, mert ott lyukas téglaván, oda is számítok nájlonszitát tenni, azon biztos nem jön be. Hát én nem hagyok békét nekik, addig üldözöm őket, amíg ők pusztulnak el, vagy én!

Kiderült, hogy van egy ismerősünk a blokkban, épp a mi lépcsőházunkban, az mondta, hogy a közvetlenül mellettünk levő család, a Csáki nevezetűek terjesztik az egészet, náluk rengeteg van. Fiatal az asszony, három gyereke van, ő nem dolgozik,

csak a férje, a férje idegbeteg, és azt mondják, nagyon rendetlen a fehérnép. Sokszor viszi a gyereket a gyerekkocsiban, és marékszámra hullnak ki a svábbogarak a kocsiból.

És akkor hallottam, hogy velünk szemben lakik egy nyolcvanhárom éves vénasszony, hát az alig tud mozogni, azt mondják, nála hemzsegek az ilyesmik, annyi bogár van nála, mint a falun a házinyulak az istállóban.

Ez azért rossz dolog, mert az ember hiába pusztítja, bejönnek a szomszédoktól, annyi nyílást meg repedést kapnak maguknak. De hát én elintézem a bajukat, ezért nem fogok annyit idegeskedni. Megmondtam a feleségemnek:

- Engem egy olyan bogár nem zavar, legfennebb az ételbe ne essen bele, mert ha meglátom, hát abban a pillanatban vége, utolsót imádkozott!

A másik meg, hogy a vécékagyló teljesen tönkre van menve. Ráakódott az a vizeletkő, próbáltuk súrolókefével, drótkefével, azzal se megy le. Ez is valami különös szagot áraszt. Így is, úgy is muszáj vegyünk egy kagylót, mert ezzel nem tudom, mit csináljak, el van valahol törve, a csavarral nem lehet lerögzíteni, amikor az ember ráül, hogy végezze a dolgát, hát gondolja magát, hogy egy rossz repülőgépen van, hol jobbra, hol balra dől rajta. A fedele is tönkre van menve, a lefolyója el volt dugulva, azt is kimostam, onnan haját bogszámra, marékszámra lehetett kiszedni, meg hajcsatot, nájlontharisnyát, hogy a többit ne mondjam.

Szerintem ezeknél a Covaci-éknál takarítás nem volt.

A szomszédok is mondták, hogy ez az asszony olyan tisztának tartotta magát, hogy óriási, de ők tíz év alatt egyszer sem látták szőnyeget levinni, nem tudni, hol porolta, hol rázta ki.

Na, egyik nap mondják a lakók, hogy amíg mi munkában voltunk, jártak ott valakik és érdeklődtek, hogy mi hol vagyunk. Érdekes, hogy ezek az emberek, akik rá vannak utalva s ilyesmikben járnak, hogy valahogy beköltözzenek, ezek pontosan informáltatják magukat. És a szomszédaim mondták, hogy a régi lakó elköltözött, az új lakó meg munkában van. Erre azt mondták az illetők, hogy ők úgy tudják, a lakás üres, és nekik szükségük van rá. A szomszédaim persze mondták, hogy én már be vagyok költözve, odahordtam bizonyos dolgaimat. Akkor lemondtak.

S két nap múlva ez a család vagy hat purdéval beköltözött a mellettünk levő blokk egyik üres lakásába, feltörték az ajtót, és kész. Aki oda kellett volna hogy költözzön, most járhatja azt, amit én jártam volna, ha nem igyekszem gyorsan oda a bazáraimmal.

Nehogy megjárjuk mi is, mondom a feleségemnek:

- Te, most már tényleg túl kellene költöznünk, nehogy valaki mégis levaduljon, és egyszer, amikor megyünk oda, más fogadjon a lakásban minket.

- Jó - azt mondja -, ha akarod, beszélek a kollégáimmal, hogy jöjjenek segíteni, és pillanatok alatt túldobjuk, amink van.

- Na, hadd el, ezt a problémát intézem én.

Bemegyek a gyárba, beszélek a kollégáimmal, szólok az egyiknek, szólok a másiknak, mindegyiknek problémája volt. Java részük ellentétes váltásban dolgozik a feleségével, nem hagyhatják egyedül a gyereket. Jó, megértem.

Szóltam a komámnak, vannak valami rokonai, ismerősei, jó szipis pasasok, gondoltam, ezekkel meg tudok egyezni. S mondom nekik a napot, hogy mikor jöjjenek. Jó, jönnek.

Éjszakás voltam, előbb hazamentem, nem akartam kocsit taxálni addig, amíg nem jönnek az emberek. Hát jól számítottam, mert csak a komám jött el, ketten voltunk férfiak.

- Ne haragudj - mondom neki -, de ketten itt nincs mit csináljunk. Amikor hoztuk fel a kanapét, hatan cipeltük, és óriási nehéz volt.

- Jó, még várunk.

Vártunk, a többi tag nem jelentkezett. Közben már megvettünk valami pálinkát, költözéskor az ember mindig vesz. Meg egy kis harapnivalót, hideg felvágottat, sört, pálinkát.

- Na - mondom a komámnak -, amíg ezek jönnek, megiszunk egy pohár pálinkát.

- Jó.

Elbeszélgettünk, eljött tizenkettő, mondom a komámnak

- Többet nem tartok fenn, ezek úgyse jönnek.

És megittuk az egész liter pálinkát.

Akkor megint megbeszéltük a dolgot egy másik alkalomra. Találkoztam velük, mondták, hogy problémák jöttek közbe, az egyik megbetegedett, a másik megrészegett, a harmadik nem józanodott ki. Azt mondták, most biztos jönnek.

Aztán megint ketten maradtunk a komámmal, megint kettesben iddögáltunk. Közben a feleségem egyre jobban idegeskedett, nehogy valaki beköltözzön a lakásba.

Megbeszéltük harmadjára is, hátha mégis valamelyik el tud jönni. Mondom a komámnak:

- Nézz ide, ez a harmadik eset, ha a többiek nem is jönnek, te gyere ki, veled leszünk ketten, és elmegyek a közeli építőtelepre, ott jövő-menő embert mindig lehet kapni eleget. Megmondom, né, ha szabad egy órára, adok egy százast. Egye fene!

- Ez a legjobb - azt mondja -, egy ezeridegennel sokszor jobban lehet értekezni, mint egy ismerőssel.

A komám megint kijött, az ismerősei megint nem jöttek. Le akartam menni az építőtelepre, és akkor a folyosó egyik szobájából kilép egy fiú, és azt kérdi:

- Költözni akarnak?

- Igen.

Hát nekik vásott a foguk az én szobámra, mert rendbe volt téve, és azt mondja:

- Itthon van még három szobatársam, mi segítünk.

- Jó - mondom -, ha arról van szó, én elfogadom, és nem kívánom ingyen, megfizetem.

Jöttek is, mondtam a feleségemnek, ültesse le őket, kínálja meg hidegfelvágottal, pálinkával, én addig elszaladok, nézzem meg, kapok-e kocsit. De ne hordjanak le semmit az udvarra, a végén nem lesz kocsit, s akkor aludhatunk az udvaron a kanapén.

Kijöttem a városba a tehertaxik forgalomirányítójához, mondom a nőnek:

- Kaphatnék egy kocsit? Egy háromtonnásra lenne szükségem.

S annyira felpattant, azt mondja:

- Maga álmodik, hol látott háromtonnás tehertaxit?!

Itt a városban. Gyakran láttam.

- Nekünk nincs, csak öttonnásunk és egytonnásunk. Mije van?

Pillanatnyilag elmagyaráztam, milyen bútordarabjaim vannak, s azt mondja, nyugodtan elég az egytonnás.

- Hát akkor kérek egy egytonnást!

- Az nem olyan egyszerű, az attól függ, hogy a sofőr belemegy-e a témába!

- Hát - mondom -, nem itt lehet megrendelni azt a bizonyos kocsit? Itt kint azt írja, hogy tehertaxi-forgalomirányító.

- Maga ne okoskodjon, mert a rendelést a sofőr veszi fel.

- Akkor teljesen fölösleges egy embert lefoglalni azzal, hogy itt üljön és piszkálja a körmét, ha nekem kell mennem kocsit keresni, sofőrt keresni.

Aztán otthagytam, mert észrevettem, hogy éppen bejött egy kocsit, hamar ki a sofőrhez, éppen indított is, indult volna tovább az útjára. Na, megegyeztem vele, hogy miután azt a fuvart megcsinálja, kijön hozzám, adtam neki egy százast előlegbe, hamar fel egy buszra, s mondom a kollégáknak, siessünk, hordjuk le, jön a kocsit.

A fiúk eljöttek oda túl is felhordani a dolgokat, közben a feleségemet elküldtem még egy liter pálinkáért. Húsz perc alatt mindent felhordtunk. Tizenkét órára meg volt játszodva minden. Mondom a fiúknak:

- Na, üljetek le, egyetek, igyatok, mi is kell menjünk délután dolgozni.

Adtam egy-egy huszonötöst mindegyiknek, és a volt szobám lakatkulcsát, a sofőrnek egy ötvenest, meg voltak elégedve.

Következő nap megkerestük a bútorok helyét, a nagy szobát berendeztük, a két kicsi még üres.

Elintéztem az iratokat, minden helyre lefizettem a garanciaösszeget, a villanyosokhoz, a gázosokhoz, a lakószövetséghez, úgyhogy ez az ügy nagyjából intéződött.

Amikor a munkatársaim tudomást szereztek róla, hogy kaptam lakást, hát a legtöbben csodálkoztak, hogyan kaptam háromszobásat, amikor csak egy gyerek van.

- Hát - mondom nekik -, én is csodálkozom, azon is csodálkozom, hogyan kaptam egyáltalán lakást, mert azt mondták, az idén nem lehet. Különben nem olyan veszélyesen nagyok a szobák, hogy ne lehessen uralni, az egyik szoba lényegében konyha.

Java részük benne volt mégis, nem irigyelte, azt mondja az egyik:

- Na, Ákos, most már ne törődj semmivel és senkivel, és itt többet ne szomorkodj. Szép lassan bebútorozod, nem kell egyszerre mindennek nekiugrani. Tudod, hogy te laksz benne, te fizeted, csend van, amit eszel, azt eszel, senkivel semmi közöd. Na, ne búsulj, fel a fejjel!

Közben amikor otthon jártam a szüleimnél, mondtam nekik is, hogy befutott valami véletlen dolog. Ők is el voltak hülve, amikor mondtam, hogy hámoszobás. Velük is elbeszélgettem a dolgot, megkérdeztem a véleményüket:

- Mit szólnak, fogadjuk el?

- Hát mennyit kell ott összesen fizetni – kérdezte édesapám -, mennyi az a lakbér s a fogyasztás, minden?

- Körülbelül olyan havi négyszáz-négyszázötven lej.

- Na - azt mondja -, két keresetből az nem éppen olyan veszélyes. Fiam, lényegében el kell fogadni. S ne búslakodj, amíg fizetitek, a tiétek, csak családi megértés legyen.

Aztán a blokkban kezdtem megismerni a szomszédaimat, mondtam, hogy akadt ismerős, akivel lehetne barátkozni; jártam benn náluk, rendesek, nagyon szép a lakásuk, sok perzsájuk van, mondom a férfinak:

- Na, Jóska, látom, ti jobban álltok, mint én.

- Ne búsulj - azt mondja -, amikor idejöttünk, nekünk is alig volt ahol aludni. Nyolc év alatt harácsolunk össze mindent. Ne búsulj, mire nyolc évet letöltesz itten, annyit biztos tudsz spórolni magadnak, hogy mindezt megvegyed.

- Csak egészség lenne.

- Mit hülyéskedsz, nem úgy nézel ki, mint egy beteg! Biztos csak egy kicsit elfáradtál - azt mondja -, azért vagy ilyen savanyú.

Elbeszélgettünk ottan, ittunk egy jót...

Felmentem, mondom a feleségemnek, mire kell itt ügyelni, mire hívták fel Jóskáék a figyelmem:

- Itt a blokkban nem kell házibarátot tartani. Nem féltékenység miatt, csak megkezdődik a kölcsönkérés, nem kell senkit rákapatni az ilyesmire. Ahogy van, úgy van nekünk, úgy esszük meg az ételt, ahogy kijön, ne járj kölcsönkérni te se. Marisékhoz, ha akarsz, lemehetsz, beszéltem a férjével, Jóskával, nincs kifogásom ellenük, becsületes emberek, jó családi élet van, látom a gyerekekről is, köszönnek mindig előre... Nekünk most olyan periódus jön, hogy spórolni kellene, nem még potyára kölcsönözni másoknak, s aztán nem tudják megadni.

- Jó - azt mondja -, megértettem.

Egyik délután a lépcsőházban beszélgettem valakivel, rá akartam gyújtani, kilép a szomszédasszony, hogy ad ő tüzet, és odatartotta a gyújtóját. Megköszöntem, de nem álltam szóba vele, ez az, amelyiknek a gyerekkocsija svábbogárfészek. Mondom a feleségemnek.

- Nehogy az istenért szóba állj vele, mert idekapnak, elmegy vásárolni, idehozza mind a három gyerekét a fejemre, akkor még ügyeljem azt is, plusz az enyémet, készülök munkába, akkor hova dobjam ki őket?

Na, ezt is megértette.

Az egyik este azon mind gondolkoztam, hogy most már bele kéne jönni abba az úgynevezett családi életbe.

Mert szóval, most ősz elejére itt vagyunk ebben a lakásban, de olyan na, mintha nem az enyém volna.

Ennyi az egész.

TIZENNEGYEDIK BESZÁMOLÓ

*Újabb csekélységnek tűnő jelenségekről,
melyek ismét erősen rázogatóják Donki Ákos
zavart lelkiületét*

Mostanában úgy el szoktam gondolkozni és elbarangolni az élet kérdéseiben meg amik velem történtek, és valahogy olyan ideges leszek, nem is tudom...

Abban az otthonban március elsejétől augusztusig laktunk, hát egyebet nem mondhatok, csak annyit, hogy idegileg óriásian kikészültem. Az az ordibálás, az a rendetlenség meg azok a bizonyos közbejövetelek, a nemi erőszakok, és olyan volt az egész, mintha zárkában laktam volna, úgy éreztem magam. Na, lényegtelen...

Nézem ezt az üres lakást, hát az a bútor három négy hónapra belül feltétlenül ki kell hogy jöjjön, valahogy egy annyi pénzt ki kell erre csikarni, hogy a részletvásárlást tudjam elindítani. Valami pénzünk volt lespórolva, de hát ennyi garanciabefizetéssel s ennyi költözködéssel több mint ezer lejem elment, beleszámítva a hidegfelvágottat s az italt, meg hogy háromszor próbálkoztunk, és közben a pálinkát háromszor megittuk, mert jólesett. Ami kicsi pénzünk volt, az elment, maradt jelen pillanatban vagy ötszáz lej, és éppen mondtam a feleségemnek, hogy előlegkor mindig be kell tennünk négyet, fizetéskor ötöt, gyűljön össze valahogy az a háromezer lej, amivel el lehet indulni.

A parkettet is meg kell javíttatnom, nagyon mocskos. Próbáltam felcsiszolni, nem megy, a parkettes azt mondta, újat kell rakni, mert ha a csiszológéppel rámege erre, akkor felszedi az összes lécet, ezek mind mozognak.

A fürdőben meg feltétlenül fel kell rakjak egy mosdókagylót, az nagyon fontos. Már meg is vettem, megcsináltam az állványát, csak nem tudom azt a pillanatot, amikor lehet zakatolni a blokkban, mert csendóra van, és valahogy szégyellem. Téglát kell vágni hidegvágóval s a többi. Kérdeztem a blokkfelelős nénit, mégis mi a véleménye, né, mit akarok csinálni. Azt mondta, szóljak neki, amikor hozzá akarok fogni, és ha valaki valamit mondana a zaj miatt, csak küldjem hozzá, mert ő megengedi nekem, hogy kalapáljak. Úgyhogy legközelebb fel fogom rakni ezt is.

A szüleim még nem voltak a lakásban, úgy egyeztünk meg, hogy amíg nem lesz bútor, ne jöjjenek. Majd ha apámnak lesz egy szabad napja, akkor itt ülnek két-három napot, s elmegyünk az állatkertbe, mert édesapám még nem volt állatkertben, vagy elmegyünk a fürdőtelepre, mert még ott sem volt, hát neki, mint falusi ember, mi keresnivalója lett volna az állatkertben vagy a strandon? Vagy elmegyünk valahova egy vendéglőbe sörözni egyet. Azt mondta, valahogy annyi pénzt összehoz, hogy szétnézzünk egy cseppet itt a városban. Vagy lehet, veszünk egy láda sört, hazaviszük hozzám, hátha kapunk egy kis húst is, majd meglátjuk, nekik sem árt egy kis kiruccanás...

Tényleg, be kell látnom, hogy nekik is nehéz volt, mert édesapám fogságban volt a Szovjetunióban, ahogy ő magyarázta, amikor hazajött harmincévesen, az édesanyja meghalt, az édesapja öreg volt, egyedül kellett készülnie az életre. Aztán a saját kezével, a két karjából annyit megszerzett, hogy megvette a házhelyet, utána megnősült, mikor már volt annyi ruhája is. Mert akkor még megnézték az embert ilyen szempontból, hogy

hány alsóneműje van, mit tudom én, mi. Utána építették azt a házat, még évekig laktak az anyósáéknál, ráadásul. Bizony, elég nehéz volt nekik is, ott sem volt semmi támasz.

S látom, hogy az ember dolgozik egy életen keresztül, és mire befejezné, amit kitűzött, azt a kicsit, hát már meg van vénülve...

De a csillagát neki, vannak szerencsés emberek is! A múltkor keresztelő volt a szomszédban, s többek között itt volt az olasz pasas is. Na, ez az olasz ide jár húsért a vágóhídra, saját pénzével vásárolja meg, Milánóban van két mézárszékje, ami szintén saját, ő tartja fenn. Minden két hétben egyszer fordul, és ameddig a rakodás végbemegy, itt szokott ülni a földszinti fehérnépnél. Annak három gyereke van az olasztól, az tömi a nőt pénzzel gyereknevelés és családfenntartás címén. A nő a szállóban dolgozott, valami bárosnő vagy miszternő vagy mi az ördög volt, ott jöttek össze, úgy jöttek aztán a gyerekek.

Szóval, itt Csákiéknál volt a keresztelő, ez a fehérnép keresztelte meg az ideiglenes olasz férje. Egész éjjel zenebona volt, időközönként megébredtünk arra, hogy hát úgy dobogtatnak. Hogy milyen táncot jártak, én nem tudom, de erősen különös lehetett így a taktusból kivéve, az se csárdás nem volt, se valami mai modern tánc, tudja az ördög, lehet, mint a részeg emberek.

Reggel láttam a palit, amikor kitántorgott onnan, össze voltak veszve a fehérnéppel. Éppen valami virág után akartam nézni, hogy legyen a szobámban, s akkor láttam, hogy az olasz be akarna menni a nőhöz, az meg nem engedi. Ahogy kivettem, a fehérnép kirúgott rá, mert a pasas berúgott. Aztán előbb-utóbb csak beengedte, hát hogy ne engedné be azért a pénzért! ...

Nagyjából ismernek már a lakók, hallottam egy érdekes dolgot, hogy a közeljövőben lesz valami lépcsőházfelelős-választás, és engem akarnak elkapni, mert hát köszönök mindenkinek, barátságos vagyok, népszerű meg ehhez hasonló.

Sajnos, itt nincs szerencsénk, nekem elég volt az egészségből. Nekem most szükségem van egy kis pihenésre, hogy kihenyéljem azokat a fáradt pillanatokot, amiken keresztülmentem.

Itt még megjegyezném, hogy amióta itt lakunk, megkezdve a földszinttől egészen a harmadik emeletig, jelen pillanatig tizenhat égőt cseréltem itt is. Huszonötös égőket vettem, mert a lépcsőházi szabály előírja a maximálisan negyvenes égőt, nagyobbakat nem szabad használni. Na, hogy beilleszkedjek abba a bizonyos spórolási határba, hogy mégis, nemzetgazdasági szempontból legyen valami előnyünk is, és valamit tegyünk mi is ezért a társadalomért, szóval, én úgy gondoltam, hogy negyvenes helyett jó lesz a huszonötös is. Este vettem a hokedlit, lementem a lépcsőházba, és kicseréltem az összes kiegészítőket.

Én jót akarok, s akkor még utóhangokat hallottam, hogy magamnak kivettem a nagyobb égőt, és tettem helyette kicsit. Meg éppen a második emeleten, ahol lakom, kilépett az idős néni, és jól lekapott, hogy nem szégyellem magam, kiveszem a jó égőt s teszek rosszat. Hát lényegében nem volt miért szégyelljem magam, mert hibás nem voltam, mondom a néninek:

- Tessék megnézni, itt a rossz, most teszem be a jót, tessék felkapcsolni, és mindjárt kigyúl az égő.

Amikor kigyúlt, azt mondja:

- Hát tényleg, na, milyen jó, hogy most már az én ajtóm előtt is van világosság, és ki lehet kukucskálni a lyukon.

Éppen eléggé felmérgesített, de nem annyira, hogy megbosszuljam magam, mert egész nyugodtan nekifoghatnák, és ezeket az égőket kicsavarhatnám a foglalatból és összetörhetném az egészet. Még szerencsére nem vagyok annyira érzékeny ember, sőt otthagytam az égőket, mert a saját érdekünk, hogy ne gyalogoljunk fel sötétben a huszadik század alkonyán, valahogy az egy olyan undorító eset lenne. Valójában így áll a helyzet.

Én megértem, hogy most mindenhol spórolási korszak van, de ha az ember kilép a blokkból az utcára, hirtelen azt sem tudja, hogy merre vegye az útját, itt is sötét, túl is sötét, amott is sötét. Különösen ha női személy, ahogy a feleségem mondja, hát lényegében azt sem tudja, hogy minek vagy kinek megy neki.

És az mondható, hogy ebben az esetben gazdaságtalanul használják ki az illetékesek ezt a bizonyos spórolást. Mert bizonyos utcasarkokon, ahol tényleg szükség volna a megvilágításra, óriási veszélyes az a hely, hát éppen ott hiányoznak az égők. Ahol pedig nem volna olyan nagyon muszáj, kettő is ég egymás mellett.

Ezek mind olyan csekély dolgoknak vehetők, melyekre viszont valójában fel kellene figyelniük az illetékeseknek.

Itt van ez a másik, a közszállítás, ez a személyszállítás, nálunk valahogy úgy néz ki, mint egy bizonyos cirkusz, egy olyan rossz humorú cirkusz. A múltkor a gyerekekkel egy és egy negyed órát vártunk, amíg megjelent a busz, ez olyan este nyolc óra körül lehetett, mentem, hogy adjam át a gyereket a feleségemnek, ő jött ki, én mentem éjszakai váltásba. S egy nő, valószínűleg ismerőse lehetett, odalép a sofőrhez, és azt mondja:

- Ne haragudj, de miért jártok ilyen ritkán?

- Hát ide figyelj - mondja neki a sofőr -, lényegében csak hárman vagyunk a vonalon.

- És körülbelül mikor jössz majd visszafele?

- Hát én már nem jövök ma este többet, mert én nem akarom az életemet a közműveknél tönkretenni. Nekem elég volt, ezzel a fordulóval mára befejeztem.

- S a másik kettővel mi lesz, amelyik a vonalon marad? - kérdi a nőszemély.

- A bátrabbik lelép utánam, mert ő sem hülye még egészen, hogy ha én leléptem, akkor ő maradjon.

- Akkor ki marad a vonalon?

- A félős.

- S a félős meddig jár?

- Ameddig nem fél.

Tulajdonképpen tizenkettőig kellene hogy járjanak, mi lesz az utasokkal, ha ezek sorra mind hamarabb lelépnek?

- Hát a városban van elég taxi - azt mondja a buszsofőr -, és hazamennek azzal.

Most már nem tudom, hogy munkásembernek lényegében futja-e a zsebe taxira!

És a hiba nem itten van valójában, szerintem nem a sofőröknél. Mert a sofőr éppen olyan munkás, mint én, vagyis olyan kellene hogy legyen. Szerintem a hiba ott van, ahol nem is gondolják, a gyökérnél. És a gyökér a vezetőség, kezdődik az igazgatónál. Ha az igazgató olyan ember volna, hogy marokba fogná a dolgokat, ilyesmi nem történhetne meg. Ha volna egy olyan jó marokbafogó ember... Mert ha a sofőrök a saját fejük után járnak, hová jutunk?

A sofőr azt mondja, hogy neki fáj a rózsája meg ehhez hasonló, hogy az utasok várnak. De mit szóljon a munkás, aki hajnalban fél ötkor kimegy a buszmegállóba, és télen vacoghat is fél hatig, hatig, amíg megjelenik az első autóbusz, vagy ahogy egyszer velem is megtörtént, hogy öttől vártam negyed hétig.

És ha most feltesszük a kérdést vállalati szinten, hogy az ember késik két-három percet a munkából, hát akkor ki a hibás? Egyszer velem is megtörtént, sajnos, hogy késtem három percet, és akkor odamentem, és szóltam a mérnöknek:

- Mérnök úr, ez valójában nem az én hibám, a busz késett, és megkérem, hogy ezt a bizonyos három percet pótolhassam be, egy teljes órát dolgozok miatta.

- Nem lehet - azt mondja -, a késés miatt levágjuk egy óráját, és nem lehet bepótolni.

Hát akkor valójában úgy kellett volna tegyek, hogy hat óra három perctől ne dolgozzak hétig, ha már levágta az órát. De volt annyi önérzék bennem, hogy hat óra tíz perckor nekifogtam, és végeztem a dolgomat.

Akkor délben mennék haza, felszállok a buszra, nem vettem észre semmi különöset, közben a sofőr kitette a táblát, hogy defektes, és visszavonul a garázsba, félúton lehajigálta az embereket, és azt mondta, hogy akinek nem tetszik, máskor ne üljön fel.

Na, megint felidegesítettem magam, s nem kéne, s itt van az a dolog, amit meg akarok említeni: az utóbbi időben szükségét éreztem annak, hogy tényleg elmenjek egy specialistához, egy orvoshoz.

És hogy miért?

Megmondom. Elsősorban arra gondoltam, hogy talán amiatt van az egész, hogy rengeteg a rossz fogam, de... Igaz, ez is nagyon sokat közbejátszik úgy a szívnél, mint az idegrendszerénél, de valami olyasmiket vettem észre, hogy...

Na, nem hogy veszekedjek a családban, sőt én a családi életemről pillanatnyilag nem panaszkodhatok. A kollégáim viszont nagyon sokan mondják, hogy fiatalon nősültek, egy-két év után megbánták. Lehet, ők nem figyelték meg, merre lépnek, jobbra vagy balra, előre mennek-e vagy hátra, mert van ilyen eset.

Mondom, nálunk probléma ilyen szempontból nincs, megértjük egymást. Nem azt mondom, hogy már nem szeretjük egymást, ahhoz igen fiatalok vagyunk, hogy valami különös történjen a családban. Nemcsak a szeretet, még a szerelem is mindig megvan. Ez kell is, ez egy nélkülözhetetlen dolog hároméves házasságnál. Az ember hazamegy a munkából, megcsókolja a gyereket, aztán megcsókolja a feleségét is.

Nem tudom, más hogy érzi magát, nekem valahogy a gyerek az elsőbrangú, mint a feleségem, ez nálunk így dől el. Betöltötte a két évet, nemrég felvették a bölcsődébe, hogy már van városi buletinem. Hát nagyon édes mindenesetre, meg vagyok vele elégedve. A kórházban az orvos elszólta magát egyszer annak idején, hogy a betegségből valami nyomok fognak visszamaradni, hallászavar, beszédzavar vagy

látászavar elő szoktak állni. S érdekes, hogy jelen pillanatig semmi különös nem jelentkezett, sőt nagyon folyékonyan beszél, jól összerakja a szavakat, hogy megfeleljen a mondatnak. Egy zavara van, mert ha megkérdem tőle:

- Jössz te is velem?

- Menyek te is - azt mondja.

De kétéves gyermektől nem lehet még mást elvárni.

Magyaráz ő sok mindent, s amikor játszik, megfigyelem, hogy mire képes. Hát a kocsikat és a babákat nagyon szereti, mind szétszedi őket. Ha észreveszi, hogy nem foglalkozik vele senki, akkor rögtön szól:

- Tátá, nézd meg, hogy játszok!

- Jó, ügyes vagy, gyere fürödni!

Berakom a teknőbe, viszem neki a műanyag halait, ott a vízben pancsol velük, s azt mondja:

- Gyere, játszodj te is!

Nekifogok játszani, lökdösöm ott neki a halakat, azt mondja:

- Anyuka hol van?

- Dolgozik.

- De anyuka hol van?

- Dolgozik!

- De hol?

- A gyárban.

- Mit csinál?

- Dolgozik.

- De mit dolgozik?

- Kalapál.

Mit mondjak egyebet neki, hiába magyaráznom, hogy ott szereli a szalagon a munkadarabokat, mert ezt úgyse értené meg.

Aztán hazajött a feleségem, adta neki oda a kalapácsot, és azt mondja:

- Mámá, kalapáljál!

- Mit kalapáljak? - mondja a feleségem csodálkozva.

- Kalapálj egy kicsit - mondom neki -, mert azt mondtam, hogy te a gyárban kalapálsz.

Na, akkor elvette, kettőt koppintott, s a gyerek kacagta.

Mesélni is tud már, van az a mese, hogy a *Piroska és a farkas*, aztán elkezd:

- Volt, hol nem volt, Piroska. S akkor volt farkas, s a farkas megette Piroskát. Rossz volt Piroska, tudod, tátá? Rossz volt.

- Tudom, tudom.
- S volt Piroskának mamája, s megpápálta a farkast.
- Jó – mondom -, s még hogy volt?
- S aztán a farkas feltámadt - azt mondja.

Hát a feleségtől hallotta ezt a mesét, de úgy látszik, mindent nem rögzített.

De óriásian okos, az emlékezőtehetsége is nagyon jó. Amikor hazavittem, édesanyám is csodálkozott, azt mondta, hogy okosabb a fiam, mint én. Ő egészen nagy lány volt, azt mondja, és még sok mindent nem tudott, annyira sötétben voltak tartva.

Hát az én fiam, ha megyünk a járdán, és meglát egy fiatal párt összeölelkezve, ő abban a pillanatban azt mondja:

- Né, tátá, bácsi szereti nénit!
- Jó-jó - mondom -, szereti, de egy kicsit halkabban.
- De szereti, ugye?
- Szereti, szereti...

Szóval, nagyon édes, nekem ő az egyetlen szórakozásom.

Az anyjával sokáig nem tudtam foglalkozni rendesen, kellett ügyelnünk, hogy ne legyen több gyerek. Sőt igen nagyon ügyeltünk, mert olyanok voltak a helyzetek.

Van nekem egy orvosi, könyvem, a *Nők zsebkönyve*, szóval, nemcsak a nőké, mert benne aztán megmondja, hogy a férfiaké is, azt írta, hogy ami benne van, mind nőre, mind a férfira érvényes.

Aztán ott aprólékosan minden dologról beszámol, hogyan lehet védekezni, mik szoktak előállni meg beütni, nemi összehangolódás, családi élet, minden benne van. Valahogy egy olyan művelős könyv, hogy tényleg megéri az árát.

Az utolsó lapon vannak valami cetlik, vonalzónak írja, meg vannak számozva a hónapok, minden ciklus, attól függ, hogy mekkora ez a női ciklus, huszonnyolc naponként vagy harmincnaponként vagy rendetlenül jelenik meg és játszódik le, és ki lehet számítani, hogy körülbelül melyik periódusban esedékes, hogy a női szervezet a leghajlamosabb legyen a terhességre, s ez után mentünk. Megkalkuláltuk a dolgokat, és amennyit ír a könyv, még inkább ráhagytunk egy-egy hetet, s csak a fennmaradó két-három nap volt a miénk.

Ha lehetne nálunk kapni azokat a bizonyos szereket, írja a könyv is mindegyiknek a nevét, hogy antibébi meg mit tudom én mi... Nekem van valami, én szereztem be, de sajnos, két éve le van járva a garanciaideje, nem is próbálkoztunk vele, nehogy probléma legyen belőle.

És egyet nem értek, ha már valójában gondolnak a védekezésre, hogy ebből a szempontból segítsék az embert, akkor miért hozzák azt a hülyeséget, azt az undorító gumit Kínából. Képesek idehozni olyan messziről! Én őszintén megmondom, férfiasan, egyszer kipróbáltam. Az eleje még ment, ahogy ment, de a vége... Nekem vége volt! Mondom a feleségemnek:

- Na, fiam, többet ilyesmivel nem foglalkozunk, ilyesmit nem veszünk a házhoz, utálatos!

Tényleg utálatos valami, na. És máskülönben, ahogy a könyv is írja, illúziórontó: Ha már ezt behozzák, miért ne lehetne egy olyan államhoz apellálni, amelyik másképpen hozza forgalomba az ilyesmit, tablettában, ami nem illúziórontó, és akkor sokkal kellemesebb az egész téma. Ezt még nem értettem meg, nem vettem fel a dumát ilyesmiről valakivel, egy olyan nagyobb emberrel, aki patikus vagy ehhez hasonló. Mert ilyesmit kár hordani. Pedig látom, nagyon sokan vásárolják, sőt rengeteg fiatalasszonyt lehet látni az illatszerüzletben, amikor megrohanják és egy egész tucattal vesznek belőle.

Nekünk muszáj volt mindent elkövetni, elég volt a nyomorúságból, egy gyerekkel is annyi baj volt, nehogy még a másik is beteges legyen. A feleségem is ki volt készülve mindenféle szempontból, azt mondja:

- Te, inkább hagyjunk békét, olvassunk vagy römizzünk helyette, ne foglalkozunk ilyesmivel, mert baj lesz belőle.

- De ha megkapjuk a lakást?

- Az más - azt mondja -, akkor már mégis könnyebb.

Beláttam én is, hogy ez tényleg egy olyan családi probléma, amit muszáj belássak, szükségem, nehogy valami beüssön a vonalra.

Na, az új lakásban nem römiztünk. És most van egy hírem, lássuk, ki tetszik találni?

...

Éppen a szívén tetszett találni, terhes a feleségem. Most már ha lehetne, jó volna egy leányka, mert fiú van, s lenne egy pár emberem.

De elkezdtem mondani az idegrendszeremmel kapcsolatos esetet, s nem fejeztem be.

Hogy miket érzek?

Ha megállok például, várok egy buszt, olyan nyugtalan vagyok, és ha nem csinállok valami különös mozgást a lábaimmal vagy a kezeimmel, vagy nincs valami elfoglaltságom, akkor aztán tényleg ideges vagyok. És sokszor észrevettem, amikor teljesen nyugodt állapotban vagyok, meg-megrándul egy-egy testrészem, valami, vagy sokszor még a nyakam is.

Vagy amikor nézek valahova, érzem, mintha nem volna egyenletes a mozgás a nyaknál, valahogy reszketve kezd menni.

Hát ez nem olyan veszélyes még, mert én magamnak nem képzeltem be, hogy beteg vagyok s idegbeteg vagyok. Sőt én még attól nagyon messze állok, hogy isten őrizze, valójában idegbeteg legyek!

Ez lehet egy olyan valami, ami... hogy keresztül mentem annyi hülyeségen s a csomó idegességen. Hát csak például ott a tehertaxinál mennyi idegességet megettem, és az egész költözés meg a másik költözés, akkor a cirkusz a házigazdával, az a nemi erőszak meg a többi, meg hogy az ember valahogy rendbe akar jönni minél hamarabb.

Az az egész, amin keresztülmentem az életben, főleg ebben az évben... biza volt bőven, ha így visszagondolok. Mindegyik lépésben volt valami, ami az embert kínozza.

Szóval, észrevettem ezeket a különös dolgokat, s mondom a feleségemnek:

- Te, sokszor fáj a fejem vagy az agyam, vagy észrevettem, hogy megrándul a kezem vagy valami...

Máskor ő hívja fel a figyelmemet:

- Ne mind mozgasd a lábadat!

Van egy olyan szokásom, most jött be a legutóbbi időben, hogy amikor leülök egy padra, bizony még a körmömet is rágom.

Hát én nem azt mondom, hogy most már dilis vagyok, de valami elfoglaltságot mindig keresek.

Az ilyesmi nem szép dolog, épp ma reggel is észrevettem magam, hogy ni te, állj meg, vándor, hát itt még mások is vannak, meglátnak, mit mondanak? Né, rágja a körmét vagy ehhez hasonló dolgot.

Ha a gyerekekkel vagyok, akkor sem tudok egy helyben állni, vagy ha beszélgetek valakivel, akkor sem. Vagy az ujjaim mozognak...

Sokszor nem is veszem észre, őszintén mondom. Nem azért, hogy nem vagyok normális, de...

Hogy beleéltem volna magam? Vagy tényleg?

Gyakran érzem így magam a gyárban, hogy idegileg baj van, muszáj megállnom, annyira ideges vagyok. Ha nem megy a szerszám vagy valami, ahelyett hogy összetörjem, inkább megállok, hát szabotázst, ilyesmit nem akarok. Meg kell hogy gyűjtsak egy cigarettát, és muszáj odakönyökölnöm az ablakpárkányra, amíg elszívom.

Nem bírom! Komolyan.

S őszintén, ha olyankor folytatnám, lehetne baleset is belőle, az ember elsiet, ideges, a keze megcsúszik. Olyankor muszáj megállni.

Többször megszólított a csoportfelelős, aztán megmondtam neki is, mi a helyzet:

- Ne haragudjon, olyan ideges vagyok, tudja jól, min mentem keresztül, hagyjon békémet, szívjam el ezt a...

- Jó-jó - azt mondja -, nem szóltam semmit.

Tényleg szükségét érzem abban a pillanatban, hogy megálljak s kinézzek az ablakon, jönnek-mennek az emberek, kocsik, elbámulok. Négy-öt perc és kész! Normális kerékvágásban vagyok. Nincsen semmi bajom egyáltalán. Utána aztán jó nyugodtan dolgozom, amíg megint jól fel nem túrázom magam.

Ott volt például az az eset, hogy a feleségemnek kellett valamit cipelnie, nehéz volt, útközben letette. Azt mondja neki a mester:

- Mi van magával?

- Terhes vagyok.

- Na, az istenüket - azt mondja -, maguk se tudnak mást csinálni, csak fricskázni!

Jött a feleségem pityeregve, és mondja, hogy a mestere mit kiabált. Akkor nagyon felförmedtem. Gondoltam, odamegyek, megkérdem a mestert, magának nincs felesége? Akit fricskázzon? Vagy nincs mivel? Mert akkor csak szóljon!

Aztán vittem be neki a beteglapot, mert a feleségem gyengélkedett, s azt mondja nekem:

- Na, hogy van a felesége?
  - Jól - mondom -, megy be a kórházba.
  - Szegény...
- Érdekli is őt!

Ezzel a beteglappal is bevezettek nálunk valami újítást. Ha az orvos ad is egy ilyen papírt, hogy az illető beteg, és kiírja két-három nap betegszabadságra, hát azt a főmérnök kell hogy jóváhagyja. Megnézi a főmérnök a diagnózist, ha ő jónak látja, aláírja, s az ember mehet betegszabadságra. Ha a mérnök nem látja jónak, írhat az orvos fehéren feketét, úgyse érvényes, s az ember hiába adja le a papírt, betegpénzt nem kap, és igazolatlan hiányzásnak veszik, úgyhogy itten is probléma van.

Nem tudom, mi lesz ezzel a mi gyárunkkal is, olyan fiatalok jönnek, hogy csak cserebere munkára jók. Mindenkinek kellene tudni legalább annyit, hogy minden csavar, minden zár balra nyit és jobbra zár. Hát ezek nem voltak képesek egy csavart megengedni, jön oda hozzám az egyik s azt mondja:

- Azt a csavart nem lehet megengedni.
- Miért nem lehet?
- Próbáltam, egyáltalán nem lehet megengedni.

Odamegyek, mondom neki, mutassa, hogy próbálta, hát ő meg persze ahelyett, hogy megengedte volna, jobban meghúzta...

A fejesek is nem tudom, hogy terveznek, hogy rendezik az anyagbeszerzést, alig ment be reggel a feleségem, jön is haza.

- Mi van - mondom -, megint rosszul vagy?
- Nem, hazaküldtek.
- Miért, mit csináltál?!

- Semmit - azt mondja -, nemcsak engem küldtek haza, hanem az egész csoportot, nincs anyag azt mondták, majd ha lesz, bepótoljuk.

Szóval, az ilyesmiért nagyon kiförmedek.

Érdekes, valamikor tudtam magamnak parancsolni ilyen esetben. Most így belsőleg valahogy úgy felkavar, hogy egészen.

Emiatt akarok elmenni. De először a fogorvoshoz, mert ha a másikhöz megyek, ha benéz a számba, legfennebb megmondja, hogy hát kérem, magának rengeteg a rossz foga, ez is közrejátszik. S ha rendbe teszem a szám és a fogsorom, akkor elmegyek a specialistához és megmondom neki, mi a helyzet, mit érzek.

Nem azért, hogy engem befektessen a kórházba s ottan tartson, nem! Csak lássuk, neki mi a véleménye. Ez valami kezdő idegrendszeri zavar volna, vagy beleéltem magam és megszoktam? Én nem vagyok specialista, hogy felfedezzem.

Csak azt fedeztem fel, hogy mozgatom a lábam meg a kezem, s akkor szétnézek, vajon lát-e valaki, ha igen, akkor megállok, abbahagyom. Akkor nem telik el egy kis idő, megint elkezdek valamit. Ilyen nyugtalan állapot, nem idegbetegségnek nevezem, hanem nyugtalan idegállapotnak, mindig valami elfoglaltságom kell hogy legyen.

Nem egyébért megyek a specialistához, csak hogy esetleg valami nyugtatókat adjon, amíg rendbe jövök, mert most aztán tényleg le vagyok kopva egészen. A mérlegen is mutatkozik ez, láttam a Gyuri bácsitól való költözéstől számítva, az egész cirkusztól errefelé nagyon sokat mentem visszafelé. Öt kilót.

Érzem is, és megmondom, hogy honnan érzem.

Például, ha valami olyan munkám van, amit leguggolva végzek, ha egy percet úgy ülök, akkor miután felállok, sötétség lesz komplekt. Érzem, hogy a kisagy körül s a nyakam úgy fáj. Ez tart körülbelül tíz-tizenöt másodpercig, utána mintha jönne fel a nap egyből, akkor kivilágosodik, s helyre vagyok jőve. Olyankor a szívem is meg van kínozva, erősen dobog, nem kapok levegőt. Utána aztán helyrejövök, szaladhatok addig, amíg leszaladok a földről, nincs semmi bajom.

Olyan egészen különös probléma nem hiszem, hogy legyen, mert a fejem nem reszket még. Csak olyankor, amikor ideges vagyok, máskor nincs ilyen problémám.

A szívemmel is csak a gyengeség miatt lehet az a dolog, sokszor aztán tényleg, mint amikor egy motort kínoznak kifelé a hegyen, úgy vágja, úgy zakatol ott benn.

Szóval, egy alapos kivizsgálást akarok, lássam, van-e valami veszély, fenyeget-e valami egészségileg.

Igen, mert a saját sorsomra voltam bízva! Egyedül kellett hogy kiálljam az egészet. És nem azért van, amit anyám gondol, mert ő azt mondja:

- Na, kellett neked város, nézd meg, hogy tönkre tetted magad egészségileg!

- De hát - mondom -, ha nekem itten tetszett, most már végigjárom a táncot.

Mert még vége egészen nincsen, még sok van hátra, de java része már lefolyt.

Lehet, ez az egész bajom valami kezdő, és majd később lenne komolyabb belőle. Ha orvos volnák, egészen más volna. És éppen ezért, a biztonság okáért, mert félek, erősen félek attól, hogy... Nem egyébért, csak látom ezt a szomszédot, a Csákit, hogy milyen idegbeteg, hogy mikor megáll így helyben, hát annyira lődörög s kapkodja a fejét és mindegét, még azt hiszi az ember, hogy részeg pillanatnyilag vagy boldogtalan, vagy ilyesmi. Erős, kemény idegbeteg, a kezei is egyfolytában reszketnek. Nem szeretnék biza odajutni, inkább az ember rááldoz egy kis pénzt, és elintézi a dolgokat.

De, mondom, én nem érzem olyan veszélyesnek ezt, hogy azt tessék hinni, hogy én beképzelttem magamnak, hogy idegbeteg vagyok. Nem képzeltem be. Aki beképzeli magának, az aztán tényleg beteg.

Csak mégis, na, nézesse meg magát az ember, lássuk, hogy állunk. Legfennebb ad valami nyugtatókat, mert van nekem ez az Extraveral, próbáltam, és érdekes, vagy kettőt beszédtem, hát én úriember vagyok olyankor.

Most még a helyzetem is olyan, az anyagi és a lakáshelyzet, lehet, még ez is közrejátszik, lehet, hogy ha teljesen rendben leszek, ez is kimarad. De még felfordulás van, sok minden rendetlenül van, még pénz kell, lehet, ez is egy olyan izgalomállapotot okoz az embernek. Ha lesz majd tévém, és leülök nyugodtan a fotelbe, megnézek egy filmet vagy valami ahhoz hasonló, még az is meglehet, hogy nem is kell orvoshoz menjek. Ez a véleményem.

Mert ez az idegességtől van, amikor például a gyárban felhúzó magam, akkor szokott előállni.

Érdekes, hát én nem voltam ilyen!

Nem tudom, hogy most miért...

TIZENÖTÖDIK BESZÁMOLÓ

*Melyben Donki Ákos sokoldalú tevékenységéről
tesz jelentést,
valamint arról, hogy gondol az ugrásra*

Van egy kicsi piros szekrényem, termoregulátorral megoldva, egy percet működik, egy percet szünetel, szóval, lehet állítani bizonyos variánsokat.

Na, ezt én csináltam!

Rengeteg kábel, ahogy mondják, egyszerű tyúkbél van benne, sokszor, amikor leülök, át-át tanulmányozom, meg akarom csinálni a rajzát, mert érdekes, hamarabb elkészült a dolog, utána akarom megcsinálni a rajzát, s már nem tudom kibogozni a kábeleket, annyi hülyeség van. Aztán nem tetszett, s akkor az összes kábelt kivágtam belőle, újból kezdtem az egészet, mert eleinte nem annak szántam. Olyasminek, hogy felül volt egy doboz és számok. Órának. És tényleg, működött is, csak aztán ott lőttem el, hogy nem mindegyik kontakt sikerült, s akkor hol kapcsolt be, hol nem. A számok zöld betűkkel voltak, szóval az most is megvan, majd ha rendbe jövök, meginvitálom önt, s akkor megmutatom.

És egy jó ideig működött, ötpercenként mutatta a perceket is, persze nem tudtam megoldani minden percet külön, mert akkor hatvan égőre lett volna szükségem. De így sorozatban, öt perc, tíz perc, tizenöt perc, hátul voltak a konnektorok, be lehetett kapcsolni bármikor, például, ha megfőtt volna egy tojás öt perc alatt, akkor az ember bekapcsolta volna oda hátul, és az biztosíthatta volna az embert egy bizonyos időre, a rezsó be van kötve, víz van, tojás van, akkor meg lehetett volna főzni egy tojást vagy egy kávé, ha lenne.

Aztán szétszedtem.

Mert a végén annyira összezavarodtam, hogy nincs róla rajzom, nem tudtam kibogozni, hogy mi a helyzet, megmérgeződtem, mint az egyszeri kőműves, nem tetszik, csinállok mást.

Aztán így szántam el magam, hogy akváriumot rendezek be, egy halas akváriumot, és ez irányítja majd az egészet. Megcsináltam a rajzát az önetetőnek, hogy ha az ember elmegey hosszabb időre valahova, egy bizonyos időre, akkor az megeteti őket, egy olyan garatszerűség, egyszerű száraz bolhával, mert olyankor nem lehet mást adagolni, amikor az ember nincs otthon, s az periodikusan bekapcsolna és megetetné a halakat, meg önműködően adagolná nekik a levegőt is, szeretem az ilyesmit, na!

Egy fiasztató akváriumot szeretnék, én nagyon szeretem az akvarisztikát, mondjuk, megreszkíroznám valahogy egy sarokban, egy sarokba kellene becsempészni. Tennék megvilágítást is, mesterséges megvilágítást, ami a növényeknek kell, meg színes reflektorokat relével megoldva, hogy a víz is változtassa a színét.

Máskülönben aztán szeretem nagyon a régi tárgyakat, ezeket megint elkezdtem gyűjteni. Volt egy rakás régi pénzem, nyomtalanul eltűntek, sőt volt közöttük olyan hétszáz-nyolcszáz éves is, kérték nagyon sokan, s nem adtam.

Hogy hol tűntek el, azt igazán nem tudnám megmondani, egy dobozban voltak...

Nekifogtam bélyeget is gyűjteni, erről nem mondok le semmiképp. A nagybátyám is bélyegyűjtő volt, ő aztán tényleg nagyban vitte, mind ígérgette, hogy a gyűjteménye felét nekem adja, aztán seholy semmi. Most kitaláltam egy újítást, nem teszem bélyegalbumba őket, hanem egy fehér lapú füzetbe szépen beragasztom, minden oldalra egyet, mert így szép.

A feleségem sokszor csodálkozik, hogy tudok annyi hülyeséggel foglalkozni, azt mondja.

Meg most legújabbán megterveztem valami kézi perzsát, jó, hogy női munka, de én is úgy láttam valakitől. Valójában a csejt külföldről hozták, még nem láttam itten senkit, hogy foglalkozzon vele, sőt darabot sem láttam megjelenve, meg van kezdve nekem egy a gyerekágy fölé, egy kicsi falvédő, egy olyan negyede elkészült. Ilyen műszálás cérnával megy, s kékszesznél meg kell olvasztani, egy csőbe van a cérna befűzve négyrétűleg, meg kell olvasztani, és egy darab vászonra, van ez a barna vászon, amilyen a keményíték a kabátban, na arra. És amikor megolvad a cérna, rá kell nyomni, egy kis pillanatot várni, s amikor az ember megemeli a csövet, persze az odaragad a vászonhoz, s le kell vágni egyenletesen. Olyan mintát lehet csinálni, amelyet az ember akar, az enyém pepita, akinél láttam, olyan egyszerű minta volt, vagy fekete, vagy fehér.

Én dupla színeket raktam. Olyan precskeltes az egész, két pillangó így szemben áll, középen egy margaréta s bordó, piros pontok körbe. Még azt szeretném befejezni, s számítottam, éppen mondtam a feleségemnek, igaz, hogy egész jó költséges az egész, mert a cérna magában drága, és sokat felemészt, de ilyen drapéria az ablak fölé és kétoldalt két csüngő részt, persze valami ilyen szép selymes rojttal nagyon szép volna.

S lehet falra is bármit kikombinálni, de elég költséges, így magáncélra, mondjuk, megéri az embernek, hogy foglalkozzon vele, rengeteg időt emészt fel, mert nagyon lassan megy, egy óra alatt nagyobb, mint egy tenyér, nem lehet megcsinálni. Biza ha az ember nekifog egy drapériának meg egy olyan kétoldali csüngőnek, oda hónapok kellene, s fárasztó, mert az ember ott görnyed mellette. Kékszesz, az nem probléma, előkerül, s nagyon könnyű csinálni, a feleségem is megtanulta, hát három-négy mozdulatból az ember megfogja a csejt, egyenletesen kell levágni a cérnát, hogy annak sima felülete legyen. Olyan szépen kijön a minta! Tényleg, olyan finom tapintása van annak a műszálás cérnának, úgy kiróg, úgy szétsodródik, na, ez a cérna nagyon remek dolog.

Szóval, van mivel foglalkozzak, meg van aztán a hajómodellezés, jó, hogy gyerekes dolog, de csináltam egyet úgy emlékezetből, mert amikor katona voltam, láttam a hajókat. És ott lőttem el, hogy amikor megvolt minden, s a vízre tettem, felborult, mert a feneke nem volt jól megoldva, nem láttam, hogy hogyan néz ki, most már mégis van fogalmam, mert láttam egy rajzot, nézegettem így könyveket, s abban láttam, hogy néz ki az alja, s hogy van az egyensúly benne. Hát az enyémnek sima alja volt, és éppen itt volt a difi, amikor vízre tettem, rögtön felborult, mert én csak annyit csináltam, amennyi kilátszott a vízből, amennyit láttam a szememmel, azt hittem, az úszik felül, s alul nincs semmi.

A barkácsmunkát azt megint nagyon szeretem, és szeretnék valahogy egy faesztergát szerezni s betenni az egyik kicsi szobába, még úgyis mindkettő üres, csak nem tudom, hogy blokkban lehet-e ilyesmivel foglalkozni.

Vannak ilyen elképzeléseim, sőt nem tudom, ki mennyire szereti a szép kidolgozott famunkát, megvannak a rajzaim, akarok csinálni a gyerekeknek egy kicsi széket, kicsi asztalt, esztergált lábakkal, sőt láttam az üzletben azt a többszörös asztalt, kisebb, kisebb, még kisebb, olyasmit is akarok. Hát a tetőt nem nagy kunszt elintézni, egy asztalossal, de a lábakat s legalább az összekötő léceket meg tudom csinálni.

Akkor lehet csinálni ilyen szép toronylámpákat színes üveggel, mert van nekem egy saját elképzelésem, egy ilyen valami, mint egy ágyútest két keréken, persze tiszta fából az egész, hátul, a hátsó részében, ott, ahol a töltést csinálnák, ottan jön ki a kábel, és az ágyúcsőben lenne az ovális égő, ez a matt tejégő, félig kint legyen, úgy, mint egy golyóhegy, s kereken minden, pácolva, lakkozva meg égetve így gravurával.

Az egyik kicsi szobába szeretnék magamnak egy külön szobát, íróasztalt, s nekem szándékomban van, igaz, lehet, hogy nincs meg a tehetségem, de így, a saját részemre, s volt egy olyan gondolatom, hogy fogjak neki, írjam le az egészet, amin keresztülmentem, így a saját szavaimmal, a saját kezemmel, vannak ezek a kétszáz lapos füzetek, na abba. Úgy éveken keresztül aprólékosan mindent, ami eszembe jut, mert van még nagyon sok olyan élményem, amit, mondjuk, nem lehet, hosszú idő kellene, amíg az ember elmagyarázza, így leírni, otthagyni aztán, hátha esetleg elolvassák, érdekelték lesznek majd a gyerekek, vagy lehet, még az unokák is.

Hát né, írogatni jobbra-balra, olvasni én nagyon szeretek. Szeretem a földrajzot, szeretem a technikát, az elektrotechnikát erősen, s hogyha majd lenne módom, akkor van még egy másik vágyam, de erről nem érdeklődtem még egyáltalán. Vannak ezek a morzások, rádióamatőrök, olvastam nagyon sok könyvet, például *Északi vizeken*, egy orosz kiadású könyv, ahol egy expedíció vesz részt, orosz expedíció az Északi sarkon, sátorban, rádiófelszerelésük van, persze, ilyen morzé alapon, és hogy beszélgetnek a világ minden tájáról rádióamatőrökkel, sőt itt a városban is hallottam, hogy valójában itt is sok rádióamatőr létezik, sőt az illető, akit a könyvben specifikál, az is egy rádiós tag volt, és ő segített rajtuk, felvette a kapcsolatot, mert nem volt akkora hatáskörük, hogy továbbadják, amit akarnak, és ő közvetítette aztán az egész témát Moszkvába, szóval én az ilyesmit nagyon szeretem, sőt a katonaságnál nem kerültem a rádiósokhoz, pedig szerettem volna megtanulni.

Ez a legfontosabb, amit szeretnék, ez a rádiótéma, hogy egy morzét megtanuljon az ember. Nem egyébert, csak volt nekem egy katona kollégám, aki valójában foglalkozott ilyesmivel, de hát nem voltunk valamilyen nagy barátságban, ő egy olyan visszahúzó alak volt, nem magyarázta meg, hogy ő a klubnál van vagy a saját készülékén. Mert tudom, hogy létezik ilyesmi, hogy saját morzékészüléke legyen valakinek, mert hallottam, hogy adót fizetnek érte, meg van szabva a programjuk, van hívójelük, ennyit tudok nagyjából.

Szerintem nem volna olyan nehéz megtanulni egy olyantól, aki érti s aki benne van, sőt az olyan ember még örvend, hogy né, került egy valaki, aki azt szereti, amit én szeretek, s mondjuk, a fiannak is érdekesség volna ez, mondjuk, elkerül a katonasághoz, s éppen olyan helyre kerül, hogy ő is hasznát veheti.

A feleségemmel éppen elbeszéltük, mondom neki, hogy sokszor, amikor hazamegyünk, mert az én rádióm nem fogja a rövidhullámokat, s vannak ezek a morzéjelzések, s leülök, és a legjobban élvezem azt, ahol gyors az adás. Persze, én nem értek semmit belőle, de valahogy egy olyan... engem vonz, nem tudom, hogy mást mennyire, mindenkinek megvan a maga véleménye, van, aki inkább elmegy egy sörre,

van, aki halászik, van, aki inkább a meccset szeretné nézni mindennap, én meg le szeretnék ülni oda, s kopogtassam össze, ni, kolléga s a többi s a többi.

Egy másik: minden vágyam az volt, hogy legalább egyszer tudjak leszökni ejtőernyővel. Elsétálok a repülőtérré, látom így, amikor szép idők vannak, hogy így ugrádoznak, hát én amikor vizsgán voltam a szaklíceumban, hát én rengeteget jártam oda ki, vittem a füzetemet, ottan bámultam őket, hogy ugrádoznak, minden. Ugranék én is egyet. Ha nem rázna a hideg, amikor így kinézek az ablakomon. De nem bánám, ha valaki meglökne.

Első beszámoló	2
Második beszámoló	9
Harmadik beszámoló	28
Negyedik beszámoló.....	36
Ötödik beszámoló	46
Hatodik beszámoló	59
Hetedik beszámoló	69
Nyolcadik beszámoló	78
Kilencedik beszámoló.....	89
Tizedik beszámoló.....	99
Tizenegyedik beszámoló	108
Tizenkettedik beszámoló	116
Tizenharmadik beszámoló.....	126
Tizennegyedik beszámoló	138
Tizenötödik beszámoló.....	149